mihail
celarianu

DIAMANT VERDE

MIHAIL CELARIANU
DIAMANT VERDE
ROMAN
Cuvânt înainte

Romanele lui Mihail Celarianu, *Femeia sângelui meu* (1936) şi *Diamant verde* (1940) aparţin unui timp Literar definit prin putere de invenţie şi nuanţare epică, alături de un salutar proces de circumscriere estetică a vieţii citadine, de regulă bucureştene. De marchează fenomenul binevenit de proliferare şi de stabilizare a unei specii ameninţate nu o dată, în peisajul vieţii noastre literare, de pericolul crizei. Aceste scrieri delectabile apar într-un interval de constituire solidă a romanului românesc, ca zonă epică deschisă umanităţii colective, eroilor tranzitivi sau introvertiţi, straturilor mitologice ori personajului modem, asaltat de înţelegerea condiţiei sale existenţiale. Aşa-numitul roman de analiză, conceput în spirit sthendalian, iar alteori în genul lui Dostoievski, Gide şi Proust, câştigă la noi suficienţi practicanţi, unii de serie, alţii remarcabili, dovedind laolaltă capacitatea de afirmare într-o direcţie literară pusă anterior sub semnul întrebării.

Mihail Celarianu face parte dintre cei aleşi, un incontestabil talent hotărându-i personalitatea de poet, dar şi de romancier. Romanele sale ne trimit imediat la neîntrecutul Sthendal, ca şi la atmosfera întreţinută de vertiginoasa afirmare a literaturii de obsesie, din epoca modernă. Scriitorul apare la noi tot atât de pasionat în revelarea miracolului feminin oa şi Gib Mihăescu, de pildă, concentrându-se cu aceeaşi luciditate şi forţă asupra meandrelor unui suflet îndrăgostit şi a enigmaticului degajat de fiinţa iubită.

Ca roman al dragostei, *Diamant verde* este în acelaşi timp cartea unei pasiuni şi a unei rătăciri, ivite pe neaşteptate, prin alunecările hazardului, în biografiile femeii mature şi bărbatului copt. Octavian Peleş, medicul de autoritate şi omul – parese – definitiv aşezat, „redescoperă” femeia într-un moment în care el însuşi nu mai crede posibilă nicio iluzie erotică, încredinţat că are în Magdalena Răzvan, vechea prietenă, tot ceea ce poate să-şi dorească. Mediul de existenţă al doctorului e străbătut aproape zilnic după un itinerar invariabil. Un program riguros, împărţit între obligaţiile profesionale, admcite prin unele

predilecţii ştiinţifice, şi femeia iubită, pe care o imaginează, fără rezerve, ca viitoare soţie, îi dă o stare de plenitudine inatacabilă. Previziunile şi stabilitatea se clatină însă dintr-o dată, introducindu-l pe bărbatul echilibrat într-o complicată dramă sentimentală. Subtilitatea lui Celarianu acţionează cu mare eficienţă în declanşarea vâlvătăilor interioare. La un spectacol de melodramă, unde asistă întâmplător şi cu o distantă ironie, doctorul cunoaşte pe Irina Stanian, mobilul rătăcirii sale erotice de mai târziu, care, deocamdată, i se pare o femeie ca toate celelalte, în rochia ei crem, la modă. Treptat, Irina se revelează prin calităţi fascinatorii, din ce în ce mai siubjugătoare, de ţinând de însuşi misterul feminin. Frumuseţea noii sale cunoştinţe înseamnă pentru Octavian altceva faţă de percepţia lumii comune, dar şi altceva pentru femeie însăşi, surprinsă de a se şti posesoarea unor însuşiri pe care nici nu şi le bănuise înainte de a-i fi fost comunicate de neaşteptatul admirator. Un compliment adus tâmplelor sale dulci, liniştite şi albe, despre care nu-i spusese nimeni, niciodată, nimic, o absoarbe pe Irina într-o autocontemplaţie trăită cu fericită uimire: „Crezuse că se cunoaşte destul de bine, că nu i-a scăpat nimic, cel puţin din făptura fizică, nepreţuit după justa valoare. Îşi admira deseori părul negru şi aspru, cu fir gros şi sălbatic la mângâiere. Îşi cunoştea cu precizie ochii, nasul, sprâncenele, bărbia, gâtul, pieptul, talia şi piciorul. Pe unele le iubea, pe altele le dispreţuia. Acum i se aruncase în minte o noutate şi într-o formă particulară... Avea, în adevăr, frunte frumoasă: rotundă, uşor bombată, egală şi tâmple dulci..." Dar un compliment nu declanşează o stare de iubire, iar Irina Stanian, dacă se complace din cochetărie în jocul galanteriilor mondene, nu e deloc o frivolă. Iubindu-şi bărbatul, în care simte un protector de neînloouit, ea nu înţelege să depăşească relaţiile de bună-cuviinţă, ţinându-l pe doctor la o distanţă ina bordabilă. Cuvintele persiflante adresate adoratorului insistent par a fi ca un baraj de focuri verbale, prin care mica fiinţă refuză aventura, fie din frica de iubire, fie din fidelitatea faţă de şoţul ireproşabil. Şi una şi alta pot fi considerate nişte presupuneri verosimile, atâta vreme cât subtilul joc al dragostei se află la primele mutări, nelăsând câtuşi de puţin şansa de a descoperi o fâşie de lumină înspre forul intim al femeii.

Destinul erotic al lui Peleş se îndreaptă ireversibil spre

dezlănţuire, uitând de cel care fusese altădată şi atingând gradul unei crize tragicomice. Femeia insignificată, înveşmântată în crem, din seara în care o cunoscuse la teatru, îl copleşeşte neîndurător cu valorile unei frumuseţi răscolitoare şi simbolizante. Celarianu îşi exercită cu fineţe harurile de maestru în etalarea tonalităţilor vestimentare şi a graţiei fizice, dozându-le într-un crescendo învăluitor, în măsură să declanşeze o pasiune devoratoare. Bărbatul trece năucit prin apele agitate ale unor stări greu definibile, contemplând verdele rochiilor, privirile verzi, sonorităţile catifelate ale glasului, mâna, ca o aripă de pasăre, făcând gesturi indefinibile. Imaginea verde, răspândind sclipiri derutante, a femeii, i se pare a fi a unui diamant insolit: „Ca un lunatic, ţinând capul, ca să nu mişte lumina, Octavian îşi forţează fluidul şi nervii lui vorbesc verdelui ochilor: Ce spuneţi? Ce spuneţi? Ce spuneţi?... Verdele ochilor dă străluciri şi adâncime rochiei verzi, sau culoarea cu strălucire a mătăsii aruncă în ochi lumina tare de cetină întunecată? Toată lumea e verde, cu strălucire verde... Diamant verde... se poate?” Sub fascinaţia femeiidiamant, noţiunea de timp dispare, iar fiinţa adorată devine cosmosul însuşi, totalitatea: „nu mai exista timp; nici cel abstract, nici cel al gândului lui şi al imaginii succesive; în faţa lui... o mare imagine ca o flacără verde, din care scapără mii de stele”.

/

Coloraţia, mai intensă sau mai estompată, pe care o dă Octavian Peleş iubirii sale, vine dintr-un sentiment al aşteptării îngrozitoare, hrănit de iluzia că femeia va încheia prin a fi a lui, precum şi din afişarea unei voinţe în stare să pună capăt unui travaliu afectiv, fără sorţi de izbândă. Mai tare decât orice logică, iubirea persistă oricât de nesigure şi tulburi sunt semnele unei acceptări. Ea face parte din a doua jumătate, necunoscută, a fiinţei umane, metamorfozându-l pe Octavian într-un om slab, incapabil să pună frâna necesară unui sentiment care face din el o ridicolă păpuşă. Celarianu are arta de a sugera starea cvasidementială a îndrăgostitului scăpat din chingile realităţii şi umblând teatral, cu inima la vedere. Un prea mare accent al sentimentului face din bărbat un „bolnav”, iar din femeie o suspicioasă. Depăşirea liniei de cochetărie, amuzantă prin masca de suferinţă îngroşată, acuză eventualitatea unei „ambiţii masculine”, regizată cu dibăcie. Într-o astfel de împrejurare Irina

Stanian nu poate rămâne decât indiferentă, chiar agasată.

J®cul iubirii se agravează însă prin insistenţa bărbatului, minat de sentiment ca de o stihie obscură, degradându-i demnitatea, dar nu şi orgoliul de a fi oricum victorios. Octavian Peleş vrea obsedant să cucerească inima doamnei Stanian pentru a-şi dovedi sieşi că nu este un laş şi poate învinge, fie chiar prin umilinţă, cerşind dragostea. Ajuns în iatacul femeii, o supune la o fastidioasă confesiune amoroasă şi lămuritoare – partea mai puţin rezistentă a romanului – forţează clipa îmbrăţişării, sorbind-o cu voluptatea unei eliberări, dar, stupefiat, are senzaţia că a ţinut în mâini o moartă. Condiţia unei iubiri stă în adecvarea sentimentelor, lucru neîntâmplat în cazul doamnei Stanian şi al lui Peleş: „Irina rămase în faţa lui şi mai palidă, cu ochii strălucind de o sticlire nepământească. Minunatele tâmple, mult preţuite, cu vine verzi-cenuşii, se făcură şi mai frumoase, iar peste gâtul puţin decoltat, părul apăsa greu, ca o cască prea mare pe capul unei năluciri de zăpadă. Văzând-o că urmează să-şi păstreze încremenirea şi după ce el tăcu, doctorul se simţi străpuns de un fior îngheţat. Din atitudinea de moarte a femeii, din faţa de ceară şi din ochii ei de dincolo de pământ se răspândea în cameră un aer îngheţat, ca într-o cameră mortuară”. Despărţindu-se de femeia, în sfârşit cucerită, doctorul îşi simte gândul străbătut de un fior îngheţat: „Am îmbrăţişat un cadavru”. La foarte puţin timp, confirmând intuiţia acestei stări dezamăgitoare, Irina se sinucide. Actul ei rezultă tocmai din dezastrul inadecvării erotice, încheind melodramatic viaţa unei conştiinţe feminine care nu a putut depăşi brutalitatea bărbatului, dorinţa lui păgână de a o avea. Jooul dragostei cere o stare de consubstanţialitate; un destin orb împinge pe Octavian înspre o inimă care-l refuză, poate din glacialitate, poate mai degrabă din pudoare. Romanul propune astfel o iubire a relaţiilor ourate, tinzând una către alta sub vraja unei chemări misterioase.

A doua tăietură epică a romanului este oferită tocmai de imaginarea unei astfel de experienţe, a cuplului de îndrăgostiţi aproape perfect. Deşi nici la un asemenea nivel crizele nu se pot exclude, „rătăcirea” unuia dintre parteneri, în cazul nostru a lui Peleş, se preface repede în cenuşă şi-l readuce la normal. Cum observa Călinescu, romanul se încheagă într-o structură gidiană, Peleş consumându-se, cu luciditatea bărbatului trecut bine de

treizeci de ani, la niveluri diferite ale experimentului erotic. Primul din aceste niveluri, al relaţiilor cu Magdalena Răzvan, se dezvoltă în forma unei existenţe matrimoniale, în care femeia iubită, băiatul ei din prima căsătorie şi mama Magdalenei par a fi intrat definitiv în viaţa doctorului, completându-i profilul de om aşezat, cu preocupări savante. Feminitatea emanativă a doamnei Răzvan se arată inepuizabilă pentru iubitul, care „examinându-i din apropiere, cu interes sporit, capul, părul, ochii, buzele, trupul, mersul şi glasul, scrisul, rochiile, urmărind-o cum îşi mănâncă chifla de dimineaţă, cum îşi deschide geanta, cum întrebuinţează batista, icum se scoală, cum se aşază pe scaun, se convinse nu numai că e frumoasă, nu numai că e femeie, dar că e femeia cea mai frumoasă şi frumoasa cea mai femeie din câte a întâlnit”. Du, pă trecerea anilor, experienţa cu această femeie se desfăşoară fără patima iniţială, scuturată, desigur, de zguduiri, ea declinând în prietenie „scumpă şi necesară”, cu deprinderi automatizate, monotone. Apariţia altei femei în viaţa bărbatului, pare a-i provoca o mutaţie decisivă de conştiinţă. Vântul cald, iscat în sufletul doctorului de apariţia doamnei Stanian îl detaşează din climatul dulce-burghez, infuzându-i o stare de plictiseală, venită din saţietatea amoroasă. Doctorul o simte pe Magda „agăţată de braţul lui cu toată tona de fericire care acum îl exasperează”, căci el trăieşte sub atracţia unui orizont necunoscut, fiind posedat de drama cunoaşterii femeii însăşi.

Pe măsură ce se adânceşte în noul joc erotic şi începe să evolueze la nivelul celui de-al doilea experiment, automatismul vechilor relaţii intră într-un proces de surpare ireversibilă. Oricât de abile i-ar fi mijloacele, convenţia nu poate determina supravieţuirea raporturilor sentimentale. Iubirea implică o situare variabilă a cuplului în planul existenţei exterioare, ea este o afirmare a speciei şi o afirmare socială, cerând perpetua prezenţă fizică. Vrând-nevrând iubirea este o „legătură” pasională şi un „spectacol” lumesc, în care trişarea unuia dintre parteneri nu poate rămâne neobservată, oricât Magda Răzvan gustă bărbatul încredinţată de fidelitatea lui totală, cu sentimentul că îi cunoaşte integral fiinţa, şi oricât de abil îşi debitează Peleş scuzele lui faţă de neglijarea îndatoririlor de iubit, de fapt ocupat cu altă femeie. Falsitatea este repede dezvăluită, căci ea deviază pasiunea în convenţie, patima în

artificiozitate, iar viaţa amantului infidel într-un joc dublu. Se traversează un moment crucial, în care spiritul de complezenţă nu îngăduie depăşirea convenţiei, prin recurgere la prefăcătorie. Trădarea bărbatului devine însă edificatoare şi pentru femeie însăşi. Înşelată în raporturile ei cu omul iubit, aceasta parcurge o condiţie limită, prilej de a-şi verifica propriul său sentiment, coborând din lumea dragostei închipuite în aceea a realităţii dure. Este şi condiţia Magdei, descoperind uimită că în fond nu e doar o femeie înşelată, ci o iubită care se autoînşelase: „Nu-l iubesc. M-am înşelat din nevoia de dragoste şi de prietenie.” Rătăcirea femeii fusese, din motivele pe care le enunţă atât de ferm, una de natură interioară, în timp ce a bărbatului îmbracă forme exterioare, cu urmări funeste.

Sub alesătura epică, autorul imaginează felurite ipostaze ale iubirii, *Diamant verde* sugerând inepuizabilele forme ale erosului, în funcţie de femeie sau de bărbat. I-au fos de ajuns lui Celarinau două personaje, Magda şi Irina, pentru a descrie condiţia femeii neliniştite şi suspicioase, supusă persuasiunii sau trăind cruzimea singurătăţii, însufleţită de posibila armonie a vieţii cu bărbatul şi prăbuşindu-se în neagra mizerie sufletească. Experienţele lui Peleş sunt şi de definitorii, figurând căutarea obsesivă a idealităţii feminine, cu deziluzia de a nu putea trăi decât o stare de reîntoarcere la vechiul plan existenţial. Cheia romanului constă în unitatea de esenţă a celor două femei, sentimentul incipient al descoperirii femeii adevărate şi al iubirii însăşi, dovedindu-ise a fi o nălucă. Senzaţia de îmbrăţişare a unui cadavru, ca şi sinuciderea doamnei Stanian sunt cele două moduri simbolice, pentru bărbat şi pentru femeie, prin care ni se comunică această rotire în cerc, aparenţa revelaţiei şi esenţa actului de reîntoarcere la unul şi acelaşi nucleu radiar. Dacă Irina Stanian poate depăşi întâmplarea cazului ei de adulter, părăsind această lume cu deziluzia de a nu fi cunoscut în Peleş altceva decât în exemplarul ei soţ, doctorul are, spre deosebire, forţa de a se reîntoarce la viaţă, purificat de criza erotică şi hotărât să reia legăturile sale cu Magda.

Diamant verde confirmă virtuozitatea unui analist şi excelenta stăpânire a meşteşugului epic, nu fără o poetizare a efluviilor pasionale. După singularele versuri din *Flori de pace*, această „strălucită biruinţă în activitatea sa epică” – cum remarcă Şerban Cioculescu – îi dă lui Mihail Celarianu şansa de a-şi

măsura posibilităţile scrisului cu marii noştri interpreţi ai dramelor interioare. Reintrând acum în circuitul literar, într-o ediţie îmbunătăţită, cartea păstrează, la trei decenii de la întâia apariţie, suficiente premise pentru a recuceri lumea cititorilor.

V. FANACHE

I

Vizitele s-au terminat.

Doctorul Octavian Peleş şi-a lepădat halatul alb de olandă şi a trecut din cabinetul de consultaţie în bibliotecă. Are de făcut corectura tipografică a unui articol ce va apărea în *Curentul Medical.*

Prezenţa în cameră a liceanului Miron Răzvan nu-l stânjeneşte. Se aşază pe scaunul masiv al biroului şi întinde pe mapă şpaltul umflat şi poros cu literele umede de-abia lămurite. E voios, puţin agitat, zâmbitor.

— Cinci minute şi sunt al tău, Mironică, se adresează băiatului în uniformă oare priveşte pe fereastră şi nu pare grăbit.

— Bine, cinci minute... Atât ai spus; să nu fie mai multe... Mă uit la ceas, răspunse cu aer răsfăţat şi plin de dragoste tânărul.

— Ţi-am spus cinci, dar s-ar putea să fie chiar patru... Tu ai găsit ceva?

— Două, trei virgule; le-am făcut...

— Nu glumeşti*?...*

— Pentru ce să glumesc? Nu se vede?

— Tocmai fiindcă se vede...

— Bine, hai să-mi arăţi! Dacă găseşti ceva necorectat, îţi dau voie să-mi faci orice.

— Aşaaa? Bineeee... Deocamdată să începem cu domnul i ăsta, care lipseşte chiar din primul cuvânt...

— I? Oare i? Ia să văd.

Băiatul se apropie de birou şi se aplecă asupra hârtiei.

— Este?! întrebă doctorul, cu glas aspru, punând un văl străveziu de încruntare pe chipul voios, plin de prietenie.

— Bine, nu zic, poate-i adevărat... Dar... trebuie să recunoşti şi dumneata că astea nu sunt litere cumsecade.

— Cumsecade, necumsecade, e vorba: am găsit o greşeală?... Asta interesează. Şi, bagă de seamă, chiar la primul cuvânt.

— Bine, să zicem că ai dreptate: am făcut o greşeală. Eu am citit articolul numai o dată. Şi, dacă nu mă înşel, s-au mai văzut oameni, chiar doctori...

— Hoţule, vrei să mă execuţi…

— Chiar doctori care fac greşeli la prima vedere, sfârşi tânărul.

— Bine, domnule Mironică… luăm act… prima vedere, litere şterse… Să controlăm mai la vale… Pe ce ne prindem că am să mai găsesc?

— Pe ce vrei. Dar ia să stau şi eu lângă dumneata… De… cine ştie!… Nu că ai putea să născoceşti chiar dumneata vreo greşeală… dar, ştii, parcă tot e mai bine… Controlăm amândoi. Dacă… nu te jenează…

— Asta ce e: I sau t?

— Asta?

— Nu, ăsta de aici, subliniat.

— Sigur că I.

— De unde atâta de sigur?

— N-ai decât să citeşti tot cuvântul.

— Bine, nota zece, eşti doctor!

— Ce să mai urmăresc şi eu? Chiar dacă oi mai găsi una, două… Nu ţi-am spus că ştiu eu chiar doctori, chiar oameni mari, care greşesc la prima vedere? Atunci? Mai bine mă duc la fereastră… Am mai văzut o poznă..

— Stai! stai, boier Mironică! A… păi aşa corector…

— Da ce, eu am pretenţia că sunt corector?

— Cum n-ai pretenţia? Nu te lăudaşi până acum?…

O vezi pe-asta?

— Ce să văd? Nu văd.

— Aici, la ereditate. Este sau nu este *eredietate?*

— Este! Poftim! N-ai decât să mai scazi nota! În loc de zece: cinci, patru, trei, două, unu… chiar zero, chiar dublu zero! Ţi-am spus că n-am pretenţia că sunt corector.

— Stai! Alta!…

— Poate să fie; eu însă mă duc la fereastră! E mai interesant. Dacă-mi găseşti zece greşeli, dar nu inventate de dumneata, îţi dau o diplomă de onoare.

Doctorul se adânceşte în lectură, Miron se aşază la fereastră în vechea poziţie.

— Ei, ce-ai mai descoperit, Mironică? întrebă Octavian când isprăvi corectura, băgând pagina în plicul de la tipografie.

— A, o mulţime de lucruri, nene Tavi! Să râzi să te prăpădeşti… Ştii… eleşteul pe care l-a terminat astătoamnă…

— Ala de care vorbeam noi… Cum să nu-l ştiu!

— Acum l-a schimbat în grădină de zarzavaturi. Văd că e ceapă sau usturoi. Şi, la mijlocul heleşteului, a instalat un coteţ… Dar… păsări văd că nu sunt… Şi, în vârful coteţului, a pus şi o sperietoare. Cam gheboşată… zău… seamănă cu el, nene Tavi… Dacă nu vii să vezi…

— Nimic mai logic, tinere domn…

— Să cultive usturoi în bazin?

— Da, negreşit… dacă e fără apă… Ar fi, cel mult, o schimbare de destinaţie. Proprietarul poate face orice la el acasă.

— Chiar să pună un coteţ fără păsări într-un bazin cu ceapă?

— Poate-o face dintr-o preocupare estetică. În materie de gust cred că cunoşti zicala…

— Că gusturile nu se discută… da… ştiu. Dar… cu sperietoarea?

— Ce, eşti contra sperietoarelor?

— Nu sunt nici pentru, nici contra.

— Şi totuşi văd că nu prea ne înţelegem. Eu vorbesc serios şi tu iei lucrurile în glumă.

— Văd că dumneata vorbeşti serios… Dacă ai avea casă şi curte, probabil că ţi-ai face şi dumneata un coteţ plutitor…

— Şi, mă rog, de ce nu?

— Şi eu ţi l-aş admira de la o fereastră…

— Şi, cu siguranţă, ai râde!… Aşa e? Spune, dacă ai curajul opiniei!…

— Dacă aş vedea heleşteul…

— Eu rămân la convingerea că dumneata habar n-ai de libertăţile dreptului de proprietate.

— Da… sigur… şi dumneata vorbeşti serios… Văd că eşti foarte grav…

— Bineînţeles că sunt grav…

— Şi eu rămân la convingerea că glumeşti…

— Convingere cu totul greşită.

— De ce nu te scoli să vii puţin să te uiţi?

— Penitru că eu am cea mai bună idee despre domnul Petrescu. Şi, chiar dacă unele lucruri mi s-ar părea ciudate…

— Ei, nu mai spune! Dar la început nu mi-ai atras chiar dumneata atenţia asupra lui?

— Acum sânit lămurit că vocaţia ta e mai sigură pentru medicină decât pentru estetică, drept sau arhitectură… Ai mai

citit despre bilă?

— Am citit, dar nu-mi place.

— Cum se poate? Un lucru atât de simpatic şi de atrăgător…

— Sunt boli oare nu mă interesează. Am început altceva; am să-ţi spun altădată.

— Tot de alea cu poze; aşa e?

— Nu, fără poze; pot să înţeleg şi fără ajutorul pozelor; te asigur.

— Mironică, fii bun şi deschide uşa. Mi se pare că e cineva în sală.

— Eu chiar plec. Şi… te las cu vecinul dumitale cu drept de proprietate şi cu heleşteie de ceapă. Mâine am matematica, nu pot, dar poimâine după-masă viu să citesc. Şi… să mă uit pe fereastră.

— Eşti cam răutăcios…

— La revedere.

— Am impresia că n-am reuşit să te necăjesc. Regret. Atunci, pe poimâine. La revedere.

Gazetarul Emil Vlădoianu, vechi prieten al doctorului, care a aşteptat câteva minute în hol, se scoală de pe canapeaua de piele, pune pe măsuţă albumul Murillo, pe care l-a răsfoit, îşi ia ochelarii şi trece, cu trupul puţin îndoit, în cabinetul de consultaţie.

— Am venit să te văd, spune omul cărunt, slab, cu mustată, aşezându-se pe scaun.

— Dacă preferi putem sta în bibliotecă.

— De ce? E foarte bine şi aici.

— Poţi să mai stai, nu? Dacă vrei scoate haina. Să-ţi dau şi o dulceaţă cu apă ca gheaţa.

E foarte cald. Prin geamul pătrat intră în cameră un uriaş bloc de lumină, care face să scapere sculele medicale de nichel şi să iradieze în felurite culori sticlele de pe mese şi etajere.

— Ţi-am telefonat. Ţi s-a spus?

— Ştiu, eram chiar acasă, dar n-am venit, că mă aştepta cineva… pentru o chestie care nu mă priveşte. Nu mai vreau să-mi complic existenţa. Şi n-am vrut să-l primesc. Ceva în legătură cu o mână din Transilvania: reportaj. Drept vorbind, eu nu mă ocup niciodată de fondul articolelor. Asta priveşte exclusiv pe director. Pe mine, ca secretar de redacţie, nu mă interesează decât anumite lucruri de formă, de ordine, de legătură… Mi-l

trimite directorul, cu apostilă în regulă, e bine.

— Mi se pare că ştiu despre ce este vorba, spuse Octavian, ridicând puţin o sprinceană, cum are obiceiul. Chestia cu personalul străin. Lucrătorii.

— Nu numai lucrătorii: tot personalul. E vorba ca, în toamna asta chiar, legea să intre în vigoare. Şi înţelegi că orice discuţie în presă cade ca pe jeratic. Suntem suspectaţi totdeauna de părtinire. Dar asta nu e o chestie de politică. Şi n-avem nici capitaluri în întreprinderi. Deocamdată nu poţi să întrevezi consecinţele economice, dar, din punct de vedere naţional, vorbind ca abstracţie, e o temă frumoasă...

— Ai fost ieri la dezbateri?

— A, negreşit! Am vrut să urmăresc mersul discuţiei. Şi, cu ocazia asta, m-am convins radical că n-am stofă de reporter parlamentar. Este un haos. Şi eu nu pot să iau lucrurile decât cum se prezintă.

— Păi, care e calitatea reporterului?

— Alta, cu totul alta. Pentru mine senzaţia nu iese din noutăţile auzite, din ideile, mai mult sau mai puţin revoluţionare, rostite de la tribună sau de pe ultima strapontină de un mare orator sau de un biet deputăţel de la ţară. Dar reporterul fuge după idei. Pentru dumneata, cititor, fiecare vorbitor aduce o părere, bună sau rea, care pare totdeauna în chestie. Publicul se preocupă numai de lucrurile esenţiale; reporterul ştie şi-i satisface dorinţa. Şi bine face. Când îţi spun însă că pentru mine senzaţia iese cu totul din altceva, nu-ţi vorbesc nici ca reporter, nici ca cititor de gazetă. Pe reporter îl preocupă o ordine, o înlănţuire. El vrea să scoată dintr-o mare învălmăşeală sonoră o melodie unică, articulată. Eu sunt un fel de pastă de şapirograf: când intră pata în cleiul ei, aşa rămâne! Bine că nu e meseria mea să o şterg. Când îmi vine reportajul parlamentar şi văd că lucrurile au o înlănţuire, îmi dau seama cât trebuie să se fi străduit bietul reporter. Pentru tine, pentru X, pentru Y, el are cea mai mare dreptate: e ceea ce trebuie să fie: plătiţi gazeta ca să fiţi lămuriţi. Dacă ar trebui să fac eu reportajul, ar fi dezastru. Câteodată îmi vine să bat din palme, altădată să fluier. E o alandala îngrozitoare. Oratorii sunt în genere talentaţi şi de aici iese toată încurcătura: fac artă pentru artă.

— Cred că ieri n-ai avut cine ştie ce teatru.

— Ieri?! Dumnezeule! Dacă şi eu aş fi citit reportajul, nici vorbă. Dar, din păcate, am asistat. Cifre, domnule, înţelegi dumneata? date statistice; lucruri palpabile, la vedere! Când îţi aduce cineva situaţiile oficiale, poţi să te mai îndoieşti de exactitate? Ministrul muncii s-a sprijinit numai pe cifre. Îl mai ascultasem şi în şedinţele anterioare. Ştia omul ce spune. Opoziţia anonimă îl sâcâia pe chestiuni de detaliu, pe mofturi. Dacă m-ai fi întrebat pe mine ce cred, ţi-aş fi spus fără o ezitare: e un proiect serios, şi ca concepţie şi ca alcătuire. Legea e necesară; sunt câteva puncte, de bază, care stau neclintite. Pe urmă datele, graficele... Nu e o lege de fantezie; e o lege a timpului. S-a pornit de la stricta realitate. Ministrul a susţinut-o frumos. Pe ziua de ieri n-a mai făcut decât câteva încheieri, aşa că discursul s-a sfârşit repede. Sala era... cucerită. Chiar opoziţia mai serioasă era moale, dulceagă. Miniştrii, deputaţii, bătrânii, ziariştii i-au strâns mâna. Credeai că totul e în regulă... când ia cuvântul Calvocorăscu. Eram sigur că nu avea ce spune. Şi omul a început, ce e drept, moderat, cu generalităţi elegante, chiar cu elogii. Senin altfel, cu o mare seninătate. Liberalii, bineînţeles, revendică pentru ei orice reformă naţională şi democratică. În ţinuta şi zâmbetul oratorului se vedea siguranţa de sine şi o linişte care, la început, nu erau prea simpatice. Ministrul muncii, cam transpirat, dar fericit şi surâzător, ieşise pe culoar să se răcorească. Liniştit şi împăcat. Şi, pe bună dreptate. O ceată întreagă de trepăduşi de culoare se ţinea după el; zeci de mâini i se întindeau. În sală, oratorul liberal vorbea domol, diplomatic, în absenţa autorului legii, care şi-a făcut apariţia după un sfert de ceas, când a crezut că a început fondul. Procedeul marilor avocaţi, care au oroare de începuturi. Calvocorăscu isprăvise introducerea şi trecuse şi el la statistică. Dar, două feluri de cifre nu puteau fi! Cele reale nu puteau fi decât ale proiectului: cifra oficială. Ce-o să mai spună şi ăsta? mă întrebam. Dar el e liniştit; pune mâna pe un catastif de pe masă, îşi potriveşte ochelarii pe nas, tuşeşte, ca să-şi mai dreagă glasul şi, după ce cere, cu eleganţă, îngăduinţa onoratului public, dă citire cifrelor lui personale. Bătălie de cifre. Mi-am scos şi eu hârtiile şi am început să fac comparaţii şi sublinieri. „Domnul orator e rugat să ne spună de unde şi-a procurat datele11

— Îl întrerupe ministrul, cu o nuanţă de ironie. „Parte chiar din

buletinul domniei-voastre şi parte din cel al colegului domniei-voastre de la Industrie. Dacă doriţi (întinzându-i-le) le puteţi controla.” „Mă rog, avem toată încrederea, ascultăm.” Şi, în adevăr, cifrele erau cam aceleaşi.

— Atunci? întrebă doctorul, tot eu sprinceana încruntată.

— Păi, de aici începe spectacolul... S-a pus chestia pe categorii de industrii, pe industriile de armament şi pe cele anexe; s-a răsucit în jurul personalului de conducere. Părerea străinătăţii, interesul naţional...

— Nu e totuna cu sentimentul naţional?

— Se vede treaba... La un moment dat părea că ambii adversari se războiesc pe o temă pe care în acelaşi timp o susţin. Dar înverşunarea, înverşunare... Cum ţi-am spus adineauri: artă pentru artă. Şi bună! Cum aş putea să-ţi lămuresc mai plastic? Ideea, ca o minge, era la mijloc între beligeranţi şi fiecare o bombarda cu vorbe, apărând-o în acelaşi timp ca a lui. Până şi glasurile începuseră să se cam asemene. Argumentele istorice arătau că nici nu putea fi vorba de ceva nou: că la 1400 voevodul cutare a vrut să facă la fel; că peste o sută de ani domnitorul cutare tot aşa... că acum două sute de ani... Vodă... că mai alaltăieri partidul liberal, partidul conservator, partidul socialist... Părea că legea o aduseseră liberalii şi o combăteau ţărăniştii!... O nostimadă, ţi-am spus... Pentru mine... ăsta e parlamentul! Spectacol! Mult mai frumos şi, într-un sens, chiar mai instructiv decât cel din gazetă. Mai ales când adversariii au şi temperament şi talent.

— Dacă te mulţumeşti oarecum cu senzaţia...

— Nu-nţelegi dumneata? să te lupţi pe viaţă şi pe moarte, pe acelaşi teren, pentru o idee ce pare totuşi comună. Acuma, să nu fim nedrepţi: ceva-ceva tot rămâne.

— Un fel de cauză pentru viitoarea bătălie oratorică.

— Ba nu; rămâne ceva câştigat în afară de asta; bineînţeles că nu ceva grandios, cum apare în toiul luptei, (ceva grandios nu mai e cu putinţă) dar ceva profitabil. Dar, cum ţi-am spus, asta numai la gazetă se vede. Îmi place, îţi mărturisesc sincer. Mă duc aşa, ca la un spectacol, să casc gura. Ar fi fost altceva dacă socialiştii, singurii care ar fi adus o schimbare adâncă, n-ar fi fost copleşiţi de teroarea numerică a politicienilor de profesie.

— Eu mă mulţumesc cu gazeta. În gazetă, e drept, prinzi firul, nu te poţi rătăci; discursurile le citeşti liniştit. De altfel trebuie

să-ţi spun că nu pot să urmăresc regulat parlamentul. Nu că nu-mi place: n-am timp.

— Negreşit!... Cine-ţi cere... Apropo: ce-ai aranjat cu casa? Văd că ţi-a mai venit un confrate. Patru sunteţi, sau mi se pare mie? Doi internişti, unul de piele şi sifilis, şi dentistul. Nu e un dentist la al treilea? Aşa parcă văzui.

— Este. Dar nu importă. Clientul vine tot la doctorul lui, dacă e să vie. Nu vezi pe bulevard? Fiecare casă are trei medici. Tinerii trebuie să stea mai în centru: mai au un spital, o injecţie.

— Asta am avut de spus. Atunci... nu te mai muţi?

— Deocamdată mai stau.

— Uitam să-ţi las biletul. Sper că vii...

— Negreşit.

Îl

La nouă fără un sfert doctorul Peleş intră la teatrul „Regina Maria". Se joacă *Romanţa,* de X. Locurile de jos sunt complet ocupate. Dintre loji, numai două de rangul întâi au rămas încă goale, până cu o clipă înainte de ridicarea cortinei. Intr-una se aşază o fostă excelenţă, atât de voluminoasă încât ocupă tot cuprinsul, iar în cealaltă, chiar lângă rampă, se strecoară pe rând trei persoane: o doamnă şi doi bărbaţi. Într-unul din ei doctorul îşi recunoaşte îndată prietenul. Peleş fusese invitat chiar în lojă, dar pentru că gazetarul mai avea şi un stal, preferă să stea izolat, ca să privească şi să asculte în linişte. Se simte în stare să urmărească o piesă frumoasă şi bine jucată, dar e cam obosit şi nu destul de voios, ca să facă faţă exigenţelor unei conversaţii înmănuşate, cu oameni necunoscuţi. Toată dimineaţa a stat la spital. Cum a mâncat, s-a aşezat la birou şi a scris. Mai sunt numai câteva zile până la Conferinţa internaţională de Istoria medicinei, de la Viena, şi s-a angajat să trimită şi el o comunicare, al cărei subiect l-a şi anunţat. Se mişcă într-un material cunoscut, ce e drept, dar o bună parte din materia veche trebuie revăzută şi mai sunt de citit şi câteva cărţi apărute în ultima vreme. Deşi nu e un subiect de clinică propriu-zis. Crezuse că astăzi va putea lucra serios; toată comunicarea o are închegată în minte şi o mulţime de puncte sunt însemnate cu roşu în texte şi în caiete. Dar, când s-a aşezat la masă, după ce a vânturat puţin cărţile şi hârtiile, şi-a dat seama că nu e încă destul de limpezit şi de organizat ca să treacă la lucru. A umplut două pagini cu material disparat, pe

care la patru fix l-a lăsat creionat pe birou, ca să primească bolnavii. Vizita ziaristului Vlădoianu a ţinut şi ea cam o oră, aşa că de-abia i-a mai rămas timp să se ducă la Continental să ia masa, să se întoarcă să-şi schimbe hainele şi să fie la vreme la teatru.

Se resimte de oboseală şi priveşte leneş prin sală. Salută în două-trei puncte, se uită la program, îşi potriveşte corpul, comod, ca pentru o oră de nemişcare, apoi aşteaptă. Se salută cu Vlădoianu, care se apleacă îndată până între capetele însoţitorilor şi le spune ceva. Negreşit, despre el. Peleş înţelege, dar nu dă atenţie faptului: persoanele din compania lui Vlădoianu nu îl interesează: domnul este aparenţa cea mai obişnuită, iar doamna nu are nimic izbitor. Bagă de seamă, în secunda salutului, că doamna e mult mai subţire decât domnul, care nu-i poate fi decât soţ.

Spectacolul începe cu o înfăţişare romanţioasă, cam prăfuită, simplă de altfel. Un tânăr abate, eterat şi meditativ, cade în cursele dragostei; Tony Bulandra joacă strâns şi discret. Romantismul piesei este deci corectat, cât poate sta în putinţa actorului. Conflictul e liniar şi poate fi urmărit fără nicio sforţare chiar de oamenii obosiţi. Şi chipurile melancolice ale actorilor şi vorbele piesei se străduiesc să readucă în sufletele spectatorilor o lume de dragoste peste care s-a lăsat ceaţa. La timpul oportun răsare şi o romanţă, care e şi mai dulce şi mai de altădată. Dar, curios, nimeni nu se grăbeşte să fluiere sau să zvârle cu pătlăgele. Onoratul public, în întregime burghez, pare furat: se vede bine din încordarea atenţiei, din mişcările reţinute, din chipurile crispate. Din timp în timp se aud şi suspine. Evantaliile se clatină foarte încet, foarte rar, fără ritm. Scaunul doctorului e chiar pe linia lojei prietenului. Fără să vrea Peleş îşi aruncă privirea şi într-ac olo. Pentru că pe scenă nu este nimic complicat, se poate prinde şi spectacolul sălii. Publicul e foarte tăcut şi tăcerea şi nemişcarea lui sunt frumoase. Prin ce minune se va fi întâmplat ca, deşi nefiind premieră, majoritatea domnilor să fie în negru, iar doamnele, atâtea şi atâtea în toalete crem (e drept că doctorul nu e prea la curent cu moda). Este de observat. Intre sală şi scenă e o certă armonie de tonuri. Culoarea neagră e indicată pentru chinurile discrete ale abatelui, iar tot spectacolul are o atmosferă crem, languroasă. Evantaliile obosesc şi se lasă, ofilite, pe un umăr gol, în repaos.

Femeile par sau sunt toate frumoase? Cum stau neclintite, mărginindu-şi suspinele şi ascunzându-şi mimica înfiorată cu evantaliul, sunt şi graţioase. Doamnele, aşadar, nu se mişcă. Numai câte un domn, cu guler scrobit, ras cu un ceas mai înainte şi pudrat cam exagerat îşi apucă din când în când, de braţ sau de talie, zvetta tovarăşă crem, care însă nu aude, nu vede... Doctorul Octavian Peleş face observaţia că femeia poate fi, în anumite momente, mult mai aproape de vis decât de viaţă. Şi I se pare ciudat. Dacă ar fi şi el cu o femeie în crem şi i-ar lua binişor mâna sau ar cuprinde-o de talie în timpul unui atare spectacol, ca un abate zbuciumat de iubire, rătăcirea femeii l-ar indispune, l-ar face cu siguranţă gelos pe atât de fericitul actor.

În fond, ce-ar putea însemna o asemenea rătăcire? Lipsă de adâncime, sau prea mare adâncime de suflet? Mobilitatea sentimentului? Poate o libertate. Poate o simplă şi naturală stare de recreaţie. Când prietena lui se rătăceşte câteodată – se întâmplă uneori fără cauză aparentă – el îşi pune îndată câteva întrebări, cam totdeauna aceleaşi, pline de temeri. Se uită la ea pe furiş, şi, curios, o găseşte totdeauna mai frumoasă ca altădată. Poate că gândul ei este pe undeva pe aici, poate că sufletul îi e mai străveziu decât ochii, dar ce n-ar da el să-i poată descoperi drumurile înnegurate! De nenumărate ori a voit să o smulgă din vis, întrebând-o pe neaşteptate:

— Spune la ce te gândeşti? Tocmai acum ai plecat? Unde ţi-e sufletul? Te ţin în braţe şi simt că nu eşti toată cu mine.

De multe ori, întrebarea, înecată în durere, i s-a urcat pe buze. Dar a putut s-o ţină. Simţea că mândria îl opreşte. Totuşi, îşi aminteşte, i-a spus o dată, forţându-se să pară cât mai indiferent:

— Am impresia că nu eşti cu mine.

Cu câtă greutate şi-a putut întocmi cele câteva vorbe!

Magdalena a izbucnit imediat într-un hohot de râs, cu sunete pline, rotunde, limpezi, sigure, foarte melodioase (şi foarte false ca conţinut, a înţeles doctorul).

— Nu sunt cu tine!... Nu sunt cu tine!... Nerodule! Nu sunt cu tine!... Auzi ce spune!... Auzi ce zice!...

îşi aminteşte cât a luptat să scape atunci de o îmbrăţişare îngrozitoare, sigură de efectele ei, falsă (în adevăr falsă?) oare îi sfâşia inima. Şi a rămas moale, cu capul în jos, doborât de tristeţe şi umilinţă. Nu putea săvârşi singurul act de mândrie şi

de independenţă care s-ar fi impus: să se smulgă sălbatic şi, înainte de a o părăsi pentru totdeauna, să-i arunce o ofensă cumplită, oare s-o pângărească până şi în propriii ei ochi, luminaţi de îngâmfare.

La ieşirea din teatru, la garderobă, Peleş fu prezentat de Vlădoianu doamnei şi domnului inginer Stanian. Domnii au schimbat câteva vorbe de complezenţă, doamna a spus şi ea câteva, amabilă, stăpână pe sine, surâzătoare. Doctorul s-a achitat convenabil, surâzător şi absent.

Soţul, bărbat voinic, ferm în glas şi în gesturi, soţia, cum o văzuse în teatru, subţirică, cu o dulceaţă şi lânoezeală în ochi, de femeie-soţie.

Noaptea era uşoară, curată şi răcoroasă. După *Romanţa o* mică plimbare prin aer era binevenită. Îi convenea şi doctorului. Ieşiră toţi patru, după cuviinţă; noul cunoscut lângă doamnă.

— Îmi dai voie să te întreb ce specialitate ai, domnule doctor? începu doamna, cu un glas a cărui catifelare era în contrast cu siguranţa de timbru.

— Pentru ce nu, coniţă? Sânit internist, răspunse, cu voie bună, doctorul. Iacă, omorâm şi noi oameni, fără răspundere.

— Nu cred că interniştii omoară mai mulţi decât ceilalţi.

— Ei, da, sigur, depinde. Noi, în orice caz, ne dăm osteneala: dacă nu putem, nu putem.

— Ei nu, serios, recunoşti să fi omorât pe cineva până astăzi? Dar, sincer…

— Asta nu pot s-o fac, pentru că şi crima intră în secretele profesionale.

— Aşaaa? Bine.

Doamna Stanian ridică ochii spre doctor, cu un aer puţin vesel şi puţin mirat, ca şi cum ar fi spus: Curios, nu pari aşa prost. Apoi tăcu, o tăcere care tăinuia o reflecţie de moment. Peleş pricepu că doamnei îi place să cocheteze.

— Dar de ce mă întrebaţi, coniţă dragă?

— Poftim?

— E bine că m-am făcut internist? Sau ar fi fost mai bine altfel?

— Ştiu eu? Asta cred că o înţelegi mai bine dumneata. E, probabil, o chestie de câştig. Dacă ai clientelă, în definitiv… Eu personal nu m-aş duce la doctor, mai ales la un internist, îţi spun drept.

— Cred, am mai auzit asta. În genere, se spune că tot interniştii sunt mai amarnici.

— Poate, pentru că daţi şi reţete. Chirurgii, cel puţin…

— Sigur, ei te lucrează cu bisturiul. Lasă, coniţă, nu ne mai necăji şi mata.

— Nu, eu vorbesc serios.

— Cred, dar nu din propria dumitale experienţă.

— După ce se cunoaşte?

— Păi, n-ai spus că nu te duci la doctor? Şi pe urmă pentru că întrebuinţezi argumentele obişnuite, auzite sau citite prin gazetele umoristice.

— În primul rând medicina nu e ştiinţă.

— Ai văzut?!… Eram sigur. Şi… în al doilea?

— În al doilea, ar fi fost de dorit oa domnii medici (îmi pare rău că nu eşti chirurg sau dentist, ca să pot fi mai crudă cu interniştii) să fie mai sinceri.

— Cum sinceri?

— Să recunoască în public că tatonează.

— Păi, sigur că tatonează.

— Nu numai că tatonează, dar că totul se reduce la tatonare.

— Adică… totul e în zadar, cum spune cântecul.

— Afară, bineînţeles, de cele două-trei boli cu carte de vizită, scrise cu literă mare, din partea întâi a abecedarului medicinei, şi pe oare le pricep tot atât de bine profanii. Să ferească Dumnezeu ca bietul pojar să nu iasă la suprafaţă, că îndată a şi devenit…

— Ciumă. Aşa e? Aşa e că ciumă? Ce ne facem, coniţă?… Grea situaţie! După părerea matale, suntem pierduţi…

— Nu, pentru că contaţi pe onoratul public molieresc, pe care îl descântaţi cu reţete.

— Dumneata eşti mai rea decât Moliere.

— Nici vorbă: cinci sute de lei vizita acasă la dumneavoastră, cinci sute prima reţetă, cinci sute vizita de revizuire… cinci sute…

— De unde rezultă că toţi suntem milionari şi în slujba domnilor farmacişti.

— Şi nu sunteţi?

Ultimele două cuvinte ale doamnei au fost pronunţate puţin mai ascuţit şi mai apăsat.

Doctorul a gândit mulţumit: nu totdeauna vorba acoperă, cum

se spune.

— Vasăzică, aşa stau lucrurile, grăi distrat, după un minut de tăcere.

Mica doamnă Stanian a înţeles şi ea jocul sufletesc al bărbatului, şi-a simţit poziţia de inferioritate, şi şi-a muşcat buza.

Doctorul continuă:

— Şi… bărbăţelul este de aceeaşi părere?

— Da, negreşit, răspunse cam afectat şi accentuat, tânăra doamnă. Ne înţelegem perfect asupra tuturor lucrurilor, nu ne sfădim niciodată!

— Poarte frumos! Asta înseamnă armonie conjugală.

— Da, poate.

— Nu că se poate, cu înţelesul că ar fi cu putinţă, dar nici nu poate fi altfel!

— Ce te face să crezi?

— Nimic decât figura dumitale.

— Ha, ha, ha! Eşti fizionomist.

— În cazul dumitale, operaţia nu e prea grea.

— Parol? Ştii că mă faci să rid…

— Negreşit.

— După ce judeci?

— Nu ţi-am spus? După chipul…

— Domniei mele. Te felicit. Eşti mai fericit ca Rochefoucauld. El s-ar fi încrezut mai puţin.

— Nu, vorbesc serios. Cred, în adevăr, că vă înţelegeţi, cred că niciodată nu ţi-ai necăjit soţul.

— De, cine ştie!…

— Şi, dacă ţii să-ţi spun după ce mă orientez mai ales, îţi pot spune: după fruntea şi după tâmplele dumitale.

Doamna Stanian îi aruncă o privire de nedumerire, amestecată cu puţină ironie şi cu ceva… poate cu puţin interes.

— Şi mai puţin după frunte decât după tâmple, urmă Peleş.

— Cum, după tâmple?

— Uite cum: dumneata ai o frunte absolut femeiască, adică senin-femeiască. În privinţa tâmplelor, nu e nicio îndoială: seninătate, tandreţe şi… dulce viclenie. Viclenie, adică, în materie de dragoste, oarecare supleţe.

— Toate astea se ghicesc după tâmple?

— Îmi amintesc de tâmplele unei doamne cunoscută pe

vremuri la Budapesta.

— Asta înseamnă mare memorie vizuală.

— Şi memorie bărbătească.

Doamna Stanian îşi încruntă puţin sprâncenele. Doctorul începuse să-i facă făţiş complimente. Se gândi că n-ar fi rău să-i răspundă ceva îngheţat, să-l trezească la realitate. Dar... era prima oară când auzea pe cineva ocupându-se de fruntea şi de tâmplele ei... femeieşti. Crezu că e mai bine să reflecteze puţin. Să fie adevărat? Erau părţi ale capului la care niciodată nu se oprise să le privească. Crezuse că se cunoaşte destul de bine, că nu i-a scăpat nimic, cel puţin din făptura fizică, nepreţuit după justa valoare. Îşi admira deseori părul negru şi aspru, cu fir gros şi sălbatic la mângâiere. Îşi cunoştea cu precizie ochii, nasul, sprâncenele, bărbia, gâtul, pieptul, talia şi piciorul. Pe unele le iubea, pe altele le dispreţuia. Acum i se aruncase în minte o noutate şi într-o formă particulară. Şi cel ce i-o aruncase cu atâta convingere nu era nici poet, nici pictor, nici sculptor. Se gândi o secundă şi izbuti să-şi vadă capul limpede ca într-o oglindă ce i-ar fi răsărit brusc în faţă. Fără zăbavă se asigură că doctorul avea absolută dreptate. Avea, în adevăr, frunte frumoasă: rotundă, uşor bombată, egală, şi tâmple dulci (îşi aducea aminte de tâmplele dulci ale unei prietene din copilărie), tâmple liniştite şi albe.

„E cam adevărat. Caraghiosul are dreptate, îşi spuse în gând. Dar e cutezător să mi-o spună".

— Am trecut de la una la alta prea repede. Şi am rămas în urmă. Domnul meu are prea multe secrete astăseară cu Vlădoianu. Ia să le tulbur eu puţin liniştea: Domnule Stanian!

— La ordin!

— Vreţi să mergeţi puţin mai încet?

— Înadins am luat-o înainte, glumi Stanian.

— Ei, lasă-mă în pace. Nu mai glumi, răspunse cu ton răsfăţat tânăra soţie. Uite de ce te-am oprit... Domnul doctor găseşte că fruntea şi tâmplele mele sunt foarte frumoase. Şi tu nu mi-ai spus niciodată! Vezi ce rău eşti? Tu de ce nu mi-ai spus? Sau găseşti că domnul doctor nu are dreptate? Mi se pare că da. Hai, spune.

Stanian rămase o secundă perplex. Fără să-şi dea seama ce face, se uită la fruntea şi tâmplele femeii apoi, cam prosteşte, la doctor. Dar bunăvoia şi politeţea lui înnăscute nu şovăiră:

— Iartă-mă că n-am observat, se adresă nevestei, care îl măsura cu prefăcut aer de imputare. Cum vom ajunge acasă, am să mă uit. Şi… am să mă pronunţ! Eşti mulţumită?

— Nu poţi să te pronunţi şi… pe loc?

— Nu, vreau să fiu mai în cunoştinţă de cauză.

— Bine. Aşa să fie. Dar eu sunt obligată să aduc domnului doctor mulţumirile mele pentru… graţioasele complimente… Şi… unde spuneţi că aţi mai văzut un asemenea exemplar? La Viena?

— Nu, la Budapesta, răspunse doctorul, copilăreşte.

— Era unguroaică?

— Aşa cred.

— Atunci, mă bucur.

Doctorul nu se mai întrebă şi nici nu întrebă pentru ce s-ar putea bucura tânăra doamnă de apropierea făcută. Ajunseseră la „Bulevard14.

— Sper că ne faci plăcerea să iei o bere împreună cu noi… îl invită, prietenos, Stanian. Putem sta în grădină. Domnul Vlădoianu ştiu că nu se opune.

— Sigur că nu se opune, confirmă doamna.

Şi păşi înainte.

Dar doctorul, devenit deodată înţepat şi rigid, se scuză, cu o voce uscată, că nu mai putea întârzia, având de lucru la o comunicare. Bărbaţii se salutară, cu pălăriile în mâini, cordial. Doamna Stanian întinse doctorului o mână mică dar sigură, pe care el o ridică la buze şi abia o atinse.

La „Bulevard” era plin. Doamna Stanian se strecură încet printre mese spre locurile din fund, de lângă orchestră. O îmbulzeală neobişnuită. Muzicanţii cântau un oarecare tango sub bagheta unui şef mustăcios, negru, costeliv, care conducea cu avânt. Doamna înaintă până la un pas de orchestră. Dar nu era nicio masă. Se opri brusc, se întoarse spre însoţitori, şi spuse cu un ton rece:

— Nu stau aici, nu-mi place.

— Foarte simplu, mergem în altă parte.

— Dacă ţineţi. Dacă nu, putem merge acasă.

— Păi, tu ai vrut să ne oprim undeva, insistă Stanian, vrând să-i facă plăcere.

— Poate… dar nu mai vreau… Aici nu-mi place.

— Unde am mai putea merge? se adresă inginerului

Vlădoianu.

— Dragă, pentru mine e tot una. Am putea să intrăm la „Royal”, sau la „Cercul Militar”. Dacă vreţi muzică.

Doamna se mulţumi să clatine din cap, în semn că nu merge.

— Sau la „Corso”, cafeneaua artiştilor.

— Nu-mi place, nu-mi place! se scutură soţia.

— Ştiţi ce? Atunci haidem la „Nestora. Luăm câte o îngheţată şi stăm afară. E bine? spuse Stanian, hotărât, gata să se urnească.

— La „Nestor”? întrebă moale doamna lui. La „Nestor”?... N-am mai fost de nu mai ţin minte.

— Cu atât mai bine.

— Nu merg. Ce să iau? îngheţată? N-am poftă.

— Iei o prăjitură... sau altceva.

Irina dădu din cap, cu înţelesul că nimic n-o atrage.

— Atunci... ce facem?

— Bine, bine, să mergem, hotărî tot ea, deodată, schimbându-şi, ca la comandă, aerul mohorât. Iau şi eu prăjitură, dacă bineînţeles mă trataţi.

— Dacă nu vrea el, te tratez eu, glumi Vlădoianu. Nu rămâi netratată.

Dintr-un salt doamna Stanian trecu la dreapta gazetarului şi îi luă braţul.

— Ştiţi ce? Ca să nu vă certaţi, o să plătiţi fiecare câte o jumătate de prăjitură.

Pentru că nu mai erau mese libere afară, intrară în cofetărie şi se aşezară la fereastră.

— Mă înşel eu, sau s-a făcut cam capricioasă duduca? întrebă gazetarul pe inginer.

— Nu, nu! explodă Stanian. Asta nu, doamne fereşte! Ea capricioasă? Tu capricioasă, Irinelule? I-auzi ce-a născocit dumnealui!

Luă mâna nevestei, scoase mănuşa neagră şi îi privi cu ochi drăgăstoşi degetele subţiri.

— Tu capricioasă! Cum o să fii capricioasă... când tu eşti avocată! Avocată şi capricioasă ai mai văzut dumneata? Numai clienţii sunt capricioşi...

— Şi, nu se poate? se răsfăţă Irina. N-aţi mai văzut avocate capricioase?

— Ba s-ar putea, cum nu, dar nu tu! Tu eşti o avocată...

necapricioasă. Avocată cuminte.

îi mângâie mâna albă pe care o priveşte cu şi mai multă mângâiere în ochi.

— Era foarte grăbit doctorul, făcu gazetarul. Acuma… că s-o fi dus să lucreze sau nu, cine ştie!…

— Mi se pare simpatic, rosti Stanian.

— Sigur că e simpatic.

— Nu găseşti, Irinel?

— Cine să fie simpatic?

— Doctorul de adineauri.

— A, da… poate… nu ştiu. Pare cam încrezut.

— Doamne fereşte! replică Vlădoianu.

— E cam înfumurat…

— Cum ai putut să constaţi?

— Nu ştiu. Poate mi s-a părut… Dumneata ştii mai bine…

— Ce teză spunea că face? întrebă Stanian.

— Nu teză, o comunicare, ştiu eu, pentru Conferinţa internaţională de Istoria medicinei, răspunse Vlădoianu.

— Se ţine acum, în curând? se interesă doamna.

— Peste vreo lună. Dar ştiu că are de lucru. Nu e un subiect de ştiinţă; folclorul medical românesc. Ceva interesant pentru străinătate. Şi are o mulţime de observaţii asupra vechilor tratamente empirice.

— Bine, o fi, dar asta nu e ştiinţă, interveni soţia inginerului.

— Ei. Să nu râdem aşa de folclor, că pe el se ridică ştiinţa. Am citit şi eu câteva pagini, – mi le-a indicat el

— Am să scriu despre de. Sunt lucruri curioase, interesante.

— În definitiv, foarte bine că se ocupă, spuse doamna Stanian cu glas grav. Dacă nu e însurat… n-are altceva de făcut… vrea, probabil, să-şi facă o situaţie…

— Ce spui dumneata, duduiţă? De unde ştii dumneata toate astea? întrebă gazetarul, cu un ton de tachinărie, ştergând cu batista sticlele ochelarilor.

— Ea să nu ştie? Tocmai ea? Atunci n-o cunoşti… spuse mângâietor Stanian.

La întoarcere doamna îşi luă cu încordare bărbatul de braţ, se ghemui în el şi nu-i dete drumul până acasă. Vlădoianu, oare şedea în aceeaşi direcţie, i-a lăsat chiar la poartă. La despărţire, cei doi prieteni au mai schimbat câteva vorbe, doamna, însă, a tăcut, împietrită, lipindu-se mai tare de soţul ei, ca şi cum ar fi

vrut să-şi ocrotească o taină.

Tot drumul, tăcerea ei se impusese şi tovarăşului. De altfel, el părea că se simte bine, cu braţul ei subţire sub braţul lui încordat, cu mâna ei înmănuşată în mâna lui mare şi goală. Şi a mers visător.

Doctorul Peleş nu s-a înapoiat direct acasă, în faţa grădinii „Bulevard41 simţise că nu mai poate să stea nicio secundă în societatea noilor cunoscuţi. În momentul despărţirii e drept că i se ivise în gând, îmbietoare, linia somptuoasă a bulevardului, prelungită până aproape de casă. Primii paşi ascultară de îndemnul atracţiei, dar repede omul se răzgândi. Era puţin agitat. Simţea nevoie de aer şi de plimbare. Se întoarse în pas moale şi se opri la vitrinele de la librăria „Cartea românească44; se uită mai întâi la raionul articolelor de sport, apoi la cărţile româneşti. Se mai opri câteva minute la magazinul alăturat, cu cravate şi articole de bazar. Ieşi în calea Victoriei şi poposi câte un minut în faţa fiecărui magazin de pe dreapta. Admiră fotografiile de la „Julieta44, se uită până în fundul cafenelei, la Capşa.

Pe stradă, publicul începuse să treacă numai în grupuri, ieşind de la cinematografe şi teatre. Noaptea îşi desfăşurase catifelele cerului încărcat de stele. Începuse o adiere ce se revărsa printre oameni, ca pentru a-i grăbi către casă, sau pentru a curăţa calea îngustă şi stearpă, cu răsuflet uscat, şi a o purifica pentru orele nopţii.

Doctorul călca leneş, obsedat de scena surprinzătoare ce se petrecuse. Amintirea ei îl zgândărea, îl înţepa cu ace mici, ascuţite. Faptul era prea proaspăt ca să-l poată înţelege deplin, dar stăruia în nervii lui, revărsându-şi otrava. Femeia fusese capricioasă şi crudă – fără nicio îndoială – dar judecata lui nu vrea s-o pedepsească. Din oontră, se complace în a-şi împrospăta lucrurile, cu toată îmboldirea de ace.

Ajunse la Athenee Palaoe, mai făcu doi-trei paşi şi se găsi în faţa lui Nestor. Vru să traverseze – erau mese goale afară – şi s-ar fi simţit bine câteva minute acolo, dar îl izbi deodată, uluitoare, apariţia celor trei capete în fereastră. Nu mai era nimic de făcut: noaptea răcoroasă, oraşul, nu-i mai puteau fi de folos. Se îndreptă, cu paşi repezi, spre casă.

în interior era cald, aer moleşitor. Intră în bibliotecă şi se opri, în picioare, în faţa mesei încărcate cu teancurile de fişe. Nu se

simţi în stare să se mai apuce de lucru. Pendula din hol aruncă o singură lovitură urmată de o lungă undă sonoră, ca o cometă. Octavian trecu în camera de culcare, îşi scoase haina, ceasornicul şi batista şi dintr-alt buzunar programul împăturit al spectacolului. Citi: *Romanţa,* piesă în trei acte, de X. Şi numai atunci îşi aduse aminte că venea de la teatru.

Se lungi pe pat fără să se dezbrace.

„A fost un spectacol frumos, cu puţin plâns în sală, cu atmosferă legănătoare pe scenă. Şi, mai ales (scena ce culoare avea?) cele două culori ale sălii: negru şi crem... Bărbaţii în negru, pentru că au de ce să fie îndoliaţi. Femeile în tonul pasionalităţii de mijloc, al pasionalităţii... naţionale. Dacă s-ar fi putut, m-aş fi apropiat, nevăzut, de fiecare bărbat şi i-aş fi spus binişor: «Tot te mai îndoieşti? întristarea ta nu înşală: femeia ta nu te iubeşte, sau, mai bine-zis, ţine la tine, dar... numai până la crem.»

Când reproşez Magdei că e departe, îmi răspunde că sunt înşelat, că înşelată e toată lumea, căci toată lumea o învinuieşte de rătăcire, fără dreptate. Culoarea palidă a rochiilor şi evantaliilor, zâmbetele pierdute ale femeilor de la teatru sunt instructive: nicio femeie nu poate să iubească peste această tonalitate... După spectacol, toate soţiile, amantele, logodnicele în crem s-au atârnat de braţul drept al prietenului în negru. Ei au mai scos câteva vorbe până acasă, interiorizaţi şi mâhniţi fără să ştie de ce, dar de au tăcut toată vremea, ducându-şi greu trupurile prea încărcate de suflet..

Doctorul Peleş urmăreşte din pat diferitele drumuri ale tristelor spectatoare. Pe una din de, pe care soţul (cu siguranţă soţ) o apucase de talie, iar ea îi desfăcuse, suspinând, leneşă, mâna de pe mijloc, o vede mai limpede. Perechea se duce direct acasă. Tăcută, ca toate perechile. La intrare, după ce descuie uşa cu cheiţa subţire înflorită din buzunarul vestei, domnul negru se apleacă spre tovarăşa crem şi, cuprins de un tremur, sfios, ca în seara logodnei de acum zece ani, îi atinge ceafa cald parfumată. Dar femeia se zguduie îngrozitor, ca de atingerea unei picături de apă îngheţată. Se întoarce spre el şi, în privirea profundă, soţul vede deodată, pe întuneric, toate luminile şi tot întunericul sălii, toţi actorii, toţi spectatorii şi pe ea, lângă inima lui, cât se poate de strinsă, uşoară şi melancolică, în toaleta ei crem, ca o floare suavă pe care parcă ar purta-o la piept.

Bărbatul încuie uşa, cu mişcare energică, mai întârzie o secundă ca să pună şi siguranţa, în care timp doamna a şi ajuns în dormitorul ei crem.

Cu lanţul de chei încă în mână, domnul nu se mai duce, ca deobicei, mai întâi la birou, ci o urmează, cu capul în jos, cu paşi cadenţaţi, ca de marş. Când ajunge acolo, doamna e fără pălărie şi numai cu o mănuşă. Ca să o scoată mai lesne – vai, câtă greutate – s-a lăsat pe marginea patului şi abia îşi poate mânui degetele.

Domnul i s-a oprit în faţă şi-i măsoară căderea şi ritmurile lungi ale gestului care dezbracă mâna. Simte precis că femeia lui nu-i aparţine, că ar trebui să lupte ca să o cucerească, să-i cucerească adică, în primul rând, sufletul. Deşi, în definitiv… la urma urmelor şi… pentru circumstanţă, poate s-ar mulţumi şi cu trupul, aşa cum este, încărcat de uitare.

Tot spectacolul acela rătăcitor ar trebui, mai întâi, sfărâmat din cuibuşorul cu ochii străvezii. Numai printr-o asemenea operaţie, dacă ar reuşi, femeia ar deveni iarăşi soaţă şi, ca de atâtea ori, poate l-ar ruga ea, cu braţele după gât, să rămână acolo. Dar domnul este foarte contrariat. În clipa asta el s-a încăpăţânat groaznic şi nu mai vrea decât suflet. Şi chiar acum! La moment. Ca să-l spargă cu o lovitură de pumn. Şi să-i soarbă delirul. Vai, ce culoare demonică, ce culoare a chinurilor!…

E prea zguduitoare drama celor doi spectatori, de care niciunul nu este vinovat. Peleş închide uşa, şi, sadic, îi lasă singuri în dormitor. Negreşit că, peste o singură clipă, femeia va izbucni într-un plâns din adâncul sufletului, iar soţul, care nu s-a clintit nici să încuie uşa pe dinăuntru, nici să stingă lumina, a devastat-o fără îndurare, înghiţind toate cioburile *Romanţei.*

Ei, bineînţeles, dacă am fi asistat la *Romanţa* în Budapesta, alta ar fi năzărirea. În primul rând unguroaica nu poate să se gătească în crem, ci numai în negru, în roşu sau în roşu cu negru. În al doilea rând, când se ridică cortina şi sala rămâne în umbră, ea înşfacă de braţ, ca într-un cleşte, pe soţul sau prietenul… poate chiar pe spectatorul necunoscut de alături. Dacă-i e soţ, îl sărută, chiar fără nicio sfială. Poate îl ia de mână, fără mănuşă, şi din când în când, absolut fără voie – şi în acest fără voie este toată frumuseţea iubirii – se răsuceşte, în cutremur, pe scaun.

„Romînca are adeseori plusul de frumuseţe, şi totdeauna

minusul de temperatură... Deşi, după ani de zile de dragoste (într-o zi am să recapitulez totul), Magda poate îşi va fi muiat sângele. În realitate, s-ar putea să nu fie din partea mea decât o foarte inexplicabilă gelozie... De altfel, elegantă culoare! Magda – îşi aduce aminte cu faţa încărcată de zâmbete – se îmbrăca tot în crem când am cunoscut-o.

Să mă culc că e vremea".

A doua zi, pe seară, îndată după plecarea clienţilor, doctorul se apucă de lucru. Deschise repertoriul ca să culeagă câteva date noi pentru comunicare. Carnete-chestionare îi umpleau biroul şi măsuţa aşezată alături. În carnete erau trecute datele, pe categorii de boli şi pe tratamente, culese din orăşelele şi satele ţării de către medicii sanitari, sub privegherea inspectorilor.

Din paginile maculate, doctorul Voina trăsese şi el, poate, pentru greaua lui operă, de prin toate coclaurile, firele ce leagă sănătatea cu viaţa şi se înnoadă, peste vremuri şi locuri, în fructele coapte ale perfecţiunii.

Nu pare curios că, în genere, asupra bolilor cu nume pitoreşti – fălcăriţă, abubă, dălac – cât şi asupra diferitelor leacuri, răspund mai cu seamă femeile şi bătrânii. Unele dintre ierburile tămăduitoare, ca să aibă putere, trebuie culese în prima dimineaţă a postului mare; altele doar în Vinerea Patimilor; altele trebuie adunate numai de mâini de fecioară, nespălată pe chip de trei zile. Sunt flori şi buruieni ce trebuie slujite sau ţinute în Sfânta Biserică un număr anumit de zile. Barba caprei, ienupărul, ceapa tâlharului, lumânărica, ochiul haiducului, geana călugăriţei, aurelele, argintelele, somnişorul, lemnul lui Dumnezeu, vântuleţul, năvalnicul, laba bobocului, livănţica, tămâiţa, vioara nopţii, opaiţa, floarea de friguri, crucea pământului, dacă nu le smulgi când e rouă, degeaba ţi-e truda. Aproape toate ierburile se folosesc prefăcute în pomezi şi licori, cu amestecul laptelui, al cerii, al vinului, al untdelemnului, apei de castraveţi, spirtului... Oblojelile puse pe inimă vindecă până şi bolile sufletului; aplicate pe frunte, lecui esc rătăcirile gândului. Dar anumite flori, risipite prin aşternut, în lada de nuntă, răsucite împrejurul icoanelor sau presărate prin ţoale şi prin velinţe şi slujite şi de descântece tainice, ajută la dragoste, la unire şi la liniştea casei. Pentru o mare ardere a inimii, odoleana se moaie mai întâi în aiazmă, de mâinile unei femei

dăruită cu prunc… Istoricii de profesie şi doctorii mai vechi şi mai noi au cercetat şi cercetează încă, fragmentar şi cu scopuri deosebite, folclorul. Câteva nume vor fi pomenite cu laudă în comunicare, care, la data Conferinţei internaţionale, va fi tipărită într-o limbă universală şi împărţită la congres, iar în urmă, în lumea cea mare. Din vechile practici empirice, clinica contemporană va mai afla, cu surprindere, unele „potriviri".

Doctorul Peleş a luat lucrurile în serios. El urmăreşte potrivirile şi coincidenţele nevinovate, cu gravitate simplă de învăţat. A văzut că fenomenele se repetă şi că orice descoperire este doar o întoarcere.

Sună telefonul.

— Cine este, mă rog? întreabă Octavian, necăjit.

— Casa domnului Peleş?

— Da, vă rog.

— Domnul doctor la aparat?

— În persoană.

— Aici doamna inginer Stanian.

— Cine, mă rog?

— Doamna inginer Stanian.

— Ah, da, mă iertaţi, sărut mâinile. N-am înţeles dintr-o dată.

— Nu te deranjez?…

— Nu. Doamne fereşte!

— Bine. Atunci uite de ce e vorba. E o chestie… foarte gravă! Dacă-ţi mai aminteşti sau dacă mai ai cumva programul, poţi să ne spui cine a jucat rolul prietenei? Eu cred că Julieta Popescu. Am făcut prinsoare cu soţul meu, el susţine că Puica Pavlov. Ne-am hotărât să te luăm arbitru. Cine are dreptate?

— Cine aţi vrea să aibă?

— Bineînţeles că eu. Dar asta nu te împiedică să spui adevărul. Uite, e şi Stanian lângă mine… aşteaptă verdictul.

— Stimată doamnă, ce să vă spun? Mi se pare că ştiu, dar…

— Să trăieşti, doctore! răsună la urechea lui Peleş glasul foarte sonor, cu timbru grav, bărbătesc, al inginerului. Poţi să spui fără grijă: nu e mare primejdia…

— Vreau s-aud eu, interveni, cu voce răsfăţată, doamna Stanian, şi luă aparatul.

— Julieta Popescu, răspunse încet şi cam ezitând doctorul.

— Nu e o gentileţă?

— Nu… pe cuvânt.

— Fiindcă nu vreau să am glorie… de pomană.

— Nu, sincer. De altfel am programul pe masă, aşa e.

La capătul firului se auzi o larmă de glasuri. Probabil că doamna îşi striga bucuria, iar domnul mai protesta în glumă.

— Sunteţi satisfăcută? întrebă Peleş.

— Foarte satisfăcută. Am pariat pe un tort. Stanian a vrut să-mi cumpere ceva mai serios, dar l-am cruţat, mi-a fost milă…

— Acum trebuie să-l invităm şi pe doctor, se auzi limpede vocea inginerului Stanian.

— Alooo… domnul doctor?… Sunteţi la aparat?

— Da, doamnă.

— Şi aţi auzit conversaţia?

— Aţi spus că sunteţi satisfăcută…

— Dar… Stanian aţi auzit ce-a spus?

— Parcă am auzit ceva…

— Îmi spune să te invit şi pe dumneata la tort… Bineînţeles… dacă îţi face plăcere… Uite… vrea să te invite chiar el…

— Alo… doctorul?…

— Tocmai.

— Dragă doctore – pardon! — dragă domnule doctor, dacă… nu eşti ocupat… şi nu te ţii prea mândru… vrei să vii la noi, la un ceai?… Vine şi Vlădoianu; i-a telefonat Irinel. O să-i facă plăcere să te vadă la noi. Bineînţeles, dacă n-ai ceva de obiectat.

Peleş rămase o secundă nemişcat, în picioare, cu receptorul apăsat pe ureche. Întâmplarea, cu totul neprevăzută, îl stingherea. În vreme ce inginerul, cu atâta bunăvoinţă, îşi formula invitaţia, el se muncea să descopere un răspuns simplu şi amabil, demn de cinstea ce. I se făcea. Trebuia, neapărat, să accepte. Dar, pentru când era ceaiul? Va putea să se ducă? Cine va fi acolo? Auzind şi numele lui Vlădoianu, se simţi mai în siguranţă.

— Mă rog, domnule Stanian, răspunse, în sfârşit, cu o voce nesigură. Vă mulţumesc. Sigur. Cu mare plăcere. Numai să-mi spuneţi când, unde… ce fel…

— Poarte simplu: chiar la noi, astă-seară.

— După cină, probabil.

— Da, sigur, până atunci trebuie să găsesc tortul, ha, ha, ha! …

— Aţi văzut? Eu v-am pus în încurcătură, cu Julieta Popescu. Bine, domnule, dragă domnule Stanian. Atunci am să viu. Ora?

— Să zicem nouă… E bine?
— Perfect.
— Strada şi numărul.
— Colonel Mihail Ghica, patrusprezece.
— E chiar în drum spre spital.
— O casă în stil românesc…
— Ştiu casa…
— Ei, atunci şi mai bine. Vasăzică am stabilit.
— Negreşit. Ora nouă.
— Bine, la revedere.

Peleş se reaşează la birou. Îi trebuiră câteva minute până să se poată regăsi şi să-şi reia firul lucrului. Noroc că materialul însuşi e foarte interesant; o adâncire în el nu e o oboseală, ci o recreaţie. Începu să compare o serie de fişe: aceleaşi ierburi tratează mai multe boli. Pe toată faţa îi licăreşte o bucurie ce se trădează. Lucrează cu aprindere încă o oră. Din când în când îşi aduce aminte, însă, de conversaţia ciudată; a reîntâlnit glasul dulce şi totuşi foarte sigur al femeii abia cunoscute. Dar în timpul acestei scurte conversaţii, Irina Stanian nu comisese nicio sălbăticie, ca în seara trecută. Bărbatul se arătase şi acum un om cumsecade. Dar unele lucruri uşoare ce-i reveniră în minte, făcură pe tânărul doctor să zâmbească încântat, măgulit: în cele douăzeci de ore scurse de la *Romanţa* existenţa lui depărtată nu fusese cu totul străină de preocupările doamnei. Îşi aduce aminte, cuvânt cu cuvânt, jocul înţepăturii. Şi, curios, zâmbeşte fericit şi de asta. Lasă scrisul. Răsucind stiloul în mână, cu privirea pierdută, se căzneşte să-şi închipuie poziţia şi atitudinea celor doi soţi lângă telefon: bărbatul, degajat, sigur de sine, amabil şi atât de prietenos; femeia ţinând receptorul cu încordare, stăruind să asculte şi – în timp ce vorbea inginerul – aşteptând nerăbdătoare răspunsul la invitaţie. Asta este tabloul – gândeşte Octavian şi ochii i se opresc aţintiţi într-un punct unde imaginea pare că se produce.

La şapte şi jumătate doctorul îşi împinge textele mai la mijlocul mesei, aruncă o ultimă privire, puţin distrată, asupra paginilor de manuscris şi se duce la masă. De la restaurant trece alături la frizer. După ce fu bărbierit, luă prosopul şi se şterse, ca niciodată, singur, cu multă grijă, pe obraz şi pe gât, măsurându-se lung în oglindă.

— Colonie dăm? întrebă lucrătorul.

— Nu, nu e nevoie. Ori… mai bine, dă… Nu, nu da. Sau… dă şi puţină colonie. Cum vrei… Dacă e bună. A ce miroase?

— Lavandă, eu zic că e bună.

— Atunci dă, poţi să dai…

La opt şi jumătate este acasă.

Deschide, îşi lasă pălăria în vestiar, vrând să treacă glonţ în hol, şi apoi în dormitor, ea să se pregătească, dar prin crăpăturile uşii, vede lumina aprinsă în bibliotecă. Instinctiv îşi încetineşte mersul şi calcă binişor. Îşi aduce aminte. Se opreşte împietrit, în mijlocul holului, părând că ascultă. Cum putuse să uite? Dar… situaţia îi e în primejdie. În vârfurile picioarelor se duce spre dormitor, deschide încetişor uşa, intră, încuie şi trece în coridorul bucătăriei.

întreabă în şoaptă ca şi cum ar fi auzit din a patra încăpere:

— A venit domnişoara?

— Nu ştii, coconaş. Poate che fi venit.

— Bine… Ce vream să ziic? Lasă…

Se întoarse în dormitor şi se aşează pe marginea patului. Scoase ceasul: nouă fără douăzeci de minute.

De-abia mai are timp să-şi schimbe cămaşa şi hainele şi să alerge la o maşină. Pe jumătate îmbrăcat, se duse din nou în bucătărie.

— Iudita, nu m-a căutat nimeni? La telefon? Absolut nimeni? Ascultă ceva, uite – porni spre dormitor urmat de femeie – uite ce este… eu am treabă în oraş. Înţelegi? Dacă sună cumva domnişoara, să-i spui că nu m-am întors, că nu m-ai văzut.

După ce s-a uitat stăruitor în oglindă şi s-a pieptănat cu multă atenţie, a coborât pe seara de serviciu. Ajuns în stradă a aruncat o privire spre fereastra bibliotecii. Lumina se revărsa printre miile de găurele ale perdelelor, ca miile de petale ale unui cireş înflorit.

Simţi în inimă ghimpele unei scurte păreri de rău.

Se sui în maşină.

La familia Stanian, unde Peleş nu se aşteptase să mai găsească pe altcineva, era lume. Mai mult rude, e adevărat şi se părea că persoana lui era aşteptată cu interes. Din hol îl luă în primire chiar doamna Stanian, îmbrăcată într-o rochie de mătase verde strălucitoare, cu gâtul încolăcit de un colier italienesc verde. Doctorul observă într-o clipă că femeia de la „Regina Maria”, şi chiar cea nevăzută, de la telefon, nu mai

semănau cu aceea care-l primea. În rochia verde cu străluciri adânci, care-i asculta cu supunere linia sigură a trupului, Irina Stanian era acum cineva. Octavian se simţi o secundă stânjenit, intimidat în faţa apariţiei în care nu mai recunoştea aproape nimic din ceea ce a simţit. Fu ceremonios, respectuos. Când se înclină şi-i sărută mâna cu degete tari şi subţiri, îşi puse întrebarea dacă făcuse bine când a primit să vină la nişte oameni aproape necunoscuţi…

Invitaţia la ceai îi apăru curioasă, zâmbi de comandă şi, la primul pas, se împiedecă puţin de covor. Doamna Stanian îl conduse până la uşile deschise ale salonului şi îl dădu în primire bărbatului, împreună cu două vorbe reci, afectate:

— Mircea, iată şi domnul Peleş. Fă prezentările.

Şi plecă.

În timpul ceaiului doamna Stanian stătu neclintită pe un scăunel scund, lângă genunchii inginerului, de care se sprijinea din timp în timp, cu cochetărie căutată, dar izbutită, de copil alintat. De pe micul scăunel, cu ochi ageri şi mişcări sigure, conducea şi supraveghea, totuşi, serviciul şi nu scăpa nicio atenţie pentru fiecare persoană. Tot de aici se răspândea voia bună peste întreaga familie. Feliile de tort le-a împărţit ea. Octavian a fost servit al treilea, al patrulea sau al cincilea, adică fără cea mai mică atenţie specială, lucru pe care el îl sublinia şi la care, ca şi la felul primirii, nu se aşteptase.

„Sunt naiv! gândi. Nimic nu pricep. Am înţeles totul anapoda: biata femeie nici nu s-a sinchisit de mine. Sunt o porţiune obişnuită din blocul de musafiri. Nu m-aş mira dacă la un moment dat – la un moment calculat – aş fi rugat frumos să le fac vreun serviciu, ei, soţului, vreunei rude prezente, poate chiar servitoarei, bolnavă de vreo brâncă sau de varice. Vreo internare în spital, gratuită, n-ar fi nici ea exclusă11…

Făcu sforţări să poată întreţine o conversaţie, destul de banală, cu cei dimprejur, să nu-şi trădeze sentimentul de izolare şi umilinţă.

Trecuse o oră de când era musafir şi cu siguranţă că, acasă la el, vechea prietenă îl mai aştepta încă, ostenită şi tristă. Din cauza asta era şi mai abătut şi se învinuia şi mai mult de uşurinţa şi graba cu care săvârşise prostia.

După tort se serviră lichioruri. Doctorul urmări discret braţele şi mâinile servitoarei cu şorţ alb de dantelă. „Reumatism

deformant nu e, nicio eczemă, nicio luxaţie”. Trecu la figură, la gât, coborî la picioare. Bona părea sănătoasă. După ce o examină, îşi roti ochii asupra fiecărei persoane, surâzând de propriile lui gânduri şi devenind mai voios. De altfel era şi timpul, pentru că după două minute trebuiau să urmeze numerele mai amuzante ale seratei. Îşi găsi şi un partener mai interesant în persoana unui confrate mai vârstnic, care de la ieşirea din facultate rupsese orice legătură cu medicina. Avea moşii, acareturi, afaceri, şi părea om de treabă. Mai citea încă revistele medicale, mai cu seamă la ţară, în lungile plictiseli. Veni vorba despre cancer, despre electricitate în medicină, despre ultimele tratate nemţeşti, somptuoase şi perfect alcătuite. La conversaţie luă parte şi o doamnă care ştia nenumărate lucruri despre boli, tratamente şi medici. La doamna Stanian, doctorul nu se mai uita decât când îi trecea prin faţă, şi atunci cu aer cuviincios şi îndepărtat.

Aproape de miezul nopţii îşi făcu apariţia, venind direct de la gazetă, Vlădoianu. În acelaşi timp se făcu şi o deplasare a scaunelor şi meselor, în vederea jocurilor de cărţi, şah sau table. Intrarea ziaristului fu înviorătoare. După saluturi şi prezentări de rigoare, Vlădoianu, cu ochelarii în mână, se grăbi să se apropie de Octavian. Apucându-l de braţ, întrebă:

— Ce e? Parcă eşti plictisit.

— Zău? Se observă? Nu e nimic, o să treacă…

— Vrei să joci cărţi?

— N-aş fi contra.

— Ştii remi?

— Nu aşa bine, dar joc, ce să fac!

— Doamnelor şi domnilor, grăi cu un glas de argint amfitrioana în verde. Mesele sunt făcute. Rămâne să vă alegeţi jocurile… şi adversarii.

— Cum ne plasăm? întrebă cu un ton familiar Vlădoianu.

— Cum e mai bine, răspunse plin de chef, Stanian. Un domn şi o doamnă, doi domni şi două doamne. În fine, în tot cazul, amestecaţi.

— Eu v-aş ruga să-mi daţi voie să dau o bătaie straşnică domnului doctor. Pe urmă, la dispoziţie, spuse Vlădoianu.

— Nu se aprobă! Nu se aprobă! izbucni de la distanţă, doamna Stanian, care auzise vorbele, deşi cotrobăia în bufet. Băieţii cu băieţii şi fetele cu fetele. Nu se admite!

— Vă rog să îngăduiţi cu noi o mică excepţie, se rugă ziaristul.

— Domnul doctor ştie să joace? întrebă doamna Stanian, care se apropiase.

— Ştie şi nu prea ştie, răspunse rezervat şi surâzător Peleş.

— Bine, dacă-i aşa, mă rog, vă dau voie, răspunse gazda, aruncând doctorului o privire, din care el nu reţinu decât licărirea fulgerătoare, limpede şi puternică.

Când jocurile fură făcute şi toate persoanele ocupate, doamna în verde se aşeză, în picioare, la spatele gazetarului, care făcea vizavi cu Octavian, ia o măsuţă pentru două persoane, plasată la unul din capetele mesei care cuprindea aproape tot publicul.

— Scumpe maestre, spuse, în zeflemea, Vlădoianu, amestecând cărţile. N-aş vrea să-ţi iau banii degeaba. Spune: ştii sau nu ştii? Dacă nu ştii, jucăm table. Indiferent. De bătut tot te bat. Dar să te desfiinţez nu vreau.

— Atunci, mai bine table, răspunse Peleş, cu lene şi nehotărâre. Dacă nu doreşte să joace doamna… făcu, uitându-se spre soţia inginerului, care îi răspunse, puţin absentă, după trecere de o clipă:

— Nu, nu, eu nu joc, mulţumesc, jucaţi dumneavoastră. Eu stau să vă admir… să văd ce ştiţi. Ţi-am spus că am ură pe doctori, şi aş fi recunoscătoare domnului Vlădoianu dacă ţi-ar da o bătaie.

— Sunteţi prea nemiloasă.

— Foarte nemiloasă!

— Deşî, în casa dumneavoastră, nu se cuvine.

— Ia să-i dai o bătaie, domnule Vlădoianu. Dar, ştii, bătaie, nu glumă! Fără cruţare!

— Să vedem dacă poate fi vorba de milă… glumi doctorul, cu puţină emfază. Nu trebuie să vă bucuraţi dinainte.

— Sunt convinsă că o să te bată!

— Vreţi să ne prindem?

— Vreau!

— Pe ce vreţi?

— Indiferent, pe orice!

— Pe o sută de lei…

— Pe o sută! Stanian! Stanian! Să ştii că am făcut prinsoare pe o sută de lei cu domnul Peleş. I-am spus că o să mănânce bătaie. Nu crede. Tu pregăteşte suta, în tot cazul. Deşi merg la sigur, dar, ştii, la sigur, că pierde!

— Binf., coniţă, atunci să începem.

— Urce, eu stau aici să vă urmăresc… să nu faceţi cu şoalda.

— Nu, serios, nu ţineaţi să jucaţi? o mai întrebă doctorul.

— Nu, eu nu joc, pe mine mă plictiseşte.

— Dar… să priviţi?

— Să privesc, mai puţin, mai ales când am ocazia să câştig fără muncă.

— Dar… dacă pierdeţi?

— Asta n-aş crede. Şi, uite, oa să-mi gust în întregime victoria, am să stau lângă domnul Vlădoianu până la urmă. Trebuie să-l inspir…

— Mersi, atunci poftim, duduiţă, o invită gazetarul apucând un scaun şi trăgându-l la dreapta.

— Nu, în picioare, oa să pot urmări! Nu plec de aici până nu încasez suta. Şi către doctor: ca să-ţi port ghinion.

Doctorul îi aruncă o privire pe oare şi-o simţi caldă de mulţumire.

— De ce nu vreţi să staţi?

— Am spus: ca să văd cum te bate. Aaaa… nici nu ştii să le aşezi. Am simţit eu că eşti slab. Ia să dai un zar straşnic, domnule Vlădoianu. Cinci-şase, bravo! Acum să-l vedem? Merge bine! Ah, bine-mi pare!

— Nu, zău, coniţă, ce v-am făcut de sunteţi atât de rea cu mine? întrebă Octavian, cu accent rugător.

— Aşa, pentru că vreau să mănânei bătaie.

— Şi pentru ce anume?

— Nu ţi-am spus că am pică pe doctori?

— Bine, coniţă. Atunci vă rog foarte mult să mai staţi. Vreau să vă dovedesc că sunt cineva!

— Ha, ha, ha, ha! se porni pe râs doamna Stanian. Ştii ce, domnule Vlădoianu? Să-l baţi groaznic, dar groaznic! Hai, să-ţi ajut şi eu, colaborăm… să-l distrugem. Aşa, nu-l lăsa, dă-l afară. Dă-l şi de dincolo! Aşa, acum să-l vedem!

— Coniţă, vă implor, nu-l mai ajutaţi. Doi contra unul…

— Bate, domnule Vlădoianu! Scoate-l afară! Nu mai pot de bucurie când văd că pierde!

— Ce răutate îngrozitoare! spuse Peleş cu un ton muzical, dulce, plin de recunoştinţă.

— Sigur, nu meriţi? De ce te lauzi? Dacă nu te-ai fi lăudat, te iertam.

— Mă iertaţi? Chiar aşa de bicisnic să fiu?

— Mai mult chiar! Nu ţi-am spus? Păi dumneata nu vezi cum joci? Asta e joc? Mai bine te-ai lăsa păgubaş! Aşşşa? Simt cum îmi creşte inima! Ia-o şi pe aia. Nu e nimic dacă rămâne una: nu vezi câte are la dumneata? Cinci-cinci, bravo! Tocmai ce trebuie! Linia e asigurată, dacă nu marţul! Să joci table cu un doctor! Dacă mai dă o dublă, e gata: marţ. Îţi spun că îmi creşte inima!

— Şi mie, murmură Octavian, cu voce şi mai rugătoare, mutând prost şi bucurându-se că nu mai ştie să joace.

— Marţ, marţ! marţ! Bravo! Am ştiut eu! încă o linie, şi partida! Poţi să şi scoţi suta, dacă o ai. Dar te pomeneşti că ţi-ai lăsat banii acasă. Între altele, doctorii mai sunt şi zgârciţi.

— Zgârciţi, criminali, hrăpăreţi… şi câte şi mai câte! Bine ne aranjaţi! spuse, dezmierdător Peleş ale cărui degete rătăceau printre pietre. Nu mai ştiţi altceva de ocară?

— Nu, hrăpăreţi, încă n-am spus.

— Da, dar timpul nu e trecut.

— Şi puţin criminali. Bate-l, domnule Vlădoianu; să-l înveţi minte! Altă dată să nu se mai laude că ştie! Ce mai joci, domnule? Dumneata nu vezi că ai pierdut? Nu vezi că toate le ai afară? Una n-ai să mă scoţi! Marţ. Şi ăsta e marţ. Ar trebui să-ţi iau două sute… Dar, deocamdată, te iert. Poate cu altă ocazie ai să joci mai bine. Ce, tot mai dai?

— Dau, coniţă, de ce nu? Dau pân’n ceasul morţii! glumi Peleş şi mută mai prost ca totdeauna, în hazul extraordinar al femeii.

— Ei, mai ai vreo pretenţie?! Scoate suta!

Doctorul se scotoci în jiletcă; nu găsi nicio monedă.

Scoase portvizitul şi din el o hârtie de o mie, pe care o întinse amfitrioanei.

— Ţi-am spus eu! izbucni doamna Stanian. Ţi-am spus că n-o să ai să-mi plăteşti? Ai văzut, domnule Vlădoianu? Vezi cu eine-ai jucat?

— Dar vedeţi ca cel puţin sunt solvabil!

— Sigur, tocmai doi pacienţi jumuliţi. Eu nu vreau să ştiu: să-mi dai suta! Dacă n-ai astăzi, atunci, la prima ocazie. Dar bineînţeles, nu la anul!

— Am înţeles, coniţă. Am să mă execut. Fixaţi chiar dumneavoastră data când să vă dau.

— Data… data… data… Ştii când? Mâine.

— Şi modalitatea…
— Spui că treci pe aici, spre spital.
— Bun, aşa e.
— Sună, şi adu-mi suta.
— Mă rog, să vă deranjez pentru atâta lucru…
— Sau, dacă nu vrei să intri, la ce oră treci?
— Dimineaţa?
— Sau după-masă.
— După-masă nu mă duc zilnic.
— Bine, de dimineaţă.
— Nouă şi jumătate.
— Perfect! Tocmai când sunt în curte. Ai să mă vezi… şi ai să vii să-mi achiţi datoria.
— Am înţeles, coniţă, aşa am să fac. Nu se poate un mijloc mai plăcut. Sărut mânuţele.
— Numai să nu uiţi.
— Nu uită, pentru asta garantez eu, interveni Vlădoianu. În privinţa asta să n-aveţi grijă: datoriile cel puţin le plăteşte.
— Nu, tot n-am încredere. Stanian! Stanian! Vino, te rog, o clipă. Vreau să fii martor. Ştii că am făcut pariu pe o sută de lei, că domnul doctor o să mănânce bătaie.
— Şi… a mâncat?
— Ei, bravo! Două marţuri consecutive. Şi acum spune că n-are schimbat, să-mi plătească. L-am creditat până mâine dimineaţă. Dar vreau să am martori: tu şi domnul Vlădoianu. La nouă şi jumătate, când trece spre spital, intră în curte şi-mi dă datoria. Către doctor: Aşa e?
— Mă rog, am luat act, răspunse solemn Stanian.
— Dar dacă nu se execută? întrebă doamna.
— Chemăm poliţia! Sigur… Chemăm poliţia, îl dăm pe mâna poliţiei… Nu e bine?
— Bun, atunci am încredere. Am toate garanţiile. Altfel…
Peleş şi Vlădoianu au plecat printre cei dintâi. Doamna şi inginerul i-au condus până la capătul scării şi şi-au luat rămas bum, hotărând să se mai revadă.
Peleş simţea nevoia să mai stea în oraş, cu toate că, înainte de a se duce la ceai, îşi propusese să se întoarcă direct acasă, să mai lucreze, cât de puţin măcar, la comunicare.
— Ţi-e somn? întrebă pe Vlădoianu, când ieşiră în stradă.
— Când mi-a fost mie somn?

— Nu vrei să mai stăm puţin undeva?

— Tot mai eşti plictisit?

— Nu, n-aş putea să spun. Nici nu cred să fi fost plictisit. M-am distrat.

— E, atunci să ştii că mă bucur. Când am intrat, în orice caz, erai plictisit. Şi mă miram, li ştiu oameni de treabă şi ţineau foarte mult să te vadă. După ce ne-am despărţit, ieri, am mai rămas eu ei şi am vorbit despre tine.

— Ce spui?... Şi nu m-a-n jurat nimeni?

— Nimeni, ba te-am şi lăudat.

— Zău? Sigur că tu, conform obiceiului. În orice caz n-am motiv să mă supăr. Aş fi crezut că trebuia să fiu înjurat.

— Ei, asta el

— Sigur; să-ţi spun şi cauza: pe stradă, când ne întorceam împreună, ştii că am mers câţiva paşi lângă doamnă... Ne-am cam ciorovăit. Nu propriu-zis ciorovăială... un moft: a râs puţin, de altfel foarte simpatic, pe socoteala doctorilor. Eu i-am răspuns că îşi ia argumente din revistele umoristice... Şi am avut impresia că s-a froasat.

— N-ai grijă... pentru atâta lucru...

— E o femeie inteligentă. Sunt însuraţi de mult?

— Cam de vreo patru ani.

— S-au luat, probabil, din dragoste.

— Probabil.

— Am văzut că sunt foarte tandri.

— A, sigur.

— Par de aceeaşi vârstă. O pereche simpatică. Spui că doamna face avocatură. Se duce la tribunal?

— Face şi nu face; de la un timp nu prea; s-a cam lăsat. Şade acasă. Ne vedem foarte des, îţi spusesem. Ei ştiau despre tine. De mult am vrut să te recomand. A fost o nostimadă la teatru; doamna ne-a văzut când ne-am salutat şi şi-a închipuit că eşti tu. M-a întrebat imediat: „Nu e doctorul dumitale?” „Chiar el e”. „Mi-l închipuiam altfel11. „Cum altfel?” „Aşa, ştiu eu? mai slab, mai consumat... puţintel mai savant”. Îi spusesem că munceşti mult, că scrii, că ţii conferinţe, şi aştepta să vadă, probabil, un intelectual tip: jigărit, stafidit...

— Mă mir cum a putut să mă vadă.

— A, te-a văzut perfect. Te joci cu ochiul femeii? La un moment dat m-a întrebat: „Mi se pare mie sau are ochi

albaştri?” Femeia! Nimic nu-i scapă! Uite, crede-mă, ne cunoaştem de peste zece ani şi până acum n-am ştiut ce ochi ai. Pe urmă, a mai observat şi altceva: că porţi papion. Că nu te ţii de modă.

— Asta e nostim.

— Femeiuşcă... în sfârşit...

Convorbirea dintre cei doi prieteni a durat foarte mult. Începută din bulevardul Colonel Mihail Ghica, a urmat pe calea Victoriei, a ocolit pe la „Mircea” şi nu s-a încheiat decât pe la trei dimineaţa, în faţa casei lui Vlădoianu. La ora arătată, sora gazetarului, o văduvă mai în vârstă, cu care locuia, neliniştită de lipsa prea îndelungată a fratelui şi părându-i-se că aude glasuri în stradă, îşi făcu apariţia în balcon. Ascultă, se uită, îşi identifică fratele, şi, cu o mai mare sforţare de atenţie, şi pe tovarăş.

Noaptea era calmă şi străvezie. Nu începuse încă forfota de năluci a zorilor. Doctorul Peleş, cu pasul cel mai molatic, se îndreptă către casă. La trei şi jumătate descuie şi trecu în sala de aşteptare unde rămase un minut nemişcat, fără să ştie ce vrea. Ba, în cele din urmă, îşi dădu seama: se repezi să deschidă biblioteca. Era însă târziu.

De dimineaţă, preocupat, se duse să-şi vadă hârtiile aşternute pe masă. Pe un dicţionar de plante găsi o scrisoare. O ridică, fără o tresărire, şi o citi în picioare:

„Scumpul meu Tavi,

Am venit, după cum a fost vorba. Te-am aşteptat multă vreme şi foarte târziu am sunat pe ludita. Eram neliniştită. Nu vrusesem s-o chem, eram gata să plec; dar nu ştiam ce să cred despre lipsa şi intirzierea ta. În sfârşit, biata ludita m-a liniştit. Să nu fii trist că te-am aşteptat aşa mult. E drept că Mollinari m-ar fi interesat, dar m-am gândit că dacă ai renunţat şi la biletele cumpărate şi la concert... şi la mine, trebuie să fi fost ceva serios.

Am fost cuminte şi rezonabilă. Şi nu m-am supărat. Sunt numai o picătură, tristă. Vei vedea că ţi-am răsfoit lucrarea. Nu că ţi-am răsfoit-o, am şi citit-o, până la penultima pagină, unde se încheie capitolul. Mi-a plăcut foarte mult şi, dacă ai fi fost aici, te-aş fi luat în braţe şi te-aş fi sărutat de milioane de ori, pentru ea.

La zece şi ceva am plecat. Garoafa pe care o găseşti, ţi-am lăsat-o să mă înlocuiască şi să te îndemne, dacă te întorci şi

lucrezi.

Noapte bună”.

De obicei scrisorile Magdalenei erau citite cu mare atenţie şi încordare, eu palpitaţie, cu zâmbet de fericire, şi de mai multe ori, până când vechiul prieten izbutea să absoarbă toată mierea din cea mai mică celulă a vorbelor. Scrisorile astea naive şi încărcate de dragoste erau marile lui bucurii. De îi soseau uneori numai după un ceas de la despărţire; alteori Magdalena aducea în poşetă câte un teanc, când nu se vedeau o zi, două. Scrisul prietenei era subţire şi lung, caligrafia sigură, iar paginile atât de pline, încât nu se mai putea trage o linie între rânduri. În stilul nuanţat de o dulce tristeţe, el îi recunoştea toată inima, toată firea plină de gingăşie şi moliciune. Dragostea, care intrase în ai şaptelea an, răsărise dintr-o lungă prietenie şi din aprigă sete. La prima îmbrăţişare, într-o cameră închiriată cu ora, lui Peleş, care o aşteptase atâta, nu-i fusese pe plac. Femeia i s-a părut prea leneşă şi prea moale. O anumită notă a frumuseţii ei, o anumită învăluire a ochilor, semănând cu o febră sau cu o tulburare, îl înşelaseră: frenezia s-a văzut prăbuşită la picioarele unui idol nesimţitor. Fusese o deziluzie mare.

înainte de ziua aceasta, în cancelaria spitalului, doamna Magdalena Răzvan şedea în fiecare zi câte o oră lângă Peleş, care ţinea locul directorului, plecat pentru doi ani în străinătate. Funcţia administrativă nu încânta pe tânărul medic legat puternic de clinică şi de alte munci profesionale, dar, de la o vreme, biroul începuse să-l ispitească. Între el şi femeia frumoasă se schimbau vorbe amabile, din partea amândurora, căutate, şi din zi în zi mai prieteneşti. În curând Peleş îşi dăduse seama că frumuseţea colegei e şi în suflet. Din ce în ce mai atras, examinându-i din apropiere, cu interes sporit, capul, părul, ochii, buzele, trupul, mersul şi glasul, scrisul, rochiile, urmărindu-o cum îşi mănâncă chifla de dimineaţă, cum îşi deschide geanta, cum întrebuinţează batista, cum se scoală, cum se aşază pe scaun, se convinse nu numai că e frumoasă, nu numai că e femeie, dar că e femeia cea mai frumoasă şi frumoasa cea mai femeie din câte a întâlnit. Probabil că ea nu ştia toate astea, pentru că altfei nu s-ar fi resemnat la o viaţă obositoare, ingrată, în mediul de oameni indiferenţi şi brutali, în atmosfera eu mirosuri străbătătoare a spitalului. Când se simţea examinată de Peleş, îşi lăsa graţios pleoapele, dar doctorul îşi

închipuia că are toate motivele să creadă că doamnei Răzvan persoana lui nu-i e indiferentă. Medici, colegi şi vizitatori întâmplători deschideau uşa biroului, căutând conversaţia sau privirile funcţionarei.

Doctorul Peleş socotea că ţinuta ei rece faţă de toţi aceştia era din ce în ce mai mult o demonstraţie pentru el. S-ar fi cuvenit poate să se apropie, să-i ia mâna, să-i spună alte vorbe decât cele banale ale serviciului. În definitiv, era liberă, văduvă, şi după unele aparenţe (cu toată marea supraveghere a îmbrăcăminţii) săracă.

Idila începuse pe negândite.

într-o dimineaţă, cu o mână absorbită, cu gest brusc, agitat, doctorul se sculă de la birou şi se aşeză la masa ei, pe un scaun. Îi spuse ceva despre spital, despre medici, despre lucrurile obişnuite. Femeia îşi puse pe masă chifla din care muşcase numai o dată. Avea presimţirea că va auzi lucruri mai însemnate şi aştepta, mai palidă ca de obicei, şi mai intimidată, învăluită într-un aer de teamă. După ce consumă cele două-trei teme cotidiene, fără nicio tranziţie, Peleş se trezi întrebând-o:

— Scumpă colegă... nu ştiu ce mă împinge să te întreb, o întrebare... poate... prostească: ai mai avut sau ai vreun prieten?

întrebare, prostească în adevăr, pe care îndată a regretat-o. A simţit iarăşi imediat că răspuns nu se poate primi. Dar, pentru că zarul a fost aruncat, şi nu găsea în grabă niciun mijloc de îndreptare, tăcu, în aşteptarea neîndoioasei şi definitivei executări. Fusese atâta vreme prevenitor şi discret. Într-o secundă şi-a văzut toată nădejdea de fericire pierdută. S-a întâmplat însă minunea ca, la întrebarea nesăbuită a doctorului, Magdalena să nu răspundă decât, ca în alte împrejurări neînsemnate, numai prin aplecarea capului şi lăsarea pleoapelor. Răspuns ce putea fi înţeles în milioane de feluri.

Dar pentru că nu urmă nicio vorbă, iar clipele alergau, Peleş se simţi uşurat. Aruncase fără voia lui întrebarea urâtă şi căzuse acum în propriul lui joc grosolan. Îşi dete seama că, în definitiv, femeia, pusă într-o asemenea situaţie, nu putea să răspundă, nu se putea măcar libera, printr-un zâmbet, printr-un hohot de râs, printr-o glumă sau prin orice fel de dojană. Din fericire, tocmai în marea zarvă a cugetului lui Octavian, a sunat telefonul. Doctorul s-a sculat violent, a trecut la birou şi a prelungit, fără măsură, o

conversaţie ce putea sfârşi într-o clipă. Îndată după telefon a fost chemat în salon, la căpătâiul mamei unui prieten, internată în ajun, şi care se simţea rău. Când reveni în cancelarie, Magdalena Răzvan, în picioare, în faţa mesei, îşi trăgea cu lenea ei minunată, mănuşile lungi până la cot. În ochii cercuiţi şi mai îngânduraţi nu se putea citi o anumită stare de suflet. Femeia, în fond, nu căuta decât câteva vorbe şi gesturi uşoare cu care să se despartă, la plecare, de el. Dar doctorul cutreierase pe sus, printre bolnavi şi colegi, vorbise la telefon, îşi aerase camera inimii. Fără o şovăire, se apropie de colegă, şi, cu glas tare, cu glasul lui de fiecare moment, zâmbitor şi puţin afectat, îi grăi:

— Fii sinceră, aşa e că am fost bădăran... şi stupid? Aşa e că te-am supărat? Cred că te-am supărat, cred; dar te rog să mă ierţi.

— La revedere, se mulţumi să răspundă femeia, strângând mâna care o ţinea pe a ei.

— Îţi promit că am să mă cuminţesc.

A doua zi, de la biroul lui, doctorul se uită multă vreme pe sub gene la chipul pal al colegei. Voia să prindă în aerul sau în cutele feţei ei o umbră de preocupare. În ajun se temuse de o asemenea preocupare; acum o aştepta, ar fi dorit s-o vadă şi s-o interpreteze. Dacă doamna Răzvan ar fi fost tristă sau supărată, şi-ar fi luat inima în dinţi şi s-ar fi dus lângă ea s-o împace. Dacă ar fi fost prea rezervată şi enigmatică, ar fi încercat să glumească, să o distreze. În ambele cazuri ar fi avut un pretext să-i vorbească. Dar Magdalena nu părea absorbită decât de munca ei zilnică. Peleş, care suferise la gândul că o va întâlni supărată, suferea acum şi mai mult, bănuind-o nepăsătoare. Nici măcar brutalitatea în sine să n-o fi răscolit? Dacă s-ar fi gândit la el. Chiar supărată, ar fi simţit-o mai aproape de suflet. I-a urmărit fiecare mişcare. Niciodată nu s-a uitat la el: nici când s-a aplecat să-şi ridice creionul căzut de pe masă, – doctorul avusese o mare speranţă – nici când s-a dus să închidă fereastra, nici când s-a aşezat iarăşi pe scaun. Dar... asta nu era oare din... voinţa de a nu-l mai privi? Atunci s-ar putea ca doamna colegă să fie supărată pur şi simplu, de o necuviinţă ca toate necuviinţele. O supărare rece... şi destul de jignitoare. O supărare care îl coborâse probabil, nu numai din simpatia, dar chiar din stima ei. Nu a fost, negreşit, şi nu e, pentru ea decât un coleg ca oricare, puţin mai apropiat fiziceşte prin forţa

împrejurărilor. Prietenia ei, pe care o întrezărise, către care înaintase, după mici aparenţe, până la un anumit punct, era pierdută? Octavian este, pe rând, întristat, necăjit, umilit şi nedumerit.

Pe la zece şi jumătate – după o oră de frământare

— Îl trezi telefonul. Apucă receptorul şi ţinându-l în mână se adresă, cu ton liniştit… secretarei:

— Un domn întreabă de dumneata.

— A întrebat dacă sunt la birou?

— Da, şi i-am afirmat.

Femeia se ridică brusc, cu o mână în şold, cum avea obiceiul când se scula de pe scaun, şi veni la aparat.

— Alo, da, doamna. Nu, nu. V-am spus că nu! Nici acum, nici în viitor. Vă rog pentru ultima oară să încetaţi… Nici aici… nici acasă!

Şi a trântit receptorul. S-a întors la biroul ei, vădit tulburată, a pus mâna pe un toc, pe o linie, pe un tampon, pe notes, pe batistă. Doctorul îi urmărea fiecare mişcare şi agitaţia de pe toată figura. Încărcată de luminile şi umbrele jucăuşe ale supărării, Magdalena era şi mai frumoasă. De la admiraţie şi contemplare, Octavian trecu, pe nesimţite, la un sentiment de recunoştinţă. Îi veni în gând că atitudinea de la telefon fusese şi o nepreţuită demonstraţie pentru el. Dacă ar fi fost sigur, s-ar fi dus de îndată – aşa cum îi e firea – şi i-ar fi mulţumit, arătându-şi recunoştinţa în vorbele cele mai simple şi mai supuse. Gestul i s-ar fi părut natural, în ordinea… într-o ordine a cugetului şi a temperamentului lui.

Dar, poate – se gândeşte acum – ar fi primit cel mai rece răspuns, un răspuns de uimire, de surprindere, care l-ar fi îngheţat, ca şi ieri. „îmi mulţumeşti? Pentru ce? Nu înţeleg pentru ce…” Şi, la vorbele astea, la apropierea lui neînţeleasă, femeia s-ar fi tras la o parte… Sau poate ar fi rămas neclintită, ferecându-se în tăcere, ca să nu dea expresie unei mici sau mai mari indignări. Poate, într-un caz convenabil, s-ar mulţumi să zâmbească, nu să zâmbească, în orice caz n-ar putea să zâmbească, ci pur şi simplu să izbucnească în râs, într-un râs… în cea mai mare parte ironic.

În două zile însă raporturile bune şi cuviincioase, de bună colegialitate, au fost reluate, spre marea consolare a doctorului care avea senzaţia de revenire la ţărm dintr-o îndelungă şi

primejdioasă rătăcire pe mare. Se simţea plin de linişte, la adăpost şi lumină, ca la el acasă. Şi din această oră a început să-şi dea seama că are o adevărată nevoie de această prietenie, pe care, printr-un act atât de necugetat, fusese gata s-o piardă, începu s-o privească de acum cu o altă atenţie. Se preocupa de oboseala ei, de sănătatea şi de treburile ei personale. Era, îşi da bine seama, un început de iubire, la care tovarăşa de birou răspunde deocamdată cu o delicateţă prea eterată. Pentru Peleş, care arătase până atunci cel mai mare dispreţ pentru administraţie, camera îmbâcsită de creolină deveni simpatică. În loc de nouă şi jumătate, începu să vină la nouă, câteodată şi mai devreme. Pe Magdalena Răzvan o găsea uneori aşezată la scris, alteori de-abia sosită în cancelarie, ocupată cu scoaterea pălăriei sau a mănuşilor, cu potrivirea părului în oglinjoara rezemată de Yost. Peleş se ducea direct şi îi săruta mâna, pe care o ţinea într-a lui până isprăvea toate nevinovatele întrebări de rigoare: „Ce mai faci, cum ai dormit, eşti obosită, ai poftă de lucru, cum ai petrecut după-masă?” La care colega răspundea eu vorbe uşor tresărite. În timp ce o privea şi o asculta, Peleş se întreba: „Cum s-ar putea ca o asemenea femeie să-mi devină prietenă, în înţeles de amantă? E ca şi cum ai cere crinului să te îmbrăţişeze”. Dacă n-ar fi surprins privirile cu care colegii o învăluiau, ar fi fost mai liniştit. Magdalena era, pe de altă parte, săracă. Şi cum va putea să rămână o femeie ca ea totdeauna săracă?

Pe atunci doctorul locuia pe strada Schitu Măgureanu, în dreptul Cişmigiului. Într-o dimineaţă, după o noapte neliniştită, ieşi cu un ceas mai devreme şi intră în grădină. În ajun fusese duminică. Aleea îngustă a trandafirilor, frământată până noaptea târziu de miile de paşi ale slugilor şi soldaţilor, răsufla într-o ceaţă uşoară. Pământul era răscolit şi apa cu care fusese stropit arăta zeci de urme de pantofi şi de cizme. Pe trandafirii agăţători şi, mai vizibil, pe cei din brazde, praful ce fusese vânturat fără milă aşezase o brumă groasă, de sub care tonurile de roşu răzbăteau şi mai catifelate; cele roz, cele galbene păreau pângărite. Toată grădina respira înăbuşit, ca sub o apăsare. În aerul răcoros, în lumina de poleială şi sub cerul cu nori rari, răsfiraţi, de început de toamnă, parfumurile se tăvăleau pe pământ, neputând să-şi ia zborul. Pe tufele rotunde ale liliecilor, cu candelabrele florilor înnegrite şi pe pilcurile de

irişi rămase doar săbii verzi şi înţepenite, pulberea era şi mai groasă. Şi peste tot, în tăcerea şi îngheţarea plutelor înalte, bătrâne, în ostenelile minerale şi în aerul argintiu prăfuit, o senzaţie de toamnă începătoare. Niciun trecător pe alee. Din marginea ei Peleş se aplecă şi smulse un trandafir roşu. Câţiva paşi îl duse în mână, ridicându-l din minut în minut să-l privească şi să-l miroasă. Apoi, părându-i-se cam ciudat să umble cu o floare în mână, îl vârî într-un sul de hârtii. Era încă devreme când ajunse în cămăruţa spitalului. Ca niciodată, scaunul colegei era gol. Scoase dintre hârtii trandafirul, îşi smulse din buzunar batista, şterse cu grijă unele din petalele mai prăfuite, apoi puse binişor floarea pe biroul Magdalenei Răzvan, acolo unde ea îşi arunca de obicei mănuşile şi poşeta, înainte de a trece la scoaterea pălăriei.

După două minute, uşa se redeschise brusc. Magdalena a intrat repede – cu aerul de totdeauna că ar fi întârziat – a salutat din cap, îmbujorată de umblet, şi a trecut la birou, şi-a scos o mănuşă, pe care a trântit-o exact la locul obişnuit şi când a vrut s-o arunce şi pe cealaltă, a descoperit floarea. Peleş, care o urmărea, i-a văzut tresărirea. Dar colega n-a ridicat imediat trandafirul, a deschis un sertar în care şi-a băgat mănuşile, apoi geanta, după asta a trecut la cuierul de fier şi şi-a pus pălăria. Când s-a întors la masă, a rămas în picioare. După o clipă a ridicat cu vârful degetelor trandafirul şi l-a trecut pe mapă. Ce să facă cu el? Să se mulţumească să îl privească, fără să spună o vorbă? Să întrebe pe doctorul Peleş? Să-i mulţumească înainte de a şti dacă e de la el? Pentru că nu era vorba de un mic dar prilejuit de o împrejurare obişnuită. În cele din urmă găsi un zâmbet uşor, care nu angajează. Şi mulţumi, cu o vorbă firească.

— Crezi că e de la mine? întrebă Peleş, la întâmplare.

— Nu l-ai rupt chiar acum?

— Ba da, dar nu-ţi închipui de unde. Din Cişmigiu. Au rămas prea puţini.

— Cred că treci zilnic pe acolo.

— Nu totdeauna.

— Dacă te-ar fi văzut cineva?

— Aş fi spus că ţi-l aduc dumitale.

Femeia se mulţumi să surâdă şi îşi făcu de lucru, de teama unei conversaţii mult mai gingaşe. I se părea că cea mai

neînsemnată vorbă a doctorului ar provoca-o şi că răspunsul ei cel mai sec ar fi totuşi o slăbiciune.

Luna septembrie s-a menţinut călduroasă, octombrie a fost plină de aur. Doctorul Peleş se credea de acum obligat să străbată, în fiecare dimineaţă, grădina. Pândea trecerea oamenilor şi smulgea câte un trandafir rece, pe care-l aducea Magdalenei. Într-o dimineaţă îi puse pe birou unul galben, cu foile răsucite şi pătate.

— Cred că ăsta e cel din urmă. Am căutat foarte mult până am dat de el. Se ascunsese bine, se vede că ţinea să moară acolo: uite, m-a şi înţepat.

Arătă vârful degetului pe care se vedea un punct negru.

— Vrei să sun să-ţi aducă un pansament?

— Nu, nu trebuie.

— Fiindcă l-ai adus pentru mine, trebuie să asculţi. Sau să-ţi dau alcool. Ia să văd. Vrei să fac eu pe doctorul?

Fără să aştepte îngăduinţa, Magdalena Răzvan trase cutia biroului. Într-un colţ era o sticluţă albă, cu dop de cristal, alături de un pacheţel de vată, cu ştampila spitalului, iar în tot restul sertarului, o mulţime de trandafiri roşii, albi, galbeni, mulţi veştejiţi.

Privirea doctorului, surprinsă, rămase nemişcată pe flori, apoi se ridică, parcurgând talia, pieptul şi gâtul femeii care întinsese braţul să închidă sertarul, şi se opri în ochii ei speriaţi.

— Vrei să ţii degetul? întrebă Magdalena, cu voce puţin tremurândă, căznindu-se să-şi stăpânească emoţia. Trebuie mai întâi să ţi-l şterg.

— Nu merită atâta atenţie.

— Ba merită, pentru că a suferit.

— El n-a suferit aşa mult…

— Nu trebuie să vorbeşti când te leg.

— Dar după ce mă legi?

— Atunci, da, dar cu multă prudenţă. Să nu se facă vreo complicaţie…

Mâna doctorului tremura în mâna subţire, cu degete lungi, a bunei samaritence, care, ca să lucreze mai bine, se aşezase pe scaun. Peleş se uita la părul de catifea neagră, la ceafa goală până la ondulaţia umerilor, la umerii înclinaţi. Când pansamentul fu gata, Magdalena se ridică, sprintenă, cu tot pieptul în braţele doctorului, care o cuprinse sălbatic şi ale cărui

buze căzură pe gura ei îngheţată. După multă vreme, de vizavi, mut, Octavian îndrăzni să grăiască tremurând, cu un glas fără vlagă:

— De ce... n-ai aruncat trandafirii? Am crezut că nu-i ţii...

Dar femeia tăcu.

— I-ai adunat pe toţi?

— Da.

— Nu ştii câţi ţi-am adus?

— Ştiu.

— Aş putea şti şi eu?

Magdalena răspunse încet, cu o şoaptă:

— Cu cel de azi, douăzeci.

Din seara când s-au îmbrăţişat, doctorul n-a mai fost la spital aproape o lună, în care timp şi-a făcut cursurile la Institutul de Igienă. Impresia pe care i-o lăsase ceasul de dragoste cu femeia mult dorită, nu fusese cea aşteptată.

Se despărţise de ea, pe o străduţă apropiată de calea Victoriei. La o cotitură îi sărutase mâna şi-i propuse să o suie într-o trăsură, dar ea refuzase. Numai din complezenţă, Peleş a mai întârziat un minut pe trotuar, ca s-o salute dacă va întoarce capul. Dar ea nu s-a uitat înapoi. Din strada Luterană, doctorul, care nu ştia ce să facă, se duse în Cişmigiu. Era plictisit, tulburat. Străbătu câteva alei, la întâmplare, trecu şi pe aceea a celor douăzeci de flori matinale, şi ieşi în bulevardul Elisabeta. Traversă şi se opri la chioşcul de ziare din faţă. Pietonii treceau grăbiţi sub umbrele. Îl ploua şi pe el, dar îi plăcea. Se opri în faţa tuturor afişelor de gazetă şi citi toate titlurile. Aerul rece şi chiar picăturile dese şi mici îi mângâiau nervii. Era ceva în sufletul lui ce trebuia răcorit şi spălat. Îşi aduse aminte că comandase un tratat de patologie internă, prin librăria din colţ, şi fu fericit că îşi descoperi chiar acolo un rost. Tratatul nu venise la librărie. Doctorul, cu bastonul pe braţ, răsfoi cărţile şi revistele medicale expuse.

A mâncat în oraş şi la unsprezece a fost acasă. Ploaia pătrunzătoare, aerul, plimbarea prin Cişmigiu şi pe bulevard îi dăduseră linişte şi uitare, nu ca pentru o zi de muncă sau o oră de plictiseală, ci ca pentru o lungă vreme de încordare şi mistuire. „Ce fericire cu detaşarea asta! —îşi spuse – vine tocmai la vreme”. Se aşeză în pat într-o necuprinsă destindere, se întinse cât tot universul. Atingerea cearceafului şi pernelor

reci îi sporeau voluptatea şi liniştea. Într-o singură zi a scăpat de povara unei pasiuni oare4 frământase sălbatic. Gândeşte că dacă ar fi avut şi mai de mult curajul să rupă orice rezervă şi să braveze orice convenienţă, ar fi ajuns de multă vreme aci. Fusese oarecare „trecut11, nu prea întins, dar cu multă încordare. Fiecare moment al acestui trecut părea să aibă gravitatea şi solemnitatea unui început de destin. Dragostea omului păruse că se organizează cu încetul, ca să nu mai fie surprinsă de furtunile vremii. La un anumit punct al prieteniei, poate chiar la data predării ultimului trandafir, poate chiar mai curând, căsătoria trebuia să oprească desfăşurarea liberă a legăturilor dintre ei. Peleş nădăjduia că dragostea lui va convinge pe Magdalena că, chiar sub consfinţire oficială, nu se va stinge.

Fusese, aşadar, un trecut.

Dar astăzi, doctorul nu şi-l mai reaminteşte. El nu mai suferă, nu mai aşteaptă cu înfrigurare. Toată idila a rămas după recea cortină a dezmierdărilor fizice. O singură imagine îi mai apare acum precis desenată. Magdalena Răzvan în pardesiu negru, cu pălărie neagră, îşi ia rămas bun de la el pe strada Luterană. Ea urcă apoi încet, cu un mers ce totuşi nu şi-a pierdut eleganţa, strada Ştirbei-vodă, către calea Victoriei. Nu se uită înapoi. Şi nimic altceva.

Liniştea sufletească a doctorului a durat şapte zile. A opta zi, în loc să ia drumul spre Institut, el s-a pomenit mergând spre spital. Era tocmai ora când Magdalena trebuia să treacă spre slujbă. Peleş socotise minutele şi posibilităţile, cu mare precizie. La opt şi jumătate, doamna Răzvan, cu ochii la toate tramvaiele şi maşinile ameninţătoare, străbate piaţa Victoriei. De pe trotuarul de lângă palatul funcţionarilor doctorul o zăreşte şi ochii

i se măresc ca s-o poată cuprinde: nu e altcineva decât minunata femeie a trandafirilor şi a atâtor zeci de zile de dragoste şi dorinţă. Timp de o săptămână, cât nu o mai văzuse nici măcar în închipuire, uitase toate astea. Acum o regăsi şi mai frumoasă ca altădată şi se simţi nevrednic să-i mai iasă în cale. El... care o uitase, care o aruncase din suflet, ca pe o zdreanţă... El, oare atâtea zile o ignorase, lăsând-o cu întrebări, cu remuşcări şi în umilinţă. O recaută astăzi cu calm, cu prevedere şi cu adresă: îşi vrea, pur şi simplu, amanta, pentru că, în

definitiv, totuşi, o săptămână nu e chiar veşnicia, şi, deci, drepturile i-au rămas neatinse. Cu gândurile astea, se condamnă, şi un moment o pierde din ochi. Dar Magdalena e lângă el, la un pas şi abia acum îl zăreşte. Tresare şi-i taie drumul, privindu-l cu ochi mari speriaţi…

— Dumneata eşti? Ai fost bolnav? Eşti bolnav? Ce s-a întâmplat? Ţi-am telefonat şi la Institut şi acasă. Alergam spre spital să mai telefonez. Şi, dacă nu te găseam azi, veneam să te caut. Ce este?…

— Nu mi-a fost bine, răspunse cu voce nesigură, Octavian.

— Văd, eşti schimbat. Ce ţi s-a întâmplat?

— Aerul greu de la Institut, oboseala, nici eu nu ştiu.

— Şi… acuma eşti bine? De ce nu mi-ai telefonat de acasă? Ai chemat vreun coleg? De ce n-ai adus pe Gheorghiu?

— N-am vrut să alarmez. Ce fericire că te revăd, Magdalena!

îi luă mâna şi o sărută apăsat, nu cu buzele, ci cu toată fiinţa, cu toate dorinţele şi amintirile, eu umilinţă şi cu recunoştinţă.

— Trebuie să te duci neapărat la spital? o întrebă, strângându-i ambele mâini, străbătut de cutremur.

— Astăzi… aş putea să lipsesc… dacă aş anunţa…

— Mai e cineva la birou?

— Internul Vlădeseu, care citeşte de câteva zile până la consultaţie.

— Vrei… să stăm împreună?

— Da… dar tot trebuie să telefonez.

— Telefonăm de aici, de la farmacie.

— Vrei să chemi dumneata?

— Sigur.

— Fără să spui cine eşti.

Peleş intră vijelios în farmacie şi telefonă. Stând de vorbă cu internul Vlădeseu, priveşte prin cristalul marii vitrine femeia care se mişcă leneş, potrivindu-şi cu vârful degetelor când marginea pălăriei, când o buclă de la ureche, când dantelele zburătoare ale gulerului. Privind-o şi admirându-i fiecare mişcare, doctorul vorbeşte alandala.

— Cine vorbeşte, mă rog? întrebă, la un moment dat, internul Vlădeseu.

— Nu ţi-am spus, frate? doctorul Peleş.

— A, să trăiţi, să trăiţi! Nu vă cunoşteam glasul. Da de unde vorbiţi, domnule doctor? Nu de la Institut?

— Nu, nu... sigur... de aici, din piaţă... de la o farmacie.

— Ieri spuneaţi că aţi văzut pe duduia...?

— Nu, da, chiar astăzi. Ieri, bineînţeles, ieri; ieri după-masă...

— Am luat act. Nu aveţi nicio grijă, că totul e în ordine. Vă rog să-i spuneţi că totul e în regulă.

— Mulţumesc... Altfel?

— Nimic nou, tot ce ştiţi.

Magdalena îl întâmpină cu tot sufletul, ca pe un om mult iubit şi mult aşteptat. Pe şoseaua Kiseleff trecătorii erau foarte rari. În faţa Muzeului Ştiinţelor Naturale, doctorul se opri. Magdalena rămase şi ea locului. La câţiva paşi de ei poposise un om cu un coş încărcat cu tradafiri, pe care-i ducea, probabil, la un magazin din oraş.

— Nu; i ai de vânzare? întrebă doctorul. De unde-i aduci?

— De aici de aproape. Iacă se vede. Şi-or fi şi de vânzare. C-apoi am mai vândut.

Peleş alese un maldăr şi-l puse în braţele Magdalenei. Din arborii galbeni se scuturau pâlcuri de frunze umede, atinse de zboruri de păsări sau secerate de vânt. Trecură de Bufet. Cu cât înaintau cu atât trecerea de la vară la toamnă se făcea mai simţită: arbori mai mulţi, frunze căzute, boschete străvezii. Magdalena, scăpată din marea grijă de care suferise o săptămână, mai sigură de sine ca înainte de totala lor îmbrăţişare, adulmeca frumuseţile toamnei şi ale dragostei.

Scrisoarea de acum, delicată şi blândă, este de la această femeie.

Dar scena pe care şi-o aminteşte Peleş e foarte veche; au trecut ani de atunci. Însă, ca prin miracol, orele minunate s-au înălţat, în noaptea asta, din stilul scrisorii, odată cu toate icoanele. Altădată scrisoarea ar fi fost recitită de zece ori. Octavian, ca să-i fixeze timpul, ar fi pus jos, în colţ, data, pe care Magdalena n-o punea niciodată, cu toate rugăminţile lui. Ar fi sărutat, lung, alipită de buze, hârtia înflorită cu negru. Acum s-a mulţumit să o citească o singură dată, cu ochi obosiţi şi distraţi. Când a sfârşit-o, a clătinat din cap, cu înţelesul că ştiuse despre ce era vorba. Nici palpitaţie, nici milă şi niciun alt sentiment. Deschise sertarul biroului şi-i dădu drumul peste un mare vraf de scrisori de la ea, încuie şi puse cheia în vestă.

De când se împrietenise cu Magdalena, fără nici *e* sforţare doctorul reuşise să-i fie credincios. Ce se schimba acum? Irina

Stanian e oare mai frumoasă? E mai ispititoare? Peleş îşi întreabă sufletul, dar e foarte greu de răspuns.

E ora opt. Până la nouă ar mai avea timp să lucreze, dar nu-i arde de lucru. Îşi simte gândul rătăcind în toate direcţiile, neîncetat, în apropiere de noua lui cunoscută.

Comunicarea, Institutul de Igienă, conferinţele de la radio, clientela şi toate interesele mai mărunte se învârtesc oa un zbor în jurul unei imagini verzi, cu sclipire de piatră preţioasă.

În clipa când a cunoscut-o i se păruse o simplă femeiuşcă, cu totul obişnuită. Nu se uitase la ea nici ca de obicei, la orice femeie ieşită în cale. După o jumătate de oră de conversaţie s-a simţit antrenat într-un joc de cuvinte nu lipsite de spirit, pline de prospeţime, şi a început s-o privească. Sprintenele înţepături veneau din simpatie, nici vorbă. Dar, către despărţire, aproape de „Bulevard11, jocul luase deodată o întorsătură uluitoare. Doamna ţinuse să denunţe soţului vorbele lui admirative. Cu toată simpatia, însă, Peleş n-a admis jucăria şi crede că a fost la înălţime, e sigur că i-a aplicat e pedeapsă.

Acum, scena cunoştinţei s-a împalidat, femeia insignifiantă, din prima clipă şi chiar cealaltă, spirituală, dir timpul plăcutei plimbări, s-au şters înaintea strălucitoarei bijuterii verzi, care i-a răsărit într-o seară în cale.

A trecut câtva timp, dar încă îl stăpâneşte verdea imagine scânteind, în licăririle tari, din zeci de puncte ale mătăsii, sub stelele de un verde mai întunecat al ochilor, tot atât de puternici. Dulcea vedenie a Magdei nu poate rezista violenţei de verde.

„Tot ce-aş putea să fac ar fi să numerotez paginile14, îşi spuse doctorul, când se convinge că nu poate lucra. la un creion şi pune cifre mici pe colţul de sus de la dreapta paginilor, până la o sută. „Deşi, gândeşte, poate ar mai fi materie de intercalat”.

III

Când a bătut pendula de nouă ori, s-a ridicat de pe scaun. Nu făcuse decât să vânture în gând o învălmăşeală de imagini dezordonate şi de frânturi sclipitoare de conversaţie. Era o particularitate a spiritului lui de a gândi în culori şi imagini. Tot ce-i venea în minte era, acum, numai verde, aşa cum la *Romanţa* totul fusese crem.

În curtea mare, pătrată, a caselor din bulevardul Mihail Ghica,

soţia inginerului îl aştepta, lungită într-un scaun larg de răchită, sub un castan, nu departe de poartă. Printre zăbrelele de fier ale gardului, Peleş i-a văzut zâmbetul. A simţit ca o atingere de aripă, care i-a luat curajul. Dar, pentru că venea cu un scop, ori şi cum caraghios, crezu că trebuie să se arate dispus.

— Sărutăm mâinile, sărutăm mâinile! strigă, înaintând repede, cu pălăria în mână, cu trup şi suflet.

— Bună dimineaţa, i-a răspuns, lungind vorbele, dar cu sunet uşor, avocata, arătându-i cu mâna scaunul de răchită alăturat.

— Vedeţi că, deşi doctor, sunt punctual…

— Da, am văzut… şi mă mir. E drept că datoria era cam mică.

Doctorul scoase moneda şi i-o întinse.

— Mulţumesc, spuse tânăra femeie, apucmd-o cu două degete şi punând-o pe măsuţa de trestie. Trebuie s-o păstrez, fiindcă e de câştig.

— O să-ţi poarte noroc.

— Eu nu cred în noroc, dar, în fine, venind de la un duşman aşa de înverşunat, cine ştie!…

— Să joci cu ei…

— Nu joc. Stanian joacă uneori cu câţiva prieteni. Eu nu obişnuiesc.

— De jucat nu joci, la tribunal ştiu că nu prea te dud. Aş putea şti cu ce te ocupi toată ziua?

— Citesc…

— Dimineaţa, după-masa şi seara?

— Mă duc la cinematograf…

— În fiecare zi?

— Primesc vizite…

— Faci planuri de viitor…

— Asta nu, niciodată. Mă interesează prezentul… În sfârşit… e un mod de a spune. În orice caz, îl trăiesc.

Peleş ar fi putut găsi două vorbe amabile, ca să-i poată răspunde imediat, cum cerea politeţea, dacă mărturisirea femeii nu l-ar fi reţinut, cu gravitatea şi aparenţa ei de sinceritate. Deşi ar fi putut mărturisi, cu bună-credinţă, că şi el înţelegea în acelaşi fel viaţa, s-a mulţumit să zâmbească, fericit că descoperise în sufletul ei o trăsătură din cele mai serioase ale propriei lui firi.

— Şi, pe ziua de azi, ce mai faceţi?

— Astăzi… nu ştiu. Cred că trec pe la tribunal. Am de căutat

nişte acte. De fapt, e adevărat că nu mai pledez. Nu pot să spun însă că nu-mi place. Sunt cauze interesante, care pot să pasioneze…

— Cred, nici vorbă. Eu, însă, nu pot să te văd nici la bară, nici cu geanta doldora de hârtii, fluturând o petiţie în mână şi alergând cu clienţii după dumneata, aferată, între cele patru secţii…

— Ba, de ce? Dacă asta e meseria! Nici asta n-aş putea să spun că-mi displace… Dar… nu mă mai ocup…

— Cred că şi domnul Stanian se opune.

— Nu, el nu se opune. Pot să fac tot ce vreau!

— Cum: tot ce vrei?

— Sigur: tot ce vreau! tot ce vreau! Bineînţeles, numai să nu-l necăjesc.

— Şi… nu-l necăjeşti niciodată?

— Niciodată! Ei bine, în lucruri mici… poate.

— Atunci, negreşit, nu e grav.

— Niciodată nu e ceva grav între noi. Pentru că pe el nu-l interesează toate mofturile mele… personale. Nici eu nu caut să-l tulbur. Aşa că ne înţelegem.

— Am constatat.

— Pot să spun că trăim ideal, grăi doamna, lăsând ochii în jos, răsfăţându-se, cu aerul unui copil care se făleşte cu un tren de tinichea cu motor.

Dacă n-ar fi văzut acest aer comic şi plin de gingăşie, Peleş ar fi găsit că asupra acestui punct, conversaţia, destul de dificilă de altfel, se putea considera încheiată. Privindu-i faţa de o gravitate copilărească, se gândi că n-ar strica să o tachineze puţin.

— Totuşi, cred că din când în când vă mai supăraţi şi dumneavoastră, oricât de ideal ar fi traiul…

— Ţi-am spus: se poate, dar numai pe chestii secundare.

— Mici gelozii, negreşit.

— Asta nu! izbucni, râzând cu hohot, doamna Stanian.

— Nu din partea matale…

— Nici Stanian nu e gelos. De altfel, nici n-ar avea motiv. Nu-i dau ocazie.

— Eu, totuşi, cred că puţin gelos tot trebuie să fie.

— De ce? Dacă nu-i dau ocazie…

— Nu ştii că în materie de gelozie nu trebuie ocazii prea

serioase? Ea se mulţumeşte şi cu pricini neînsemnate.

— Dar dacă şi astea lipsesc? Pe urmă, trebuie să ştii că el e un om foarte curios. Chiar dacă i s-ar părea ceva... n-ar reacţiona.

— Bine, asta e altceva.

— Nu. N-ar reacţiona nu pentru că s-ar abţine s-o facă, dar pentru că realmente el nu poate să fie gelos.

— Îmi permiţi să mă mir?

— Sincer... Aşa e el. Câteodată chiar eu îl găsesc curios.

— Bine, dar parcă ai apus că nu are ocazie...

— Sigur că nu.

— Atunci, de unde ştii că nu e gelos, că, cel puţin, dacă ar avea motive, n-ar putea fi?

— Asta e firea lui.

— Gelozia e cam acelaşi lucru cu dragostea...

— Odată am vrut să4 încerc. I-am spus că unii prieteni ai lui îmi fac curte. Crezi că s-a tulburat? Are prea mare încredere în oameni.

— Nu cred că gelozia este în funcţie de încredere sau de neîncredere în oameni.

— Când i-am spus că un cunoscut a avut o îndrăzneală prea mare – asta de altfel era adevărat – mi-a răspuns, liniştit, să nu mă supăr, că nu e nimic grav.

— Gelozia fără dragoste merge, dar dragoste fără gelozie nu s-a văzut, hotărî doctorul, sentenţios, apăsând fiecare cuvânt.

— Poate să fie şi o mare naivitate.

— Nici asta nu ajunge.

— Odată i-am povestit o plimbare la Constanţa. Mă dusesem cu o rudă, pentru că el lucra un internat la Predeal şi nu putea să lipsească. La un moment dat, distrată, m-am pomenit întrebându-l: „Ţii minte când ne-a apucat furtuna la far? Tare frică mi-a fost! Dacă nu m-ai fi luat în braţe, aş fi căzut în mare”...

— Şi... fuseseşi într-adevăr singură? întrebă doctorul.

— Singură, pe onoare.

— Nu cumva uiţi acest mic amănunt al plimbării?

— Nu, serios.

— Nu m-ar mira să greşeşti dacă aţi fost sau nu împreună. Dar ce facem cu atâtea detalii: furtuna, îmbrăţişarea?...

— Nu, crede-mă. Dacă aş fi fost cu cineva nu ţi-aş spune?

— Mie?!…
— Sigur. De ce-aş ascunde?…
— Curios!
— Ei bine, ştii ce-a făcut când îi povesteam? N-a scos o vorbă, dar o vorbă!
— Şi din asta deduci că nu l-a interesat…
— Nu ştiu. Atsta ştiu că a tăcut tot timpul. Se uita lung la mine, cu figura lui obişnuită, şi asculta fără o tresărire.
— Dar dumneata nu l-ai putut urmări, n-ai avut de ce să-l urmăreşti, pentru că credeai că spui adevărul.
— Nu, stai, uite, acum mi-aduc aminte perfect. Ştii ce spunea? Numai atât: da, da, da, da…
— Şi crezi că se simţea fericit?
— Cred. Pentru că în acelaşi timp mă mângâia pe frunte. Ţi-am spus că e, în orice caz, ciudat…
— Bine, în ce mă priveşte, sunt lămurit.
— Ştiu, vrei să spui că nu mă iubeşte.
— Dacă pot să fiu sincer…
— Eu, cu toate astea, nu cred.
— Cum îţi poţi explica nepăsarea?
— Ţi-am spus: printr-o mare încredere în oameni – deci şi în mine – sau prin naivitate. Să ştii că e un suflet foarte curat.
— Asta o cred, se vede. După unele semne, s-ar putea spune că te iubeşte şi, chiar cu multă delicateţă, cu multă atenţie.
— E un om foarte greu de înţeles, deşi pare atât de simplu.
Doctorul s-a sculat de pe scaun.
— Să-mi dai voie să-ţi sărut mâinile.
— Te duci la spital?
— Tocmai.
— Mi-ai spus că lucrezi la o comunicare. Ştii, aceea care mi-a dat ocazie să te tachinez.
— Mi-a făcut mare plăcere.
— Eşti mulţumit de ce-ai scris?
— Cred că am să fiu mulţumit.
— Nu vrei să mai vii pe la noi?
— Cu multă plăcere. Dar… nu ştiu când…
— Marţea şi vinerea Stanian e totdeauna acasă. Dacă vrei să vii… îi telefonezi… ca să hotărâţi ora.
— Îţi mulţumesc, sărut mâna.
— La revedere.

Octavian Peleş ieşi din curtea îngrijită, cu brazde şi pietriş alb, coti strada şi când ajunse la capătul gardului, se uită pe deasupra zăbrelelor. Pentru că Irina Stanian se uita după el, nu fără oarecare sfială, îşi scoase pălăria. Femeia a răspuns prompt şi foarte prietenos.

A doua zi, după şapte, Magdalena Răzvan a venit la prietenul ei. În halatul alb, răsucit ca un cearşaf în jurul trupului, Peleş lucra, în bibliotecă. Gândise că îşi cam neglijase comunicarea şi, cum bănuia că Magdalena va veni după opt, închisese uşa, să-şi asigure liniştea. Vizita femeii l-a întrerupt, dar era singura vizită care nu-l putea supăra.

Doamna Răzvan l-a găsit mai schimbat, poate mai obosit, poate preocupat. Deşi intrase în cameră ca o vijelie, hotărâtă să-l dojenească puţin, în glumă, şi după asta să-l îmbrăţişeze şi să se împace, aerul lui i-a tăiat aripile. Cu strângere de inimă a trebuit să renunţe la tirada plină de gingăşii pe care o pregătise în minte.

— Mi-a părut rău că nu te-am găsit ieri! se pomeni spunând, fără voie, cu un ton amărât. Ai găsit o scrisoare?

— Cum să n-o găsesc?! izbucni, plin de dragoste, Peleş, căruia în clipa asta, îi căzu o pânză de pe luminile ochilor, şi se repezi s-o îmbrăţişeze... Mi-ai lăsat vreodată o scrisoare care a dispărut?

O luă pe genunchi, încingând-o cu braţele.

— Mi se pare că eşti supărat.

— Supărat? Vai de mine!

— Ai avut un caz grav?

— Da... dar nu prea... în fine... Ar fi putut să mă dispenseze...

— Şi ai stat mult?

— Da, că era consult.

— Am impresia că mă minţi.

— Nu, serios... Cum poţi să crezi?

— Până acum n-am crezut...

— Şi acum... ce te face?...

— Ceva... Nici eu nu ştiu... La ce oră ai fost acasă?

— Acasă?... Târziu. Mi-am închipuit că nu stai să m-aştepţi. După asta am plecat.

— Unde?

— Am fost la profesor. Tot trebuia să-l văd.

— Şi ce-a ieşit din consult?

— Nu cine ştie ce gravitate.
— Un bolnav sau bolnavă?
— Un bolnav. Pe cuvânt. M-am dus pentru că mi-e prieten.
— Nu îl cunosc şi eu?
— Nu cred.
— Cu ce se ocupă?
— E... gazetar... secretar de redacţie.
— Parcă te-am auzit. Şi ce are?
— Cred că apendicită.
— De ce nu l-ai dus la spital?
— N-a vrut.
— Nu e domnul care-ţi da bilete de teatru?
— El e, săracul, răspunse Octavian, care se înflăcără. Îţi închipui că până ieri dimineaţă n-a avut niciodată nimic. Ieri mergea liniştit pe stradă, tocmai prin dreptul spitalului Colţea, când a simţit o împunsătură, cum spune el, în pântece. A mai mers doi, trei paşi şi n-a mai putut.
— Vai, bietul om! E tânăr?
— Tânăr? Nu tocmai! E mai mare ca mine chiar mult: cred că are cincizeci de ani...
— Ei... şi?...
— Durerile au crescut... a căzut pe trotuar.
— De ce nu l-or fi dus chiar la Colţea?
— A ţinut să se ducă acasă.
— Şi este, cel puţin, însurat?
— Cum nu, are copii!
— Şi de unde ştii că e numai apendicită?
— Se bănuieşte... numai. Durma e de altă părere.
— El ce crede?
— Deocamdată nimic. Se îndoieşte, doar, de apendicită.
— Şi ce-i faceţi?
— Eu am fost pentru deschidere imediat.
— Are temperatură?
— Are.
— Şi-acum ce-a rămas?
— Să aşteptăm până mâine.
— N-o să fie prea mult?
— Cred că trebuie operat... închipuieşte-ţi că alaltăieri a fost pe la mine.
— Mi-ai spus.

— Mă gândesc şi la biata nevasită-sa.

— E de mult însurat?

— A, dinaintea războiului! Şi trăiesc foarte bine, un menaj admirabil.

— Copiii erau acasă când l-au adus?

— Nu, erau la liceu. Pe urmă lau văzut. Tot timpul au stat lângă el. Cel mare plângea pe înfundate, cu batista la gură. Cel mic era mai tare: o încuraja pe maică-sa. Am căutat să-i înşel că nu e nimic grav.

— Şi ei credeau?

— Aşa cred. La plecare, nevastă-sa a ieşit după mine, în sală. I-am spus şi ei tot aşa. Ce să-i spun?... Am fost indispus toată ziua. Nici n-am putut să lucrez. (Cu ton silnic:) Ce bine-mi pare că ai venit mai devreme!...

Începutul minciunii a fost mai anevoios. Mai trâziu a mers strună. Octavian însuşi se minuna de uşurinţa cu care îi veneau la îndemână atâtea născociri, cum se înşurubau de simplu. Simţea că pe seama accidentului, din fericire inventat, întâmplat bunului lui prieten Vlădoianu – se mira cum nu i-a pronunţat numele – ar fi putut să brodeze încă o sută de peripeţii. Se mulţumise însă să spună numai câteva, absolut de rigoare, pentru mica iluzie de adevăr ce trebuia închegată. Ştia că Magda e foarte uşor de minţit, pentru că ea nu credea în minciună. Ce o făcuse să se îndoiască de el astă-seară? Să se îndoiască... ce vorbă! Pusese, probabil, mai mult un mic joc de-a gelozia.

Chiar în timp ce-şi debita înşelătoria, Peleş nu era cu totul prezent: prin minte îi treceau gânduri străine, fragmente din conversaţia ce avusese cu Irina Stanian, în grădină. Revedea pe femeia sprintenă, plină de vrere, sigură de graţia şi inteligenţa ei, jucându-se cu cele mai gingaşe vorbe, pline de spirit şi colorate cu atâtea nuanţe. Nu se îndoieşte că mica soţie a inginerului are pentru persoana lui cel puţin o curiozitate, cum au uneori femeile cele mai fine. La rândul lui, n-ar fi putut spune că îl interesa prea mult ca femeie. Se întreabă pentru ce îl atrage. Cum se mai poate strecura în cugetul lui, alături de imaginea Magdei – ce nu poate fi alungată – chipul altei femei? —Ce înseamnă freamătul, neliniştea care îl stăpâneşte de câte ori se gândeşte la noua prietenă? Poate că femeia nu face decât să se distreze cu el, aşa cum s-a distrat şi el cu atâtea prietene.

Dacă ar fi vrut – gândeşte fără niciun orgoliu – ar fi putut clădi o piramidă de victime. Se spusese totdeauna că ar fi avut trecere la femei şi că era frumos. Asupra ultimului punct nu era lămurit, cât despre primul, îşi aduce aminte destule probe. Dar singura femeie pe care a dorit-o cu adevărat fusese Magdalena Răzvan, care, e drept, a răspuns şi ea la apel. Erau ani de atunci şi pentru că dragostea asta urmase unui şir întreg de amoruri mai mici sau mai mari, dar mai ales pentru că credea că e timpul să încheie capitolul sentimental, omul era convins că va fi cea din urmă.

După câţiva ani de experienţe şi cunoaştere profundă a tuturor cutelor sufleteşti şi trupeşti ale Magdei, patima se scuturase de zguduiri. Descoperiri de senzaţie nu mai erau posibile, dar prietenia Magdalenei îi era scumpă şi necesară. Ca să se poată ocupa în linişte şi de altceva decât de iubire, doctorului nu-i mai trebuia nici altă femeie, nici alte femei trecătoare.

Cu sentimentele astea şi doar cu un fel de tristeţe şi oboseală în suflet, pe care nu şi le putea limpezi, a ieşit în calea ultimei femei pe care a cunoscut-o: a doamnei Stanian. Despre ea crede – nu totdeauna – că e o amatoare de jocuri, şi recunoaşte că e prima oară când se simte atras într-un joc făcut de altcineva decât el. În jocurile întreprinse de alte femei nu se amestecase decât în glumă, doar cu închipuirea. Spre jocul ăsta se văzu atras cu putere. Era vorba de un partener care ştia să provoace, să-i zgândăreaseă curiozitatea, poate ambiţia. Izbânda era grea, dar aducătoare de glorie.

Inima se dezmorţise şi bătăile se simţeau.

Se întreabă dacă femeii îi e indiferent cu cine joacă. Ce aduce din sufletul ei, din gândurile ei, din nervii şi din închipuirea ei în această distracţie? îndoielile astea îl frământă şi-i aruncă în faţă gheme de întrebări pe care trebuie să le descurce. Şi e puţină suferinţă în asta.

Doctorul a vrut să trimită după maşină, dar Magdalena n-a mai vrut să facă în seara asta plimbarea obişnuită până la Are. Simţea că sufletul lui Octavian e depare de ea şi, neliniştită, i-a propus să rămână împreună acasă. Era o practică pe care o făcea de câte ori se îndoia de el: în timp ce el o îmbrăţişa cu ardoare, ea, absentă, pasivă, încărcată de temeri, îi urmărea fiecare mişcare, îi cântărea fiecare elan şi fiecare cuvânt. Dar de

pe urma temerii şi a luptei iscoditoare, rămânea totdeauna abătută, chiar dacă se convingea că se temuse zadarnic: tristeţile îşi luau foarte greu zborul. În aceleaşi ceasuri, Peleş se străduia şi el să-i cucerească sufletul, pe care îl credea îndepărtat.

În scenele astea, femeia îl iubea mulit mai mult, cu toată inima răscolită şi plină de frică, dar Octavian străbătea, întristat, singurele lui clipe de gelozie. O învinuia în gând de răceală, de blazare şi de indiferenţă, pe când sufletul ei, mult deasupra zvârcolirilor fizice, se ridica în flacără fără zgură. În seara asta, fără să ştie bine de ce, Magdalena sorbea iarăşi otrăvile îndoielii. Mândria şi sfiala o opreau totdeauna să arate ce crede, să spună că tocmai în clipele când e bănuită mai depărtată, ea îl iubeşte cu o suferinţă care-i măreşte inima. Din fericire, şi de data asta, tulburele presentiment a înşelat-o: nu numai că în alintările lui Octavian nu apăru o umbră de lâncezeală, dar niciodată de n-au fost mai pline de patimă.

Pe la opt dimineaţa, după ce au luat cafeaua cu lapte pe măsuţă, în dormitor, au coborât în stradă. Magdalena era stăpânită de bucuria că, după făgăduielile doctorului peste câteva zile se vor duce să vadă Balcicul. Se duse la birou îmbătată de mirajul apropiat. Nu Balcicul pe care îl visa de multă vreme, dar cea mai mică plimbare seralã la braţul lui Octavian era pentru ea fericirea. De teamă să nu-l stânjenească, ea nu-i ceruse niciodată altă bucurie decât cele pe care i le îngăduiau orele libere. Ca să nu-l facă să se gândească la lucruri grave în legătură cu viitorul ei, ca să nu-i lase niciun nor pe frunte, îi spusese odată, cu ton de glumă dar cu glas foarte ferm, că nu se va mai mărita niciodată. Gândindu-se la ea uneori, departe de ceasurile de patimă, când o putea înţelege mai bine, Peleş o găsea o femeie adevărată, o femeie-copil, frumuseţe şi gingăşie îngerească risipită dintr-un mare fond sufletesc. Niciodată până în seara aceea nu o minţise. Niciodată până atunci nu lipsise de la o întâlnire. Niciodată nu o făcuse, cu voie, să simtă cea mai mică amărăciune, cea mai mică părere de rău că i se dăruise. I se părea neîncetat curios că o asemenea femeie putea să fie a lui, că pentru el încetase să mai aspire la o fericire durabilă precum şi la orice altă fericire. Toate gândurile, toate bucuriile, toate grijile ei erau copilăreşte agăţate de el. Nu-i devenise nevastă, ştia, numai din voia ei. O

singură sugestie a ei ar fi fost de ajuns să-l facă să şi-o lege pentru totdeauna de viaţă. Dacă, soţie, ar fi fost şi mai fericită, Magdalena nu îndrăznea să se gândească. Dar căsătoria n-ar fi fost măcar în cea mai mică măsură, o schimbare? Şi această cât de mică schimbare nu putea aduce o cât mai mică răceală? Miile de bucurii din fiecare zi ale prieteniei libere nu îi sunt de ajuns? Nu sunt de chiar totul? Tot ce-ar putea să fie, în orice alt regim, fericire prin dragoste?...

Peleş s-a despărţit de Magdalena frumos, dar grăbit, în apropiere de Cişmigiu. Ea a plecat spre slujbă, iar el s-a oprit pe loc, uitându-se în toate părţile, după o maşină.

— Am cam întârziat, spusese la despărţire, şi tocmai astăzi când vine profesorul. Poate a şi venit.

Chiar de acasă începuse să fie neliniştit. Se uitase la ceas, ca şi cum şi-ar fi amintit deodată ceva important. A încruntat sprâncenele, dar îndată şi-a revenit. Magdalena n-a luat seama, pentru că era sigură că tot ce se poate petrece astăzi în sufletul lui, după o mare noapte de fericire, nu poate fi decât o dulce şi prelungă beţie, aşa cum era în toată fiinţa ei.

Ţinuse să conducă pe Octavian o parte din drum, convinsă că nu-i putea face o bucurie mai mare. Şi n-au vorbit decât despre Balcic. Se ocupa de micile pregătiri pentru drum, de alimente, şi de îmbrăcăminte, şi de alte amănunte, plină de rătăcire. Era vorba de drumul cu trenul şi de cel cu maşina. A vorbit numai ea, îmbătată de propriile ei cuvinte. Doctorul a ascultat-o zâmbind şi, preocupat, i-a răspuns cu cuvinte puţine, fapt care pen tru ea trăda o preocupare de acelaşi minunat subiect, în realitate, Octavian suporta din ce în ce mai enervat ploaia de vorbe şi exclamări. De două, trei ori a vrut să scurteze din drum, dar Magdalena l-a rugat să mai ocolească.

— N-ai grijă, că n-a venit profesorul.

— Nu-l cunoşti, i-a răspuns doctorul agitat, dar forţându-se să-şi învăluie frământarea.

— Nu e nimic. Spune-i că te-am ţinut eu, glumi, nevinovată, Magdalena.

Gluma îl plictisi şi mai mult. Nu se gândise la vreme, nu cumpănise bine lucrurile, şi acum mergeau prost. Nu prevăzuse că Magdalena va ţine să-l acompanieze de dimineaţă, agăţată de braţul lui, cu toată tona de fericire oare acum îl exaspera.

înfăţişarea ei beată, transportul naiv din care ieşeau toate

revărsările lirice, îl scoteau din sărite.

Când maşina a trecut prin dreptul casei din strada Colonel Mihail Ghica, Irina Stanian, cu o revistă în mână, intra tocmai în casă. În curte rămăsese scaunul de răchită pe care şezuse probabil până în clipa asta. Doctorul n-o întrebase dacă în fiecare dimineaţă stă o oră afară. „N-aş vrea să o pierd, îşi spuse, la spital, în timp ce-şi îmbrăca, gânditor, halatul. Am avut ghinion, am seăpat-o”.

Se condamna că nu îndrăznise să se despartă cu cinci minute mai devreme de Magdalena. În starea ei de suflet n-ar fi bănuit nimic rău. De teama celei mai neînsemnate cruzimi pierduse ceasul de întâlnire. Gândindu-se mai stăruitor, se convinse că nevasta inginerului pe el îl aşteptase atât de târziu. Cu atât mai mult era nefericit.

După ce trecu în revistă salonul, se duse în cancelarie. Camera înaltă, cu pereţi albi lustruiţi, cu ferestre imense ca pentru a înghiţi tot cerul, cu portretele în ulei ale foştilor medici primari, cu lavoarul alb din ungher, era goală. Peleş se aşează pe scaun şi scrise în registrul de observaţii. Dar în timp ce scria, gândul ocolea casa din strada apropiată. Noua prietenă îi arătase un interes de care, oricum ar privi lucrurile, nu se poate îndoi. Mâine va ieşi mai devreme şi nădăjduieşte s-o vadă, poate chiar să-i vorbească. Îl interesează, deşi nu se gândeşte să-i ceară deocamdată nicio favoare. Se mulţumeşte să o poată vedea, s-o audă râzând şi vorbind. A isprăvit de scris în registru, a pus tamponul peste cele trei fraze scrise între liniile verticale ale paginii groase. Se uită pe geamul uriaş. În lumina roşiatică, zumzuitoare ca un roi zburător de albine, se înalţă, scăpărând de aurul soarelui, plopii din grădina rezervată bolnavilor. În loc de frunze, arborii înalţi şi trufaşi, ca nişte turnuri masive, au numai ornamente lucitoare de aur. Dacă ar bate vântul, ar porni o muzică de metal, nesfârşită. Ce surpriză pentru bieţii bolnavi risipiţi pe alee sau pe bănci, tânjitori în halate verzi de spital! Ce surpriză pentru surorile rumene, în şorţuri vărgate de şcolăriţe, care forfotesc peste tot, încrucişându-se în drum spre pavilioane! în clipa asta Magdalena sade la masă şi scrie, dacă nu e tot pe drumul Balcicului. Iată,

i se împlineşte dorinţa. „în orice caz, ce bine că au mutat-o la Eforie! Cât ne servesc unele împrejurări care par a ne pedepsi! Dacă ar fi fost aici, nu mai puteam visa, ca un adevărat poet, nu

mai puteam să văd în locul plopilor încă verzi, nişte arbori de aur, gata să şi cânte. Numai dacă până duminică nu s-o întâmpla ceva. Poate tocmai atunci am să fiu ocupat... am să fiu invitat... Dacă aş şti, cel puţin, mai din vreme, ca să schimb lucrurile... Altfel, mi-ar părea rău că i-aş smulge o bucurie pe care de-abia o aşteaptă. Ar fi a doua minciună pe care aş fi nevoit să i-o spun şi chiar mai crudă decât cea cu boala bietului Vlădoianu”.

în vreme ce gândea la toate astea, cu ochii neclintiţi pe aurul plopilor, uşa cancelariei s-a deschis de câteva ori, oamenii de la spital s-au uitat înăuntru şi, negăsind pe cine căutau, s-au retras.

Prin mintea doctorului defilează unele scene şi, mai ales, stăruie unele vorbe ce se cer lămurite. „Poate că e o simplă cochetă. Poate că ceea ce face astăzi cu mine, a mai făcut de o sută de ori, cu o sută de inşi

Mi-ar fi de ajuns, cred, să fiu sigur de asta, ca să mă vindec. Şi pentru că nu mă simt bine... am să-mi dau osteneala. Deocamdată, ceea ce văd şi ceea ce ştiu e puţin lucru.

Am să caut să înţeleg. **

A doua zi de dimineaţă n-a mai întârziat. Până la piaţa Victoriei s-a dus cu maşina, iar de acolo înainte pe jos, potrivindu-şi mersul în ritm cât mai încet. Cu toate că era frig, soţia inginerului, în rochie deschisă, cu capul gol, sta afară la masă. Peleş a salutat-o, descoperindu-se până la pământ. În clipa asta fu şi mai convins că femeia îl aşteptase şi în ajun. Se opri.

— La ce oră trebuie să fii la spital? fu întrebat.

— Nouă... nouă şi jumătate. N-am oră fixă.

— Ieri mi se pare că n-ai fost.

— Am fost, da din nenorocire, am trecut mai târziu.

— Ai trecut tot pe aici?

— Sigur, te-am şi zărit.

— Eu cum nu te-am văzut?

— Toomai intrai în casă.

— Am stat aici până foarte târziu. Ţi-am spus că stau în fiecare dimineaţă în curte...

— Domnul inginer n-a venit?

— Mâine după-masă sau poimâine.

— Şi, iarăşi te întreb: nu te plictiseşti singură?

— Nu, m-am obişnuit.
— Pot să te vizitez, să-ţi mai ţiu de urât?
— De ce nu?...
Servitoarea mai aduse un scaun.
— Parcă lucrai la o comunicare pentru străinătate... spuse doamna, cu aer interesat.
— Da.
— Nu e gata?
— Nu încă. Am cam lăsat-o...
— Probabil că eşti prea ocupat.
— Poate şi din pricina asta...
— Dar... trebuie s-o termini...
— Sper că am s-o termin.
— Vezi că astăzi nu te mai tachinez, nu te mai necăjesc.
— Nu m-ai necăjit niciodată.
— Ba da.
— Când oare?
— Când am vorbit despre doctori, chiar rând ne-am cunoscut. Nu ţii minte?
— Tocmai fiindcă ţin minte.
— Spune sincer, dar sincer de tot: aşa e că atunci te-ai cam supărat?
— Nu, Doamne fereşte!
— Atunci, de ce ai plecat de la „Bulevard”?
— Nici eu nu ştiu.
— Asta e: că te supăraseşi. De ce nu vrei să recunoşti?
— Aţi intrat în grădină?
— Nu, adică da, am intrat, dar n-am stat: n-am vrut să stăm; era lume prea multă. De acolo ne-am dus la Tstpetor
— Şi la „Nestor” aţi stat?
— Peste o oră.
— Împreună cu Vlădoianu?
— Da. Dumneata te-ai dus acasă?
— Nu imediat. Am trecut şi eu pe Victoriei.
— Vezi, şi n-ai stat cu noi...
— V-am şi văzut la cofetărie.
— Şi de ce n-ai intrat?
— Vrei să mă laşi să-ţi spun ceva mai târziu?
— Trebuie să te gândeşti cinci minute?...
— Nu, trebuie să mă gândesc mai mult...

— Ştii ce? Stanian a hotărât să dea nişte serate. Printre primele persoane la care s-a gândit ai fost şi dumneata. Ai vrea să iei parte?

— Dumneata ce crezi?

— Poate ai treburi mai serioase…

— Vrei să-ţi răspund printr-o mică întrebare?

— Poftim.

— Crezi că n-aş prefera să amân orice treabă, ca să fiu… în apropierea dumneavoastră?…

— Asta nu cred.

— De ce nu eşti… sinceră?

— Sunt mai mult decât sinceră!

— Îmi permit să nu cred. Nu simţi, de pildă, că m-aş simţi bine în societatea dumitale?

— A mea? Cum să-ţi spun, n-am aspirat niciodată la atâta onoare.

— Acum cred că eşti sinceră! răspunse, stânjenit, doctorul.

— Şi adineaori am fost.

— Dar mai puţin, pentru că ai fost mai puţin crudă.

— Atunci, spune: ne faci plăcerea să vii? Sigur că vine şi Vlădoianu. Şi altă lume simpatică… Şi coniţe nostime.

— S-ar putea să nu viu? glumi, cu jumătate de voce, Ootavian, simţind şi el că convorbirea trebuia puţin răcorită.

— Dacă n-ai, cum am spus, altceva serios…

În toată conversaţia, doctorului i s-a părut că printre vorbele femeii se ascundea un uşor sentiment, cu care ea se juca, colorându-l când mai slab, când mai tare. Ştia să se stăpânească. „Poate se distrează cu mine numai din lipsa altei ocupaţii, gândea Peleş. Mi-ar părea foarte rău”.

Din cauza acestor gânduri, a răspuns cu întârziere ultimei întrebări.

— Şi când voi avea bucuria? întrebă în sfârşit.

— Cred că începând chiar de săptămână viitoare. Am să te înştiinţez.

— În ce mod?

— Telefonic… prin poştă.

— Comunică-mi mata, personal, invitaţia.

— Ţi-am spus: s-ar putea să-ţi telefonez.

— Nu vrei să-mi spui când trec spre spital?

— Ba da. Poţi să ne găseşti pe amândoi în grădină. Cu ocazia

asta vezi şi pe Stanian.

Peleş pregătise în gând o vorbă caldă pentru despărţire. Acum nu mai putea s-o rostească. Nu pentru că ultimele cuvinte ale soţiei inginerului îl făcuseră să nu mai creadă îjj primele lui observaţii, ci numai pentru că de schimbaseră atmosfera prielnică.

Singurul gest ce putea face, ca să fie la locul lui, era să-şi ia un rămas bun, simplu, fără nicio înflorire. I-a sărutat mâna dreaptă, ploconindu-se respectuos.

Dar a plecat cu totul contrariat...

A doua zi, în trecere spre spital, s-a uitat în van în curtea casei din bulevard: nici masa nu mai era afară. Niciun semn că Irina Stanian ar mai fi petrecut ceasul obişnuit în grădină. A treia zi însă, doamna nu era numai în curte, ci chiar la poartă, după gardul de grile.

— Ieri nu te-am văzut, îi spuse Peleş, care venise pe jos.

Se opri şi scoase pălăria.

— Da, ieri am stat în casă, răspunse femeia, cu voce leneşă, muzicală. Ai trecut?

— Sigur. Nu erau nici măsuţa, nici scaunul, niciun semn că şezuseşi afară.

— Ţi-am spus că n-am ieşit.

Cu obrazul îmbujorat, doctorul întrebă, mângâietor, ca să îndulcească mult îndrăzneala:

— Nu ştiai că trec eu?

Irina îi răspunse prompt, tot leneş şi cu prefăcută răceală, ca şi cum ar fi fost întrebată dacă a luat cafeaua.

— Am vrut să stau în casă... am citit.

— Pot să ştiu ce-ai citilt, eu noaptea în cap?

— Nu se poate, răspunse cu cochetărie femeia.

— Atunci am priceput: o carte... de scandal... decoltată.

— Ai ghicit!

— De ce nu spui?

— Ţi-am spus că ai ghicit.

— Bine, ştiu, dar ce carte?

— O care franţuzească; mi-a dait-o cineva mai de mult.

— Domn sau doamnă?

— Un domn, un prieten din şcoală.

— Prieten, şi cu domnul Stanian?

— Nu, numai al meu.

— Prieten bun… intim?
— Sigur că intim.
— Şi cum poţi să primeşti o asemenea carte de la un domn?
— Dacă suntem prieteni…
— Ca să primeşti o asemenea carte, presupune un anumit fel de prietenie… de familiaritate. Nu crezi?
— Nu cred.
— Are şi poze?
— Sigur că da.
— Interesante?
— Sunt şi urâte…
— Vrei să-mi arăţi şi mie odată cartea?
— Nu!
— De ce?
— Pentru că asta ar presupune un anumit gen de prietenie…
— Tocmai de asta.
— Azi e foarte frumos. Păcat că trebuie să stai în spital.
— Când vrei să mă primeşti în vizită la mătălică?
— Azi nu pot.
— De ce?
— Nu vreau.
— Şi pentru ce nu vrei?
— Pentru că nu eşti serios.
— Ce am făcut de nu sunt serios?
— Nu pot să te primesc.
— Bine, dar aş vrea să ştiu pentru ce.
— Nu ţi-am spus? Că nu eşti serios.
— Bine că se apropie seratele.
— Nu le mai dăm.
— Se amână?
— Nu. Nu le mai dăm niciodată.
— V-aţi supărat aşa rău?
— Sigur.
— Pe toată lumea?
— Nu.
— Numai pe anumite persoane?…
— Numai pe dumneata.
— Am fost atât de groaznic?
— Poate.
— Şi supărarea e definitivă?

— De-fi-ni-ti-vă!...
— Dacă ai vorbi aşa cu domnul Stanian, te-ar lua în braţe...
— Vezi că nu eşti cuminte?
— Când ai spus asta ai fost şi mai drăguţă.
— Te rog, să schimbăm conversaţia.
— Bine, nu te mai supăr... îţi cer iertare.
— De sărbători te mai duci la spital?
— Numai sâmbătă dimineaţa. De ce mă întrebi?
— Stanian se gândeşte să ne plimbăm cu maşina pe Valea Prahovei. Credeam că poţi să mergi...
— S-ar putea să nu merg?...
— Dacă nu te reţine nimic.
— Când plecaţi?
— Cred că sâmbătă dimineaţa. Şi venim duminică dupănmasă sau seara. N-ai spital?
— Nu, desigur.
— Atunci, mergi?
— Mai merge cineva?
— Vlădoianu, probabil. Dacă nu, atunci numai noi.
— Sărut mânuţele. Îţi mulţumesc. Dar cum să ajung... până la dumneavoastră?
— Foarte bine. Spune că vrei să mergi şi gata!
— Şi gata! Ştii cine spune: şi gata? Numai copiii!
— Mi-ai promis că te faci serios...
— Şi nu sunt?
— Aşa... dacă vrei să mergi...
— Cui să mă adresez cu adeziunea?
— Bineînţeles că lui Stanian.
— Şi în ce împrejurare?
— Când vii pe la noi.
— Dar... când viu?
— Dacă vrei... şi diseară.
— Trebuie să mă anunţ?
— Spui că vrei să vii să ne vezi.
— Sărut mânuţele de milioane de ori.

La întâlnirea de seară, Peleş spuse prietenei lui, cu un ton cât se poate de calm, în cursul unei conversaţii banale:

— În privinţa Balcieului, aş fi fericit să nu ne împiedice inspecţia ministrului. Nu e vorbă, că, dacă n-am putea merge sâmbătă, săptămână viitoare am pleca negreşit. Am putea să

stăm până luni. Ce zici?

— N-am înţeles oe e cu inspecţia.

— Nu ţi-am spus că e vorba să ne viziteze ministrul?

— Nu minai spus niciodată.

— Nu cred că ar putea să vină tocmai acum. În orice oaz, directorul a luat măsuri. O să ne prezentăm bine. Dacă ar aproba şi construcţia aripii de contagioşi, am avea un spital ideal.

— Omule, fă-mă să înţeleg: ce spui? Despre ce ministru e vorba?

— Al Sănătăţii. Care să fie?...

— Şi... când să vă viziteze?

— Ştiu eu?... Ştabu crede că săptămână asta.

— Când: săptămână asta?...

— În fine, vorba vine... dar se prea poate.

— Şi... ce să vadă ministrul?...

— Poftim: ce să vadă! Spitalul! Nu ţi-am spus că ne trebuie bani? Să clădim!

— Octavian... nu pricep...

— Cum nu pricepi?

— În sfârşit, poate pricep... dar... nu vreau...

— Cred şi eu că nu vrei. Îţi închipuieşti că eu vreau?

— Nu ştiu... De când e vorba să vie ministrul?

— Mai de mult, ai uitat? Ţi-am spus.

— Dar acum cine ţi-a spus că vine?

— Zvonuri. Poate că nici nu vine. Mâine, în orice caz, o să ştim.

— Şi... trebuie să amânăm Balcicul?

— Draga mea, nu ţi-am spus că nu ştiu?! Şi chiar dacă l-am amâna, ar fi strict pentru o săptămână. Sâmbăta viitoare să vie şi mama ministrului şi tot plec! Nu mai pot!... Magdalena... am impresia că te-ai supărat... Spune: te-ai supărat?

— Nu, nu m-am supărat, răspunse Magdalena, ridicându-şi batista la ochi.

— Poate că nu crezi ce ţi-am spus... Nu vezi şi tu că e o copilărie? Crezi tu că de bună voie aş renunţa la Balcic? De când tot aştept ziua asta! Hai, fii cuminte... Dacă ştiam că plângi... Nu mai plânge. Ţi-am spus că nici nu e sigur. E doar o vorbă. Pentru asta trebuie să plângi, să te superi? Crezi că numai ţie ţi-ar plăcea să mergem? De ce nu judeci puţin?...

La zece fix, maşina a pornit din faţa caselor Stanian. Inginerul lângă şofer, la volan. Doamna şi Octavian Peleş în cupeu. Cu cinci minute mai înainte, Vlădoianu s-s scuzat că nu poate veni. Irina Stanian şi-a luat din mâna soţului pardesiul şi l-a pus lângă ea, în dreapta. Doctorul
i l-a cerut, ca să n-o stânjenească şi l-a luat pe genunchi.

în lungul şoselei încolăcite, cei din cupeu schimbau din când în când câte o vorbă cu inginerul, oare, provocat, întorcea capul, cu tot bustul deodată, ca să poată auzi. Trecuseră de Periş şi între doctor şi soţia inginerului nu se făcuse nicio apropiere, nu se schimbase nicio vorbă prietenească. Femeia şedea neclintită, ţeapănă, ca pentru a-şi ţine un echilibru neprimejduit. Privea drept înainte, cu o mână gravă, încordată şi rece. Aproape numai ea se adresa inginerului aruncând câte o întrebare lipsită de orice noimă, vădind că nu urmăreşte decât să-i arate că nu e cu gândul decât numai la el. Vorbele ei porneau la intervale aproape egale şi doctorul observă îndată artificialitatea scurtei corespondenţe. Soţul era nevoit să se întoarcă mereu să asculte. Se menţinea zâmbitor, dar se vedea bine că ar fi preferat să nu mai fie strigat.

Peleş, care crezuse că va avea prilej să vorbească mult mai apropiat tinerei doamne, se văzu aruncat la o distanţă umilitoare. Începuse să înveţe lungimea intervalelor la care vorbele tovarăşei de maşină trebuiau să-şi ia zborul. Aştepta, din ce în ce mai plictisit, sunetele absurde şi afectate şi ar fi dat mult să nu le mai audă. După felul acestor mofturi începu să creadă că se înşelase asupra inteligenţei soţiei lui Stanian. Pentru ce oare această poză gravă şi încordată? Pentru ce toate aceste vorbe rostite ca pentru a-l ţine pe el la distanţă respectuoasă? Să fie un mijloc de a-l zgândări, de a-i crea frământări? Chiar aşa să fie, jocul e afară din cale de banal şi cu totul lipsit de duh. Peleş se simţea şi mai stingherit decât în primele ceasuri din seara când a vizitat-o, la ceai. Făcuse imprudenţa să se angajeze pentru toată excursia. Dacă ar putea, ar inventa un pretext şi s-ar întoarce imediat la Bucureşti. Nu se mai gândea la nimic altceva. Poate la Ploieşti, unde era hotărâtă prima oprire, îi va fi cu putinţă. Va exploata cea mai mică întâmplare. Se va înapoia cu trenul, cu primul tren. Ar putea spune că se simte rău, că are ameţeli, că s-a îmbolnăvit subit. Ar putea spune orioe, – chiar un lucru absurd –

ar trebui să aleagă înadins un lucru de necrezut, ca să se vadă că pretextează, că nu-l atrage tovărăşia şi că renunţă. După plecare, atât doamna cât şi chiar domnul, care, de altfel, e cu adevărat simpatic, vor fi liberi să creadă orice. Cu atât mai bine dacă sensul purtării lui va fi înţeles.

De la un timp, el care nu făcuse decât să se uite extatic la profilul perfect al tovarăşei de canapea, să-i soarbă fiecare mişcare, aşteptând să-şi coboare, în sfârşit, ochii asupra lui, de la un timp încetase s-o mai privească. În definitiv, se credea îndreptăţit să fie considerat drept om civilizat, gata oricând să facă actul eroic al renunţării

— Dacă se cere – dar pentru asta nicio cruzime nu e obligatorie. Nu mai crezu necesar să-i pună nici măcar o întrebare de formă. Matematic, la intervalele stabilite, doamna Stanian adresa inginerului mica, cocheta, absurda şi caraghioasa ei frază.

înainte, la dreapta şi stingă, se desfăşura câmpul sub aburii argintii ai pământului. Era drumul pe care Peleş îl străbătuse de zeci de ori, totdeauna cu bucurie şi însufleţire copilărească. Acum nu-l mai urmărea şi nu-l putea înţelege. Zeci de kilometri nu scoase o vorbă. Maşina ajunse la pânzele de apă, cu aspect de baltă, cenuşii, revărsate placid, ale Prahovei. Inginerul încetini mersul.

— Cum merge? întrebă, întorcându-se cu tot corpul spre doctor.

Oa zguduit de un hop şi trezit din gândurile plictisitoare, Peleş nu putu să răspundă îndată.

— Nu prea ţi-aud glasul, urmă Stanian.

Maşina mergea încet şi vocile se auzeau bine.

— Merge bine, răspunse, în sfârşit, amabil, doctorul.

— Nu vă e frig?

— Nu.

— Nu ţi-e frig, scumpa mea? De ce nu pui pardesiul? Pune-l pe umeri: oricât ţi s-ar părea, trage.

— Nu mi-e frig. Mai târziu.

Cu o mişcare mecanică, bruscă, Octavian luă pardesiul uitat pe genunchi şi-l oferi doamnei, al cărui răspuns nu-l prinsese. Dar, cu toate că doamna spusese că nu-i e frig, când îşi văzu haina întinsă în faţă, o luă şi o puse pe umeri.

— N-o îmbrăcaţi? întrebă Octavian, cu ton sec, fără cea mai

mică urmă de curtenire, dar simţind că trebuia să spună o vorbă.

Irina Stanian clătină din cap în semn că primeşte. Doctorul i-l luă de pe umeri şi i-l ţinu să se îmbrace. Doamna se întoarse, prin forţa lucrurilor, spre el. În timp ce-şi trăgea haina pe umeri, ochii ei se lăsară deodată, grei, învăluiţi de un nor de gânduri adânci, în ochii doctorului, şi acolo rămaseră până se sfârşi operaţia.

— Dacă sunteţi de părere, am putea să nu mai stăm la Ploieşti, spuse cu voce tare inginerul, întorcându-se iarăşi.

— Cred că ar fi mai bine, se grăbi să răspundă Octavian. Afară dacă doamna…

— Mie mi-e indiferent, spuse doamna Stanian. Şi, peste o secundă: Trecem mai departe.

Maşina reintră în viteză. Peleş se simţi luat de o frământare pe care nu şi-o putu stăpâni: se aplecă şi sărută fulgerător mâna albă pe care femeia o ţinea pe genunchi, deasupra poşetei. Ea tresări şi ridică încă o dată ochii: aceeaşi privire adâncă, de lac înceţat, se aţinti mai multe secunde asupra chipului lui.

Doctorul oftă şi se cutremură lung, ca un om ce se deşteaptă dintr-un coşmar sau de sub cloroform.

Nu era nici fericit, nici măcar conştient de ce se întâmplă. Suferise şi se zbuciumase prea mult, în interval de o oră. Trebuia mai întâi să se dezmeticească.

IV

Sâmbătă dimineaţa, Magdalena Răzvan, singură în biroul imens de la „Eforie11, s-a simţit pentru prima oară nefericită în prietenia ei cu doctorul. Cu toate că nu-l crede în stare să mintă, cu toate că nu se îndoieşte că se face inspecţia, e tristă şi neliniştită. Nu-i făcuse scena de mâhnire, din gelozie, ci din cauză că nu-şi mai putea ascunde durerea. În lunga lor prietenie, nicio petrecere exterioară mai deosebită nu le înfrumuseţase viaţa: toată distracţia lor se reducea exclusiv la plimbările serale la şosea şi la audiţiile de radio de la Octavian. Balcicul, de care vorbiseră de atâtea ori, nu o atrăgea prin frumuseţea naturii lui, ci mai mult ca un cadru în care dragostea lor să-şi afle un minunat adăpost. După un singur drum, pe jos sau cu automobilul la şosea, ea se întorcea cu sufletul şi închipuirea pline de cuceriri şi de muzici, cu care îşi împletea dragostea şi o gătea ca pe o păpuşă sublimă. De fiecare dată,

după aceste mici evadări, înconjura gâtul lui Octavian şi îi mulţumea în gând, pentru darul nepreţuit. Cel mai mic lucru devenea minunat. Frumuseţea cam tristă a şoselei îi producea o bucurie care o înfiora. Fără voie se înghesuia cât mai mult la pieptul prietenului, îi lua mâna sau îl apuca de braţ cu putere. Pentru că doctorul, gânditor, se uita pe fereastră, ea avea senzaţia că e pentru un timp părăsită şi, la întoarcerea acasă, trebuia să şi-l reapropie, să-l readucă la ea. Ll iubea cu toate gândurile şi tresărea de fiecare nimic. Ar fi dorit ca dragostea lor să se reverse în toată lumea şi, totuşi, întâmplările cele mai neînsemnate o zdruncinau de când punea piciorul pe seara maşinii, până îşi lua adio de la tot ce a fost până atunci. Fericirea lor mare, dar parcă neîncetat pândită de o nenorocire, îşi desfăşoară toate comorile numai în camera mică, puţin cam rece, ca de beoher, a doctorului. Numai aici se simte stăpână pe fericirea ei. De aceea, fiecare părăsire a cuibului are ceva dureros, ca o clipă de îngheţare a inimii. De aceea, după fiecare întoarcere din plimbări, tot ce-a putut culege din locurile încântătoare, ridică în braţele avântate şi atâmă de gâtul prietenului, fericită şi plină de teamă.

A rămas vorba ca, pentru cazul când nu va fi inspecţie, doctorul să-i telefoneze la nouă.

Ora convenită a trecut, deci Octavian trebuie să fie ocupat şi tot spitalul în vâlvă. Pentru că îl cunoaşte atât de bine, Magdalena Răzvan vede în minte sălile largi, cu mozaic lucitor, cu zidurile masive, albe, cu ferestrele înalte şi drepte, cu scările vaste desfăcute în două aripi spre căiturile superioare: spre chirurgie, spre raze. Din distanţă în distanţă, portrete şi statuete ale medicilor mai vechi, o icoană a Mântuitorului, sub care e o inscripţie creştinească, în litere poleite... Magdalena are de lucru, dar n-are linişte să lucreze. Chiar la ora asta se produce inspecţia. Pâlcul de doctori şi doctoriţe străbate sălile mirosind a dezinfectante, în halate, cu caschete albe, înconjurând şi conducând peste tot oaspetele important. Cei doi profesori, de la chirurgie şi interne, dau explicaţii, deschizând pe rând uşile saloanelor în care bolnavii, cuminţi, pregătiţi şi ei de inspecţie, stau smirnă în aşternuturi, pătrunşi de febra solemnităţii. Paturile sunt pline până la unul; printre lungile şiruri îşi fac drum, în vârfurile picioarelor, surorile tinere şi cochete, cu părul ieşind graţios de sub caschetele vinete! Nu se aude un geamăt,

nici vuietul permanent, obişnuit, nici strigătele, mai rare, ce izbucnesc din împunsătura durerii. Spitalul se prezintă în ordine. Domnul ministru este satisfăcut şi, la capătul expediţiei, după ce va fi trecut în revistă întreaga galerie de chipuri pământii sau de ceară, se va opri, penitru zeoe minute, în cancelarie, unde nu va întârzia să-şi arate mulţumirea şi va face şi aşteptatele făgăduieli.

Magdalena a uitat de Balcic: vizita ministerială e însemnată atât pentru spital cât şi pentru Octavian. Poate că chiar înainte să plece de la spital, el va telefona, spunându-i cu voce plină de bucurie veşti bune. Asta e principalul. Pentru liniştea şi bucuria lui e în stare să renunţe la multe bucurii ale ei. Balcicul... poate fi văzut mai târziu. E puţin abătută, e, fără să ştie pentru ce, agitată, dar îşi spune în gând că e fericită... Interesele lui Octavian nu sunt simple capricii. Îi place, e fericită când îi vorbeşte uneori despre de, preocupat, serios, cu fruntea puţin încruntată. Ea îl ascultă cu atenţie, mişcată şi mândră de mărturisirile lui bărbăteşti. Niciodată nu e mai mulţumită decât când îi vorbeşte despre profesia lui, despre relaţiile cu lumea medicală, despre clinică, despre gândurile de viitor. În ceasurile astea de linişte şi de confesiuni, pe care de cele mai multe ori ea le provoacă, are impresia că Octavian îşi dă seama că ea este singurul lui prieten, interesat de cea mai mică mişcare a lui. Pentru conversaţiile astea serioase ar da bucuroasă cea mai patetică îmbrăţişare. Îi cunoaşte fiecare prieten şi-i simte fiecare concurent şi duşman. Ştie pe de rost publicaţiile româneşti şi străine la care e abonat, îi cunoaşte şi o bună parte dintre clienţii cei mai interesanţi. Secretul profesional e respectat de Octavian numai cu privire la nume, pe care le ţine în micul registru de vizite din sertarul biroului. La doctorul Peleş vin şi cliente. Deseori Magda a întâlnit pe scări chipuri tinere şi frumoase. În hol de aşteaptă de obicei gânditoare, răsfoind paginile revistelor văzute de multe ori, sau, grăbite, strângându-şi hainele, potrivindu-şi bucle rebele sau pălării. Toate aceste doamne bine îmbrăcate – doctorul ia un onorariu măricel – au de regulă trei aspecte sub care se înfăţişează: în hol sunt gânditoare, tăcute, distinse şi grave, privind, îndepărtat, peste capetele bărbaţilor. În cabinetul de consultaţie, de cum au făcut primul pas, se aud izbucnind într-o ploaie de ciripiri şi râsete familiare, ca şi cum n-ar fi aceleaşi, iar la ieşire sunt invariabil

afectate, preocupate de mici detalii ale îmbrăcăminţiî şi totdeauna grăbite, ca şi cum ar fi întârziat de la treburi extrem de interesante. Magdalena îşi cunoaşte semenelo dar nu le invidiază şi nu e geloasă. Ştie că locul ei e printre cele mai bine şi, chiar când glasul doctorului se amestecă cu trilurile lor, nu se teme. De câteva ori a avut curiozitatea să facă şi ea pe clienta, aşteptându-şi rândul, gravă şi gânditoare, în sala de aşteptare. A rămas cea din urmă. Doctorul, deschizând uşa după fiecare consultaţie, o zărea, dar rămânea serios. După plecarea ultimului client, se ridica şi ea şi, după dispoziţie, păşea încet sau da buzna în braţele lui Octavian.

A trecut ora zece, a trecut ora unsprezece, a sunat de douăsprezece ori pendula. Magdalena e din ce în ce mai neliniştită.

„E drept că n-am hotărât să-mi telefoneze după inspecţie, gândeşte. Şi poate că inspecţia s-a făcut mai târziu, poate e chiar acum. N-am niciun motiv, dar sunt tristă. Dacă mi-ar fi telefonat doar o vorbă…”

De câteva ori, plimbându-se prin birou, s-a oprit lângă aparat, a luat receptorul, l-a lipit la urechi şi a ascultat vuietul mai, uitându-se în toate părţile cu ochi speriaţi, temându-se parcă să nu fie surprinsă săvârşind faptul. De teama asta, de altfel, suferă de mai multe zile: are impresia că e urmărită de fiecare privire ce-i iese în cale şi poartă, pregătită, pe buze, o negaţie gata să izbucnească. Se ştie timidă şi încearcă să se supravegheze, să se corecteze, să se conducă, dar fiecare sforţare o răscoleşte şi mai mult şi o face şi mai stângace, „Poate ar fi bine să-i telefonez eu întâi. Dar dacă e ocupat?!”…

În sfârşit, renunţă, aşază receptorul, fără cel mai mic zgomot. La ora unu iese repede din gangul Eforiei. Se uită pe bulevardul Elisabeta, în sus şi în jos. Stă pe trotuar un minut, două, trei. Urmăreşte cu mare atenţie maşinile şi trăsurile ce se apropie şi se depărtează: în fiecare din de ar putea să fie Octavian, dar într-una ar fi cu neputinţă să nu sosească. Ştie că a ieşit şi e probabil că va veni să o conducă acasă.

„Nu e… nici aici… nici aici…”

Supravegherea şi numărătoarea vehiculelor n-o face acum prima oară: o face zilnic, chiar când ştie sigur că Octavian nu vine să o ia de la slujbă. Prin’tr-o minune s-ar putea, totuşi, să vină, cum *s-a* mai întâmplat. Ce fericire când se întâlneau aşa,

pe neprevăzute! Cu câtă bucurie sărea el din maşină şi cu câtă recunoştinţă ochii lui îi mulţumeau că l-a aşteptat!

„Nu e nici în asta”, îşi spuse, când o maşină, stopând din goană, opreşte lângă bordura trotuarului şi o atinge cu aripa. Oprirea bruscă o faoe să tresară. Porneşte. Tristă ca întotdeauna când se întoarce singură acasă, descurcându-se greu, rătăcită prin zarva şi gloatele omeneşti de pe bulevardele Elisabeta şi Academiei.

Când şi-a mai limpezit puţin gândul, doctorul a crezut că n-ar fi rău să întindă mâna spre mâna albă a vecinei. Dar gestul, abia schiţat, a fost retezat brusc de femeia care se vede că îl pândea.

De data asta Octavian n-a mai fost nici mâhnit, nici contrariat şi cu atât mai puţin umilit: măsura de prevedere – era, bineînţeles, o măsură de prevedere – a doamnei, nu putea fi decât o înţelegere şi o complicitate.

Şi-a dat seama pentru ce i se cerea, deocamdată, cuminţenie. Era liniştit şi asta îi permitea să mai arunce câte o privire către spectaoolul naturii. Intraseră între dealurile pe care se căţărau şiruri drepte, aliniate, de pruni, cu coroanele de un verde bronzat, prin care licăreau luminile aurii ale cerului. Căsuţe mititele, ca nişte cutii de păpuşi, răsăreau răsfirate pe muchiile dealurilor, până unde ducea câte o potecuţă firavă. Nicio apariţie omenească, niciun Adam în paradisul acesta cu licăriri de toamnă.

După dealuri a început cremenea cenuşie şi roşiatică a munţilor împietriţi în straturi asemenea talazurilor, cu smocuri de flori galbene păioase, încurcate prin jnepeni, încolţite prin încheieturile stâncii.

Şoseaua se împletea deseori cu linia trenului. Maşina încetinea mersul lângă cantoanele albe cu clopoţel la ureche. De-a lungul şinelor pitorescul nu era mai prejos de cel al şoselei: trecătoarea îngustă, cu aripile înflorite de imortele, era şi rrrai în munte. Prahova se ivea la cotituri, când dreaptă, când revărsată pe pietrele albe, spălate. Comarnic – şoseaua e împărătească – ValeaLargă… Sinaia.

Octavian era fericit. I se poruncise să fie de treabă şi se făcuse supus şi ascultător, respectuos de consemn. Se putea gândi la lucruri ceva mai vechi şi la altele foarte apropiate în legătură cu această dragoste fulgerătoare. Toate micile scene nu aveau în sine nicio semnificaţie. Dar pentru el se întorceau

pe partea cu sunet şi adâncînţeles: pentru că nimicurile acelea erau intenţionate, pentru că ascundeau sau dezveleau colţişoare de suflet. Irina e măritată. Ea trebuie să se apere, să cedeze cu prevedere, să se ferească... dar nu e vorba de un simplu joc, cu un partener fără nume.

„Nu cred să fie joc: nu se poate preta să joace ca orice femeiuşcă stupidă".

În prima parte a drumului cu maşina n-au vorbit pentru că Octavian fusese, din capul locului, izolat, cu brutalitate. În a doua parte, îi venea şi mai greu să vorbească. Pâlcuri de plute argintii se iveau din când în când. Câte un copăcel slab se uita singuratic în apă.

— Irinelule, vrei să stăm la Sinaia? întrebă Stanian, întorcându-se şi privind-o.

— Nu ştiu, adică cum vrei, răspunse soţia. Dacă vreţi... ne oprim.

— Să întrebăm şi pe doctor...

— Despre mine... cum credeţi... spuse Octavian zâmbitor.

— Mai bine la Buşteni, reluă doamna. Nu tot rămânem acolo?

— Bine, – hotărî inginerul, eu vă duc unde vreţi, şi lăsă maşina să urce în voie serpentinele albe.

Cele câteva vorbe schimbate, care au făcut pe femeie să pună o întrebare doctorului, au fost pentru ea un prilej de a-şi lăsa încă o dată ochii în oohii lui, fără teamă. Oohi verzi de culoarea bradului de la poalele munţilor. Ochi neclintiţi, împietriţi, ca pentru măsurarea sufletului.

„Ce vreţî să spuneţi? îi întrebă Octavian în tăcere, tremurând sub tăria lor ca sub o greutate covârşitoare. Ce spuneţi? Ce spuneţi?"

Şi îşi mişcă buzele ca şi cum întrebarea din minte i-ar fi alunecat pe de.

La fiece pas peisajul se îmbogăţea cu alte aspecte. Fumurie-albastră începu să se deseneze pe cer namila de granit a Bucegilor. Între Sinaia şi Poiana-Ţapului şi de aici la Buşteni, cotiturile scurte se ţin de mână. Din uriaşele înălţimi vin până la şosea pârâiaşe cu licăriri de cristal. Casele fabricilor, fabrica de hârtie... şi, din punctul acesta, Bucegii, se dezvelesc deodată în întregime, înalţi ca eternitatea. „Cum nu se prăbuşesc o dată, laolaltă cu cerul şi cu tot universul? întreaga măreţie, cu tainele cele mai sacre, se lasă goală în faţa oamenilor, ca un trup de

împărătească. Unde s-a mai văzut atâta măreţie înmărmurită! Probabil că nu ne-am pătruns încă toţi de prezenţa acestui mare munte în mijlocul ţării. Pentru că ţara nu l-a sărbătorit niciodată, adunată la poalele lui, creştineşte, înălţând către negura lui, către stelele lui, către soarele lui, către veşnica lui întrebare, lauda cea de taină. Pentru ce nu se scriu de aici legile? De ce nu se predică de pe culmile lui? Ce altă ţară, cu Bucegii la mijloc, nu i-ar face altar pentru jertfă şi rugăciune?”

Vorbele astea înfiorate Octavian nu şi le poate spune şi astăzi, cu înţelesul şi înflăcărarea lor veche, dar parcă-i vin în gând, aşa cum şi le-a întocmit în atâtea plimbări pe aici, oa o poezie ştiută pe de rost. E prima oară dnd nu mai vede, ca adâncime, decât adâncul ochilor care de la Sinaia nu s-au mai ridicat din ai lui. De acolo ochii lor nu şi-au mai despărţit flacăra. Ar fi putut inginerul să oprească maşina, s-ar fi putut produce un accident, dar încleştarea ochilor nu s-ar fi desfăcut. Ca un lunatic, ţinând înţepenit oapul, ca să nu se mişte lumina, Octavian îşi forţează fluidul şi nervii lui vorbesc verdelui ochilor: „Ce spuneţi? Ce spuneţi? Ce spuneţi?”

— Am sosit! răsună deodată glasul şoferului care sare şi deschide uşa din dreapta.

— Am şi ajuns? întreabă, uluită, ca de pe altă lume, Irina Stanian… Am ajuns… da… aşa e…

Şi se scutură adânc, ca de frig, de toate rătăcirile, de tot păienjenişul din luminile ochilor.

Inginerul întârzie parcă înadins. Îşi deschide combinezonul, ridică ochelarii peste caschetă, îşi scoate mănuşile groase, îşi trage batista din buzunarul de sus… în sfârşit, se dă jos…

Dejunul l-au luat la „Buşteni-Palace”, după ce în acelaşi hotel s-au odihnit un ceas în camerele oprite prin telefon. După-masă au coborât în sala de spectacole şi au asistat la un festival al ultimei serii a scriitorilor ce se aflau la odihnă. Un dramaturg cunoscut a deschis festivalul printr-o conferinţă asupra ploilor la Buşteni. Conferinţa a plăcut publicului puţin rămas în localitate şi în septembrie, când despre ploi se putea vorbi întrucâtva la trecut. Au urmat lecturi şi declamaţii de poezii. După festival, grupul lui Stanian se amestecă în grupul oamenilor de litere cu care în parte se cunoştea de la „Capşa”, şi merseră împreună la restaurantul „Ursul din Carpaţi”. În ghereta lungă, acoperită cu pânză, erau strânşi toţi vizitatorii tomnateci ai Buştenilor. La

mese răsfirate, grupuri de scriitori cu care noii veniţi se salutară. Atmosferă simpatică, familiară, plină de glume. La o masă centrală, scânteind de butelii şi sifoane, familia romancierului Vlădăreanu. Printre picioarele mesenilor şi ale scaunelor, doi şpiţi cu panglici de mătase roşie se alergau într-o neîncetată spirală. Cursele erau ordonate de stăpâni, care îşi ţineau gleznele depărtate, pentru că nu erau alergări cu obstacole. La altă masă, familia dramaturgului ce conferenţiase, compusă tot din patru persoane. Caracteristica acestei mese lipsită de sticle este mâncarea, într-o egal de strălucitoare abundenţă. La alte mese – cele mai multe – scriitori tineri, gălăgioşi, fără grijă. Încolo, lume burgheză, ocupând toate mesele.

Noii sosiţi se aşezară în apropierea orchestrei. În toată şandramaua e voie bună şi desfătare, râsul se sparge în clocote izbucnite, iar orchestra de mandoline nu cruţă niciuna din romanţele modei: tangoul cutare, *Ilinca, Radu mamii, Nu mai plânge, Baby, Ţi-am luat un mărţişor...* Mandoliniştii cântă, toţi, şi din gură.

Noroc că la restaurant muzicii nu i se cere decât un ritm aproximativ şi stridenţă. Comenzile sunt zgomotoase, paharele se ciocnesc, lumea e veselă şi gălăgioasă, chelnerii aleargă strecurându-se printre mese, încărcaţi cu tăvi şi baterii: e sărbătoare. Până la ora asta cerul Bucegilor se menţine limpede, în ciuda observaţiei conferenţiarului, care ţinuse să-l prezinte răutăcios şi capricios, gata să-şi dezlănţuie din senin tainicile şuvoaie. Către orele unsprezece, o bubuitură, prin nimic prevestită, zgudui tot pământul, şi, încă nedomolită uriaşa vibraţie, izbucni alta, şi mai puternică, după care burduful negru al cerului se sparse şi apa se prăbuşi cu zgomot vijelios îngropând magherniţa şubredă cu forfota caraghioasă. Acum ţârâitul mandolinelor, corurile destrăbălate, comenzile, strigătele şi ciocnetele paharelor se stinseră în darabanele şi urletul ploii. Acoperişul de pânză se zbuciuma, şi trombele, ca aripi mari de corabie înfruntând uraganul, scoteau tunete înfundate. Un suflu rece şuiera încolăcindu-se prin restaurantul de pânză. Luminile păreau mai nesigure, zgomotele omeneşti erau şoapte.

— „Buştenii şi Ploaia”, aşa parcă i-a spus, vorbi inginerul. Bine dispus, dând grai unui gând care-i muncea, probabil, pe toţi.

— Şi n-a avut dreptate? răspunse o doamnă foarte decorativă,

soţie de scriitor. Aşa o ţine de două săptămâni. De-abia îndrăznim să dăm fuga de la hotel la restaurant şi înapoi. Suntem condamnaţi la închisoare şi la bârfeală.

— Vara viitoare o să venim şi noi la Buşteni, spuse Irina Stanian, apucându-şi soţul de braţ, ca şi cum n-ar fi auzit plângerea doamnei care vorbise.

— N-aş fi contra, dar trebuie să ne obişnuim să bârfim.

— Cam greu: asta e specialitatea noastră, râse o tânără scriitoare.

— Ziariştii o revendică pentru ei, doctorii tot aşa. Despre actori… am auzit lucruri mari, rosti inginerul.

— Numai voi, inginerii, nu bârfiţi, glumi soţia lui.

— N-am spus că nu, dar o bârfeală nestilizată.

Glasurile, chiar la aceeaşi masă, se auzeau vătuite.

Octavian Peleş nu fusese atent când se pomenise de doctori, şi nu răspunse. Gândurile lui înconjurau un singur obiect, ochii lui urmăreau o singură arătare, urechile i se deschideau pentru un singur sunet, pe care-l descurca, limpede, cu cleştele încordării, din urzeala de sunete, în care el era un firişor de argint. Nu înţelegea totdeauna ce spunea acest glas şi nici nu-l interesau vorbele: culegea, însă, mărturisirile tonului, descoperind în moliciunea şi catifelarea lui, mai mult decât orice vorbă i-ar fi ajuns la auz. Simţea că vorbele astea, altfel rare, şi probabil niciodată în acord perfect cu conversaţia de la masă, erau spuse doar pentru el, ca s-o audă, s-o recunoască, ca să n-o piardă în vijeliile ploii, ale vântului rece şi ale zgomotelor din sală. Acestor vorbe Octavian le răspundea prin ascultare încordată. Îi spunea în gând: „îţi mulţumesc că vorbeşti, ştiu că e pentru mine”. O simţea neatentă la conversaţie. Din când în când, ochii verzi, plini de gânduri, se opreau în ai lui, cu tot cuprinsul lor sufletesc, fără nicio sfială. Ochi verzi, cu revărsări nesfârşite de gând şi culoare. Verde fără limită. Prin ce capriciu, femeia minunată a ţinut să pună, pentru ziua de astăzi, şi la festival şi la restaurant, rochia verde, în care primise pe Octavian prima oară, la ea acasă? „Verdele ochilor dă străluciri şi adâncime rochiei verzi, sau culoarea cu străluciri a mătăsii aruncă în ochi lumina tare de cetină întunecată? Toată lumea e verde, cu strălucire verde! Diamant verde… se poate?” gândeşte Octavian. Şi, adâncindu-se în ochi ei, la un moment dat nu o mai vede aici, între oameni necunoscuţi şi gălăgioşi, ci

în holul caselor ei, sus la capătul scării... Verde... ochii, rochia, pantofii...

„Se poate un diamant verde?" se întreabă, privindu-i fix luminile neclintite ale ochilor, în timp ce evocă depărtarea şi magnifica viziune... Şi vorbele, depănate în gând, i le adresează muteşte, nădăjduind că alintarea lor o atinge: „Diamant verde... diamant verde".

Pentru că ploaia n-avea de gând să slăbească, a trebuit să se hotărască să plece, înfruntând biciuirea torentului. În restaurant, de altfel, pe nebăgate de seamă, publicul se rărise. Doctorul se ridică de pe scaun cutremurat de aerul umed. În ciuda potopului sau poate râvnind să-i acopere urletul, orchestranţii, în picioare, izbucniseră

— Instrumente şi voci – într-un marş formidabil. Zdrăngănirile coardelor şi strigătele cântăreţilor în ţinute războinice, bubuiturile cortinei de pânză de deasupra şi murmurul nearticulat din magherniţă păreau acum dirijate de patronul localului. Încremenit, cu cuţitul de pâine într-o mână şi cu o furculiţă de murături în cealaltă, în picioare, în dosul tejghelei, ca un dirijor la pupitru, cu mustaţa mai îndârjită ca totdeauna, celebrul Popescu conducea grozăvia. „Ăsta e eapelmaistrul", îşi spuse Peleş, zărind în treacăt imaginea napoleoniană a omului cu ochii revoltaţi şi scăpărători pe care-l cunoştea de mulţi ani. „El conduce infernul. Generalul Popescu... Napoleon Popescu11.

însă, de astă dată, doctorul nu râse cu toată convingerea de propria lui glumă şi observaţie.

Noaptea până târziu, au petrecut în sala de joc de la „Buşteni-Palace". Atât doamna Stanian cât şi doctorul s-au amestecat în mulţimea cunoscută şi necunoscută, bine dispuşi, ca şi cum n-ar fi trăit sub o mare obsesie. Au schimbat între ei vorbe de complezenţă, ca şi cum nimic altceva mai adânc nu i-ar fi stăpânit. La ora două s-au dus sus la culcare. În camera lui, Peleş a deschis o fereastră spre cerul care pe Caraiman îşi refăcuse seninătatea cu stele. Într-un singur fior îngheţat se unea freamătul muntelui cu murmurul Prahovei... Sub fereastră, să le ajungă cu mâna, se legănau uşor vârfurile brazilor negri din grădina hotelului. Câtva timp doctorul a privit întunericul şi a ascultat spovedania culmilor şi a apei. Să fi ţinut un ceas. După privire şi ascultare, Octavian şi-a lăsat fruntea pe perna de covor a ferestrei şi, cu lumina aprinsă, a rămas nemişcat, fără

să-nchidă ochii până la ziuă. Când a crezut că a sosit ora să coboare, şi-a făcut toaleta şi a vrut să iasă. A observat că lampa e aprinsă. S-a uitat la ceas: opt. A stins lampa. Maşinal, fără să-i fi trecut mai dinainte prin gând, a scos portvizitul şi din el o carte de vizită, s-a aşezat la masa de sub oglindă, a tăiat cu briceagul băgând în buzunarul jiletcii partea cu numele, iar pe cartonul alb a scris cu creionul: „Irinelule, te iubesc. De ce nu întinzi mâna spre mine, ca să mă faci să adorm sau să mor?”

N-a iscălit şi a coborât cu bileţelul în pumn. În holul de jos, doamna Stanian, tolănită pe o canapea de răchită, îşi aştepta bărbatul. Doctorul s-a dus direct la ea, i-a sărutat mâna şi i-a dat cartonaşul, pe care femeia l-a primit, l-a îndoit cu vârful degetelor şi l-a băgat în mănuşa ’naltă, îndeptând spre chipul ostenit al lui Octavian flacăra verde a ochilor, ceva mai cenuşie ca altă dată.

— Bună dimineaţa, doctore. Cum ai dormit? întrebă inginerul pe Peleş care rămăsese în picioare în faţa soaţei lui.

— Foarte bine, răspunse Octavian.

— Dar, eşti cam palid… E cam palid, Irinel, nu ţi se pare?

— Bine… după o noapte de chef… ce vrei?… Şi eu sunt obosită.

— N-ai dormit bine?

— Nu spun că n-am dormit… totuşi sunt obosită.

— Ţi-am spus să stai în cameră, să te mai odihneşti. Dacă nu mă asculţi… Nu eşti cuminte. Şi eu care plănuisem să mergem la Azuga pe jos… Acum… cum o să te mai luăm? Noroc că, pentru orice eventualitate, avem doctor cu noi.

— Mersi… nu ştii că n-am încredere în doctori?

— Bine, dar domnul Peleş nu e din ăia… care crezi dumneata.

— Să vă ferească Domnul să apelaţi la mine! glumi Peleş.

— Ai văzut? Aşa e că n-ai căuta-o?

— Dar cine l-ar ruga, spuse doamna Irina.

— Nici dacă v-aş consulta gratis?

— Nici măcar gratis, făcu doamna, clătinând capul cu gest de copil răsfăţat. Cu siguranţă că mi-ai da vreo otravă. Am chiar motiv să cred.

— Dacă eşti obosită, amânăm pe diseară. Cred că o să fie lună. Seara e mai frumos pe Zamora.

— Ştiu, am fost şi altă dată.

— Deocamdată, mai bine să rărnii la hotel.

— Cred că aşa am să şi fac. Nu vreau să obosesc, ca să n-am nevoie de oficiile domnului Peleş. Să nu spună că m-a tămăduit.

— Vrei să-ţi trimit gazete?

— Nu, n-am gust de citit.

— Atunci, la revedere. Noi am plecat. Ne ducem după cucoane. Aşa e, doctore?

— Chiar am văzut câteva nostime, răspunse Octavian, aruncând o privire înnorată asupra femeii, care-i răspunse cu o uitătură adâncă.

— De tine mă îndoiesc, spuse doamna, dar în domnul Peleş n-am nicio încredere. Aşa sunt doctorii, ştim noi.

Cei doi bărbaţi au trecut în revistă vilele aliniate pe şoseaua naţională, strada centrală a Buşteniilor. Vilele adormite, gardurile copleşite de flori galbene şi albastre, mai cu seamă de dalii, somptuoase însă pline de graţie. Aerul era rece şi umed. Caraimanul lupta din greu să se descurce din miile de văluri pe care norii i le puneau pe creştet.

Hotelul „Buşteni" – hotelul scriitorilor – dormea încă şi el. Clădirea pătrată, de piatră, înconjurată de balcoane de scândură înflorată, părea adâncită în gânduri. Numai în curte, la poalele plutelor uriaşe, zburdau câţiva copii ai pensionarilor, îmbrăcaţi în culori sclipitoare. Haine roşii, albastre, funde albe, mingi galbene...

„A rămas la hotel să-mi citească scrisoarea, gândeşte doctorul. A primit-o fără o ezitare, deşi i-ar fi fost foarte uşor să o refuze cu graţie. Dar poate a primit-o de milă sau din simplă curiozitate, ştiindu-se destul de stăpână pe sine, ca să nu-i fie frică să atingă un bileţel ce nu poate fi decât caraghios. La înapoiere sau altă dată îmi va spune că nici nu l-a citit, că l-a azvârlit, rupt în bucăţele, pe fereastră, sau va glumi că-l păstrează, ca să-l arate, când va crede, soţului. Dar l-a primit. Şi cred că mai mult dintr-o delicată îngăduinţă femeiască, bănuind că, în stadiul prieteniei noastre, nu-i pot aduce, în orice caz, vreo jignire. Inteligenţa ei, în privinţa asta, nu se poate înşela.41

în timpul plimbării matinale, cei doi bărbaţi admiră maiestatea muntelui. Vilele, înecate în iederă sau acoperite cu flori, privesc prin geamurile lucitoare sau prin ochiurile mansardelor de-abia zărite din plantele urcătoare. J

Până la cooperativa nemţească, prietenii au avut tot timpul să admire sau să critice casă cu casă, să improvizeze planuri şi

amplasamente ingenioase de vile, de drumuri, pentru viitorul oraş. Inginerul vorbea neîntrerupt, se oprea în faţa vilelor mai frumoase, de multă vreme cunoscute doctorului. Dar Peleş îşi păstra neliniştea şi bucuria sufletului adăpostite tocmai de vorbele lirice ale tovarăşului.

Erau gânduri şi sentimente noi, care-i dau o suferinţă plăcută, o dulce voluptate. Răspundea inginerului cu promptitudine exagerată, cu zâmbet permanent, de comandă, cu aprobări scurte dar pline de patos, în vreme ce în minte i se reproduceau toate scenele drumului: plecarea, muţenia tovarăşei în maşină, curiosul ei joc de teatru şi, mai târziu, privirile verzi, nesfârşite, lăsate în ochii lui, fiecare vorbă a ei, fiecare, fiecare, absolut fiecare, cu accentul – mai ales cu accentul şi intonaţia ei – încadrată în împrejurarea clipei când s-a produs, cu semnificaţia ei posibilă, cu mărturisirea ei, cu nepătrunsa ei taină. Vorbele, scenele, gesturile, nu erau multe. Se puteau lesne rememora şi interpreta. Dar, întocmite cu grijă, ca cifrele pline de sunet de pe tablele unui astronom, nu spuneau în fiecare moment aceleaşi lucruri. Şi toate s-ar fi răvăşit într-o pulbere fără expresie dacă printre de, pe deasupra lor, ca pe o albie de prundiş, nu s-ar fi revărsat neîntrerupt apele verzi ale ochilor. Vorbele, descifrate în întunericul inimii, ca nişte semne de foc într-o grotă de vrăjitor, spun uneori lucruri atât de mari… Dar marea lumină izbucnită se reînchide repede, ca litera de foc a filmelor colorate. Cheia înţelesului scapă undeva, jos, pare a intra în pământ. Noi litere se aprind brusc, dar de spun altceva. Altceva. Şi apoi altceva. Dar totul nu e decât frământare. „Negreşit că o interesez14, îşi spune, în concluzie, Octavian, străbătut de spirale de frig. Slovele se aprind şi se sting, dar lumina verde a ochilor rămâne totdeauna aprinsă. Cine a mai putut să privească cu atâta privire?

Dacă ar fi singur pe stradă, Peleş ar începe să murmure, ca să-şi înţeleagă mai bine gândurile. Buzele vor să se mişte, să articuleze cuvinte sau cel puţin să îngâne, ca omul care vorbeşte în somn.

Când a plecat de la hotel, i-a sărutat mâna. Scoate batista şi o duce la nas: e parfumată, acelaşi parfum i-a rămas şi pe mână. Ridică mâna, fără batistă, şi absoarbe mireasma. Şi merge ca pe un drum al închipuirii. Rosteşte, în gând, cu adâncă plăcere: „Diamant verde!” I se pare că’ e numele ei, că o mângâie

spunându-i-l şi că ea îl ascultă, zâmbitoare, de la distanţă.

Conversaţia dintre Peleş şi Stanian părea foarte plăcută. După ce s-au uitat la fiecare vilă şi fiecare privelişte, unul cu sete şi voluptate, altul cu privire distrată dar fericită, s-au înapoiat la hotel. Erau orele zece. Tocmai când dau să intre, Irina Stanian cobora încet seara, spre holul de jos. Doctorul, surprins, se uită cu ochi mari către frumoasa femeie ce cobora treptele covoruite. Ea îi răspunse cu o privire caldă şi puţin abătută. Când îşi înclină uşor capul, ca să răspundă salutului. Peleş îi zări în ochi o dulce şi eterică bucurie. În orice caz nu era supărată.

Urcară în maşina care îi aştepta şi ocoliră pajiştea din faţa hotelului, îndreptându-se spre Azuga. Aşezaţi tot ca la venire, călătorii se simţiră mult mai apropiaţi, conversaţia era foarte uşoară, plină de voie bună, femeia îşi amesteca notele de argint ale glasului cu vocile bărbăteşti.

în faţa mânăstirii Predeal inginerul a scos ceasul, l-a privit lung, socotind, apoi a spus:

— Avem timp să mergem la Braşov şi să şi stăm puţin în oraş. La trei trebuie să fiu înapoi la Buşteni, la lucrare.

Automobilul se lăsă ca o barcă pe fluviu, pe şoseaua şerpuitoare a Timişului. Toţi erau veseli. Până şi şoferul crezu că n-ar fi rău să grăiască:

— Aici s-a întâmplat accidentul, domnule inginer, tocmai la cotă. Da e şi curbă al dracului... trebuie să ţii bine.

Doamna pălăvrăgea, doctorul p privea neclintit, ascultând-o fără să înţeleagă ce spune. La un moment dat, îmbufnată, tovarăşa îi şopti, dojenindu-l:

— Aşa e că nu asculţi nimic din ce spun?

— Cum se poate una ea asta? glumi doctorul.

— Nu? Atunci repetă ce am spus.

— Să-ţi reproduc vorbele?

— Da!

— Nu pot, dar crede-mă că ascult.

— Mă asculţi, dar distrat. Nu-ţi mai spun nicio vorbă!

— De ce?

— Pentru că nu asoulţi, şi ce asculţi nu-nţelegi, şi ce-nţelegi nu te interesează...

— Mă laşi să-ţi sărut mâna ca să mă ierţi?

— Nu se poate.

— Şi pentru ce nu? Irinelule, te iubesc... mult de tot... te

iubesc din tot sufletul. Cum te văd la întoarcere?

Femeia răspunse încet dar fără şovăire, despărţind bine vorbele:

— La mine acasă.

V

Magdalena Răzvan ar fi avut mijlocul să vorbească cu Octavian şi mai devreme – îndată după masă, de pildă – dar o rezistenţă a sufletului şi o ciudată mâhnire au oprit-o să încerce să-l vadă şi chiar să-i telefoneze. A aşteptat sosirea orei de consultaţii, gândind că purtarea lui nu merită să-i arate atâta interes, deocamdată. Era frământată, deşi credea în realitatea inspecţiei. Se duse spre doctor. Înainte de a intra, se plimbă de câteva ori pe stradela din faţa casei. I se părea, sau ferestrele de la hol şi birou erau neluminate? Se uită la ceasul-brăţară. „E totuşi ora de consultaţii, îşi spuse nedumerită11.

Dând să intre în antreu, se lovi de două doamne care ieşeau. Trecu repede şi urcă grabnic seara. Nici lampa din micul vestibul nu era aprinsă. Din cutia enormă de scrisori, ieşeau capetele câtorva gazete şi reviste, semn că doctorul lipsise şi la dejun de acasă. Magdalena sună o dată, dar Iudita nu veni să deschidă. Mai sună de câteva ori şi numai atunci lumina din vestiar se aprinse şi servitoarea zănatecă tolerată de doctor, crăpă uşa.

— No, serut muinile. Dumneavoastră eraţi?

— Ce, domnul nu-i acasă?

— Nu-i, coconiţă. N-o vint.

— Dar e ora de consultaţii.

— Ştii, e-o mai fost două doamne. Da-i musai se vine până diseară. Dumneavoastră puteţi aşteptaţi.

Magdalena avea în geantă cheia de la antreu. Ar fi putut deci să intre din capul locului. Se gândi că este ora clienţilor şi se cuvine să se poarte discret. De aceea a sunat.

— Nu pot să stau. Dacă vine domnul doctor spunecă am fost pe aici.

— Poate che veniţi mai târziu, o încurajă servitoarea, cu un timbru familiar.

— Nu cred. Bună seara, Iudita.

După o oră, Magdalena a intrat la un telefon public, pe bulevardul Carol, şi a format numărul doctorului. A aşteptat un minut, dar n-a răspuns nimeni. Nu era deci nici acum acasă.

„Pentru astăzi am încheiat cercetarea”, îşi spuse doamna

Răzvan, pornind de la telefon, cu paşi repezi spre casă. Întârziase pe străzi, ca să poată telefona. Acum nu mai era nici mâhnită de purtarea lui Peleş şi nici neliniştită de rezultatul inspecţiei. Nici prin gând nu-i trecea că el ar fi putut întârzia la vreun client. Până acasă a mers în zbor. Era supărată şi supărarea îi da aripi. Avea sentimentul vag că în camera ei, între lucrurile ei prietenoase, se va simţi stăpână pe sine, se va putea gândi, va putea plânge, se va putea limpezi.

De mai mult timp era neliniştită. În mai multe ocazii i se păruse că gândurile prietenului ei erau rătăcite, că omul care îi făcea procese de distracţie era în realitate el absent, că-l obsedează ceva care-l face neatent sau grăbit. Era, negreşit, o schimbare de care ea nu putea să-şi dea seama, dar pe care intuiţia nu putea să n-o înregistreze. Dacă aduna bine lucrurile, actele şi împrejurările, nimic consistent nu rămânea la vedere. Niciun capăt de acuzare nu se putea exploata. Poate că era vorba, mai stăruitor însă ca alte dăţi, doar de simple impresii. Dar inima femeii rămânea tot neliniştită.

Seara n-a stat la masă. La oră târzie a primit vizita unei vechi prietene, care i s-a plâns că soţul o neglijează. Musafira a plecat pe la unsprezece. Magdalena a ţinut s-o conducă până la staţia de tramvai. Când prietena a păşit pe platforma vagonului, Magdalena a pus şi ea piciorul pe seară, tocmai când începuse să se ridice. Îşi spuseseră la revedere şi, din fericire, prietena se aşezase tocmai pe un scaun din faţă. În primul moment, Magdalena a vrut să înainteze spre ea, dar s-a trezit deodată şi a rămas pe platformă. A coborât la o staţie foarte apropiată de locuinţa doctorului şi a mers direct într-acolo. Îşi călca în picioare mândria şi îşi simţea inima suferind. Cu umerii încovoiaţi, cu capul în piept, cu pumnii strânşi, alerga.

La toate ferestrele, noapte.

„Să intru, să nu intru? se întrebă, strângând clanţa uşii de la parter. N-aş vrea să mai dau ochii cu Iudita”.

Dar tocmai când să se hotărască să intre, uşa masivă se deschise.

— Dumneavoastră sunteţi? întrebă servitoarea, al cărei pas nu se auzise.

— Ah! Am crezut că s-a întors, răspunse, speriată, Magdalena.

— Apăi, tot nu s-a întors. Şi-o mai fost cineva. Apăi, mâine de acum, cine vrea vie.

— Sigur, Iudita. Eu eram îngrijorată să nu i se fi întâmplat ceva rău.

Se hotărâse să nu-l mai caute niciodată, dar, a doua zi, la ora consultaţiilor, era la el. În cursul dimineţii s-ar fi putut interesa de el la spital sau la institut. I-a dat prin gând să facă o şiretenie: să întrebe la spital dacă inspecţia s-a produs. Dar n-a vrut să se umilească faţă de ea însăşi. S-a decis să se ducă la ora clienţilor, în mod fulgerător, când a bătut de şase ori ceasul.

„Poate el e străin – ca de atâtea ori – de închipuirile mele. Poate a plecat cu profesorul, undeva, în provincie. Înainte de a-l pedepsi, trebuie să mă interesez de el. Trebuie să mă duc!”

Judecata a durat doar o clipă, dar soluţia i s-a părut singura indicată.

Până la uşa apartamentului nu şi-a încetinit pasul şi n-a sunat până n-a simţit inima că se domoleşte. Doctorul nu venise deloc acasă, dar servitoarea i-a spus că de la consultaţii probabil nu va lipsi.

în sala de aşteptare mai erau trei clienţi: două tinere doamne, pe care Magdalena nu le mai văzuse acolo şi un domn cărunt, slab, înalt, cu ochelari peste nişte priviri foarte blânde. Pe aceasta îl mai zărise aici, pe când aştepta şi ea în aceeaşi cameră, luându-şi aere de clientă.

După un sfert de ceas, una din doamne se ridică de pe scaun şi începu să se plimbe, plictisită, în lungul pereţilor, oprindu-se la fiecare tablou şi uitându-se lung cu lornieta. Cealaltă, după ce-a răsfoit teancul de reviste de pe masa din mijloc, şi-a pus mâinile pe genunchi şi şi-a luat un aer gânditor, rămânând cu privirea aţintită într-un singur punct, care nu părea în lumea asta. La un moment dat se ridică brusc de pe scaun şi, din trei paşi, ieşi din cameră. După plecarea ei, cealaltă clientă deschise uşa şi schimbă două vorbe cu servitoarea. Vorbele se auziră în anticameră:

— Mâine sigur se vine… asta nu-i vorbă. Poate şi astezi vine.

— Nu mai aştept, spuse doamna, viu mâine.

îşi luă poşeta şi un fular de pe măsuţa din colţ, dădu uşor din cap şi ieşi.

În clipa asta, domnul cu ochelari, care citise până atunci, puse gazeta pe masă şi aruncă prin cameră nişte ochi speriaţi, părând a lua act, cu surprindere, că rămăsese singur. Îşi scoase ochelarii, îi şterse cu batista împăturită şi numai când puse

batista în buzunar, dete cu ochii de Magdalena, care sta nemişcată, în dreapta lui, adâncită în gânduri. Clientului cărunt şi simpatic i se păru, probabil, că a comis o mare greşeală, altfel nu s-ar putea explica pentru ce îndată ce o zări, găsi cu cale să i se adreseze:

— Pardon!…

Magdalena tresări şi se uită, surprinsă, la tovarăşul de aşteptare.

— S-a făcut şapte, spuse familiar domnul. Şi, după o secundă: De acum nu mai vine.

Servitoarea intră şi aprinse lumina.

— Ce zici, Iudita, mai vine? se interesă domnul.

— No, io zic se mai staţi. Apoi cum credeţi.

După ce ieşi servitoarea, clientul se adresă Magdalenei.

— Peleş are dreptate. Adică să întârzie. Nici eu nu m-aş fi întors dacă am fi plecat împreună. Hei, la Buşteni, la Predeal, poate chiar la Braşov… E frumos, toamna… Aşa că, cine ştie: vine, nu vine… Altfel… eu nu-s client, vin doar în vizită… Te-am mai văzut pe mata aici…

— Da, am mai fost, răspunse, cutremurată de un scurt fior, Magdalena.

Şi cu toate că ar fi vrut să pună o mie de întrebări domnului necunoscut, care-i dăduse o ştire atât de însemnată, simţi că nu poate vorbi. Nu era deloc diplomată şi orice situaţie grea şi neprevăzută o zăpăcea.

— E vreme bună la munte, urmă convorbitorul, cu un ton liniştit, de om serios, care nu face curte. Tocmai bine pentru excursii.

Magdalena clătină din cap afirmativ. Noroc că domnul cu ochelari nu trebuia provocat, nici întreţinut. Urmă:

— I-am prezentat o familie foarte drăguţă, mai deunăzi, la teatru. Stai, să văd când?… la *Romanţa.*

Magdalena întrebă, în sfârşit, după mare sforţare:

— Seara?

— Da, seara. A fost un spectacol frumos. Acolo s-au cunoscut. Inginerul lipseşte multă vreme din Bucureşti… Are lucrări în provincie, dar stă şi pe aici. Şi e foarte de treabă. Amândoi sunt gentili. Au plecat cu maşina.

— Au maşină, probabil, murmură, înecată, Magdalena.

— Daaa… sigur. Păi sunt oameni cu stare. Până la Buşteni –

că Sinaia ştiu că nu era în program – să fi făcut trei ceasuri, patru, să zicem. Acolo Stanian are treabă. Dar de acolo s-au dus la Predeal. De la Predeal, cu siguranţă, la Braşov. De-aia cred că întârzie. Am bănuit eu.

— Probabil că e timp frumos şi la munte, şopti Magdalena, fără să ştie ce spune.

— A, negreşit! făcu domnul, convins. Mai frumos ca oricând! îmi pare rău că n-am fost. Dar i-am spus coniţei că i-l trimit pe doctor. Ştiu că se împacă bine. Şi l-am trimis. De altfel, aranjaseră ei în principiu. După cât pricepusem, el plănuise să facă un drum la Balcic. Mai demult.

— O societate plăcută…

— Nici vorbă, asta în primul rând. Tocmai acum m-au ţinut la ziar. Lipseşte directorul pentru câteva zile.

Magdalena, al cărui gând începuse să rătăcească po valea Prahovei, urmărind o maşină în care era şi prietenul ei, se trezi brusc şi aruncă o privire uimită asupra convorbitorului. Deschise ochii mari şi lungi gâtul spre el. După ce-l privi cu uimire câteva clipe, chipul lui i se păru şi mai simpatic ca mai înainte. Îl măsură cu o mare atenţie. Deşi vorbise cu el atâtea lucruri ce o puteau face să bănuiască cine este, nu-şi dăduse seama până la ultimele lui vorbe… Dar omul ăsta părea un bărbat perfect sănătos. Pe faţa lui, în vocea şi gestul lui nici cea mai mică umbră de boală sau istovire. „E Vlădoianu, fără îndoială, îşi spuse. Ciudat!”

— Vorbim amândoi fără să ne cunoaştem, ca în tren, reîncepu domnul. Şi, înclinându-se:

— Ziaristul Ştefan Vlădoianu, de la *Momentul.*

— Ştiu, vă cunosc, spuse Magda, cu un mic zâmbet prietenesc, ieşit din simpatia şi grija ce avusese pentru omul necunoscut, vechi prieten al iubitului ei, care suferise un atât de grav accident.

— Cum spuneţi? Mă cunoaşteţi? întrebă nedumerit Vlădoianu.

— Din auzite…

— Cu cine am onoare?

— Doamna Magdalena Răzvan.

— Şi eu vă cunosc, de aici, cum v-am spus, dar numele nu l-am ştiut. Mă iertaţi, se scuză el puţin stingherit, căutând parcă să-şi amintească ceva.

— Ştiu că aţi fost bolnav foarte rău, adăugă blajin, Magdalena.

— Cum aţi spus? întrebă, şi mai mirat, ziaristul.

— Vorbesc despre accidentul pe care l-aţi avut acum câteva zile. Eram aici când s-a întâmplat şi mi-a spus doctorul. V-a pomenit şi numele. Era foarte impresionat.

— Duduie dragă… dă-mi voie… o opri Vlădoianu… Acum văd că mă confundaţi… Eu n-am avut în viaţa mea niciun accident.

— Aveţi dreptate. Cred că am spus eu rău, se corectă femeia, convinsă că nu se poate înşela decât cel mult asupra termenilor. O maladie acută, mai bine-zis.

— Nici măcar atât! Pe onoare! Eu nu viu aici ca bolnav. Sau, ca să fiu sincer, mi-am făcut, dar mai de mult, nişte simple injecţii întăritoare. Altceva nu mai ştiu.

— N-aţi avut dumneavoastră acum câteva zile o criză de apendicită? întrebă, cu ochi uimiţi, Magdalena.

— Ferit-a sfântul!

— N-a fost domnul Peleş la dumneavoastră acasă? Nu v-a vizitat chiar atunci, la spital? Chiar în ceasul accidentului de pe bulevard?

— Vă înşelaţi, duduiţă, zău vă înşelaţi. Vă rog să credeţi!… îmi pare rău că nu vă pot confirma. Poate aş deveni mai interesant. Dar, dacă nu sunt, nu sunt…

Şi Vlădoianu râse cu toată gura, ca de o întâmplare cu totul hazlie.

— Tocmai atunci, spuse el, urmând s-o privească neclintit, tocmai când am fost la „Regina Maria”. Ne-am distrat, am pălăvrăgit. Acolo i-am prezentat pe Stanieni. Acolo s-au cunoscut.

— Nu aţi fost împreună?

— Sigur.

— La teatru?

— Nici vorbă…

— Dumneavoastră aveţi doi copii… adăugă Magdalena Răzvan, fără noimă…

— Eu?

— Pardon, aşa e, probabil că v-am confundat.

— Păi, aţi spus că aţi auzit chiar numele meu.

— Vlădoianu, ziarist, aşa cred.

— Însurat, cu copii? Mare ţi-e minunea ta, Doamne! Spune drept: aşa e că tot mai crezi că sunt eu?

— Nu… pentru ce?

Magdalena se ridică.

— Atunci, probabil că nu mai vine, rosti.

— Probabil, încheie, devenind fulgerător, foarte grav, Vlădoianu şi sculându-se şi el de pe scaun.

Magdalena îl salută, îndinând uşor capul.

— Sărut mâinile, doamnă, spuse respectuos şi tot foarte grav, privind-o, cu sprâncenele încruntate, ziaristul, care găsi că e mai bine să mai rămână o clipă după plecarea că.

Când uşa se închise în urma femeii, Vlădoianu rămase în picioare în mijlocul camerei. După câteva clipe sună. S-a gândit să pună Iuditei o întrebare. Dar a renunţat. Lăsă vorbă doctorului că l-a căutat şi plecă.

înapoiaţi la Buşteni, cei trei prieteni opriră maşina la hotel şi intrară să se mai odihnească.

în camera lui, Peleş se aşează pe scaun şi braţele le întinse pe masă, ca un om profund obosit. În gândul lui era un vârtej. Se simţea încă în automobilul care îl zguduia.

Prin faţa ochilor defilau şi jucau firele de argint ale Prahovei şi munţii cu aspecte necontenit schimbate. E aşezat la stânga femeii şi toate mişcările corpului ei, toate micile înclinări, până la cele aproape imperceptibile, lui îi vorbesc mai mult decât gesturile cele mai expresive. În fiecare din aceste mişcări vede preocuparea ei, gândul ei frământat de persoana lui. Da, toate aceste mişcări şi nemişcarea îi spun în fiecare clipă o vorbă foarte interesantă. Fiece amănunt al voiajului se reîmprospătează. După cum înţelesurile sunt mai triste sau mai îmbucurătoare, figura doctorului se luminează de zâmbet sau se întunecă. Aşteaptă şi ascultă rarele cuvinte cu sunet atât de pătrunzător, cuvinte tresărite, punctate, retezate, mai scurte decât cele obişnuite. La întrebările ei răspunsese mai mult cu sufletul, fără grai. Acum, singur fiind, îi răspunde tot prin vorbele cugetului. Oricine l-ar privi, ar vedea că omul vorbeşte cu cineva, în chip tainic. „Trebuie să mă supraveghez. Parcă am început să-mi pierd minţile. Poate aş înceta să mă chinuiesc, dacă ar fi a mea. Deşi am impresia că-i iubesc mai mult spiritul decât trupul. Poate de aici toată boala”.

îşi iscodeşte cum poate propria conştiinţă, se examinează cu băgare de seamă, ca la spital. E şi el un bolnav. E un caz ceva mai interesant decât altele. Deodată pozele drumului încetează: automobilul, peisajul cu munţi. Nu se mai aud vorbe, nu se mai

întâmplă nimic şi, din senin, se iveşte, singură, o imagine care, de câtva timp, nu-şi mai modifică niciun detaliu: Irina Stanian, acolo sus, undeva. Peleş ştie că-l aşteaptă pe el, la capătul scării, dar nu se vede nimic decât imaginea verde, răspânditoare de focuri.

Octavian ridică, obosit, fruntea şi o priveşte, ca s-o vadă mai bine. El ştie că e halucinare, ştie că peste un minut va pieri, de aceea o fixează cu toate forţele gândului. În timp ce ochii îi stau nemişcaţi, covârşiţi de lumina năvalnică, buzele i se mişcă încet, modelând binişor două şoapte: „Diamant Verde”. Dar imaginea nu vrea să se stingă, stăruie mai puternică şi mai limpede ca în orice ivire. Doctorul se simte străbătut de un frig care-l face să tremure. Dar, deodată, imaginea verde începe să-şi strângă marginile în lumina electrică a odăii. Decolorarea merge spre verde masiv şi piere, încet-încet, şi de acolo pentru totdeauna.

în timpul mesei pe care au luat-o la hotel, inginerul a fost chemat la telefon.

În lipsa lui, doctorul ar mai fi putut sta de vorbă, dar, după făgăduiala că o va putea vedea la ea acasă, părea că între amândoi se făcuse o înţelegere gravă şi însemnată şi că de aici înainte orice vorbă ar fi fost lipsită de importanţă. Îşi da seama că orice ar mai fi spus astăzi, nu putea decât să strice hotărâtoarea – poate – conversaţie de mâine. Se mulţumi să schimbe cuvinte banale şi doar să o privească îndelung, cu mii de întrebări amuţite. Tocmai când Stanian revenea, Peleş cutezase să se adreseze femeii:

— Nu poţi să-mi dai un mic semn, Irinel? Un mic lucru pe care mâna ta l-a atins…

Dar ea nu avu timp să răspundă. Inginerul se aşeză la masă, îşi înfipse şervetul în guler şi, bine dispus, îi vesti că programul excursiei va suferi o modificare: i se dăduse ordin – întrucât tot era pe aici cu maşina – să inspecteze şi şantierul unei fabrici de dincolo de Braşov. Voiajul se mai prelungea cu o zi. Când primi vestea, doamna Stanian aruncă doctorului o privire întrebătoare. Fără o clipă de ezitare, fără o tresărire în glas, Peleş se adresă amândurora:

— Pe mine am să vă rog să mă iertaţi că nu vă mai pot însoţi. Regret foarte mult.

Inginerul îl rugă să nu-i părăsească, dar doamna înclină capul şi nu scoase o vorbă. Peleş însă simţi că nu era supărată.

Probabil că şi ea era obosită. Îi trebuia repaus şi libertate, aici unde poate şi inginerul s-ar simţi mai bine numai cu ea. În decurs de o zi, fuseseră prea multe întâmplări. Octavian avea şi el nevoie de linişte. Deocamdată ce ar mai fi putut cere prietenei? Nu-i dăduse atâta? Nu-i promisese totul?

— Cu ce te înapoiezi? întrebă doamna.

— Cu trenul. Cred că este un tren pe la trei.

— Da, ai acceleratul... Dacă nu vrei să mergi... E şi un personal mai devreme... La nouă şi ceva eşti acasă.

— Noi când plecăm? întrebă doamna pe inginer.

— Cum isprăvesc aici. Nu ştiu sigur.

— În orice caz nu înainte de şapte.

— Nu, negreşit. Stai, că uitasem: trebuie să dăm o fugă şi la Sinaia.

— În cazul ăsta, ducem pe domnul doctor până la Sinaia... Dacă vrei, poţi să iei trenul de acolo, adăugă ea, întorcându-se spre Octavian.

— Da, mulţumesc, dacă spuneţi că mergeţi. Dupămasă ce faceţi?

— Eu nu mai ies; puteţi să vă plimbaţi împreună.

— După şase, eu sunt liber şi independent, rosti inginerul.

— Până atunci, sunt şi eu la hotel, spuse doctorul.

La şapte fără un sfert, automobilul porni spre Sinaia.

Cum ajunseră, cei trei prieteni intrară în gară. Seara era albastră şi rece. Pe Caraiman strălucea crucea de briliante.

Când făcu primul pas pe seara vagonului, Octavian simţi în palmă alunecarea unei mâini mici, în jurul căreia n-avu vreme să strângă degetele. În timpul cât a stat la fereastră, cu privirile pe urmele femeii, un ţăran îi întinse un buchet de flori groase, tomnatice, înconjurate de brad. Doctorul le luă şi plăti maşinal, fără să se uite la de. Dar în mintea lui se şi făuri gestul cu care le va întinde vechii lui prietene de la Bucureşti. Rămase pe culoar până la Ploieşti. Aici se aşează la locul reţinut în compartiment.

Mai avea de călătorit un ceas şi ceva. Dar nu mai exista timp: nici cel abstract, nici cel al gândului lui şi al imaginii succesive: în faţa lui – spre Capitală, probabil – o mare vedenie ca o flacără verde, din care scapără mii de stele. Octavian nu cugetă la nimic, dar tot ce a fost până acum, e aici, în cutia vagonului. E obosit până în adâncul fiinţei, e obosit ca şi cum din vârful

Omului s-ar fi rostogolit, fără suflare, până aici, dar ochii ficşi nu se pot apăra de vechea închipuire covârşitoare. E femeia pe care o iubeşte, nici vorbă, pe care a iubit-o din prima clipă, fulgerător, înainte de a-i fi cunoscut magica strălucire. Călătorii din compartiment stau de vorbă, se mişcă, se înlocuiesc la fereastra jumătate deschisă, ronţăie ciocolată, beau coniac, citesc reviste ilustrate şi gazete de seară. Doctorul zâmbeşte involuntar şi rece, ca să se apere de atingere. Năluca de la capătul scării nu se şterge. E aproape de el, ar putea s-o atingă cu mâna. Dar nu îndrăzneşte să mişte braţele: dacă s-ar depărta?! „Să o duc până acasă. Să vedem am să pot?…” Mâna dreaptă şi-o ţine strânsă: în ea a rămas o atingere a unei mâini sau a unei aripi care a zburat într-o clipă. A rămas senzaţia unei alunecări, a unei alte temperaturi, ce încă stăruie şi nu trebuie să se schimbe. Ca să-şi poată strecura mâna în mâna lui, aproape în văzul oamenilor, ea a făcut un eroism mare. Înţelesul sentimentului nu poate fi decât unul. Tot ce a fost până acum a putut să fie vis sau halucinaţie, simplă închipuire: mâna, cu trecerea oricât de imaterială, a fost o realitate. În gândul doctorului, într-o atmosferă de negură, trec sure imagini, alunecând şerpeşte. Simte recile lunecări, curbele şi salturile feline. Dar înaintea lui e o mare lumină, care-l forţează s-o privească. Când ochii ostenesc, imaginea femeii se şterge: ochii ei îşi revarsă verdele peste mătăsăria aprinsă. Nu mai rămâne decât culoarea verde, care orbeşte. „I-am spus diamant verde – gândeşte Peleş – acum văd pentru ce”.

Când au început luminile risipite ale Bucureştilor, s-a ridicat de pe scaun, dar imaginea s-a mutat, tot în faţa lui, la fereastră. El se uită la geam, surâzând din convingerea că n-o poate pierde, iar ea zboară cu trenul în viteză egală. „Să văd: am s-o duc până acasă?” îşi spune şi îşi strânge orbitele, fălcile, îşi contractează toţi muşchii să o păzească. În pumnul strâns ţine o adiere, care-şi păstrează forma.

îşi ia valiza din plasă şi buchetul înconjurat de brad. Coboară pe peron. Lume îngrămădită aşteaptă: militari, civili, preoţi. În faţa lui e o doamnă care se trage brusc înapoi.

— Magdalena! strigă aiurit doctorul, repezindu-se. Magdalena mea scumpă!…

Glasul are sunet ciudat, neuman, extrem de puternic, trădând o disperare ce nu poate fi tăinuită.

— Magdalena mea scumpă!

Trecătorii grăbiţi şi cei grămădiţi întorc capul către omul masiv, prăvălit, trup şi suflet, asupra femeii frumoase, palidă, îmbrăcată în negru, care, probabil l-a aşteptat.

— Cum ştiai că sosesc? întrebă Octavian, tot strigând, ca şi cum i-ar vorbi de la sute de metri.

Şi tot ce urmează să-i spună e un strigăt, străbătut de o dramă adâncă.

Doctorul îi cuprinse mijlocul şi merg repede. În mâna stângă omul ţine buchetul imens, care atârnă până la lespede şi-i loveşte genunchii. Ies din gară şi se urcă în maşină.

— Strada cutare, numărul cutare, porunceşte Octavian, indicându-şi adresa, fără să întrebe pe Magdalena.

Şi în timp ce maşina sfâşie drumul larg cu lumini strălucite, doctorul îi strânge amândouă mâinile, o priveşte în ochi cu aprindere, îi caută însetat ochii, fruntea şi gâtul, pieptul, trupul, şi buzele-i tremură, neputând să atingă tot ce-i vede privirea.

— Magdalena, Magdalena mea dragă! izbucneşte din nou, cu vocea aspră şi stranie de la gară. Magdalena mea dragă!

Mai mult nu poate spune deocamdată. Şi nici nu bagă de seamă că lângă el, strânsă cu patimă, zgâlţâită de membrele lui nemiloase, faţa femeii are o culoare văroasă şi o clătinare fără voie, ca de cadavru. Doctorul nu-şi pune niciun fel de întrebare, din atâtea ce l-ar putea tulbura: de unde ştie Magdalena că el plecase şi că, la ora aceea, se va întoarce. Cine îi spusese unde a fost şi cu ce tren va sosi. Îi dă prin gând că toate astea, sau o parte din de, Le-ar fi putut afla de la servitoare... Dar nu e timp de asemenea adânciri. L-a aşteptat noaptea la gară şi a vrut să fie ea primul om pe care-l va întâlni. „Câtă iubire, ce prevedere, câtă atenţie! îşi spune... Magdalena de altădată!”. Îi strânge mâinile fără să le simtă răceala şi privind-o fără s-o vadă. Simte, în mod vag, că o întrebare, oricare din cele ce ar trebui puse, ar vătăma ceva. Şi, tot vag, bănuieşte şi ce. Dacă şi-ar putea arăta prin gesturi şi vorbe bucuria extraordinară a revederii, ar părea că a înnebunit.

Fără nicio opunere, Magdalena Răzvan se lasă îndreptată spre casă. Din gang o ia chiar ea înainte, cum făcea totdeauna, suie seara lin, la dreapta doctorului, care n-o lasă de talie. La uşă, el nu are încotro: îşi ia braţul, îşi descheie pardesiul şi scoate cheile. Deschide. Magdalena trece în antreu, Octavian îi scoate,

maşinal, pălăria, apoi, foarte nerăbdător, pardesiul. După asta se dezbracă şi el. Apoi se plimbă prin cameră, frecându-şi mâinile, râzător, fericit, ca într-un fel de extaz ce-i străluceşte pe toată figura. Plimbându-se zăreşte buchetul cu cetină. Îl ia de pe etajeră şi i-l pune în braţe.

— Uite ce ţi-am adus! Draga mea! Magdalena mea! Scumpa mea adorată!

O sărută pe frunte, râzând printre lacrimi, apoi reîncepe să cutreiere prin odaie, fericit, rătăcit.

Magdalena ridică ochii şi-l examinează. Simte că fericirea lui nu e dată de ea şi ciudata lui mângâiere nu i se adresează. Exploziile lui succesive, modul de a o privi, felul de a-i vorbi, faptul că n-o întreabă nimic, că nu-i spune nimic, că nu-şi dă cât de puţin seama că trebuie să-şi justifice părăsirea vremelnică şi să se scuze, arată până-n fund sufletul.

Se îndoieşte că prietenul mai este în toate minţile. Fulgerătoarea lui fericire nu e decât o boală grozavă, ce nu trebuie exaltată. Magdalena îi urmăreşte paşii şi-i priveşte chipul străluminat. Deodată doctorul se opreşte şi o cuprinde violent în braţele deschise: o cursă gigantică.

— Magda mică şi scumpă!

O strânge frenetic – totul în el nu e decât frenezie – apoi braţele i se moaie, şi începe s-o mângâie, cu toată palma, pe păr şi pe frunte.

— Sunt cel mai fericit om! Sunt prietenul tău, soţul tău, fratele tău, cum tu însăţi mi-ai spus de o sută de ori, ca să mă faci fericit!

Magdalena se străduieşte şi izbuteşte să tacă.

Octavian o lasă un minut singură şi trece în birou. Revine şi o ia iarăşi în braţe. Se depărtează un pas ca s-o vadă mai bine. Are aerul că se îmbată de frumuseţea ei şi de gândul că această frumuseţe îi aparţine. Dar simte, cu un uşor îngheţ, că e în afara realităţii, că visează realitatea, care joacă împrejurul lui, fantomatic, ca în jurul dementţilor, ce o tot regăsesc şi o pierd.

Magdalena îl priveşte ţintă în ochi ca să-i vadă chipul adevărat. E sigură că pe scaunul pe care stă nemişcată şi rece, Octavian vede altă femeie.

— Ce-ai făcut tu? Ce-ai făcut? Nu ţi-a fost dor de mine? o întreabă, aiurit, ca de pe altă lume.

Şi în vreme ce-i spune asemenea vorbe, îşi scoate, preocupat,

fularul, cravata, apoi jiletca.

— Scumpa mea! Magda mea adorată! Mica şi adorata mea scumpă! Adorata mea dragă!

îi mângâie mâinile, braţele, umerii, fruntea, părul, îi ia degetele şi le sărută pe fiecare, rupându-şi vorbele cu sărutările pătimaşe.

— Scumpa mea! Scumpa mea! Cât eşti de minunată! Cât de mult te-am dorit! Cât de mult te iubesc!

Magdalena îşi descurcă un braţ din laţul braţelor lui şi-i înconjură gâtul. Palma ei se deschide întreagă şi îi mângâie, drept, neted, fără o tresărire, o apăsare, fruntea. O mângâiere din adâncul gândurilor, pătrunzătoare, încrezătoare în forţa de potolire.

Doctorul se mai linişteşte. Se lasă lângă ea, ostenit. Capul îi cade, de pe umărul ei, pe pernă. Dar mângâierea îl urmăreşte. Magdalena se ridică uşor, ca să-l poată a tinge mai bine cu toată palma, şi îl priveşte. Sub alintarea neîntreruptă, Octavian se moaie necontenit şi respiră greu, parcă ar geme. Pe degetele Magdei se lipesc picături mari de lacrimi.

— Iartă-mă! Te iubesc! E din cauza asta! Te iubesc, iartă-mă! izbucneşte Octavian, ridicând fruntea, cutremurat, cu ochii plini de o lumină ciudată din care cad lacrimi strălucitoare ce-i inundă obrazul. Iartă-mă! Am greşit, am... uitat. Sunt bolnav, sunt bolnav. Iartă-mă!

Capul îi recade pe pernă şi se ridică iarăşi şi iarăşi cade. Apoi rămâne pe loc, şi se domoleşte.

„Vorbele astea sunt pentru mine”, îşi spuse Magdalena.

îi bagă capul sub braţ şi cu celălalt urmează să-i mângâie fruntea. Mângâierea rodeşte: bolnavul începe să se zbuciume mai puţin, fruntea şi faţa încep să se răcorească, lacrimile, fără putere, au rămas îngheţate la colţurile ochilor. Mângâierile frunţii ţin mult. Opera asta de liniştire n-a mai făcut-o până acum Magdalena. Acum, după primele rezultate, se instruieşte: pacientul – femeia are impresia că îngrijeşte un bolnav, la spital – îşi recapătă liniştea, răsuflarea normală. Doctoriţa întâmplătoare îşi face datoria mecanic, fără interes special, parcă dintr-o rutină. Pe faţa ei nicio urmă de suferinţă, de teamă, de supărare.

Octavian, în sfârşit, a strâns profund pleoapele şi faţa nu-i mai este nici roşie-vânătă, nici brăzdată şi nici plină de lacrimi. Un

zâmbet uşor, ca un voal străveziu, o învăluie. Doarme şi, probabil, visează.

Magdalena stă neclintită, întoarsă cu tot trupul spre el, şi îl priveşte ţintă. Din când în când, doctorul e zguduit de fiori care-i zbuciumă capul. Şi uneori mai vibrează ca de frig. În nemişcarea trupului lui, Magdalena citeşte ceva, se uită lung, îl examinează încruntată. Îşi spune că după marea aventură – despre asta e sigură – trebuia să doarmă aşa cum doarme. Ochii dilataţi ai femeii îi cercetează cutele feţii, finele mişcări ale sprâncenelor şi mai ales zâmbetele ce licăresc, eu izvorul la coada ochilor. Gândurile prietenei spintecă plasele unei lumi despre care nu are decât datele furnizate de Vlădoianu. Pe cele ce ştie şi pe cele ce vede îşi ridică închipuirea. Că va trece această mare criză sentimentală sau numai erotică, e convinsă. În altă împrejurare n-ar fi găsit în sine atâta forţă şi atâta răbdare, dar, identificată cu rolul, e preocupată de delicata şi strania înfăptuire artistico-medicală: este un caz de clinică neobişnuit. Sunt ore întregi de când, cu ochii ficşi, îşi priveghează prietenul scufundat într-un leagăn de vise. Ce natural ar fi fost ca, la un moment dat, să se scoale de lângă trupul lui, care nu-i mai aparţine. Să fugă de lângă cugetul lui, în care nu mai are adăpost! Dar e un om zdruncinat în temeiul vieţii. Dragostea ei nu l-a mai putut reţine. Omului tânăr îi trebuie o patimă nouă şi o taină schimbată. „Sunt o femeie geloasă, cugetă Magda. Acum de ce nu mai sufăr? Nu am dovadă că el mă minte sălbatic? Altădată, ce îngrozitoare

— Poate pentru amândoi – ar fi fost clipa când, deşteptat, el ar trebui să se explice!... Ce va avea de spus? Poate va îndrăzni, după cum a început, să-mi facă o mărturisire”.

în camera care începe să primească lumina voalată a zorilor, s-a făcut parcă frig, dacă nu e numai frigul neodihnei şi al istovirii nervoase. Octavian urmează să doarmă şi să zâmbească. Lucrurile încep să se lumineze: hainele doctorului, ca niciodată, sunt aruncate în toate părţile. Pe fotoliul dintre geamurile ce dau în curte, buchetul de brad cu cotorul în sus, atingând parchetul cu florile, aruncat de mâinile ei. „Ce-are să fie când s-o scula?” se întreabă, începând să fie neliniştită. Până la ora asta capul ei nu şi-a schimbat nicio clipă poziţia. Acum se mişcă, în neastâmpăr. Nu trebuie, însă, să-şi trezească bolnavul care are probabil nevoie de odihnă imensă. „Orice s-ar întâmpla,

în definitiv, mi-este indiferent. A trebuit o întâmplare ca asta, ca să-mi pot lămuri propriul sentiment: nu-l iubesc. M-am înşelat, din nevoia de dragoste şi de prietenie. Câtă vreme am crezut în realitatea lor, sentimentul s-a menţinut – căldicel, cum bine a observat – dar acum… totul e limpede. De ce, altfel, aş fi în clipa asta atât de calmă? În definitiv, e şi-n asta un fel de bucurie: aceea de a-mi da seama că încă mă stăpânesc, după voie. Poate că Octavian, dragul meu Octavian, bunul şi scumpul meu Tavi are dreptate: nu o singură dată mi-a atras atenţia – şi cu ce copilărească mâhnire! — că nu-l iubesc îndeajuns, li răspundeam, leneşă, cu o vorbă de repezeală, din afară de mine, fără să înţeleg, aproape fără să fi auzit întrebarea. Simt că eu sunt cea vinovată, că eu am provocat moartea dragostei noastre, îndepărtarea lui pentru totdeauna. N-am mai fost nouă pentru dragostea lui, pentru că m-am învechit pentru patima lui…”

Se mişcă, plină de iritaţie şi simte nevoia puternică de a sări din pat şi de a pieri cât mai repede.

La deşteptare, el va trebui să se găsească, neapărat, singur, ca să se pună de acord cu propriile lui gânduri besmetiee, sau să-şi poată pregăti, liniştit, o minciună solemnă, cu aspect convenabil.

„Trebuie să-i las negreşit libertatea de a-şi aduna gândurile. Dacă mă va minţi… cu atât mai bine!… Voi şti, o dată pentru totdeauna, că m-a minţit. Şi voi fi şi mai tare. Nu va mai fi nimic de pierdut. Am să fiu calmă şi… rezonabilă. Am să-i dau, prieteneşte, libertatea dorită. Ştiu sigur că va suferi mult. Ştiu… şi nu ştiu! S-ar putea să nu-i pese. Dar… chiar ideea nepăsării lui mă lasă indiferentă. Mi-e indiferent… mi-e egal. Mai bine o situaţie limpede… şi definitivă. Şi poate că e mai bine că lucrurile s-au precipitat. Bietul Octavian!… De atâtea ori mi-a atras atenţia şi nu l-am înţeles; acum m-a convins. Şi-a găsit, în sfârşit, o femeie, mai frumoasă sau mai urâtă, dar în orice caz proaspătă. Eu sunt de vină, sau, cel puţin, şi eu.”

Nu mai poate să stea. Chiar dacă ar fi sigură că singurul lucru ce se impune ar fi să rămână, nu-şi mai poate potoli frământarea. Se scoală, zgâlţâită de frig, cu grijă deosebită – nu pentru că pacientul are nevoie de linişte, ci în lumina noii ei judecăţi – pentru că el nu trebuie s-o oprească lângă el, cu gândurile încă nelimpezite. Pentru că dacă s-ar deştepta şi ar

vedea – o înfurie gândul că ar înţelege că ea l-a vegheat şi examinat – ar vrea s-o reţină în pat, şi astăzi comedia n-ar mai avea niciun haz să sfârşească într-o stupidă îmbrăţişare, presărată cu lacrimi, ca de atâtea ori altădată. Se îmbracă în grabă, întinzând mâinile, ca să nu păşească spre lucrurile ei risipite.

E îmbrăcată. Octavian doarme. „Ce somn îngrozitor! Ce mizerabilă consimţire!” îşi spune Magda, în timp ce-şi trage, cu aceeaşi băgare de seamă, şi pardesiul trântit pe canapea peste pernele brodate de ea, pe care le priveşte cu scârbă şi cu revoltă. Pe masa din mijloc sunt coli albe şi plicuri. Ar putea, dacă ar mai găsi cu cale, să-i scrie o vorbă. Dar n-are nimic să-i comunice – aşa gândeşte: să-i comunice, ca şi cum domnul care doarme n-ar fi decât un necunoscut de care trebuie să se teamă, căruia nu trebuie să-i lase niciun semn de la inima ei. Se uită o secundă în oglindă. Îşi spune că Iudita încă nu s-a sculat, îşi construieşte planul unei ieşiri cât mai discrete. Ochii îi cad pe buchetul de flori, răsturnate cu capul în jos. Buchetul… a fost adus pentru ea? Poate nici asta… În orice caz… nu o interesează. Se uită la el cu dezgust, ca şi la pernele care reprezintă, în formă prea delicată, dragostea ei adevărată, gândurile cele mai sincere pentru „monstrul care visează”.

în picioare, Magdalena caută cu privirea prin cameră să se asigure că n-a uitat pe undeva un semn cât de mic al prezenţei ei de o noapte. N-a lăsat niciun semn. Dacă ar putea ar lua cu ea şi pernele dăruite fostului prieten, în ocaziile cele mai tandre. Ca să nu rămână nimic după ce va închide binişor uşa, pentru totdeauna, desigur. „Ce bine e că nu sufăr!” gândeşte, în vreme ce, cu ochii pe chipul adormit al doctorului, merge spre uşă, păşind de-a-ndăratelea. Din uşă, unde se opreşte o clipă, îi mai aruncă o privire intensă şi închide.

Ajunsă în aerul rece al scării de piatră, se simte mai uşoară. Poate din cauza aerului zdravăn, poate din cauza coborârii repezi, care îi dă frenezia mişcării, asemănătoare cu zborul.

Octavian Peleş s-a deşteptat târziu, pe la zece, cu capul foarte greu, deşi dormise zece ore fără întrerupere. Îşi simte greu nu numai capul, dar şi trupul, iar ochii îi sunt plini de oboseală şi de durere, împăienjeniţi şi umflaţi. Instinctiv şi violent întinde braţul şi ia ceasornicul de pe noptieră: zece. „La unsprezece ar putea să sosească.

după cum a fost vorba. Acum sunt la Ploieşti, dacă au plecat după itinerar. Trebuie să mă scol!”

Se aruncă din pat, îşi pune halatul pe umeri şi sună. Întreabă grăbit pe Iudita cine l-a căutat, dacă au fost clienţi noi şi cine dintre cei cunoscuţi.

Despre Magdalena Răzvan servitoarea nu găseşte cu cale că trebuie să mai pomenească, convinsă că doctorul a aflat despre vizitele ei chiar din gura iubitei. De la baie, se-ntoarce în grabă în dormitor şi se îmbracă. De câtva timp n-a mai trăit decât într-o fulgerătoare iubire, cum singur gândeşte. S-a întrebat o dată: „Oare am încetat să mai iubesc pe Magdalena? Dacă ar trebui să spun ce aştept de la noua prietenă, mi-ar fi greu să răspund, mai ales în cuvinte puţine. O doresc ca amantă? Mă interesează trupul ei? M-a preocupat el singur vreodată? Nu. Îmi controlez amintirile. Nu-i vreau trupul, sau mai binezis, numai trupul. Atunci, sufletul? Asta e cu putinţă. Dar nu singur. Vreau, poate – nici eu nu sunt luminat – cugetul şi trupul laolaltă: cugetul cu scăpărări de lumină şi trupul care ascultă comenzile lui, străbătut de de în fiece fibră. Nu mă interesează unul fără celălalt. Aş vrea ca toată această piatră de preţ să fie a mea, cu toate luminile ei. Nu ca o femeie ce poate să vină şi să se ducă, nici măcar ca o femeie care iubeşte întreagă. Aş vrea să fie a mea, cu toate luminile verzi, nu ca o femeie a patului, nici cu mine la masă, nici cu mine pe stradă. Aş vrea să fie proprietatea mea integrală, ca şi cum la mine s-ar fi născut, la mine ar fi crescut, la mine şi-ar fi căpătat strălucirea, şi e logic să fie a mea, nu după acte, după învoieli amoroase. A mea fără voie, fără mişcare, fără clintire, dar strălucind ca acum din focul ei verde, pe care numai eu îl pricep. Aş vrea să fie a mea ca o bijuterie plătită de mine, proprietar pe viaţă. Să fie bijuteria mea de la inelar, prinsă într-o gheară de aur ce nu se rupe, pe care, după voie, să o îngrop în întunericul buzunarului, să o acopăr cu un singur deget, s-o întunec printr-o mână acoperind pe cealaltă, cu orice gest, obişnuit, pe genunchi sau la piept. Piatră pe viaţă la degetul meu: diamant verde! E o avere pe care niciun alt bărbat n-ar putea s-o dorească altfel. Trebuii’ toată: nu se poate renunţa la nimic. Să întorc gheara cu diamantul spre mine, ca să-i sorb milioanele de focuri. Să mi-o pun între ochi şi s-o ţin cât pot să suport: tot cugetul ei într-o piatră cu focuri, tot trupul, la care nu mă gândesc, sub reflexele pietrei”…

E îmbrăcat şi e gata să iasă. E sigur că la ora asta Irina Stanian e acasă, iar gândul ei e la el: aşteaptă, curajoasă, ca doctorul să-şi facă, din minut în minut, apariţia. Inginerul nu bănuieşte nimic. Vizita prietenului comun e cu totul normală. E chiar obligat cu o vizită grabnică, şi ca prieten... şi ca medic, după voiaj. „E o oră la care nu se fac vizite. Am să-i telefonez. Nu, nu e timpul; abia a sosit şi nu poate fi singură. Trebuie să o apăr, chiar dacă singură ar vrea să facă o imprudenţă.”

Niciun gând despre Magdalena.

Servitoarea ridică buchetul răsturnat pe fotoliu şi îl pune pe masă, împingându-l printre alte obiecte. Octavian îl revede, surprins.

— Dar... doamna... m-a căutat?

— Doar o fost... ştie domnu!... Am crezut că v-o spus.

— Mi se pare că da...

— N-o cerut nici cafeaua...

— Se grăbea, răspunse liniştit Octavian.

— Şi o mai fost şi domnul de la gazetă.

— Bine c-a fost.

— Şi, o spus că tot ui grăbit, că nu-i musai s-aştepte...

— Dar, buchetul de ce nu l-a luat? Tu nu erai aici?

— Apăi nu ştii... dacă n-om văzt...

— Ia o hârtie şi înveleşte-l...

Cu buchetul de flori pe canapea lângă el, Octavian se îndreaptă cu maşina spre locuinţa Magdalenei Răzvan. Drumul e ocolit, iar la cotituri maşina smuceşte şi buchetul se deplasează. Cu gândurile foarte departe, doctorul îl trage înapoi, să nu cadă. Deşi merge spre Magdalena şi acolo l-ar putea aştepta o situaţie dificilă, dacă nu foarte grea, faţa lui nu trădează nicio nelinişte. Cum stă picior peste picior – poziţie cam înţepenită – simte nevoia de a se răsuci ca să se dezmorţească şi îşi netezeşte instinctiv, pantalonii. Nu mai gândeşte lucid nici la viforoasa lui apariţie verde, pentru că în ora asta e atât de plin de fiinţa ei încât dacă maşina s-ar sfărâma de un arbore, din trupul lui ar ţâşni o coloană de sânge verde, creierul adunat de pe jos ar fi verde, inima verde. Sufletul, tăind cale spre cer, ar fi o flacără verde. Toate astea Octavian le simte, le crede, şi le închipuie, fără să le gândească, le vede fără să le privească, cu pleoapele pe jumătate închise. Aşa că nu se poate spune că în clipele astea gândul lui urmăreşte un drum natural, ca şi drumul

maşinii.

Un singur lucru îi stă neclintit în minte; astăzi, îşi va revedea noua iubită. Ideea asta singură nu se poate clinti, ca un piron înfipt jumătate în creier. E mai mult decât o dorinţă: o siguranţă oarbă.

Şoferul opreşte la numărul indicat de călător când s-a suit în maşină.

Doctorul a spus strada şi numărul, ca să scape de orice alt contact cu conducătorul şi, prin el, de toată lumea exterioară. Octavian coboară liniştit şi îşi ia şi buchetul. Sună. În aceeaşi secundă, ca şi cum l-ar fi aşteptat lângă uşă, Magdalena deschide. Doctorul, plin de o luminoasă bucurie, se repede să o îmbrăţişeze, dar braţele se întind în zadar: Magda a făcut un pas înapoi, sau ce s-a petrecut?

Octavian nu pare a se întreba. Merge înainte, cu pas sigur, spre camera atât de prietenă, a atâtor mărturii de iubire. Magdalena îl urmează. Vechea prietenă încuie, ca de obicei, uşa. Doctorul, rămas în picioare, cu buchetul în mâna dreaptă, are o clipă de stingherire. Magda se întoarce spre el, dar nu ca să-i cadă în braţe, ca totdeauna. Doctorul pune buchetul pe măsuţa îngustă din faţa oglinzii. Femeia se aşază pe fotoliu şi-i face semn să stea pe divan. Înainte de a se aşeza, el se apleacă şi o sărută pe păr, întrebând-o încet:

— Ce e eu tine?

— Nimic, răspunde, tristă, prietena.

— Cum „nimic”? întreabă doctorul, privind-o în ochi.

Magdalena îi mai răspunde o daită:

— Nimic, şi îi arată uşa întredeschisă de la camera mamei ei.

— Nu mă întrebi unde am fost, ce-am făcut? A... pardon... ştii... pentru că ai fost la gară. Dar... apropo, de ce n-ai rămas acasă cu mine?

— N-am putut, răspunde Magdalena, gânditoare.

— N-ai putut... Ce idee! Spune, mai bine, că eşti supărată. Sau că vrei să pari supărată. Şi te asigur că n-ai nicio cauză...

E prima dată de la plecarea în excursie când prin mintea doctorului trec gânduri limpezi asupra situaţiei lui. Acum, în sfârşit, s-a trezit. În camera asta, lângă femeia asta, i se refac, ca prin farmec, toate realităţile: vede, simte şi înţelege. A redevenit omul de acum câteva zile, redeşteptat dintr-un somn neînţeles.

— Magdalena mea scumpă, spune... plin de înduioşare, de la un timp te superi prea des pe mine...

— Vorbeşte mai încet, şopteşte, abătută, femeia, arătându-i uşa.

— Nu ştiu de ce te superi.

în minte i se face un început de lumină şi se desfac unele legături.

— Ai dormit bine? întreabă Magdalena, palidă şi atât de adâncită în tristeţe, încât nu i se poate simţi tragica ironie.

— Vai de lume! răspunde Octavian, cu convingere... Pentru ce ai plecat?...

— Nu-mi era bine.

— Magdalena, mă minţi, adăugă doctorul aţintind-o în ochi.

— Se poate, grăieşte ca o adiere, prietena.

— Mă găseşti vinovat şi te superi pentru lucruri care n-au nicio noimă.

Odată cu limpezirea, încet-încet, îi revine şi siguranţa. Se aşază mai comod pe divan, ochii, până acum obosiţi, îşi recapătă claritatea obişnuită.

— Înainte de a te supăra – urmează cu perfectă stăpânire de sine – de ce nu mă întrebi cel puţin ce s-a putut întâmpla?

Magdalena îşi păstrează tăcerea. Ar face impresia că-l ascultă, dacă buza lăsată într-o parte n-ar arăta că n-o interesează şi că nu crede ceea ce i se spune. Îl priveşte cu un aer puţin mirat. Doctorul încetează pentru câteva clipe. Prietena îl întreabă, calm şi distrat:

— Aţi avut inspecţie?

Este singurul fapt la care, peste atâtea împrejurări şi senzaţii, Octavian nu s-a gândit în minutele premergătoare simplei întrebări a femeii.

— Inspecţie?...

— Poate n-aţi mai avut...

— Nu... sigur... nu ţi-am spus?

— Când?

— N-am mai avut... că s-a contramandat. Am fost anunţaţi prea târziu.

De aici firul se va depăna mai uşor. La întrebările Magdei, Octavian răspunde cu deplină seninătate. Glasul şi-a recăpătat siguranţa şi timbrul, iar vorbele curgerea sănătoasă, normală.

— Am vrut să-ţi cumunic prin telefon, dar n-am mai putut. A

trebuit să las totul baltă. Ştiu, ţie, săraca, îţi pare rău de Baleic! Dar, crede-mă, te rog să mă crezi, că şi mie îmi pare.

— Ai plecat chiar atunci, înainte de masă?

— Chi-ar-a-tunci!... (râde ironic, cu înţelesul: caraghioasă eşti când faci pe defectiva!). Dacă n-aş fi plecat chiar atunci nu ţi-aş fi dat un semn? Dar... cine ţi-a spus unde am fost?

— N-are importanţă.

— Probabil Iudita. Nici nu ştiu dacă am avut vreme să-ţi las vreo vorbă. Mi-a spus că m-a căutat o mulţime de oameni. Habar n-am ce le-a spus. În definitiv... Nu de asta-mi ardea. Crede-mă că am trecut prin clipe destul de grele.

Magdalena îl priveşte mai cu atenţie. Antrenată de vorbe, începe, fără voie, să-l urmărească şi, la nedumerirea ochilor ei, el răspunde:

— Ştii ce s-a petrecut?

— Ce?

— Cu Vlădoianu, săracul!

— Ce i s-a întâmplat? Un accident, mai demult...

— Nu frate, asta, nu accidentul. Acum, în urmă Am crezut că ţi-am spus. Nu ţi-am spus de ftizie?

— De ftizie?

— Cred că se pierde, nenorocitul! Eu mi-am făcut datoria. Le atrăsesem atenţia şi lui şi nevestei. Dacă ar fi plecat la timp undeva să se odihnească, la aer, ar mai fi fost speranţe... Nu era la primul acces. Ştia bine ce-i trebuie. Altădată se ducea când la Sinaia, când la Predeal. O dată i-am recomandat eu Câmpulungul, altă dată l-am trimis la Comarnic. Păcat de nevastă şi de bieţii copii! El, în definitiv, se blazase. Viaţa nu-l mai lega. L-am lăsat într-un hal... Şi operaţia ar fi fost mai uşoară, dacă n-ar fi avut un teren...

Îi trece prin gând, ca şi la minciuna de odinioară, că face rău pomenind şi un nume. Asta e singura stânjenire care îl plictiseşte.

— De-abia l-am putut transporta cu maşina.

— Pe Vlădoianu?

— Nu... pe Papa Inocenţiu al unsprezecelea! Vezi cum te îndoieşti? Vezi cum mă suspectezi? Eu n-am încredere în providenţă. Cred că e prea târziu. Şi nici n-aş fi vrut să-l duc tocmai lângă Braşov, cu toate că sanatoriul e excelent.

— Şi... l-ai dus la Braşov?

— Cum ţi-am spus: vai de păcatele lui! L-am lăsat cu nevasta.

„Despre care Vlădoianu vorbeşti? se gândi să întrebe Magdalena, cam zăpăcită. De gazetar, de prietenul lui?”

— Cel cu apendicita?

încruntă sprâncenele din ce în ce mai interesată.

— El, bietul om. Scapă de una şi dă peste alta, mai straşnică.

— Domnul acela cu ochelari, care venea deseori pe la tine?... Care aştepta totdeauna până plecau clienţii?... Care purta un sacou cadrilat, englezesc? Cu buzunarul plin de gazete?...

— El, el, tocmai el! răspunse, cu asprime, doctorul, ca şi cum atâtea întrebări curioase ar începe să-l enerveze.

— Şi unde spui că l-ai dus? La Braşov?...

— Parcă ţi-am spus o dată!...

— Şi ce-ai spus că are?

— Oftică! Ce să aibă! izbucni Octavian, cu o mână de disperare, trântindu-şi braţele pe genunchi.

Apoi, rămase tăcut, privind abătut într-un colţ al odăii, ca pentru a-şi rumega disperarea.

— Şi... l-ai lăsat la Braşov? întrebă, de astă dată cu ton degajat, Magdalena.

— Ba nu! S-a dus într-o fugă pe Caraiman!... N-ai văzut florile pe care ţi le-am adus?... (Cu ton de imputare.)

— Le-am văzut... mulţumesc...

— Am crezut că or să-ţi placă... Văd că eşti bosumflată...

Rămân tăcuţi unul în faţa altuia. În odaia alăturată se aud paşii vătuiţi ai bătrânei care sja ridicat din fotoliu şi se plimbă, târându-şi picioarele ţepene. Doctorul nu mai are ce spune. Gândeşte că poate a procedat prost, că altfel trebuia ticluită minciuna. Stă cu capul în jos, făcând la rândul lui pe supăratul, dar privirile aplecate urmăresc liniile pulpelor femeii. Observă, cu surprindere şi tresărire, că pantofii sunt la fel cu ai Irinei; ciorapii – asta e extraordinar – tot aşa. Şi... arcuirea gleznelor până la genunchi... Nu-i vine să mai ridice ochii, ca să nu-şi risipească neaşteptata imagine. Contemplă cu nările întărite, pantofii albaştri, ciorapii, arcul zvelt al piciorului. Şi, în timp ce priveşte, îşi simte ochii împăienjenindu-se. Deodată se scoală drept în picioare, se repede la Magdalena, o ia în braţe peste tot pieptul, a cărui elasticitate şi parfumată căldiiră îl fac să se clatine. Se uită cu privire aprinsă la uşa despărţitoare a camerelor, apoi şopteşte, înăbuşit, la urechea trandafirie a

amantei:

— Nu… închizi uşa?

Magdalena se mulţumeşte să-l depărteze, împingându-l cu degetele.

— De ce nu vrei?…

Ea îl îndepărtează mai mult, cu aceeaşi mişcare.

— De ce eşti răutăcioasă? şopteşte doctorul.

Din părul femeii creşte o mireasmă uşoară. „Parfumul ei…!” cugetă Octavian, închizând ochii. Îşi lasă braţele peste trupul femeii, cu însetare, mângâind-o în gând: „Irina, Irina mea dragă. Parfumul tău, parfumul tău, trupul tău lângă mine… eşti lângă mine”.

Ca o sălbatecă, Magdalena se ridică şi îl împinge cu amândouă mâinile, parcă i-ar fi auzit gândul. Octavian înlemneşte, uimit de gestul pe care nu-l înţelege. Ar trebui să riposteze într-un fel. Dar Magdalena stă dreaptă în faţa lui, cu mâinile gata să se apere de o nouă brutalitate, cu ochii fulgerând de mânie.

Cu o mişcare repede, pe care ar vrea să o facă pedepsitoare, doctorul îşi ia pălăria de pe scaun, deschide violent şi iese, lăsând uşa deschisă.

Dar goana lui disperată nu ţine decât până la poartă; aici îşi simte picioarele înmuindu-se, iar pe stradă începe să păşească încet… să păşească încet şi… să cugete. Îşi dă seama că s-a purtat prea brutal cu o femeie care-l iubeşte, cu o femeie plină de bunătate, cu o prietenă mult încercată. La colţul străzii se opreşte; are impresia că stând va răsufla mai uşor şi va putea gândi cumsecade. „Ar trebui să mă întorc, îşi spuse. Ar fi un gest generos, pe care Magda îl merită, în definitiv… E unsprezece şi jumătate…”

Dar, după un minut, porneşte înainte, spre bulevard, spre casă. Pare preocupat, deşi nu gândeşte nimic. A hotărât să telefonze numai după-amiază. Până atunci… mai este. Deşi poate că în vreme ce el caută modalităţi elegante, Irina îl condamnă de nepăsare şi îl judecă aspru. Până la dejun nu e prea mult, şi timpul va fi ocupat. Vremea e foarte bună; soarele palid e de culoarea frunzelor de castan, totul în natură e blând şi cerul tomnatic e material şi blajin, ca un dulce acoperiş.

Octavian priveşte, cu ochi mari, bulevardul. Are impresia că s-a schimbat mult. Pe o bancă s-a aşezat un flaşnetar slăbănog şi

învânteşte în silă manivela cutiei cu sunete lungi, învăluite, pătrunse parcă unul în altul, ca tonurile unui oovor decolorat. Dar cântecul nu este, ca de obicei, prăfuit: e chiar una din romanţele auzite la Buşteni. Orchestra de mandoline îl cânta leneş, dar flaşneta e şi mai leneşă. Acolo, cântecul, auzit în răstimpuri, i se păruse groaznic. Îşi aminteşte a şi-a exprimat chiar mirarea, în faţa prietenilor, că asemenea melodii şi asemenea vorbe pot fi ale unei generaţii isteţe. Melodia se apropie de *Nu pot crede,* cântecul favorit al mamei lui. Este prea lânoedă şi dulceagă, iar vorbele sunt tot ce poate fi mai prost oa literatură. Totuşi, doctorul se opreşte, ascultă. Instrumentul cu coarde de lemn îşi urmează amestecul tonurilor. Aproape de bancă, sprijinit în baston, doctorul pune vorbele ce-şi mai aminteşte, pe cutele moi ale sunetelor. Dar pentru că trece publicul, să nu pară ridicul, se face că citeşte un afiş colorat de pe cutia electrică. Dar pe afiş nu sunt slove, ci imaginea limpede şi puternică a unei mese de restaurant: aici şade cutare, aici doamna aceea citită şi palavragioaică, dincolo inginerul, lângă el Irina. Muzica, natural, cântă pe estradă. Prietena e voioasă şi doctorul simte că toate vorbele ei sunt numai pentru urechea şi inima lui. Toate vorbele se refac, privirile de asemenea. Când flaşneta se opreşte, de la blocul în faţa căruia a cântat, se deschide brusc şi răsunător o fereastră. O slujnică cu bonetă aruncă o monedă care sună pe trotuarul uscat. Flaşnetarul se ridică greoi de pe bancă şi se apleacă să o ia. În aceeaşi clipă doctorul aruncă jos o monedă, apoi pleacă încetişor, cum n-a mai mers niciodată. Dar timpul trebuie să se desfăşoare înttr-un fel şi omul n-are nimic de făcut: nu-l cheamă nici casa, nici spitalul, nici conferinţa părăsită pe masă, nici Institutul, unde ar trebui negreşit să se ducă. E un hoinar, un om al străzii şi al caterincelor, şi nu se poate opri nicăieri. Se lasă în voia paşilor care-l plimbă prin Bucureşti ca pe alte tărâmuri, trezindu-l la fiecare clipă şi surprinzându-l cu miile de aspecte, altădată mii de banalităţi. E oarecum frământat; în fundul inimii i se lasă drojdia amărăciunii provocată de purtarea avută faţă de Magdalena, dar ochii îi licăresc de o sclipire ciudată. Luminiţa albastră dă întregului chip un aer copilăresc şi naiv. Nu se gândeşte la nimic, nici cel puţin la bizarele lucruri ce se întâmplă de la un timp. Trăieşte, poate spune, un sentiment profund care numai în rare răstimpuri se dezvăluie scânteierilor

conştiinţei.

u»

O durere se amestecă undeva, în taiņiţele simţirii, cu o fericire cel puţin tot atât de puternică. Instinctiv, merge către o ţintă pentru ziua de astăzi, strict pentru ziua de astăzi. La ziua de mâine, la cea de poimâine, la „viitor" nu se gândeşte nici măcar într-o vagă sclipire. De la o vreme numai clipa e însemnată. Trăieşte răvăşit în prezent, amestecat trup şi suflet în plasa lui de secunde cumplite. S-a examinat şi a priceput că niciodată n-a trăit cu atâta intensitate, cu atâta ardoare. La începutul dragostei pentru Magdalena avea răgazuri când se putea întoarce la sine. Întrezărea clipa când femeia frumoasă îi va cădea în braţe, când îşi vor mărturisi pasiunea. Se vedea în rolurile de prieten total. Acum nu întrezăreşte nimic, nici prm gând nu-i trece că Irina-i va fi amantă şi nu întrevede niciun moment din desfăşurarea posibilă a afecţiunii cotropitoare. Închipuirea a încetat. Cântecul de flaşnetă i-a găsit deschise lacătele fiinţei şi a intrat în ea cu durere şi freamăt, ca primul cântec ce ar fi auzit, după ani de surzenie. În cutia de lemn, cu panglici şi cu nituri vopsite, era un acord din tragica lui poveste. Merge acum fericit şi simte că zâmbeşte. Cu încetul durerea se estompează şi în inimă rămâne doar fericire. Oamenii trec cu feţele inundate de o lumină ce pare a ieşi chiar din ei. Tinerii grăbesc spre întâlniri amoroase, femeile, chiar acum dimineaţă, spre întâlniri primejdioase şi cu atât mai ispititoare, elevi şi eleve de şcoală invadează cu tinereţea tot bulevardul. Toată lumea e fericită. Doctorul nu e mai vârstnie decât liceenii ce vin în corpore de la „Lazăr". Unul din ei ţine în dreapta ghiozdanul mototolit, iar în stânga trei violete pe care le tot duce la nas. E un acord universal al iubirii. Fiecare om care trece pe lângă flaşnetar, îşi ia la drum notele potrivite proaspetei pasiuni. „E o zi ca de primăvară", gândeşte Octavian. Paşii încep să se dezmorţească; merge chiar repede, e departe. Deodată, instinctiv, se opreşte. Aici trebuia să ajungă, îşi ridică privirea spre placa de pe casa din faţă să veri fice dacă paşii nu l-au trădat: Bulevardul Colonel Mihail Ghiea.

Casa iubitei se zăreşte perfect. „Am umblat ca un somnambul şi am ajuns la ţintă", îşi spune şi îi vine să râdă eu hohote. Dar nu este decât ora dejunului. Dacă va întâlni un prieten, va sta cu el la restaurant două ceasuri, ca să se mişte vremea. Ar mai

rămâne numai trei ore. Traversează, păşeşte până la un punct de unde curtea şi casa familiei Stanian se văd în întregime. Aruncă o privire spre geamurile înalte, acoperite complet de perdele, apoi pleacă, cu mers hotărât, spre Victoriei. Au apărut gazetele de prânz, cumpără ce-i iese în cale. „Mâine am să mă duc la spital mai devreme. Trebuie să reiau şi comunicarea… să mă aşez pe lucru”.

A regăsit casa Irinei Stanian aşa cum a lăsat-o la plecarea din Bucureşti şi i-a fost de ajuns să capete o linişte şi o asigurare: nu e vorba de o simplă iluzie. În casa asta, deschisă oricând pentru el, va intra astăzi, peste un mic număr de ceasuri, şi va fi primit cu ardoare de prietena lui, îmbrăcată într-una din rochiile ştiute. Poate în cea gri, care o face mai sprintenă, strângându-i mijlocul până la frângere. Poate în cea neagră, în care apar atât de sigure formele. Poate în rochia… verde! În care i-ar fi frică să o îmbrăţişeze. Nimic, între timp, în spaţiul celor două zile de excursie nu s-a schimbat, aşadar, la Bucureşti, deşi lucrul pare ciudat. Pe poarta asta pe care de prima dată a deschis-o cu mâna tremurătoare, va intra, după câteva ore, ca un fel de stăpân. Poate că şi bărbatul va fi acasă, dar e de aşteptat ca în ceasul acela să fie tot în provincie… Sunt multe moduri în care Irina Stanian şi-ar putea arăta prietenia – chiar dragostea – şi de se schimbă în fiecare minut. Fantezia ei o va înfrumuseţa şi mai mult, când amanţii îşi vor arăta patima.

După ieşirea bruscă a doctorului, Magdalena a rămas un minut aiurită, în mijlocul camerei. Loviturile primite de la vechiul prieten sunt nemeritate, dar, pentru că le pricepe mobilul, nu îi par prea absurde. Poate că înţelegerea şi prosternarea înaintea unei fatalităţi îi mărginesc şi suferinţa. Simte numai o ameţeală, ca după o încordare istovitoare. Viaţa de mâine – una cu dragostea viitoare – i s-a întunecat înainte. Toate vechile drumuri, cele de până astăzi, de până ieri, de până în clipa asta, s-au înfundat. Nu poate judeca. Nici nu încearcă să descurce firele întâmplărilor pline de neguri. Nu are niciun regret şi, pentru că nu de la ea a pornit lovitura, nu va avea, desigur, remuşcări. Deocamdată ameţeala îi tulbură şi vederea. Trebuie să se lase pe scaun, mai bine pe marginea patului. Dar, mai întâi, să ferece uşile, ca să se poată reculege în taină. Peleş nu e cu totul vinovat. Cu toate astea, nicio uitare, nicio împăcare, nicio iertare, nu mai sunt cu putinţă. Magdalenei i-a fost

totdeauna teamă de viaţă şi de propria ei libertate. Se crezuse la adăpost, în umbra dragostei lui Octavian. Acum zarurile au căzut, e singură, între viaţă şi moarte, înconjurată de vânturi şi de prăpăstii.

Dar în cameră e oarecare deranj, scaunele s-au deplasat, patul e scormonit… şi… buchetul acesta… oribil. Unde l-ar putea arunca chiar îndată, ca urmă grotescă a groaznicei neruşinări!

Se lungeşte pe pat, îşi întinde şi picioarele şi îşi încrucişează braţele goale sub cap. Sunt singurele mişcări ce poate să le facă. Buchetul, deci, a trebuit să rămână pe masă. Totul e doar tăcere, dacă nu chiar linişte, linişte sufletească, o mare şi netedă şi desăvârşită linişte, ca o piatră de groapă. Odată cu retragerea dragostei, iată că viaţa nu s-a distrus: capetele, s-au regăsit în adâncimi, netăiate. Şi poate şi inima se va lecui, într-o asemenea stare, cu încetul.

Lungită pe pat, în camera cu storurile lăsate, îşi lasă gândurile, lâncede, să voiajeze haotic, după bunul lor plac. Când încearcă să le oprească într-un punct, să le dea o direcţie, simte o greutate şi o durere în cap: cursa oprită brusc nu poate fi mult timp stăpânită. Gândurile îşi reiau goana şi mai năpraznic. Dar astfel e mai odihnitor.

Dacă, cel puţin, n-ar deranja-o nimeni câteva ceasuri şi atâta vreme câtă i-ar trebui ca să-şi vină în fire.

De aici, sigur că Octavian a plecat la noua lui dragoste. Părea pregătit, ahtiat. La ea descărcase o năvală întreagă de basme şi de prostii, ca să nu-şi consume din prospeţimile patimei concentrate: tot sufletul lui, ocrotit, va îmbrăţişa cu toate puterile pe noua iubită.

Ca niciodată, singură între ruine, crede că înţelege limpede pe Octavian. Ştiind ce a însemnat pentru ea, ştie ce va fi pentru noua lui dragoste. Dacă în clipa asta doctorul ar deschide uşa, Magdalena n-ar clinti niciun deget, pentru că n-ar simţi nicio tulburare. Dacă el ar rămme aici, prezenţa lui – monstruos de bizară – ar obosi-o de moarte. Dacă chiar dragostea lui s-ar reîntoarce, cu toate tragicele aspecte de odinioară, ar fi acelaşi lucru.

„Probabil că flăcările m-au consumat până la cenuşă, cugetă ea, îngheţată. Asta e înţelesul.”

Tot divagând, de câteva ori i s-a părut că a auzit soneria. Dar a fost ca prin vis. Acum, însă, e adevărat. Sună. Paşi subţiri, de

femeie, s-au oprit chiar la uşă.

De ce s-a sculat să deschidă? E cu totul ciudat. Prietenei care intră i se pare totul în ordine. Nu bagă de seamă nicio schimbare la Magdalena, care e sigură pe sine, fiind distratră.

Vizita doamnei Flavian, farmacista spitalului, a durat mai bine de o oră. În vremea asta, Magdalena a răspuns şi a întrebat, admirându-şi singură calmul. Numai de două, trei ori a rămas cu ochii ţintă, departe.

— Ai şi un buchet de flori de la munte, a observat, învioratră, prietena.

Ca surprinsă asupra unui act prea intim, contrariată şi zăpăcită, Magdalena aruncă o privire revoltată, ca o injurie, asupra buchetului.

— Da.

Şi nu a mai găsit alte vorbe. Cu toate că nicio zbatere nu-i mai zbuciuma sufletul.

Femeile şi-au strâns amândouă mâinile şi s-au sărutat pe colţul buzelor.

Ce-ai de gând zilele astea? a întrebat-o prietena.

— Nu ştiu, a răspuns cu un zâmbet uşor Magdalena... S-ar putea să mă sinucid...

— Ha, ha, ha, ha!... Asta-i bună... La revedere!... Bată-te, Magda!...

VI

Deci între două şi cinci doctorul Peleş a colindat prin oraş. A trecut pe la spital, unde a stat de vorbă cu per. Sonalul de gardă şi cu cel de serviciu. La fiecare minut scotea ceasul, băgând de seamă că timpul se urnea amorţit, dar, cum îl punea în jiletcă, îl scotea iarăşi, imediat, să-l privească şi în aceeaşi clipă uita ce-a văzut pe cadran. La ora cinci fix va lua receptorul. Probabil că Irina îl aşteaptă şi mai curând. În câteva minute – după telefon – va fi la ea. Cugetă, zâmbitor şi perfid că, de data asta, nu servitoarea, ci chiar stăpâna va fi la uşă. Casa din bulevardul Ghica va fi toată învăluită într-o linişte mare, nu ca atunci când locatarii lipsesc, ci ca în ceasurile când, după o perdea neclintită, plină de patimă şi de spaimă, femeia trădătoare îşi aşteaptă amantul. Ea nu va aştepta ca soneria să înjunghie de trei ori, şi, fiind lângă uşă, va sări într-un zbor să deschidă. Prin deschizătura îngustă, Octavian va trece repede oa o alunecare, ţinând mâna mică asemeni unei chiparoase albe a iubitei care-i

va strânge degetele ca semn de tăcere. Vor ajunge tiptil dar grăbit până în mijlocul… cărei camere? Poate… în dormitor! închipuirea doctorului până aici îl poartă, până în încăperea pătrată pe care într-o zi a zărit-o. Irina, inteligentă, va rupe distanţele inutile, iar Peleş se va opri înaintea ei, în picioare. Îi va străpunge ochii cu tot strigătul aşteptării îngrozitoare. După primul minut de tăcere împietrită, când el nu va mai şti ce să facă, ea se va desprinde din groaznica îmbrăţişare, ca să tremure în voie… Asta pare probabil… Deşi n-ar fi exclus ca această femeie a voinţei să rămână lipită de el până când…

Gândul lui Octavian nu economiseşte niciun detaliu, şi nu pentru că ar vrea să-şi făurească mai dinainte bucuriile aşteptării, ci pentru că nu mai poate opri depănarea obsesiei. Încearcă să lupte. Ar fi fericit şi cât de sigur de sine, dacă până la ora aceea şi-ar mai regăsi liniştea. Tremurai ăsta cu zguduiri îl va pune într-o stare de stângăcie, deci de inferioritate. Ştie că femeia nu se va milostivi de un biet om ce cerşeşte. Dar nu este nimic de făcut ca să-şi stăpânească nervii. Ceva îi spune că ea n-ar putea accepta decât un om de o voinţă şi stăpânire egală, un om tare şi mândru, un bărbat peste linia celorlalţi. Va fi o scurtă clipă de nebunie, o secundă electrică, rece. Şi numai după aceea – nu se ştie bine dacă se va întâmpla – vor urma clipele celelalte, la nivelul obişnuit al marilor pasiuni. Mai mult ca oricând, doctorul îşi dă seama – acum când e sigur că faptul se va produce – că nu numai atât a râvnit, că a vrut mai mult, că şi-a închipuit, fulgerul fără stingere. Insă astăzi, în păienjenişul amurgului, în mobila încălzită de existenţa fizică şi spirituală a femeii, se va deschide totuşi magica poartă. „Dacă mi-ar şti gândurile, ar vedea că ar fi fericită, cugetă Octavian. Dar, probabil că ştie…”

Desfăşurarea clipelor întâlnirii urmează. Doctorul e spectatorul conştient al propriei lui fantezii. La „scenele cele mai tari” îi vine să aplaude şi să strige – ca într-o sală veritabilă de spectacol. După astăzi va fi un mâine etern… Dacă va trece astăzi. Doctoral, din obişnuinţa supravegherii şi cercetării bolnavilor, este şi pacient, dar şi medic. Şi, printre picături, se examinează, atent, după toate regulile ştiinţei. În puterea de a se mai examina într-o asemenea stare, el îşi simte o fărâmă de libertate, şi diagnoza nu e prea gravă. Cumpăneşte lucid tot ce ar putea aduce prevăzutul şi neprevăzutul. Pentru orice situaţie,

pentru orice surprize, – ar putea fi, de ce nu? şi surprize – Peleş îşi făureşte replici ingenioase şi atitudini hotărâtoare. Deşi e aproape convins că, înainte de a se da, lupta a şi fost câştigată.

„Mă frământ prea mult şi am să mă prezint aiurit şi urât" – îşi spune, rezonabil, plin de îngrijorare, examinindu-şi chipul şi hainele în oglinda unui magazin din calea Victoriei. Ar fi trebuit să pună un costum nou şi o altă cravată. Pe pantofi s-a aşezat o grămadă de praf. E foarte bine: va mai zăbovi câtva timp, să se cureţe. Se opreşte la lustragiu. Îşi scoate necontenit ceasul. E din ce în ce mai nervos. Lustruitul ţinea prea mult. Totuşi, la telefonul public de la bazarul „Bulevard", intră cu un sfert de ceas înainte de ora fixată. Cinci fără un sfert, înainte de a pune mâna pe fier, îl străbate un frig. Simte că nu va putea să vorbească. Pe frunte îi apare sudoare care îngheaţă. Cu degete fără vlagă introduce fisa metalică. Se mai uită o dată la ceas. Nu şi-ar putea răspunde pentru ce n-ar fi ţinut cu orice preţ să vorbească înainte de cinci. Poate ca să nu-şi trădeze graba înfrigurată. După o zi de alergături, fără rost şi inutile, pentru că nu i-au putut risipi neliniştea, în clipa asta îşi simte, şi mai cumplită, slăbiciunea fizică şi nervoasă. Şi, deodată, acum, în faţa aparatului de comunicaţie, toată încrederea pierdută, toate construcţiile nădejdii şi închipuirii distruse. Nu, fără vorbă: nimic din tot ce s-a întâmplat între el şi această femeie – între doamna căsătorită şi cel mai nou cunoscut al familiei – nu-i poate justifica aşteptările nebuneşti, cursele caraghioase şi tragice ale închipuirii. Nu s-a petrecut între ei nimic care să-i dea un pinten către marea prăpastie. Sa revăzut

— Într-o singură zi – în alte pasiuni aprige şi s-a recunoscut în omul fără greutate şi sprijin, de totdeauna. Dar, şi-a spus, cu reală înţelegere, că acum e mai grav. Şi-a spus că de aprinderea lui numai piedicile din cale sunt vinovate: de îl provoacă, îl îndeamnă să le doboare. Personalitatea femeii este o redută care atrage către o mare luptă. A înţeles că dacă drumul era mai lin şi biruinţa s-ar fi întrezărit, inima şi-ar fi îmblânzit şi ea mersul. Mai uşurat, ar fi dibuit şi găsit arma sigură şi calea cea dreaptă.

Din toate gândurile care într-o singură zi i-au sfredelit creierul, acum, în clipa premergătoare unei extraordinare, poate, întâmplări, nu mai simte în gând decât o răceală, ce vine, pare-se, de la firul de telefon. Un singur gând, dar, se impune: nu

trebuie să telefoneze. Pentru că, pur şi simplu, femeia nu a fost prevenită. Modul ăsta de a-i reapare în cale e cel mai neinteligent, pentru că e cel mai rigid. Ar fi trebuit, negreşit, ca mai întâi să o vadă, şi, dacă se putea, să-i vorbească, oricum, despre patima lui. Să-i spună – şi cu toată convingerea

— Că nicio primejdie n-o aşteaptă dacă binevoieşte s-asculte şi chiar să creadă. Un lucru deci, este absolut sigur: nu trebuie să-i vorbească. Puterile lui zdruncinate nu trebuiau irosite în întreprinderea asta de întâlnire de la distanţă, ei în organizarea unei aşteptări, naturale, de o zi, două, trei. Niciun minut nu-i trebuie doctorului, ca să refacă şi să examineze totul, ca să se condamne, cu atâta luciditate, pentru o lipsă de tact grosolană. Pare un veac de când n-a văzut-o. Fără îndoială că, pe urma unui asemenea drum, tânăra doamnă e încă serios obosită. Altele sunt ocupaţiile şi grijile ei în ora de faţă. Pe urmă, drept vorbind, ce să spună la telefon? Să-i declare… amor? Să-i ceară întâlnire? La capătul acestor preocupări, Octavian a dus fierul la gură şi la ureche. Ascultă sunetul grav, egal şi rotund, fără nicio stridenţă. Degetele, de gheaţă, împung în ochiurile cadranului şi răsucesc discul, pe care, mai abitir, împung ochii, ca să nu greşească cumva. Cum nu e scaun în gheretă, îşi reazimă spatele de perete. A întocmit numărul şi aşteaptă.

— Alooo… Cine-i acolo?… aude.

— Cine este, mă rog? Casa inginer Stanian?

— Cine întreabă?

— Aici… un prieten… articulează zâmbind.

A recunoscut glasul cu picături de argint. Dar tonul întrebării a fost de somaţie.

— Vă rog cine este la aparat? întreabă glasul, şi mai îngheţat.

Doctorul nu are inspiraţia să răspundă că… este o greşeală, sau să arunce, la întâmplare, un nume, şi să plece imediat. Se simte încovoiat de spaimă, de umilinţă. Dacă nici la somaţia asta nu va răspunde, telefonul se va închide.

— Eu sunt!…

— Cine este, mă rog? mai grăieşte vocea recunoscută, tăios şi enervat peste fire.

— Cum, nu mă recunoşti?

Glumeşte… şi îşi dă bine seama ce imbecilă e gluma. Are senzaţia că se scufundă. E aproape de sfârşitul real al puterii. Însă, mecanic, vorbe noi se înşiruie, să nu piardă comunicarea.

— Bine, atunci să-ţi spun: Doctorul Peleş.

— Ah... da!... bănuiam!... Nu m-ai mai căutat şi acum cinci minute?

— Nu, acum prima dată.

— Ai ajuns bine?

— Mulţumesc, foarte bine.

— Şi... te-ai grăbit să telefonezi?

— Mă rog, cum aţi spus?

— Am spus că... ai început să mă necăjeşti...

— Cum... să te necăjesc?

— Aşa cum ai înţeles să o faci.

— Şi... nu trebuia să te chem?

— Eu aşa cred.

— Te plictisesc?... E... cineva acasă?... simte că trebuie să se prăbuşească.

— Nu pricep întrebarea.

— Vreau să ştiu dacă... te-am supărat.

— În sfârşit, nu-i nimic... Vrei să-mi spui pentru ce m-ai chemat? Cred că nu e o simplă glumă...

— Domnul... inginer... e acasă? întreabă, după mare sforţare, Octavian, care a uitat numele omului.

— Nu. Am să-i spun că l-ai căutat.

— Da? Mersi, aş fi vrut să-i vorbesc.

— Poţi să-ncerci mai târziu, pe la opt, pe la nouă.

— Mulţumesc, sărut mâna.

Aerul e acum foarte rece. Conversaţia telefonică, la care, de altfel, în ultimul moment, se cam aşteptase, i-a pus un văl cenuşiu pe gândire. Simţise că întreprinderea nu va fi norocoasă, dar nu suferise. Acum, izbucnit pe trotuar, pe lângă o mare senzaţie de îngheţ, pe lângă negura creierului, îl şi doare ceva, undeva, poate inima. Răsuflă greu. În corp se dă o luptă a unor organe ce vor parcă să spargă acoperişul. Creierul se zbuciumă şi el, pentru o lumină care, cu siguranţă, e undeva, în afară de craniu, în aerul rece al străzii. Octavian duce mâna la buzunarul ceasornicului, ca pentru a-l scoate, însă renunţă... De acum toată vremea este numai a lui. Singura supărare e că nu va şti cum s-o întrebuinţeze. Simte că şi-a tăiat orice legătură cu oamenii, cu spitalul, cu munca. N-a mai rămas nimic împrejur, decât ziua asta plumburiu-albicioasă, goală şi uriaşă, în care chiar acum inima universului a încetat să mai bată. Tot ce se

vede există şi nu există, trebuie şi e inutil. Numai durerea pieptului pare a fi o realitate. În durerea asta este viaţa, probabilă. Gândul născoceşte, copilăros, întrebări, ca şi cum ar fabrica jucării. Dar întrebările nu durează. Doctorul se scutură de avalanşa lor caraghioasă. Nu e timp de pierdut şi... porneşte deodată grăbit, cu paşi siguri, spre un nou telefon! Telefonul e într-un chioşc de ziare, câţiva paşi de aici. Cumpără fisa de la ghişeu, ocoleşte şi intră prin dos în cabina cât o carceră militară. Trage după el uşa. Bulevardul e plin de un zgomot îngrozitor: maşini şi tramvaie. Chioşcul tremură şi zbâmâie neîncetat. Probabil că va fi greu de vorbit. Bagă fisa, formează numărul şi aşteaptă. De la conversaţia anterioară dacă au trecut cinci minute. Aşa că nu şi-a făcut niciun plan.

— Casa inginer Stanian? întreabă, cu voce dulce, uşor glumeaţă, când aude ridicându-se receptorul.

— Cine întreabă?

Este aceeaşi voce.

— Tot aceeaşi persoană...

Tăcere.

Oricât de grea ar fi situaţia, trebuie să vorbească.

— Acolo... doamna inginer Stanian?

— Da, domnule!

— Vreau să ştiu dacă... v-a trecut supărarea... îngăimă doctorul.

Aude aparatul închizându-se.

Deci, nu mai are nimic de încercat. Surâde, aşază liniştit receptorul. Îşi încheie, tot atât de domol, un nasture de la haină, împinge uşa în afară. Iese. De la Ministerul Lucrărilor Publice ia tramvaiul. O altă direcţie,

— Cât de limpede i se arată casa. În tramvai i se pare că liniştea ce a urmat convorbirii se prelungeşte.

Acasă, în vestiar, nu e nicio pălărie, nicio haină, niciun baston: nimeni nu îl aşteaptă. Cu pălăria pe cap, dă buzna în birou şi, în picioare, ia receptorul.

— Aoolo casa... i se răspunde ceva. Mă rog, aş vrea să vă spun o singură vorbă... dacă se poate.

Tăcere.

Dar doctorul rămâne la aparat. Îşi vede mâna albăgălbuie, din ce în ce mai vânătă, stringând, ca pentru a-l sfărâma, fierul negru. După două minute îi dă drumul de sus pe mapa de piele,

renunţă definitiv. A ajuns la convingerea, întemeiată, că nu mai e nimic de încercat. Probabil – şi e atâta de natural! — că prietena lui de câteva ceasuri întâmplătoare şi-a corectat, în sfârşit, cam brusc, e adevărat, atitudinea. E limpede, e categoric şi… pentru totdeauna. Gândirea asta plină de logică se înscrie în minte cu litere mari, arătoase, ca o frază de cretă pe o tablă neagră de şcoală. Fondul e întuneric. Cu capul în jos, aţintind un punct la mijlocul mesei, mai aşteaptă puţin. Atmosfera de răcoare şi umbră a camerei plină de obiecte reci, profesionale, îi ţine companie uşoară, cu o anumită pace. Uşa dinspre vestiar a rămas pe jumătate deschisă. Octavian sare de pe scaun şi o închide. Deschisese şi intrase atât de discret, încât nu fusese auzit de femeie. Ce fericire! Se reinstalează pe scaunul larg al biroului.

Timpul se scurge eu repeziciune. Începe înserarea. Felinarul înalt din stradelă înjunghie brusc întunericul, al camerei şi al creierului. Dar sfredelul de lumină n-a produs tulburare.

„Nu e încă ora de consultaţie, gândeşte Octavian. Mergând repede pe bulevardul Carol, spre profesorul Avramescu. Cu atât mai bine! Am să pot să-i cer sfaturi şi să-i dau lămuriri. Nu aici, dincolo, uite firma: Doctor Al. Avramescu, boli nervoase… Ce-o să zică?… Îl cunosc din vedere. El pe mine, probabil, din auzite. Ar fi trebuit să-mi fac câteva însemnări, ca să nu uit ceva: greutatea din cap…”

Se opreşte o clipă în faţa casei şi se uită în sus, să se mai asigure că nu se înşală, apoi intră în gang. În dreapta e zidul construcţiei a cărui culoare nu se distinge din pricina întunericului. Uşa monumentală, deschisă. Cutia ascensorului aşteaptă după grilaj, cu lumina rămasă aprinsă. Dar doctorului îi e frică… de ameţeală. Pe seara de mozaic e mai sănătos şi mai simplu. Şi, până la catul al doilea, mişcându-se şi respirând aerul rece, se va simţi mai bine. Va fi în stare să susţină o conversaţie liniştită. Îşi va da osteneala să nu fie luat drept nebun. Gândeşte că dacă i s-ar prezenta lui un asemenea caz, n-ar fi în stare să prescrie clientului decât medicaţiile generale ale carneţelului portativ: oarecare bromură, o schimbare de mediu, o hidroterapie. „Dar Avramescu cunoaşte, desigur, cazuri interesante; doar e specialist. E o boală a sufletului. Că nu cunosc nimic despre ea, nici vorbă că e inferioritate: jumătate din fiinţa umană îmi e necunoscută. Mă simt atât de ameţit. Şi

trebuie să par, din capul locului, zdravăn. Deocamdată am să mă plâng numai de astenie cu ameţeală. Treaba lui, în definitiv, ce va crede. Numai că seara asta e formidabilă, şi cu toate că e masivă ca o stâncă, parcă se clatină. Cât mă simt de slăbit! Nu, e adevărat, tot se mişcă… Şi, de la mijloc, se răsuceşte greu, ca un trup uriaş de şarpe, cu inele de piatră. Capul fiarei e sus, dincolo de apartamentul profesorului. Să mă ţin bine. Parcă alunecă… solzii şarpelui, negreşit. Urc deodată cu monstrul. În dreptul firmei profesorului am să mă arunc drept în uşă. Şi cu mâna pe sonerie. Numai de s-ar deschide chiar în clipa atingerii… Şarpele se va încolăci, cu siguranţă, pân' la al cincilea. Dovadă că e şarpe, este că nu-mi aud paşii pe trepte. Calc pe muşchii lui şi pe pielea care alunecă. Deşi… văd că sunt tot aici, la intrare: monstrul abia se mişcă, poate niciodată nu mai ajunge."

Pe lângă Octavian trece grabnic o umbră, tot cu paşi fără zgomot, coboară, poate, tot de la Avramescu. „Am s-o opresc, ca să-ntreb despre seară, bineînţeles într-un mod ocolit, ca să nu par suspect. Dacă ar fi urcat, m-aş fi luat repede după ea. Figura nici nu se vede, dar, judecind de unde vine, fereala se cam explică: toţi clienţii doctorilor de nervi se ascund, precum sunt totdeauna trişti şi distraţi. E ştiut că se cred urmăriţi şi suferă ca şi cum orice ochi li se afundă în suflet. Îşi feresc conştiinţa. Şi… deşi nu e cazul… poate că n-ar fi rău să fiu şi eu mai cu băgare de seamă. Dacă n-aş veni la profesor ca pacient, – deşi probabil că n-am nimic grav – dacă aş veni ca un prieten sau cu un interes oarecare, puţin mi-ar păsa de orice ochi indiscret. Acum… mă jenează. Drumul în sus e, de altfel, mai greu, şi din cauza alunecării, dar, la plecare, am să mă las pe vine şi am să-mi dau drumul ca copiii, pe târşite. Nu e niciun pericol… şi… aici… nu e nimic ciudat".

Aude, chiar deasupra capului, un zgomot de uşă ce -se trânteşte. E de la primul cat. Nu îl interesează. Dacă ar fi fost uşa de la al doilea, ar fi strigat de jos, rugind să i se indice o cale mai lesnicioasă. „Interesant ar fi dacă tocmai acum ar veni doctorul din oraş. Am sui împreună, poate chiar şi de braţ. Doamne, sunt obosit11…

îşi sprijină cotul de stâlpul rampei şi se reazimă cu tot spatele de lemnul lustruit de uzură. Închide ochii şi stă cu capul plecat. Dar tocmai atunci pornesc o sumedenie de inşi, unul după altul,

să suie. El nu opreşte pe nimeni, pentru că e hotărât să se ascundă. După ce şirul s-a scurs, ridică fruntea şi se uită pe urmele lui cu ochi grei, osteniţi. Acum îi pare rău că n-a întrebat nimic. Poate printre cei ce suiau, era chiar eminentul profesor... poate – gândul ăsta îl consternează – l-a şi zărit. Cu atât mai delicată îi va fi situaţia. Va părea ori prea bolnav, – şi asta va putea înrâuri diagnoza – ori beat, şi va fi destul de plictisitor. Ar fi mai bine să nici nu mai suie. Până mâine poate nici n-ar mai fi nevoie de doctor. Şi... poate ăsta ar fi cel mai bun lucru ce-ar putea face. „Deşi... dacă am venit până aici, e mai bine să intru. Numai să pot înfrunta şarpele... Asta e socoteala. Dacă aş încerca să o iau în genunchi? Nu e absolut nimeni. Şi, în definitiv, admiţând că m-ar întâlni cineva... M-aş preface că am pierdut ceva. E mult mai sigur: iau oontact integral cu materia. Intr-o singură clipă aş fi sus, într-o singură convulsiune a bestiei... Sper că, aşa cum e întocmit, fiindcă tot nu cred că e şarpe adevărat, arcurile trebuie să se dsstindă la fiecare etaj, ca să lase vizitatorii. La urma urmei, întrucât te scuteşte de orice oboseală, invenţia nu e rea. Numai de nu m-ar arunca de pe el. Dacă n-aş fi atât de ameţit, atât de ameţit, atât, Doamne, de ameţit, n-aş avea nicio grijă. Înainte să plec de acasă era bine să fi făcut un duş. Nu mai pot: toată casa se învârteşte. Şi nu trece nimeni, un locatar sau un servitor. Orice s-ar întâmpla, trebuie să stau jos”. Se aşază pe prima treaptă. „Dacă n-aş simţi că se clatină, aş fi sigur că e seară ca toate scările. S-ar putea, însă, ca şarpele să ducă numai până la el, până la al doilea. Poate că e chiar opera doctorului Avramescu, făcută înadins pentru o primă examinare sui-generis, a bolnavilor, ştiut fiind că, în fond, demenţa nu e decât o dezlegare din chingile realităţii, o ameţeală sau o plutire – după Jamet, o mică boală ca toate bolile, o deviere uneori lină, o chestie de nuanţă, fără ruptură. Şarpele poate fi, deci, un mijloc de încercare a echilibrului. Odată ajuns la uşa profesorului, cazul pacientului s-ar prezenta limpede, ca o carte deschisă. Numai de formă, doctorul i-ar mai pune unele întrebări în genere cu privire la analize. Sau l-ar privi în ochi... Deşi... mi se pare absurd... În primul rând, aici... nu stă numai el. Un şarpe, chiar mecanic, ar stânjeni toată casa. E o seară ca orice seară, numai eu sunt ameţit ca un june... din cauza dragostei. Îmi vine să şi râd... e ridicol... Asta e caz să te duci la un doctor de nervi? Numai.

Pentru asta, numai pentru că mi-a dat prin gând să-l consult, va trage concluzia că tocmai sănătos nu prea sunt. Sunt şi eu medic, îmi dau seama de multe, dar... parcă simt că... de Avramescu mi-e frică."

În timp ce stă de vorbă cu sine însuşi, se aude deschizându-se, cu zgomot de tunet, o uşă de sus. După acest zgomot nenatural – ca un groaznic avertisment făcut poate numai ca să-l trezească pe el, doctorul Peleş înţelege îndată că e uşa profesorului. Acum e sigur că a fost observat. Poate unul dintre cei ce-au trecut înşiraţi a fost el. Trânteşte uşa ca să-l dezmeticească, să-l stimuleze şi să-i arate calea. „Cu siguranţă că profesorul e în uşă, îşi spuse Octavian. Şade în uşă, în ţinuta lui dreaptă, îngheţată şi se uită spre mine, fix, zărindu-mă prin încolăcirile şarpelui. Numai acum îmi dau seama de superioritatea faţă de noi, a doctorilor cugetului. De-abia m-a zărit – într-o trecere grăbită, intenţionat ca să nu pară că mă urmăreşte – şi şi-a dat seama ce e cu mine. Cum, probabil – adică, ce probabil? cu siguranţă – a mai făcut cu zeci şi zeci de bolnavi prăbuşiţi pe treptele scării... Atâta că, în privinţa mea, se cam înşală magistrul... Fiindcă eu n-am nimic, absolut nimic, nicio leziune, care să-i îndreptăţească aerele astea... teribile. Eu sunt, pur şi simplu, amorezat, un doctor amorezat. Mai bine-zis un om slab, un om ca toţi oamenii, bântuit de o patimă. Dacă i-aş spune, punct cu punct, întâmplarea, ar vedea şi el că totul nu e decât o simplă... decât un simplu turment, ce nu va lăsa nicio urmă. Mi-ar prescrie, negreşit, schimbarea mediului, o mică sau mai mare excursie prin locuri cât mai atrăgătoare. Altceva... ce-ar mai putea să-mi dea? O să-i pară, cu siguranţă, ciudat că la nimicurile astea nu m-am gândit chiar eu. E probabil, dar ce probabil? sigur că nu e vorba decât de o tulburare... uşoară. Deocamdată mă supără ameţeala."

Uşa de sus bubuie încă o dată, şi mai străpungător. Ca pe căile unui vis, Octavian se opreşte şi ascultă cu încordare. Tot ce-a gândit până în clipa asta, a uitat, ca prin farmec. Se găseşte în faţa grandiosului şarpe, sub apartamentul doctorului profesor, care, în cadrul uşii deschise, îi face semn că a aşteptat îndeajuns. Octavian deschide ochii mari, dar nu priveşte în înălţime – de frică sau pentru că ghiceşte imaginea. Un singur lucru mai pricepe cu claritate: „al doilea semnal? Probabil că în total vor fi trei, după uzul în genere obişnuit. La al treilea,

pacientul, rostogolit, trebuie – viu sau mort – ... ha-ha-ha... să pornească. Ia-ţi patul tău şi umblă! ordonă din naltul cerului, doctorul Avramescu, însuşindu-şi porunca Mântuitorului... La al treilea tunet... va trebui să urc. Cu orice risc, cu orice sforţare. Dacă nici atunci n-am să pot să păşesc, sunt bolnav, sunt bolnav serios.” Avramescu mai aşteaptă o ultimă detunătură şi, pe urmă, e lămurit. Dacă bolnavul nu se ridică, e condamnat. Examinarea va fi numai de formă. E, probabil, ultima metodă ştiinţifică. Poate încă în curs de experimentare, în orice caz îndeajuns de interesantă. Acum Peleş are o preocupare destul de încordată; îşi aminteşte perfect lungimea spaţiului dintre cele două semnale ’ şi numără clipele până la cel din urmă, când va da marele lui examen. Zgomotul uşii nu s-a produs încă, nu se produce, dar Peleş îl adulmecă închegându-se în depărtări, din întâia vibraţie stâmită de presimţirea uşii că va fi zguduită, căci, înainte de producerea actului, trebuie să fie ideea. „La început a fost doar cuvântul”. Vibraţiile se înmulţesc, tunetul se apropie. Şi pe măsură ce se apropie, sufletul lui Octavian captează toate undele şi se umple de larmă, iar corpul îi tremură, îngheţat, în ritmul furtunos al vibraţiilor. Cu o secundă înainte de tunet, Peleş ştie că va veni. Toată fiinţa lui geme de zgomotul care-a inundat-o ca pe un vas, gata să spargă cercurile.

— Bummmm!

Capul îi izbucneşte în sus şi-i aleargă înainte, iar după el corpul. E parcă numai gândul care fuge pe trepte abia învăluit de pojghiţa materiei, atât de uşoară încât nu-l stăpâneşte cu greutatea. Şi totuşi e trupul lui pe care-l vede alergând ca în zbor, ca şi oum l-ar privi în oglindă. Durata zborului e durată de fulger, dar în suirea fulgerătoare totuşi se precizează, şi imaginea care zboară îl înspăimântă, pentru că trupul lui de carton zugrăvit e o mască a lui, iar capul, uriaş, e legat de el printr-un fir care-i lasă o mulţime de jocuri. Dintr-un singur fior a ajuns. Şi, înaintea uşii deschise, prin care se vede, negi-u, interiorul, ca o gură de carceră, cade drept la picioarele doctorului, în genunchi. Nu ridică ochii spre el, dar îl vede: e înalt şi masiv, ţeapăn, învăluit până la tălpi în manta de cauciuc negru, şi pe chip poartă mască, tot neagră, strălucitoare, cu două găuri prin care se zăresc apele de oţel ale ochilor. Doctorul Avramescu stă drept, ca statuia voinţei şi autorităţii. Octavian, prăbuşit la picioarele lui, s-ar simţi umilit şi jenat, dacă, într-o

singură clipă, nu şi-ar fi şi făcut planul izbăvitor.

— Iartă-mă, te rog, domnule coleg… domnule profesor… Veneam, într-adevăr, la dumneata… Am suit până aici foarte bine – absolut fără niciun accident în tot drumul – şi, tocmai acum – culme a ghinionului mi-a căzut din mână ceva… un mic obiect – în amintire îi fulgeră ceva – un… diamant verde!

Ultimele cuvinte le-a rostit cu un sunet metalic, învăluit în vibraţii care îi cutremură toată făptura… Pentru că numai el ştie ce înseamnă diamant verde.

Dar, după ce le-a rostit, aşa, dintr-o dată şi cu tot sufletul – cu vocea însăşi a sufletului – probabil că şi profesorul a înţeles… „El nu scapă nicio vorbă, niciun simplu accent, nicio inflexiune de timbru. Din de îşi face prima fişă memorială. Cu siguranţă, deci, că a înţeles. Trebuie să-i spun totul! El e deja pe drumul adevărului! Ochiul lui îmi sfredeleşte tot corpul şi sufletul. Niciun ungher nu rămâne în întuneric. Dar profesorul tace, tace şi mă priveşte. Mă lasă să mă tăvălesc la genunchii lui, şi-mi aţinteşte convulsia. Când va crede de cuviinţă, printr-un gest sau o vorbă – dacă şi atunci nu va întrebuinţa tot un semn – mă va ridica din ţărână. Acum însă e peste putinţă. Mă împleticesc, mă încurc în picioarele care nu se pot îndrepta. Şi… mi-a venit din nou ameţeala. Atât de tare, că s-ar putea să şi mor. Deasupra creştetului meu, ca un preot care ascultă spovedania, profesorul stă drept. Poziţia lui nu se schimbă, numai masca se estompează şi, de dedesubt, încep s-apară, mai întâi ca o pată, apoi mai vizibile, mustăţile, sprâncenele, favoriţii şi ochelarii negri. Seamănă a detectiv; adică spiritul şi-a creat forma. Prin lentilele negre strălucesc ochii ficşi; două cuie. E, probabil, o nouă formă a omului, oricât, pentru un nou fel de examinare, o formă mai expresivă, evoluată. N-aş putea să-i ascund nimic. În faţa profesorului detectiv orice forţă mă părăseşte. Trebuie să mărturisesc. Dacă mi-ar pune întrebări, poate m-aş putea strecura printre de, dar în imensitatea liniştii lui mă pierd, mă topesc; niciun atom din mine nu mai rezistă… Minunată metodă… trebuie să recunosc! E doctor mare! Are o siguranţă, o linişte definitivă! Acum, chipul i se întunecă, se întunecă, se întunecă: probabil că mă găseşte înfrânt, fără scăpare. Sper, însă, că am să-l pot dezminţi. Cu toate că din ce în ce mai mult se întunecă… A… pricep… ca să semene a cioclu. Transformarea profesorului în cioclu înseamnă, fără îndoială,

pierderea pacientului. Trebuie să fac imposibilul, ca să-nving. Ştiu de ce sufăr şi orice va crede cioclul, mă lasă indiferent. Am mai suferit şi altădată. Un singur lucru rău are metoda asta oarecum vizuală: e prea rigidă, prea aspră: nu ţine seama de bietul suflet al pacientului, care ar putea să înnebunească de-a-binelea... În privinţa asta ar fi multe de spus şi, când voi fi liber şi liniştit, am să studiez problema şi am să scriu sau să fac o comunicare. Dar, trece vremea şi mă zvârcolesc în zadar, ca un şarpe. Simt că-mi pierd răsuflarea. Mă sufoc! Ajutor! Mă sufoc! Ajutor! Ajutor!”

În camera de culcare a lui Octavian Peleş, aerul era într-adevăr greu, pentru că în afară de el şi... imaginea doctorului de nervi, răsuflau de mai multe ceasuri alţi câţiva inşi, care îl privegheau.

La ora nouă seara, după obişnuinţă, Iudita intrase în dormitor să pregătească patul. În timp ce aşeza lucrurile, socotindu-se singură în apartament, i s-a părut că aude zgomot în birou sau în hol. A stat şi a ascultat. A mai auzit zgomot. Nu se putea ca doctorul să fi venit, pentru că niciodată nu se întoarce din oraş fără s-o sune imediat. Nici în vestiar, nici în cabinet şi nici în sala de aşteptare nu văzuse lumină. Prietena stăpânului, care are cheia din faţă, dacă ar fi venit, n-ar fi stat pe întuneric. Servitoarea se apropie de uşa cu geamuri şi auzi o răsuflare puternică. Tocmai când vroia să deschidă uşa, geamurile mate ale holului se luminară brusc. Surprinsă şi zăpăcită, servitoarea bătu la uşă. Octavian îi spuse să intre. Femeia intră şi îl găsi stând încă în picioare, lângă comutator.

— Ce e, Iudita?

— N-ai ştiut, cine este, me rog, domnul doctor.

— Eu sunt, răspunse, răsuflând adâme, Octavian.

— Poţi se faci camera?

— Sigur.

Niciodată Iudita nu-şi văzuse stăpânul cu o faţă atât de schimbată. Niciodată el nu se întorsese acasă fără să-i pună îndată câteva întrebări şi să-i spună şi o vorbă de glumă. Observase şi ea că, de la o vreme, stăpânul vorbea, e drept, tot mai puţin. Clienţii se mai împuţinaseră, şi de multe ori doctorul pleca de acasă înainte de ora de vizite. Se petrecea ceva şi ceea ce se petrecea era fără orânduială şi nu aducea bucurie, cum ar fi putut să aducă însurătoarea, oare, la un moment dat, păruse

că se apropie. Fusese un timp, nu prea depărtat, când doctorul era copilăresc de voios. Veselia lui îi trecea peste inimă şi Iudita nu rămânea străină de marile ei pricini. Octavian îi vorbea de mutare, de schimbarea mobilierului, de cumpărări de cadre şi de perdele. Nu pronunţa nume, pentru că bătrâna femeie înţelegea, nici vorbă. Odinioară, doctorul nu-şi oprea iubita în casă până la ziuă şi, mai ales, nu o însoţea dimineaţa, pe stradă, în văzul vecinilor şi al oamenilor străini. Mai târziu însă, Iudita se deprinsese să-i servească deseori pe amândoi, cu aceeaşi supunere, simţind cât de mult îi plăcea domnului ca buna prietenă să fie privită ca stăpâna casei. Femeia le ducea cafeaua în dormitor şi surâdea văzându-şi viitoarea stăpână ocupată cu aranjarea camerei în care, în curând, de bună-seamă, va veni pentru totdeauna. După cafea, tinerii porneau în oraş. Pe scări se întâlneau cu alţi locatari cu care Peleş se saluta serios, fără nicio sfială. Ajunşi în stradă, aşteptau, înaintea casei, o trăsură sau o maşină, în care se suiau liniştiţi, negrăbiţi, ca doi soţi. Din toate aceste semne, Iudita trăsese încheierea că totul duce către căsătorie. Nu erau decât câteva zile – cam de când coniţa Magdalena intrase noaptea în cabinet şi lăsase o scrisoare pe masă – de când lucrurile luaseră o ciudată întorsătură. Şi, după înţelegerea Iuditei, schimbarea nu era bună. Iudita vedea, cunoştea şi înţelegea totul, pentru că de ani de zile singurul ei univers era căsuţa simplă şi liniştită a doctorului. Învăţase cu sârguinţă să cureţe uneltele şi măruntele obiecte de sticlă şi de metal, să pună la locul lor, în ordinea cea mai bună, sticluţele, siringile sau flacoanele, după zilnica întrebuinţare. Şi dacă i s-ar fi cerut, ar fi primit să muncească şi înzecit, cu condiţia ca domnul să n-aducă jupânească – cum auzise odată. Văzându-l acum atât de schimbat şi ursuz – cum n-a mai fost niciodată – nu îndrăzni să-i vorbească nici ea, cu libertatea pe care şi-a luat-o totdeauna din zâmbetul prietenos şi atât de îngăduitor al tânărului stăpân. Şi tocmai astăzi ar mai fi vrut să-i ceară şi unele medicamente pentru boala care începuse din nou să o supere. O apucaseră iarăşi căldurile şi iarăşi o poftă de bolboroseală, de vorbărie în bobot pe care nu o putea stăpâni. Pofta de vorbă o apuca totdeauna odată cu fierbinţeala şi odată cu trecerea bierbinţelii o părăsea. Doctorul o vindecase de teama că începe să se ţicnească şi de atunci dragostea şi recunoştinţa femeii ajunseseră nemăsurate. Dar, o

bună bucată de vreme crizele apăruseră foarte des, vorbele izbucneau fără şir, se rostogoleau în cascadă. După trecerea crizei, cu toate asigurările doctorului, Iudita rămânea multe ceasuri abătută. De data asta gândea că n-ar fi de mirare ca criza ce se apropie, să pornească din neliniştea şi neorânduiala ciudată în oare se află toată casa. De multe ori o singură vorbă a domnului făcea mai mult decât doctoria, acum însă, nu-i putea cere nimic şi, din păcate, îşi da seama că nici ea nu e în stare să-l îngrijească cu toată fiinţa. Doctorul Peleş, pe care niciodată nu l-a văzut fără guler în camera de consultaţie, acum era fără guler, cu marginile cămăşii răsfrânte pe piept, ca un om suferind, cu părul răvăşit, cu luminile ochilor înroşite.

La mijlocul nopţii, Iudita, oare picotea pe marginea patului, cu capul pe masa cu calendar şi icoană de sticlă, fu zguduită deodată de viscolul soneriei. Cu inima răscolită alergă în dormitorul stăpânului. Doctorul i-a spus să-i facă numaidecât un ceai, pe care, în cinci minute, femeia i l-a adus. Octavian lungit pe pat, fără haină, l-a sorbit dintr-o înghiţitură, după care s-a ghemuit sub pătură. Tremura din tot trupul şi îi clănţăneau fălcile, deşi era leoarcă de năduşeală. Iudita a rămas lângă el.

Peste puţin timp, văzând că tremurul nu încetează, binişor, l-a mai acoperit cu o pătură. Femeia îl privea speriată şi îi punea întrebări, la care domnul nu răspundea. După mult zbucium, a ridicat capul şi i-a spus, cu ochii holbaţi şi chipul galben, plin de şiroaie:

— Telefonează.

— Telefoneze, me rog, a răspuns servitoarea, alergând spre birou, dar oprindu-se când şi-a dat seama că nu ştie cui să telefoneze. Unde telefonez, mă rog frumos, cooonaş? Ioi-ioi, Doamne! Io nu ştii ce se facem!…

— Domnului Vlădoianu.

— Ştii, ştii, numere! înţeles coconaş, iată, acum se vine, iată se vine. Pote fii sigur, domnule bun este, el ştie chiame doctore, duce spital. Ştepte, nu tremure! Ioi, mama me, Domne!…

Din vorbele gâfâite ale unguroaicei care-şi pierduse tot cumpătul, părând aci că plânge, aci că râde, Vlădoianu a înţeles totuşi că la prietenul lui se întâmplă ceva anormal şi că trebuie să alerge. La ora unu şi jumătate uşa i-a fost deschisă de Iudita, care tremura vargă. Vlădoianu a treout pe lângă ea fără să o întrebe ce s-a întâmplat şi s-a oprit numai în dormitorul cu

lumină puternică, lângă patul bolnavului.

— Ce e, Octavian? Nu eşti bine?

— Cheamă te rog, un doctor de la spital, de oriunde.

Gazetarul îi puse mâna pe frunte şi o ridică plină de năduşeală.

— N-ai nicio preferinţă?

— Nestor să vină.

Vlădoianu se duse la telefon şi într-un sfert de oră, doctorul Nestor se prezentă. Dar gazetarul, care trebuia să ia parte la un congres la Galaţi, peste o jumătate de ceas urma să fie la gară. Fără zăbavă şi fără să mai întrebe pe Peleş, chemă la telefon casa inginerului Stanian şi, după cum era sigur, inginerul primi fără şovăire să-l înlocuiască pentru câteva ceasuri de noapte. Doctorul Nestor aşează termometrul şi cercetă pulsul. Pacientul, cuprins de mare zbucium, n-avea temperatură. În prima clipă nu se putu pronunţa asupra cauzei bolii, dar făcu suferindului o injecţie liniştitoare.

Peste o jumătate de oră nu numai domnul, ci şi doamna inginer Stanian se înfăţişară.

— Pe cine am mai putea să chemăm? întrebă Vlădoianu pe servitoare.

— Pote pe Magdalene, coniţe, nu ştii, pote cunoşte… De bun este… Musai se vine.

— Strada şi numărul! îi porunci scurt Vlădoianu.

De la colţul străzii luă maşina şi, în trei minute, gazetarul fu la poarta Magdalenei Răzvan. Spre marea lui mulţumire, deşi era atât de târziu, la o fereastră văzu lumină. Poarta era descuiată. Intră în curte, ocoli casa pătrată şi se opri în dreptul camerei cu lumină, în care, într-un nor de fum de tutun, zări trei tineri, dintre care unul în uniformă de licean. Bătu agitat, tare, fără să şovăie. Tinerii, din pat, de pe scaun, se repeziră la geam. Vlădoianu făcu semn de chemare. Ieşi mai întâi unul, dintr-un singur salt, apoi ceilalţi doi.

— Domnilor, spuse, cu vorbe precipitate, necunoscutul, sunt trimis de doctorul Octavian Peleş să anunţ familia dumneavoastră că este cam bolnav. El nu are rude în Bucureşti şi cred că nu e bine să fie singur. Nu cred că m-am înşelat cu adresa: aici stă doamna… familia… domnişoara.

— Doamna Magdalena Răzvan. Nu v-aţi înşelat, domnule, îi răspunse Miron, trecând repede lângă vizitator. Eu sunt fiul

domniei-sale.

— Foarte bine, îmi pare bine. Mă numesc Vlădoianu. Eu trebuie să plec chiar în clipa asta la gară. Nici nu ştiu dacă… — scoase ceasul – nu e târziu…

— Mama, să vedeţi, n-ar putea, dar merg numaidecât eu, spuse cu înfocare băiatul.

— Bine. Pot să te duc cu maşina, e vreme.

Cei trei prieteni se repeziră în cameră şi într-o secundă ieşiră din nou, îmbrăcaţi. Miron se urcă în maşină, după domnul cu ochelari.

În scurtul drum cu maşina în mare viteză, Vlădoianu s-a întrebat dacă ceea ce a făcut, fără învoirea doctorului, nu era o greşeală, cel puţin o greşeală de tact şi de formă. Până în clipa când a vorbit cu tânărul care îl însoţeşte, n-a ştiut nimic despre doamna Magdalena

Răzvan. N-a bănuit că a fost – probabil că nu mai are bărbat – măritată, şi mai puţin că putea să aibă un băiat atât de mare. În ziua când a stat de vorbă cu ea, la locuinţa doctorului, numai spre sfârşitul taifasului şi-a adus deodată aminte că a văzut-o încă de câteva ori pe acolo şi, e drept, a bănuit că relaţiile dintre ea şi Octavian sunt mai calde decât cele obişnuite între client şi medic. Tocmai de aceea îşi întrerupsese brusc firul poveştii cu plecarea lui la Buşteni. Tânăra şi frumoasa domnişoară sau doamnă se interesa prea de aproape de inocentul voiaj.

Din ziua aceea gazetarul se mai gândise câteodată la ea şi, când venea la Peleş, contrariat în socotelile lui, era mirat că n-o vede. Când părăsea cabinetul, arunca o privire pe stradă, gândind că era şi mai natural ca ea să aştepte afară plecarea clienţilor. Dacă ar fi revăzut-o în camera de aşteptare, fără nicio sfială i-ar fi vorbit. Dacă ar fi văzut-o pe stradă, cu mare bucurie s-ar fi mulţumit s-o salute adânc, pentru frumuseţea armonioasă. În cele câteva minute de convorbire, în timp ce femeia, muncindu-se să-şi ascundă sentimentele şi senzaţiile, se trăda totuşi prin atâtea lucruri ce nu pot fi ascunse, el începuse să o simtă aproape, ca pe un om ce-ţi deschide, cald, sufletul. Mărturisirea fără cuvinte era cu atât mai frumoasă cu cât era mai fără de voie. Sub discretele aparenţe, trebuia să trăiască marea taină a dragostei. Vlădoianu se pricepea oarecum la femei, dar înţelegea cu deosebire genul cel mai gingaş. Prietena lui Octavian – n-avea nicio îndoială de asta – este una dintre

femeile al căror suflet creează din revărsare perpetuă formele fizice. De la luminile puţin înnourate ale ochilor cu uşoare oboseli, de la culoarea lor îndulcită de vălurile unor nori diafani, până la tonurile acum adumbrite, acum luminate, ale tenului, totul nu e decât suflet transformat în expresie, în materie iradiată. Gazetarului, om cu mare trecut amoros, i-au fost de ajuns câteva minute de contemplare ca să recunoască în cunoscuta întâmplătoare prototipul frumuseţii femeieşti, nealterat de mimetismele sociale. Nicio stridenţă nu este în toată făptura aceasta, niciun accent al sprâncenelor, al bărbiei, al nasului, al pometţilor. Totul limpede, curgător, necesar. Ochiul lui meşter a trecut de la figură la corp şi, fără surprindere, a recunoscut linia feminină a umerilor, înflorirea molatică, fără silă, a sinilor. După asta, zvelta subţirime a mijlocului, ascuţimea ovală a genunchilor, prelungirea dintr-o singură linie, a pulpelor până la vârfurile picioarelor. De la corp, Vlădoianu a trecut la îmbrăcăminte: totul calm, totul net, fără efect urmărit, totul urmând linia şi graţia, după o intuiţie fără greş. Poate după porunca unei gingaşe sfieli modelatoare, după comanda bunului simţ cel mai femeiesc. Niciun mare artist al înfrumuseţării n-ar putea realiza asemenea frumuseţe din asemenea simplitate. Niciun pictor n-ar putea să îmbrace asemenea frumuseţe şi niciun sculptor n-ar putea păstra şerpuirile fără voie ale graţiei.

E, de altfel, şi vremea când inima femeii se rumeneşte, iar culorile ei se ivesc de sub orice veşmânt. Vremea când începe un plâns curios şi un râs alterat de nesiguranţă. La vremea asta, în genere, orice femeie suferă, e profund fericită, e totdeauna gata de sacrificiul vieţii pentru iubire, şi e pornită pe lacrimi: mărturisire nevolnică. Dragostea e acum prea mare să mai poată încăpea într-un simplu surâs sau o vorbă oricare. Marginile de flacără ale ciclonului trec peste aria inimii şi izbucnesc în afară, deasupra trupului şi cugetului. În cele câteva minute de conversaţie cu vorbele, dar mai ales cu tainele Magdalenei, Vlădoianu a pus peste fiinţa şi în adâncul ei toate costumele şi toate muzicile interioare ce a crezut că i se potrivesc. Dar, şi-a spus, ca om cu experienţă, că, deşi totul este pentru concepţia asta, s-ar putea totuşi să se înşele. Ca să nu surpe minunata întruchipare, nu a mai stăruit în închipuire. Şi-a spus că s-ar putea ca Octavian să nu o înţeleagă, ca el, şi atunci – dacă pentru el este de ajuns – ea n-ar fi în niciun caz deplin

fericită.

Când maşina s-a oprit la casa prietenului, gazetarul a scos din nou ceasul, l-a ridicat la ochi şi a socotit. Miron a sărit pe trotuar, mulţumind domnului serios care îl adusese, şi a dat buzna pe scări. În dormitorul lui Octavian Peleş erau câteva persoane străine. El s-a apropiat de pat şi, fără să se întrebe ce impresie va produce, sau dacă şi în asemenea împrejurare are îngăduinţa, a luat mâna moale a bolnavului. Numai după ce s-a aşezat, ca la el acasă, pe scaunul de la capătul patului, şi-a dat seama că nu era singur şi a tresărit, ridicându-se repede, ruşinat, frământat de gândul că poate nici nu a salutat. O undă din frigul ce zgâlţâia pe Octavian l-a fulgerat şi pe el. S-a uitat împrejur. Alături de el, în picioare, inginerul Stanian se uita la faţa năduşită a doctorului şi, lângă el, servitoarea, înţepenită. Lângă fereastra ce da spre stradă, doctorul Nestor vorbea în şoaptă cu soţia inginerului, probabil despre starea bolnavului.

La plecarea de acasă Stanian ceruse voie să-şi însoţească bărbatul, dacă nu crede că ar fi cumva nepotrivit. Stanian s-a grăbit să primească. Irina, cu toată emoţia, n-a uitat să-şi pună rochia ce-i place lui Octavian. Şi-a potrivit, cu destulă grijă pălăria, pieptănătura, lăsându-şi tâmplele descoperite şi, în timp ce se aranja la oglindă, şi-a compus şi aerul cu care va intra în camera suferinţei. Nu s-a îndoit nicio clipă că de boala acestui om fără frână numai ea este vinovată. Nu putea fi, însă, ceva grav. Ştia că Octavian Peleş e un sentimental cu inima la vedere, dar îl credea capabil să facă şi o fărâmă de teatru. Din toate gesturile lui şi din tot ce-i spusese, pricepuse că bietul om suferea serios, dar avea şi convingerea, mai puţin absolută, că, în serviciul sentimentului lui neîndoielnic, punea şi o picătură de artă, în care nu se sfia să strecoare şi efecte de umilinţă. Tocmai picătura asta de artificiu ţinuse ea – şi încă perseverează – să i-o pedepsească.

Gătindu-se în oglindă, gândeşte, cu toată luciditatea, că actul ăsta nocturn e cel mai tare din tragicomedie. Trebuie să se prepare, să nu fie depăşită de partener. În primul rând, se va face cât mai frumoasă, ca să nu piardă prima tărie. În al doilea rând va compune câteva replici şi câteva gesturi puternice.

Când a intrat însă în dormitorul doctorului, a văzut de îndată că boala nu era înscenare. S-ar fi putut, deci, să aibă şi altă cauză… din nefericire. Cu tânărul doctor nu se putea vorbi, dar

împrejurarea era nimerită să înlesnească luarea câtorva informaţii de la Iudita

— Auzise de ea – pe care s-a grăbit s-o tragă mai la o parte. „De când e bolnav? Cum i-a venit? Domnul ăsta e doctor? Cine-a vorbit la telefon? Chiar bolnavul a spus să ne cheme?”

Din puţinele şi răvăşitele vorbe ale femeii, nu a reţinut decât răspunsul limpede, la întrebarea din urmă:

— Nu, asta nu, domnul care-ai venit, el spune. Asta aşa este.

Aşadar, doctorul e bolnav. Şi boala lui s-ar putea

— E aproape probabil – să nu aibă nicio legătură cu dragostea. După lămuririle Iuditei, Irina s-a apropiat de bolnav, care însă nu mai prezenta interesul de acum un minut. Şi faptul de a se fi înfrumuseţat atâta înaintea oglinzii, umileşte femeia şi o revoltă. Omul ăsta străin, pentru care ea se sculase din somn şi alergase prosteşte, nu suferă pentru ea. E atât de supărată încât nici nu-i vine să-l mai privească, iar poziţia lui, de bărbat cât un munte zăcând în pat, e pur şi simplu dezgustătoare.

Dacă până acum se complăcuse întrucâtva în rolul de Julietă şi lăsase iubirii doctorului, sau poate numai ambiţiei lui masculine, oarecare speranţă, scena cu boala asta adevărată o smulse la realitate şi judecată. Din ceasul ăsta, niciun fel de favoare, nici măcar amiciţie. Prin gând îi trecură câteva scene copilăreşti – acum cu totul ridicole – din Bucureşti şi de la Buşteni, scene în care ea consimţise să joace ceva nesărat, absolut de prost-gust, dar finalul îl avea la îndemână, pentru orice moment. O revolta mai ales aducerea aminte că în timpul spectacolului se simţise chiar încântată de rol. Doctorul luase din capul locului rolul în serios, devenind tragic.

După ce se interesă de la doctorul Nestor despre boala lui, înţelegând că nu poate fi vorba decât de o criză aspră de surmenaj intelectual, – şi-a amintit şi de comunicare – se întoarse iarăşi la patul de suferinţă străjuit de bărbatul ei care-i păru deosebit de ridicol, în concentrarea lui, de servitoare şi de tânărul licean care, chiar de când intrase în cameră, i se păruse – nu-şi poate explica pentru ce – prost crescut şi voit insolent. Asigurându-se că Peleş e cufundat în somnul lui răscolit, găsi că e momentul să se strecoare, convinsă că n-a fost recunoscută. Se apropie de inginer şi şopti:

— Nu crezi că am putea să plecăm?

— Nu, răspunse numai din cap, Stanian.

— Eu, în orice caz, plec.

— Bietul doctor, cum vrei să-l părăsesc?

— Tu mai poţi să rămâi.

Convorbirea a fost pe şoptite. În timpul ăsta, doctorul Nestor se apropiase să le spună că, fiind de gardă la spital, nu mai poate să stea.

— Eu rămân, spuse Stanian.

— Sunteţi, desigur, rude.

— Nu, doar prieteni.

— Dacă tu mai rămâi, eu plec cu domnul doctor, hotărî Irina.

— Sunt cu maşina, se înclină doctorul, arătând că acceptă să o conducă.

— Eu am trimis maşina, rosti inginerul. Dacă nu vă stânjeneşte… vă mulţumesc.

Irina întinse mâna pe care soţul o atinse cu buzele şi, trecând pe lângă tânărul ce sta înlemnit, cu un chip foarte grav, în picioare, rosti tare, cam înţepat, fără să-l privească:

— Este prea multă lume. Bolnavului îi trebuie aer.

După plecarea soţiei şi a doctorului, inginerul se aşează pe scaun.

La o întrebare a lui Miron, Iudita, cu ochii împăienjeniţi de o ceaţă rău prevestitoare, pe care băiatul o cunoştea, răspunse printr-o divagaţie:

— Acum mergi la Orade. Acolo este tramvai. Cine spus că nu e tramvai? Ştie che minte. Tote lume ştie che este. Numai cine nu vre, nu se ştie. Io iei trenul şi du-te. Gara este în Orade, încă pre mare. Vine trenu şi plache trenu. Cine vine, musai el vede. Şi tramvai, şi tresure, şi gare şi restaurante şi tote. Acuma bolnav este. Nu-i la Orade, mama me moarte este. Cine ştii? Apoi face el senetos. Mergi Orade…

— Iudita, adu o cană cu apă! îi porunci Miron, încleştând-o de braţ. Şi cu o voce mai apăsată, ca să-i înfigă vorbele în creier: nu vezi că domnul e bolnav? Hai, isprăveşte odată!

Femeia izbucni într-un plâns zgomotos, cu sughiţuri. Miron o împinse spre uşă. Dar ea se opinti în pervaz şi izbucni şi mai tare:

— Acume, coconaş bolnav este. Acume moare. Ducem Orade. Iudita bolnav este, amendoi moare, mama me, mama me!

— E cam zănatecă, lămuri Miron pe inginer, după ce încuie. Are crize de astea. Nenea Tavi spune că nu e nebună, îi tot dă

doctorii şi îi face injecţii. Tocmai acum i-a venit…

— S-a mai şi speriat, grăi Stanian. Vlădoianu a plecat la Galaţi?

— Aşa cred, murmură Miron, după o pauză, când pricepu despre ce era vorba.

— N-are nicio rudă în Bucureşti?

— Nu are, adică… suntem noi… mai apropiaţi.

— Sunteţi rude cu doctorul?

— Nu… propriu-zis cunoscuţi… buni prieteni.

— Tot Vlădoianu te-a chemat şi pe dumneata?

— Da, dumnealui m-a adus cu maşina.

— Cred şi eu că e o tulburare nervoasă, cum spune şi Nestor. L-am mai luat, noi pe la Buşteni, să mai schimbe. Surmenaj. Să nu crezi că e glumă: spitalul, Institutul de igienă, după-masă clienţii. Pregătea şi o comunicare. Şi aia îi lua vreme. Muncă obositoare… Parcă răsuflă mai liniştit. I-ar face bine dacă ar dormi adânc.

Inginerul n-a părăsit pe bolnav până în zorii zilei. Octavian adormise profund. La capul lui n-a mai rămas decât micul prieten care, ca să n-adoarmă, răsfoieşte un vraf de reviste aduse din sala de aşteptare. Din timp în timp se scoală binişor de pe scaun şi face un ocol prin odaie. E fericit că-şi poate veghea prietenul mai în vârstă şi gustă de pe acum bucuria ce va simţi nenea Tavi, la deşteptare, când va da peste el.

VII

Când Octavian Peleş deschise ochii în ziua mare, zări pe Miron care, nu demult, aţipise. Maldărul de reviste era răsturnat şi răvăşit pe covor. Odinioară, într-o asemenea situaţie, ar fi luat mâna băiatului şi l-ar fi tras lângă el, cum fac părinţii cu odraslele lor dimineaţa. Nu e prea multă vreme de când se juca cu el, îi da cutii colorate de doctorii sau îl prepara la câte o materie de şcoală, toate săvârşite cu’ o mare plăcere. Miron îi aducea în casa plină de cărţi şi de instrumente, odată cu seninătatea nesfârşită a unui suflet copilăresc, parfumurile cele mai tainice ale Magdalenei. Îl iubea şi mai mult pentru asta şi deseori se pierdea, zâmbitor, în contemplarea atâtor asemănări fizice şi sufleteşti dintre mamă şi fiu. Pe Magdalena niciodată nu o putuse contempla îndelung, sfiindu-se să nu fie surprins, dar tot ce i se părea mai atrăgător în fiinţa ei, regăsea în Miron, şi era liber să admire şi să amănunţească. Când îi netezea fruntea,

palma aluneca şi pe fruntea lină a femeii, şi în vorbele drăgăstoase ce-i spunea, intrau multe gânduri şi dezmierdări ce mergeau mai departe. Dar astăzi, când, deschizând ochii, îl zări adormit, strânse, supărat, pleoapele. În secunda aceasta îşi dete seama, ca într-o fulgerare, că între ziua de ieri şi cea de astăzi s-a întins veşnicia, că o viaţă întreagă s-a prăbuşit undeva, într-o groapă, şi că oamenii ce se văd sunt doar umbrele celor morţi.

Când era în delir, de câteva ori i se păruse că e înconjurat de oameni mulţi, care îl privegheau. Visul întunecat avusese şi transparenţe de o secundă pentru lumea realităţii. Din când în când, gonea pe treptele nesfârşite ale scării lui Avramescu, se oprea brusc, ca izbucnirea soneriei unui deşteptător, după care urmează o tăcere mai puternică decât strigătul. Octavian îşi da atunci seama că e bolnav, că e întins pe pat, că prieteni cu ochi încruntaţi îl măsoară, dându-şi silinţa să-l aducă la viaţă. Cu ochii închişi în care se zbăteau flăcări neîntrerupte, izbutea să lămurească odaia şi să recunoască chiar oamenii. Dar clipele albe se stingeau ca scânteile sub aripa neagră a delirului, părând de fulguiri dintr-un vis. Deasupra tuturor curselor pe căi năzdrăvane, marţială şi îngheţătoare, răsărea, sus de tot, în dreptul uşii care da în văzduh, imaginea uriaşului transformist, genialul doctor. La un moment dat, pe când Peleş aştepta, făcut ghem la picioarele lui, semnul să se ridice, s-a produs o bubuitură, după care s-a schimbat şi tabloul: în locul scării şi a diabolicei arătări a apărut dormitorul şi, în el, deodată, ca o lumină răsărită în prag, ca o lumină verde, uluitoare, Irina Stanian.

Nu i-a auzit chiar şi vocea? Sau tocmai asta a fost divagarea?

însă doctorul a avut vreme să se înalţe cât mai mult în genunchi şi să scoată un strigăt, un strigăt (parcă s-a poticnit în gât): „Dia-mant ver-de!”

în aceeaşi secundă şi-a simţit sufletul străduindu-se să-şi smulgă leşul de la pământ şi să-l înalţe înaintea imaginii. Dar tocmai atunci a izbucnit un alt sunet şi, într-o clipă, în conturele verdei arătări a intrat, îngheţat şi neîndurător, Avramescu.

Ori de câte ori pe seara diabolică se producea un zgomot sau o mişcare, tabloul suferea o cutremurare, o clătinare şi apărea în locul lui, dormitorul bolnavului, plin de oameni care stau în picioare. Dar, după multe întretăieri ale vieţii cu visul, în gândul doctorului s-a făcut deodată linişte mare, o mare linişte

mângâietoare, ca după o luptă pe viaţă şi pe moarte, şi, în negurile ostenelii biruitoare n-a mai rămas să-i lumineze atlâncimile decât imaginea – aşa cum se vede pe cer dimineaţa, – unei stele mari care plânge.

După atâta veghe şi neodihnă, Miron se cufundă tot mai adânc în somn. Faţa galbenă primeşte eterica lumină a soarelui blajin ca o simplă încercare. Doctorul, nemişcat, îl priveşte. La început, când l-a zărit printre gene, a fost luat de un cutremur, ca în faţa unei ameninţări: copilul, ostentativ parcă, îşi reprezenta tocmai în ceasul ăsta mama, şi niciodată chipul lui – împalidat acum de veghere – nu semănase mai extraordinar cu al ei. De aceea prezenţa lui părea insuportabilă. Ca şi odinioară când, privindu-l, Octavian îi adresa în tăcere vorbe de dragoste pentru femeia-mamă, îi grăia şi acum, în alt fel, dar cu aceeaşi convingere: „Nu te mai pot iubi, s-a sfârşit, e zadarnic”.

însă lumina zilei pătrundea tot mai larg şi se revărsa peste tot. Şi, pe măsură ce totul se limpezea, pe măsură ce privirile fără halucinaţie rămâneau tot mai mult pe chipul străveziu al băiatului adormit, inima suferindului începea să cedeze înduioşării. Nu mai era vorba de o femeie, fie chiar Magdalena, ci numai de copilul-prieten care, în ciuda sforţărilor de a rezista somnului pân’ la capăt, pentru a-l apăra, adormise şi el. „Bietul băiat” îşi spuse doctorul, aţintind capul galben pe braţele grele atârnate pe lângă corp. Se ridică din pat cât putu mai încet şi veni lângă scaun. Dar când ajunse lângă el, Miron tresări din tot trupul, ochii buimăciţi se opriră speriaţi asupra doctorului. Bolborosi dezlânat:

— Te-ai sculat, nene Tavi?

Aruncă o privire rătăcită prin cameră, se ridică în capul oaselor, depărtând cu piciorul maldărul de reviste.

I se citea pe figură părerea de rău că fusese găsit adormit. Dar Octavian îi alungă supărarea:

— Tu nu te-ai putut odihni, Mironică. Ai vegheat lângă mine, bietul băiat. Şi, ca să-i dea importanţă:

Mi-a fost foarte rău.

Pe faţa băiatului luci o mare undă de mulţumire. Se învioră ca la poruncă şi-şî recăpătă siguranţa. De bucurie că Octavian se trezise, nu ştia ce să facă. Simţea nevoia să-l îmbrăţişeze într-un ropot de vorbe, ca să-i întoarcă atâtea acte de prietenie primite când şi el suferise. Dar nu ştia cum să înceapă. Octavian îi luă

amândouă mâinile şi îl privi în ochi:

— Ce-am făcut, Mironică? Aşa e că n-am fost serios? Parcă prin vis am simţit că eşti lângă mine. Cine v-a anunţat? Vlădoianu?

— Chiar dumnealui a venit. Trebuia să plece la Galaţi şi n-ayea cine să rămână cu dumneata. Mama încă nu ştie.

— Ştiu că a venit şi Nestor. Mi se pare că chiar eu am trimis după el. Ce spunea? Mai ţii minte? Nu că sunt surmenat?

Glasul care vorbea era limpede şi în luminile ochilor obosiţi fluturau unde sfielnice de bucurie forţată, în care Miron vedea o totală însănătoşire.

— Ia să bem noi amândoi câte o cafea cu lapte, cu cozonac, cum ne place nouă.

Iudita aduse tava. Doctorul sorbi laptele fără să se mişte din pat. După ce goli ceaşca, Miron strânse revistele de pe jos, le aşeză pe masă, apoi le luă în braţe şi le duse la locul lor, în sala de aşteptare. Cum Octavian Peleş trebuia, probabil, să se scoale, să se îmbrace, băiatul deschise uşa şi trecu în birou. *Testut*-ul îl aştepta desfăcut la pagina unde citise ultima oară. Se aşeză în fotoliul cel mare, ca un sultan, sau, mai bine-zis, ca un doctor adevărat, şi începu să citească. Lectura era surprinzător de uşoară şi toate înţelesurile ştiinţei sunt mai prejos de puterea pătrunderii lui. O dată mai mult, îşi spuse, că medicina este cea mai uşoară dintre învăţături, numai să memorezi. *Testut*-ul este şi mai uşor decât alte cărţi, cum ar fi, de exemplu, tratatul acela de patologie, în care, după ce a crezut că surprinsese toate tainele unei glossite exfoliatrice, de care suferea pare-se mama lui, la capitolele următoare dete peste un snop întreg de neamuri de boli asemănătoare. Leziunile, chiar dacă se asemănau mult în aparenţă, dar cauzele, cauzele, de erau atât de ciudate! La capitolele de încheiere ale terapeuticii, toate cunoştinţele se prăbuşeau. Probabil că de aici, de la descurcarea iţelor ăstora, porneşte greutatea iniţierii. Bolile astea se aseamănă toate între de, şi asta creează colosale confuzii. Când a spus lui Octavian ce descoperise, doctorul a râs foarte mult. Miron îşi aminteşte întâmplarea, nu fără oarecare mâhnire. *Testut*-ul e mai limpede, fiind cartea studenţilor. Numai după câteva pagini ai» impresia că eşti un savant. Totuşi e atât de plăcut să cuprinzi atâtea adevăruri dintr-o simplă ochire. Dă pagină după pagină, cu o

voluptate pe care de mult nu şi-a mai îngăduit-o. Acum e mult mai împrietenit cu termenii medicali, pe care altădată îi scotocea, enervat, în *Larousse*-ul medical de alături – şi el, de altfel, tot un fel de comoară miraculoasă încărcată de figuri minunate.

În biroul ăsta, de câte ori n-a stat singur, ceasuri întregi, cercetând cărţi imense cu imagini colorate, în care fizicul omenesc se desface până la pulbere. Cunoştinţa cu textul a făcut-o numai de vreo doi ani, de când înţelege

- mai uşor franţuzeşte. Octavian îi recomanda cu un aer foarte serios cărţile cele mai potrivite. Când închidea copertele uriaşe, Miron avea sentimentul că făcuse o cucerire mare şi conversaţia dintre el şi Octavian urma de îndată, atât de instructivă şi pitorească. E drept că, după întâmplarea cu glossita exfoliatrice pierduse mult din iniţiala trufie; după zecile de pagini atât de clare ale prezentării diferitelor boli, ştia că vine, către sfârşit, în loc de o explicabilă desluşire, surpriza unui uriaş labirint. I se părea că cele mai multe maladii au aceeaşi tulpină, atât sunt de amestecate în simptomatologie şi de răsucite în geneză. A găsit că glossita exfoliatrice, care pare o simplă iritare a mucoasei, poate proveni din stomac, din ficat, din sifilis, din nervi şi din câte şi mai câte procese fizico-chimice, greu sau poate cu neputinţă de lămurit. Cât despre tratament… se înţelege:

— Variază după bolnav, i-a răspuns într-o zi doctorul la o asemenea întrebare.

Răspunsul ăsta i-a luminat surprinzător o seamă de Umbre ale închipuirii, dar i-a şi adumbrit multe căi ce mergeau spre un absolut. Prilej însemnat pentru iscodirile lui Miron care aducea fără întârziere şi acasă noile descoperiri, întrebările adânci dătătoare de frământări şi iluzii. Magdalena îl aştepta totdeauna nerăbdătoare şi îl asculta fericită. Fiecare cuvânt al băiatului era nu numai o minunată dovadă a bunei lui judecăţi, dar şi un petec plin de vibraţii din atmosfera personală, din felul de a gândi şi din preocupările doctorului. Miron era ceva mai mult decât copilul Magdalenei Răzvan şi ceva mai mult decât micul prieten al lui Octavian, încărcat cu toată muzica tainică şi tot parfumul legăturilor dintre ei. Niciodată în cugetul nevinovat al băiatului, doctorul n-a surprins înţelegerea acestor vechi legături, şi totdeauna s-a ferit de a tulbura prin cea mai mică

indiscreţie, cristalul sufletului lui atât de curat. Dacă undele lui s-ar fi tulburat, poate că tulburarea ar fi trecut şi în apele sufletului femeii, tot atât de adânc şi tot atât de nevinovat. Doctorul se obişnuise să descifreze din privirile unuia ceea ce se afla în inima celuilalt. În convorbire Magdalena pronunţa de nenumărate ori şi în orice fel de împrejurare numele lui Miron, iar băiatul îşi împletea tot micul lui univers în jurul ei.

— Nene Tavi, ştii că mama nu crede chestia aia cu guturaiurile suspecte. Mi-a fost imposibil să o conving. Spune că a avut o sută de guturaiuri şi că niciunul n-a fost tuberculos. Inţelege-te cu ea, dacă poţi! Ea se ia după mama-mare, care spune că n-a avut niciodată vreo boală. Ceea ce poate fi numai o simplă întâmplare. Aşa e? Dacă vreau să o lămuresc, râde. E nostimă... nu-i aşa?

— Şi dumneaei ce părere are, meştere Mironică? Aşa e că nu înţelege, ca noi?

— Ea crede că glumesc, răspunde, afectat şi puţin necăjit, băiatul. I-am spus să nu mai umble aşa subţire îmbrăcată, că o să vadă pe urmă.

— Bine-ai făcut, Mironică. Trebuie s-o mai ţinem de rău, că noi tot ne pricepem, fiindcă citim la carte. Ai văzut bine la „Maladiile căilor respiratorii...”

— Sigur că da. Nu ţi-am spus? Dar crezi că ea vrea să priceapă? Spune s-o las în pace, sau izbucneşte în râs. I se pare de glumă. Degeaba a stat atâta timp la spital!

— Altfel, noroc că e sănătoasă, urmă Peleş, serios, ca să-l liniştească. Dar, negreşit, nu e bine să se expună.

Miron mai povestea doctorului şi alte lucruri ce se întâmplau în casă: îi vorbea despre meditaţia zilnică, îl ţinea la curent cu orele de culcare şi deşteptare ale tuturor; îi istorisea despre acordorul de piane, despre ciudăţeniile mamei-mari, despre conflictele dintre Marioara – pisica – şi Nero – căţelul negru cu sprâncene de antilopă. Din povestirile astea se întocmea – în toate amănuntele – viaţa intimă a întregii familii, deci şi a Magdalenei. Prin aceste nimicuri de fiecare minut, ca printr-un păienjeniş transparent, se strecura minunata făptură a femeii iubite. Doctorul asculta fiecare cuvânt, cu o mare băgare de seamă, cu fiecare cuvânt şi cu cunoaşterea întâmplării Celei mai neînsemnate putând să pătrundă tot mai adânc în viaţa ei de puritate, de candoare şi graţie. Dar nici Magdalena nu se lăsa

mai prejos cu poveştile:

— Ştii că domnul Miron al dumitale n-a mâncat oul de dimineaţă? Ar trebui să-l cam cerţi. Azi a asurzit-o pe biata mama cu radio. N-ar fi rău să-l întrebi dacă şi-a îmbrăcat toate cărţile.

Toate aceste încriminări sunt spuse, e drept, cu destulă tandreţe, dar şi cu o atât de îngerească convingere şi cu un aer atât de serios, încât doctorul cu greu îşi poate ascunde zâmbetul în faţa ploii de gingăşie. Din tonul serios şi însufleţit, se vede bine că astea sunt şi cele mai mari şi cele mai mici întâmplări din viaţa ei toată. Miron în sus şi Miron în jos. „Miron mi-a adus o pară atât de frumoasă, splendidă, că am mâncat-o înainte de masă, mama ne-a şi certat, că ne stricăm foamea. Miron spune că n-a mai văzut om să nu se ducă la cinema, ca mine. Ştii că i-am cumpărat lui Miron un ceasornic, dar nu ştie încă. Nu i-l dau până la ziua lui. Cred că n-ai să mă spui”.

Şi aşa mai departe.

- După o bună vreme de rătăciri prin *Testut,* Miron îşi dete seama că doctorul întârzie cam mult. Nu mai era îngrijat, însă, de sănătatea lui. Mai deschise şi *Tratatul* de lângă el. Obosise şi ochii îi lunecau pe deasupra rândurilor. Închise, în sfârşit, şi a doua carte şi îşi aruncă ochii pe birou; se uită, somnoros, prin câteva reviste româneşti şi străine, întorcând leneş foile.

Uşa dinspre hol se deschise şi apăru servitoarea.

— Ce s-a întâmplat, Iudita? Domnul nu s-a sculat? întrebă cu vorbe precipitate, băiatul.

— O, de când ai plecat! răspunse, minunându-se, servitoarea.

— Şi… n-a ştiut că sunt aici? Asta e nostim. S-o fi dus la spital?

— Aşa e, la spital. Sigur: unde se mergem?

— Era bine? Se plângea de ceva? Nu ţi-a spus dacă-l doare ceva?

— No, ce se spune la mine? Coconaş tiner este. Io eşti bolnave. Domnu’ doctor nu eşti bolnave. Iudit, face senetos… spune. No, cine ştii?

Miron mai ascultase de câteva ori deraierile bietei femei, dar, prevenit de Octavian că nu e decât o boală curioasă a vârstei, nu se speriase niciodată de de. Acum, singur cu ea în toată casa şi temându-se ca femeia să nu izbucnească mai rău, se pregăti

să plece. Făcu puţină ordine printre tipăriturile de pe masă, introduse în marele *Tratat* semne la pagina întreruptă şi vru să se scoale de pe fotoliu, când ochii deteră peste un plic pe care citi, cu surprindere, numele mamei lui. Pentru că scrisoarea era închisă, plicul bine lipit şi fără mărci, gândi că el fusese destinat să o ducă. Mai făcuse treaba asta de multe ori. Băgă plicul alb, mare, cu hârtie groasă, ca toate ale doctorului, în buzunarul larg al tunicii şi plecă fără să mai gândească nici la sănătatea lui, nici la conţinutul scrisorii, nici la starea de boală a servitoarei, care, în prima clipă, îl zguduise puţin. În gând mai stăruiau încă frânturi de înţelesuri din cărţile răsfoite. Va discuta despre de chiar astăzi cu Magdalena, deşi ea nu-l ascultă totdeauna cu egală şi cuvenită încordare. Îi pare rău că până acum încă nu s-a învrednicit să caute, printre bolile bănuite, suferinţa Iuditei, să-i lămurească cel puţin datele aparente, până la punctul unde lucrurile obişnuit se complică. Nu din convingerea că tocmai el ar putea să găsească un leac pentru chinurile devotatei femei, ci pentru că rar are ocazia să facă o confruntare între mărturisirile pacientului şi arătările cărţii. Odată şi odată, nu chiar cât de curând, când va isprăvi ceea ce a început, va căuta *boala întoarcerii vârstei,* cum a numit-o Octavian. Îi pare atât de bine că nenea Tavi s-a făcut sănătos. Boala lui neaşteptată, la care a asistat din fericire, îi dă prilejul să vorbească cu mama lui despre lucruri grave, puţin obişnuite şi cu atât mai interesante cu cât în joc a fost însăşi viaţa bunului lor prieten. Dacă Magdalena va fi încă acasă, chiar acum îi va spune totul, fără nicio rezervă, totul, tot ce s-a petrecut atât de neaşteptat. Cât de mulţumită se va arăta ea când va afla că el a alergat noaptea, pe neştiute, la doctorul care, iată, a fost şi el o dată bolnav.

Mergând grabnic spre casă, se simte înălţat de mândrie şi îşi făureşte în minte tabloul care va fi acasă. Cu toate că îşi închipuie toate culorile prin care va trece chipul” mamei, cu toate că şi-o închipuie sorbindu-i vorbele şi îmboldindu-l să ajungă mai repede la punctele principale ale istorisirii, el va povesti totul în amănunt, tacticos, ca să facă o expunere cât mai completă a situaţiei. Va pomeni – tocmai în apropierea casei îşi aminteşte – şi de doamna fardată, nesuferită, care a găsit să spună că tocmai el strica aerul din odaia bolnavului…

VIII

Cu toate că i se părea că n-are de ce să fie neliniştită, Irina Stanian n-a putut să închidă ochii până la întoarcerea soţului. Când auzise prin telefon despre boala surprinzătoare a lui Peleş, avusese o mare şi tainică tresărire. Fără să se gândească la inimic, alergase să-l vadă. Dar, la căpătâiul bolnavului, suferise o serie de contrarieri, care au sfârşit într-o senzaţie de dezgust faţă de omul în toată firea care zăcea în pat, neputincios, în faţa atâtor oameni îngrijoraţi. La început nu şi-a dat bine seama de ceea ce se petrecea în sufletul ei. A trebuit să se întoarcă acasă, să se dezbrace, să se aşeze în pat, ca să poată începe să se mai limpezească şi... să se liniştească. Cu trecerea ceasurilor de meditaţie, în întâmplarea haotică începu să se precizeze o pârghie. Femeia însă se temea să o dezvăluie cu totul, ca să nu fie nevoită să spună ea însăşi despre sine o vorbă îngrozitor de gravă şi de umilitoare.

Când inginerul a răsucit cheia în broasca uşii, trează, cu ochii măriţi şi figura galbenă de neodihnă, a strâns repede pleoapele. Dar când uşa s-a deschis, fără voie a deschis şi ea ochii aţintindu-i asupra bărbatului.

— Ei, ce-a mai fost? întrebă, cu ton făurit cât mai nepăsător.

— Absolut nimic. E mai bine. A fost doar o criză... ciudată, e-adevărat.

— Cine-a spus că... o criză ciudată? Aţi mai chemat alt doctor?

— Nu, am telefonat chiar lui Nestor să nu se mai ocupe.

— Bine, dar Nestor nu găsea nimic ciudat, cum spui tu. N-a spus că este vorba de surmenaj? Ce-ar putea să fie ciudat într-o criză de surmenaj? Dacă n-o fi, poate, chiar mai puţin: o simplă influenţă cu febră. Eu nu cred să fi fost surmenaj. Cum surmenaj, când, în ultima vreme el mai mult se distra? îşi neglija şi spitalul şi clientela particulară. Nu mai lucrase nici la comunicare. Cine ştie ce-o fi? Să nu fie... amorezat! Ha, ha. Ha...

Când a pronunţat ultimele cuvinte atât de glumeţe şi urmate de un hohot de râs, Irina a simţit că se îneacă. Nădăjduise că, înainte să ajungă până la de, va căpăta un răspuns. Dar a trebuit să le spună, cu vocea seacă, cu sunetele rămase pe jumătate în gât.

— Nici pomeneală! Nici vorbă de o prostie ca asta! izbucni, cu o mare convingere, inginerul. Să te interesezi şi tu, dacă plec.

— Vlădoianu a plecat la Galaţi? întrebă soţia plictisită, nemulţumită de răspunsurile stupide ale bărbatului, şi trecându-i prin gând că s-ar putea interesa şi aiurea. Şi, apropo... dar... băiatul? Dar băiatul acela?...

— Sigur că a plecat.

La ora zece, plină de siguranţă şi stăpânire de sine, Irina se duse la telefon şi întocmi numărul. Dar aşteptă zadarnic răspunsul. Pentru că chiar Stanian o sfătuise să se intereseze de sănătatea doctorului, va întreba fără nicio sfială pe oricine va veni să vorbească. Cu toate că, înainte de a se duce la aparat, presimţise. Că bolnavul nu mai are nimic, că s-a sculat din pat frumuşel şi că şi-a reluat de îndată treburile obişnuite. A doua oară n-a mai încercat să vorbească. Rămăsese ca Stanian să se intereseze după-amiază. Dar inginerul, care plănuise să se repeadă cu maşina până la doctor, a fost hărţuit şi furat de o serie de treburi mărunte, care nu i-au mai lăsat vreme. Seara a telefonat de acasă, însă tot de pomană. A doua zi, dis-de-dimineaţă, a trebuit să plece cu maşina la Câmpina, de unde urma să se înapoieze chiar seara, dacă de acolo nu va fi chemat la Braşov. La ora dejunului, Irina a fost anunţată că el şi-a urmat drumul şi că va lipsi cel puţin două zile. La auzul ştirii, femeia s-a întristat. De ani de zile era obişnuită să rămână singură pentru câte o vreme. Acuma însă, ideea singurătăţii a speriat-o. Va fi o bucată de timp absolut goală, absolut goală. Ar trebui poate să se intereseze de sănătatea doctorului. Dar e hotărâtă să nu mai facă niciun fel de încercare. Este hotărâtă să vrea.

Aşa cum presimţise, lipsa lui Stanian s-a dovedit apăsătoare, chiar din primele ceasuri. Femeia a încercat toate mijloacele ca să omoare timpul: a revizuit toată casa, a lucrat. A trecut în revistă toate cărţile din bibliotecă şi a tras una din de ceva mai ieşită din rânduri, pe care ştia că o mai citise. Cartea, care altădată îi păruse frumoasă, acum o găsi plată şi îngrozitor de lungă pentru moftul ce cuprindea. Filele erau atât de presate, încât parcă şi de voiau să oprească lectura. Privirile urmăriră rândurile îmbâcsite cu litere foarte mici. Se întreba cum de a avut răbdare odinioară să citească în întregime sute de asemenea cărţi, toate sau aproape toate, fără interes, fără întrebări şi răspunsuri omeneşti, arzătoare. Clasicii fuseseră până a nu se mărita, autorii ei preferaţi. După căsătorie i-a orânduit cu mare atenţie în bibliotecă, între altele şi pentru că

nu erau pe placul lui Stanian. Bărbatului, foarte mult ocupat, îi trebuia o lectură cât mai puţin obositoare. Irina, devenită cu multă bucurie lectriţă, i-a citit în fiecare seară câte o jumătate de oră, câte o oră. Gyp, Willy, Dekobra, Georges Ohnet şi mulţi alţi autori din biblioteci cartonate şi ilustrate, au fost consumaţi. Deşi ea nu se prăpădea de fel după ei, citea totuşi cu o mare plăcere şi regreta de câte ori Stanian îi lua. Somnoros, cartea din mână, spunând că a obosit. În partea stângă a bibliotecii aşezase intenţionat cărţile negre, denumite astfel în glumă. La de nu umbla decât când îi cerea soţul sau când împrumuta cunoscuţilor.

în seara asta, după ce s-a convins că nu poate urmări un text mai serios, s-a gândit să se adreseze şi ea rafturilor uşoare. Cărţile lucitoare şi-au prezentat cuprinsul prin simplele nume ale autorilor, de pe cotoare. „Toate cărţile astea se iau la întrecere să ocolească adevărata viaţă”, îşi spuse, păşind încetişor pe covor şi înălţându-se în vârful picioarelor ca să vadă în rafturile mai înalte. Privind vrafurile înţesate, recunoscu totuşi, gândind mai serios, că oamenilor de astăzi, obosiţi şi cu atâtea pe cap, fetelor şi băieţilor tineri, nu le poate strica o literatură ca asta, nevinovată. Ochiul ei e însă prea tăios, prea pătrunzător, gândul ei prea ascuţit pentru lucruri fără înţeles mai adânc. Numai când citeşte soţului ei, ascultându-şi glasul sigur, impetuos, cu sonorităţi de argint, simte o desfătare care-i luminează faţa şi îi pune în ochi o ’strălucire de bucurie copilărească. Citeşte încântător şi, de multe ori, Stanian, rătăcind anecdota, se mulţumeşte să-i asculte doar glasul, cu ritm muzical şi sonor, îmbătat de propriile cadenţe. A avut însă totdeauna puterea de a se face că nu urmăreşte altceva decât întâmplările operei. Exaltându-se, ca un copil ce ştie perfect poezia, nu se gândeşte la propria figură rătăcită şi străluminată de debitarea unor peripeţii pentru ea caraghioase. Citind cu atâta pasiune verbală, trăieşte în afară de propriile ei sentimente, exclusiv pentru rătăcirea gândului soţului ei, purtat pe aripa de hârtie a lecturii. Cu adevărat însă, lectura nu e pentru spiritul ei faptul de căpetenie, precum niciunul din actele ei zilnice nu-i cere interesul adânc, pasiunea. Nici legăturile sociale, nici întâlnirile de cucoane la jocuri de cărţi, unde ea duce o scânteiere şi simpatie de care e sigură, nici cinematograful, nici teatrul şi niciun fel de spectacol nu îi mişcă într-adevăr sufletul. În fiecare

din de prezenţa ei e aproape numai materială. Întâmplările mai puţin obişnuite nu o ating, operele frumoase nu o uimesc, deşi le pricepe toate resorturile, îmbogăţindu-le şi mai mult cu închipuirea. Gândul i se desfată când e provocat să dezlege, să povestească în înfloriturişi să creeze noi game pentru aceleaşi teme. Dar sufletul şi-l simte, în orice împrejurare, departe, dincolo de lacrimile care, la câte un mare spectacol, îi dezvăluiesc verdele ochilor, dincolo de zâmbetele – ce par a fi fericirea – care înfloresc, ca în timpul lecturii, în ochi şi pe întreaga figură. Inginerul Stanian, căruia ea îi dă toate nepreţuitele expresii ale prieteniei, nu poate bănui că ea ar avea de dat mult mai mult. De câte ori, în braţele lui care i se par uriaşe, de câte ori, chiar în braţele lui, stând cu pleoapele închise şi cu gândul foarte departe – în zone unde nu fusese totuşî mai fericită decât acum —îşi permisese să se întrebe dacă bunul, generosul şi vrednicul ei soţ şi prieten, simte că în pieptul ei se mai află o inimă, neştiută – chiar pentru ea ferecată – şi care, foarte probabil, va muri ferecată! E sentimentul de totdeauna al neparticipării ei integrale la nicio întâmplare a vieţii. Dar Stanian îşi păstrează netulburată liniştea, liniştea şi încrederea, aşa cum au fost la început. Pentru că n-a avut nici vreme, –, timpul material, cum se spune, atât de ridicol, de altfel – şi pentru că nimic nu l-a provocat niciodată să încerce să dea la o parte stratul primei realităţi aparente, ca să se uite şi dincolo. Irina îi este soţie, amantă şi prietenă exclusiv din voinţă, iar micile libertăţi – totodată asemenea jocurilor – nu sunt decât expresia tot în mod absolut exclusivă a firii ei proaspete, a inteligenţei ei fără simţuri în neîncetată mişcare şi născocire. Stanian a primit totdeauna cu voioşie pe foştii prieteni ai Irinei, iar în lipsa lui, ei au fost primiţi doar de ea. Un spirit scânteietor, ca un joc minunat, risipit de femeie, oferă tuturor nu un mic dar tangibil, ci ceva mult mai mare şi mai frumos, dar totdeauna îndepărtat. S-a întrebat ea vreodată dacă jocul ei între oameni nu e aducător de durere? Nu aprinde o anumită însetare? Nuţreează o deznădejde? Dacă e fără nicio răspundere? *

Când a cunoscut pe Octavian Peleş, ăsta era felul ei de purtare. Curiozitatea ei fără pace, dorinţa de a-l învălui cu strălucirile spiritului, fantezia ei, ca pe un arbore sub poieielile vâscului, o făcuse să-şi încerce şi data asta jocurile artistice şi

complet gratuite. E, în definiţiv, simplu sport, în care numai un partener prost crescut – neputând să-şi dea seama că strică jocul ar putea întrebuinţa inima lui reală. „Poate îmi place să cochetez, pentru că nu îmi iubesc cu adevărat bărbatul11, gândise într-o bună zi. Dar cugetarea a fost fără reacţie: încă o mică jucărie a judecăţii. „Fapt este că în niciun caz nu trăiesc integral11, şi-a mai spus într-o seară, când toată lumea i-a apărut deodată inutilă şi stearpă. „Eu trebuie să mai am încă o inimă, pe care o presimt, dar care nu s-a deşteptat încă: o inimă care ar funcţiona cu sânge11.

Era căutată, dorită, pentru că accepta formele şi pentru că nu era îngâmfată de evidentele forţe ale duhului. Lângă ea, inginerul, om cumsecade şi de societate, înconjurat de egală simpatie şi stimă pentru cunoscutele daruri burgheze, se comportă ca un soţ foarte atent -şi cât se poate de mulţumit şi de sigur. Dar sub toate atenţiile şi supleţele lui, din ce anume neputându-se spune, se bănuieşte prezenţa catifelată a unei sigure autorităţi bărbăteşti. După orele de distracţie între oameni, aproape totdeauna arătându-se mulţumită, Irina îi înconjoară gâtul cu amândouă braţele. Pentru gestul mai mult copilăresc decât femeiesc, Stanian o mângââe de două ori şi îi sărută fruntea sau părul cu adâncimi albastre. Numai după această obişnuită delicată formalitate, femeia reintră, în sfârşit, în camera ei de odihnă, cu scrinul la peretele opus geamurilor ce dau spre stradă, cu măsuţa poleită de lângă dormitorul lui Stanian, cu divanul acoperit de scoarţe olteneşti, descoperite şi cumpărate de ea, se regăseşte în tiparele ei, complet netulburată, tocmai ca la plecare. Se dezbracă fără nicio atenţie pentru toate podoabele în care a strălucit, şi, după ultimul act al distrugerii: strângerea cu putere a părului, pentru noapte, zâmbetul de pe faţă începe şi el să se stingă coborând tot mai jos, către buze, care se refac netede, drepte şi îngheţate. Încăpută iarăşi în ietăcelul pătrat, ca o păpuşă în cutia ei pe măsură, cu plapumă lucitoare, cu cearşaf în dantele şi cu pernele bombate scrobite, femeia răsuflă fericită de a se regăsi. Pe obrazul curat, din puţinele farduri împărţite cu meşteşug prin anumite puncte, nu rămâne o urmă: pielea este de cretă, şi, între genele redevenite atât de negre, ochii şi-au refăcut verdele natural, rece poate, dar permanent tare şi străbătător ca un strigăt. Ieşită din straiele prea încărcate, păpuşa a rămas palidă,

albă, goală şi simplă. Este cuminte şi nu regretă, precum nu doreşte nimic din lucrurile care încântă pe toată lumea şi dintre care unele pot aduce primejdii. Pot să aducă? Şi, printre de, care? Se va întâmpla o dată? Pentru inima ei cunoscută nu trebuie să se teamă, pentru că toate poveştile despre oameni sunt curgătoare şi line, aproape, dacă nu totdeauna, revoltător de line, şi toate orizonturile vieţii sunt fără nori, o, cât de întristate! În zadar se căzneşte să stârnească mici furtuni mincinoase! Totul se întoarce, la platitudine, acalmie, dezastru. S-ar putea ca cealaltă inimă să fie şi un nou univers. Tot ce se poate. Dacă ar exista…

Din nenorocire, deocamdată, nici ea nu interesează. Nici pe ea nu ar vrea s-o Cunoască. Îi e indiferentă. Frigiditate, îndrăznea, uneori, să gândească cu aceeaşi răceală.

A doua zi după plecarea lui Stanian, nu a ieşit din casă şi a poruncit servitoarei să nu introducă pe nimeni. Nu ştia cum să-şi petreacă vremea şi o neliniştea senzaţia aşteptării unei întâmplări mari.

Când, din mila lui Dumnezeu, s-a lăsat întunericul, după ce o zi întreagă nu şi-a găsit un loc nicăieri, a intrat definitiv în iatac, aici, între toate lucrurile alese, cumpărate, lucrate şi aşezate numai de mâna ei, fără cel mai neînsemnat amestec al soţului. E prietenă din mare simpatie şi preţuire cu toate aceste mici mobile care-i păzesc şi împresoară viaţa. Şi nicăieri ca aici nu-şi simte mai ocrotită libertatea de a nu exista. La ora asta casa s-a liniştit, şi, mai cu seamă până la dormitorul înadins făurit mai departe, nu pot ajunge zgomotele tulburătoare. Singură în atâta tăcere, singurele zvonuri netăinuite sunt ale gândului. S-a jucat toată viaţa, începând din copilărie, cu lucrurile cele mai serioase, cele mai grave. A ascultat, a primit, a înţeles şi a rezolvat totul, cu o uşurinţă şi siguranţă impersonală. Acum, neputând adormi, o mulţime de fapte şi întâmplări i se întorc în minte. A fost un copil voluntar şi a rămas neschimbată. De când îşi poate aminti, ştie că a fost preţuită mereu pentru frumuseţea trăsăturilor sigure ale feţei – astăzi aceleaşi – şi pentru agerimea inteligenţei, proaspătă şi acum. Dar, de atâta vreme, numai ea îşi dă seama că bunătatea şi mlădierea ei – şi acestea, sau mai cu seamă acestea, mult preţuite – nu a fost decât din dorinţa de a nu fi supărată, de a rămâne liberă cu preţul oricărei acomodări, şi pentru ca să placă. A voit totdeauna, de când îşi

aduce aminte, să se simtă plăcută, preţuită şi admirată, să audă spunându-se că e deşteaptă şi că are inimă bună.

Şi, din dorinţa asta – acum, mai ales îşi dă seama – a trebuit să mintă, să se prefacă în permanenţă. Era încă fetiţă când şi-a putut spune, cu toată convingerea, că, în realitate, n-are inimă bună, şi tot pe vremea aceea s-a mărturisit şi părinţilor, care, însă, nu s-au clintit. Prin şcoală a trecut foarte bine, dar şi-a făcut şi capriciul să spună, la sfârşitul examenelor strălucite, că, totuşi, e superficială. S-a crezut, ca îndeobşte, că e vorba tot de un mic joc al spiritului, de o nevinovată înscenare, care poate fi lăudăroşenie mascată. A alinat şi supravegheat creşterea celor doi fraţi mai mici, pierzând, cu voie bună, nenumărate din orele de distracţie sau de joacă. Dar ştia că nici asta n-a făcut-o *din inimă.* Şi-a iubit, oare, cel puţin părinţii, pe oare e tot atât de adevărat că nu i-a supărat niciodată? Şi anume cât i-a iubit? Şi, mai cu seamă, cu adevărată iubire? Oare în acest chip se iubeşte? Asta e dragostea filială, aşezată printre marile sentimente? Prezenţa ei în casă n-a fost niciodată o greutate: a ascultat, a învăţat şi a făcut totdeauna ceva mai mult decât i s-a cerut. Ce ar fi trebuit să îndeplinească, spre a fi mai cuminte? A fost privită oa un copil minunat şi docil, fără să se bănuiască voinţa, curioasa voinţă ce punea în supunere şi pe aceea ce intra în dragostea filială. Părinţi, fraţi, prieteni, profesori, o pricepeau la fel. Şi ce altă dovadă mai serioasă de ascultare i s-ar fi putut cere decât faptul că s-a şi măritat după gustul părinţilor? Nici oa să primească tovărăşia lui Stanian, să hotărască pasul suprem al vieţii, n-a făcut vreo sforţare. Avea oare, pe atunci inimă, o adevărată inimă omenească? Avusese câţiva prieteni, din facultate. Fiecare dintre ei a crezut-o frivolă, gata de prăbuşire, dar s-au înşelat, cu surprindere. Când i s-a propus mariajul, s-a găsit integral liberă şi, cu însufleţire, gata şi de suprema cedare.

— În orice caz, oricare ar fi părerea noastră asupra acestui om, îi spusese cu aerul cel mai serios şi mai părintesc tatăl, tu eşti liberă să gândeşti… şi să hotărăşti.

— Dar pentru ce atâta gândire? a răspuns, plină, ca totdeauna, de voie bună. Cred că voi v-aţi gândit de ajuns. Mi se pare simpatic.

Mai mulrt ca oricând, pentru că împrejurarea era într-adevăr însemnată, a simţit, chiar în timp ce-şi debita vorbele de

primire, că spune una şi simte altceva. Dar avea prilejul – unicul prilej – de a juca şi în clipa solemnă. Tot ce va mai urma nu va putea întrece acest mare moment şi orice nouă întâmplare a vieţii, sub altă formă înlănţuită, va birui-o forţa ei de acomodare. S-a măritat cu acest om pe care, pe nesimţite, l-a modelat după ea. Până la data asta n-a fost nicio mare întâmplare între ei: niciun eveniment tragic, niciun eveniment fericit. Acum are vechime în căsătorie, are societate, preocupări casnice, şi niciun fel de piedică în cursul vieţii obişnuite. Mai are sentimentul absolutei independenţe. În dragostea pentru Stanian nu e o frământare, o întrebare, o gelozie. Dacă s-ar întâmpla ceva grav, poate s-ar despărţi, *poate s-ar despărţi chiar de viaţă.* Nu ştie cum i-ar părea situaţia, dar, probabil, viaţa şi-ar urma trecerea, orice s-ar întâmpla. Destul de des Stanian ascultă vorbele ei de iubire, pline de gingăşie şi graţie, vorbe despre care ea e convinsă – altfel nu le-ar rosti – că nu pot cauza niciun rău. Dacă soţul i-ar cere, n-ar refuza să-l ţină toată viaţa în declaraţii de dragoste, împărtăşindu-se din bucuria ce i-ar produce. Omul are tot dreptul să se bucure de plăcerile căsniciei. Şi ea nu şovăie să i le dea, totdeauna. Prietenii şi neamurile n-au nicio îndoială de fericirea lor casnică, înconjurată de admiraţie şi invidie.

În nicio casă această fericire nu are aparenţe mai expresive şi mai surâzătoare.

„E linişte şi bine în cameră, gândeşte, fericită şi rătăcită, ca un motan amorţit care toarce. În clipele astea viaţa pare sfârşită, pregătită de moarte. De câte ori n-am simţit că se stinge! Şi n-aş fi avut un regret. Firul se subţiază, se subţiază... E chiar o picătură de voluptate. Trebuie să fiu foarte palidă.Îl

Două zile Irina n-a mai văzut pe nimeni. La început i s-a părut că are nevoie de singurătate, ca să rămână cu propriile ei gânduri. Nădăjduia că va putea să tăinuiască cu sine însăşi, dar gândurile au trândăvit. Au fost două zile de aşteptare zadarnică a unui grai din adânc. Două zile în care gândul ei a tăcut, tocmai când ar fi trebuit să vorbească, pentru o limpezire, pentru o descătuşare. Când se lungea pe pat, poziţia orizontală înlesnea închegarea apelor unui tablou, pe care voinţa ei, în orele celelalte, îl zgâlţâia, ca să-i tulbure liniile. Doctorul ăsta nu merită un tratament special, o atenţie mai mare decât aceea pusă de ea în orice copilărească cochetărie. E drept că dintre

toţi curtezanii, el e cel mai înflăcărat. Dar tocmai înflăcărarea asta cere pedeapsa. El nu a înţeles, ca ceilalţi, că totul e numai joc şi că acest joc însuşi e cea mai mare favoare pentru un muritor. În acest joc intră numai iluzia fiinţei Irina Stanian. De aici până la femeia adevărată sunt milioane de trepte. Numai Octavian se încumetă, aruncându-se, ca un orb, înainte.

În ziua şi exact la ora când ar fi trebuit să sosească, inginerul telefonă de la Sighişoara. Înainte de două zile nu se poate întoarce.

I-a ascultat vorbele, puţin aiurită. Nu putea spune dacă ar fi dorit ca Stanian să fi revenit mai curând, dar chiar în minutele convorbirii, simţi că lipsa lui va prelungi prea mult o singurătate îngheţată şi va mări un gol care o înconjoară şi un apăsător sentiment al pustiului. Ea n-a pus nicio întrebare şi n-a avut nicio izbucnire. Toate vorbele soţului i s-au întregistrat în gând, pe o porţiune neutră, ca pe o placă rece.

— Da, bine, da, bine, am înţeles. Vasăzică, poimâine. Bine. La revedere.

Dar când a lăsat receptorul i s-a părut că golul din preajma ei chiar se vede. Crezuse totdeauna numai în golul inimii ei, dar nu simţise existenţa unui gol din afară. În odăiţa pătrată, aşezată cu atâta orânduială, e o uscăciune de moarte. Şi chiar în afară de camera asta, de zidurile casei, de Capitală – de aici până la Sighişoara – toată viaţa e searbădă. Nimic din viaţa asta nu merită să trăieşti. Ar putea ieşi să se plimbe prin aerul proaspăt al străzilor, dacă n-ar şti că pe ea nimic nu o influenţează, dacă n-ar şti de mult că ea e mai tare ca viaţa, pentru că n-o iubeşte, după cum s-ar cădea. „Sentimentul ăsta de moarte e o fatalitate, îşi spune. El naşte în mod natural, la sfârşitul spectacolelor, iar viaţa mea nu a fost decât teatru, în care eroina a jucat zeci de roluri numai dintr-o extraordinară înclinare, dintr-o maladivă înclinare. Ce aş putea să cer de la viaţă, când nu i-am dat nimic?” bine! E foarte bine!” O singură faptă ar săvârşi acum, dacă ar putea căsca gura ghintuită de dintâi încleştaţi: ar izbucni într-un râs să dărâme pereţii, să sfărâme pământul. Dar risul ăsta ar trebui auzit! Şi neputând năvăli în afară, i se sparge în piept şi, cu ţăndări, îi umple auzul. E o revoltă şi o stare de umilinţă insuportabilă! Nu mai poate opri valul care se urcă din inimă. N-a mai plâns niciodată. Şi, iată, plânge, fără să fi învăţat lacrimile, uluită de de. Pe obrazul

cu culori minunate, curg, în râuri năvalnice, lacrimile păpuşii. Inima zbuciumată îi zguduie trupul şi capul, vrând parcă să sfâşie şi să spulbere valurile sărate, cotropitoare, înveninate.

Dar, după de, vine înseninarea. Atâta lucru, chiar în această clipă, tot mai poate pricepe.

Patru zile şi patru nopţi, ca patru blocuri pătrate, egale, s-au succedat, deosebite numai după culoarea de la fereastră. În dimineaţa a cincea, Stanian trebuia să coboare din maşină, în faţa porţii. Ca totdeauna – ce limpezi sunt aceste tablouri ce se repetă – şoferul va trânti uşa. Cu zgomot, apoi îşi va urma stăpânul, urcând scările, cu braţele încărcate de haine, pleduri şi geamantane. Înapoierea tovarăşului plin de viaţă şi de prietenie, va face să izbucnească, probabil, iarăşi, apa miraculoasă a vieţii. Femeia îşi leagă toate nădejdile de această sosire, prin care, odată cu obiceiurile înrădăcinate, se va întoarce şi sănătatea.

De la doctorul Octavian Peleş n-a primit nicio veste. Ce fericire! Ce nebunie din partea lui! Ce ciudăţenie! Ce îndrăzneală stupidă? Ceeee...

„Foarte bine”, îşi spune, strângându-şi dintâi străbătuţi de un fior îngheţat. „Foarte bine”! şopteşte, cu gura strânsă de răutate, întrezărind în obscuritate un om prins de spasmurile morţii, răsucit diabolic. „Foarte

IX

După ce Miron a trecut din dormitor în birou, Octavian, tresărind ca de o importantă aducere aminte, a îndoit braţul şi s-a uitat la ceasornicul rămas toată noaptea la mână. Vederea orei matinale a fost asemenea unei comenzi care i-a scuturat fulgerător toropeala. A sărit din pat, cu mişcare uşoară, şi s-a îmbrăcat repede. În afară de puţină lâncezeală a membrelor şi de o mai accentuată oboseală a gândului, nu simţea niciun rău. Atmosfera rece a camerei îl ajuta să se dezmeticească. Uitase, printr-o ciudăţenie a memoriei, tot ce-i frământase până acum sufletul – şi chiar noaptea de groază ce abia se scursese. În timp ce se îmbrăca, controla mereu ceasul şi îşi fâxa treburile ce avea de înfăptuit. Socoti cu deplină exactitate numărul zilelor în care lipsise de la spital, de la Institut, şi a celor în care n-a mai primit clienţi. Dacă absenţa ar fi fost încă o dată mai mare, lucrurile s-ar fi complicat în mod grav. Din fericire, acum totul poate fi reluat, după mici motivări şi puţină încordare. Are impresia că timpul scurs în apriga zguduire a fost timp de

repaos, de împrospătare a forţelor. Ce fericire să reintri în viaţa ta bine organizată conform înclinării şi pregătirii tale! Munca prinsă în ritmuri obişnuite şi ajunsă natură, nu e decât odihnă care creează. Îşi va relua de îndată toate treburile şi, ca să-şi dea o pedeapsă, va pune în fiecare din de o concentrare şi sârguinţă sporită. Atâtea ocupaţii temeinice părăsite dintr-o slăbiciune condamnabilă – trecătoare, din fericire – atâtea ocupaţii atrăgătoare!

Doctorul e la vârstă tuturor forţelor şi munca lui nu e mai puţin preţuită în cercurile profesionale decât printre clienţi. Curiozitatea ştiinţifică este încă neînfrânată. Clientul de acasă, ca şi bolnavul de la spital, este de multe ori urmărit mai departe, prin scrisoare cu timbre pentru răspuns. Pentru orice tulburare locală, pacientului i se face un consult general, după care, în timp ce compune reţeta sau completează fişa, doctorul, amintindu-şi ceva, se ridică de pe scaun şi mai ciocăneşte într-un punct, mai împunge o dată în dreptul stomacului sau ficatului, sau ascultă, sus şi jos, la plămâni. În sala de aşteptare publicul moţăie sau se plictiseşte, dar nu se supără nimeni, ştiind că toţi vor trece prin cele treizeci de minute de consultaţie.

De astăzi înainte toate aceste obiceiuri vor fi cu avânt reluate. Chiar astăzi se va duce la spital, iar de acolo, la douăsprezece, cu maşina, la Institut. Se gândeşte puţin şi îşi aduce aminte până unde a dus o lucrare statistică începută. Pe pupitrul de stejar a lăsat graficele liniare şi pe cele rotunde, în care cifrele reprezentând maladii sunt figurate prin linii, unghiuri, puncte sau cruci, etuve, siringi. Toate au fost lucrate cu dragoste. Nicio cifră n-a scăpat neverificată înainte de a trece în poză, şi toate semnele astea uscate pentru el sunt proaspete şi evocatoare.

La ora nouă şi jumătate pleacă. În grabă nu mai cheamă nici pe Iudita şi uită şi pe Miron. Iese repede, mergând cu capul în jos – deseori merge astfel – gândând la o mulţime de lucruri. De acum înainte drumul vieţii va străbate, clipă cu clipă, numai prin muncă. „Nu trebuie să uit că am privit medicina drept o nobilă meserie şi că până astăzi sunt departe de roadele cele mari”.

La spital, în faţa cabinetelor de consultaţie, pe băncile lungi de zăbrele sau forfotind de colo până colo, aşteaptă o mulţime de oameni, aproape toţi de la ţară, femei în broboade, cu prunci galbeni în braţe; mahalagioaice cu pălării ferindu-se de mulţime;

bărbaţi cu feţe stoarse şi ochii arşi de febră, elevi de liceu, ţigănci în picioarele goale, vardişti. Cei de pe bănci îşi povestesc păsurile, ronţăind covrigii cumpăraţi de la poarta spitalului; cei mai spălaţi se plimbă, cu grijă să nu se atingă de straiele zdrenţuite, care duhnesc a boală şi năduşeală. În picioare, chiar cu mâna pe clanţă, mai înalt decât toţi dimprejur, aşteaptă să intre actorul Silviu Dobrescu, vechi client al tuturor serviciilor din spital. Medicul primar trece repede prin mulţimea ce se dă la o parte, şi intră, întrebând dacă în lipsa lui s-a petrecut ceva însemnat. Medicul secundar Antonescu şi doctorandul Arnăuţeanu îi dau locul dinaintea mesei de sticlă ocupată cu casetele fişelor, la care au stat ei până acum. Ca şi cum n-ar fi lipsit nici o singură zi, aşezat în scaunul de pânză, cu spătar de metal, doctorul Peleş examinează oamenii introduşi câte unul. Pentru cei mai mulţi dintre ei, tot el a fixat, de la prima consultaţie, tratamentul. Aceştia defilează mai repede, întrucât medicul nu are în general de văzut decât efectele posibile ale tratamentului, sau de încheiat fişa. Doctorul Antonescu, cu glas foarte încet, şi cu două gesturi neschimbate ale braţului, prezintă oamenii şi le face semn când urmează să se îmbrace sau să treacă alături, în camera de injecţii şi pansamente. Bolnavii cu fişă proaspătă sunt consultaţi mai mult. După ce cu degetele, cu palmele, cu ochiul puţin încruntat, cu urechea plimbată peste totul bustul, sunt examinaţi în tăcere, doctorul pune câteva întrebări al căror răspuns parcă nu îl ascultă Nimic în modul de a consulta nu trădează oboseală sau rătăcire. Când şirul oamenilor cu fişa în mână s-a încheiat, în costumul alb cu caschetă, urmat de cei doi colegi tineri, Octavian străbate sala cea mare până la capăt şi urcă treptele spre salon. Nu a văzut încă, pentru că nici n-a căutat, pe medicul director. În salon Antonescu îl duce mai întâi la noile paturi – cum se indică pacienţii cei noi. Bolnavii care pot, se ridică puţin, alţii rămân întinşi şi numai ochii lor urmăresc, întorcându-se, totul. Octavian Peleş ascultă cele două, trei vorbe de prezentare ale lui Antonescu, în timp ce priveşte bolnavul. Mai aruncă o uitătură şi la măsuţa cu sticle de doctorii. Ştie, în sfârşit, cam despre ce e vorba. Poate să vadă singur. Pune mâna pe fruntea bolnavului, îi pipăie gâtul, trage pătura până la mijloc şi se uită îndelung la piept şi la pântec. Pe urmă se apleacă, ciocăneşte, ascultă. Atmosfera în salon este caldă, dar bolnavul, dezvelit, ţine să

schiţeze un tremur; spectacol ce nu variază. Ca totdeauna, examinarea de dimineaţă e obositoare pentru toţi pacienţii, dar cu deosebire pentru paturile mai noi. Toate observaţiile şi măsurile luate de Antonescu au fost şi sunt bune. După noile cazuri, urmează cele bine ştiute, ale bolnavilor mai vechi, atât de deprinşi cu consultaţia, cu medicamentele, cu personalul medical şi de asistenţă, cu alimentele, cu boala. Printre ei, doctorul Peleş, trece prietenos, ca printre nişte buni cunoscuţi. Acestor oameni nu le mai poate aduce de la o zi la alta, o veste surprinzătoare. În general, tot ce e grav nu se întâmplă decât în primele ceasuri sau în primele zile de internare; după asta, boala care se prelungeşte înlocuind deznodământul fatal, nu mai seamănă a boală, ci e un fel de stare de echilibru particular cu care omul se obişnuieşte până la a o trata cu indiferenţă, şi, nu în puţine cazuri, cu zeflemea, înainte de a ieşi din spital, unde au intrat plini de spaimă, cei săraci, pe care nicio fericire nu-i aşteaptă dincolo de porţile monumentale, regretă chiar liniştitul răgaz, prieteniile realizate, masa la vreme, curăţenia, ordinea generală şi situaţia blândă de ocrotiţi. Doctorul Peleş cunoaşte acest spirit, care formează veşnica faţă a sălii de suferinţă obştească. N-a uitat niciun caz şi dacă priveşte o singură clipă, îşi aminteşte evoluţia bolii şi încercările leacurilor. Nu s-a întâmplat, în adevăr, nimic grav. Ca şi în societatea validă, – îşi spune – în spital e, în genere, mediocritate – cu privire la cazurile ciudate.

Părăseşte salonul, trece în cancelarie şi stă de vorbă câteva minute cu directorul, care nu găseşte de cuviinţă sa stăruie asupra absenţei. Poate ar stărui, dacă stăruinţa şi-ar putea face drum printre relatările serioase ale colegului. Directorul mai înţelege că orice i s-ar răspunde, n-ar mai avea Importanţă, întrucât treaba a revenit la normal. Ieşind de la el, Peleş nu bagă de seamă că n-a fost întrebat, şi a uitat că nu şi-a explicat lipsa.

E aproape de douăsprezece, şi nu trebuie pierdut Institutul. Până la Institut e un drum. Tramvaiul ocoleşte prea mult, şi totul trebuie grabnic înfăptuit. Urcă într-o maşină şi se aşază cu multă grijă, pentru că astăzi orice lucru trebuie făcut cu ordine exemplară. Şi, în timp ce maşina alunecă, el vede amfiteatrul, pe director şi pe şefii de secţie controlând lucrările colegilor veniţi pentru o lună din toată ţara. Cu mulţi dintre ei a fost coleg

de facultate şi iată că, după zece ani de pribegiri, se regăsesc în aceste bănci de şcolari şi, nu fără oarecare sfială, în faţa profesorului. Doctorul Peleş îşi păstrează locul de la început, deşi lumina prea mare din acest punct e supărătoare. Cărţile şi hârtiile cu însemnări şi crochiuri, cu şiruri de socoteli şi simboluri, îl aşteaptă. Cheia e la locul obişnuit, în buzunarul vestei. Gândul încearcă să mai evadeze din chingi, dar Octavian îl ţine încordat către muncă. Construieşte amănuntele risipite, cu limpezime desăvârşită. La ultima lecţie, observase că nu mai are creioane în culori şi se gândise să aducă de acasă, dar a uitat de de. Spitalul astăzi nu l-a interesat, din nenorocire; la Institut, însă, poate fi mai interesant. Ziua de lucru trebuie împărţită cu precizie în secţii, ca pe hârtie; să nu rămână un gol! Cine a spus – şi cu câtă dreptate! — că omul iubeşte numai când nu are de lucru?! Dacă nu-ţi organizezi munca, pierzi stăpânirea propriei judecăţi.

Toate aceste amintiri şi gânduri ale doctorului au durat strict cât şi zborul maşinii. Peste o clipă maşina va opri. El va străbate, glonţ, curtea şi va intra în sala de cursuri, trecând drept la pupitru, unde, cu ceasul pe călimară, cum obişnuieşte să lucreze, nu se va clinti până la închidere. „Viaţa mea, deocamdată, este bine înlănţuită14, gândeşte, cu o bucurie şi siguranţă puternică.

Maşina a ocolit mica piaţă şi a oprit. Octavian coboară, sprinten, cu servieta în mâna stângă şi păşeşte în curte. Dar, după câţiva paşi, ridicând ochii, zăreşte noua clădire, încă netencuită a Institutului. O cunoştea, desigur, dar într-o singură săptămână zidurile au crescut enorm şi au schimbat toată faţa lucrurilor: vechea clădire dinspre poartă nu se mai vede. Peleş ocoleşte prin dreapta. Noua privelişte l-a contrariat. În faţa clădirii celei noi, un grup de domni stau de vorbă, cu ochii spre zidurile de cărămidă. În mijlocul grupului e chiar profesorul Dumitropol, directorul studiilor. Ceilalţi nu pot fi decât nişte tehnicieni. Octavian salută pe profesor şi intră în sala de cursuri. Dar lunga sală e goală; numai într-un colţ, în halat, îndoit peste masa lui mică, bibliotecarul. În jurul lui, pe parchet, vrafuri de cărţi cartonate, din care doctorul Şeptilici culege câte una, o ştampilează, îi trece numărul respectiv şi o aşază în teancul dinapoia biroului! E o linişte înaltă, ca de biserică, în care un singur credincios s-ar ruga, la altar. Surprins, Octavian rămâne

în uşă; liniştea marii săli, cu pupitrele goale, îi produce o senzaţie covârşitoare. De altfel, chiar începând de la poartă, tot peisajul n-a făcut decât să-l surprindă. Prin întreaga grădină, paşii doctorului au trecut cu un fel de nesiguraţă, ca pe un pământ nevăzut. Fără să întrebe pe bibliotecar

— Care are locuinţa în Institut – îşi dă seama imediat că astăzi nu se ţin cursuri. Nu poate bănui din ce cauză. Şi, în definitiv, motivul nici nu-l interesează. Poate ar fi bine să se intereseze dacă miercuri – cursurile nu se ţin zilnic – se va lucra. Dar nu-i vine să întrerupă pe omul în halat, care nu l-a văzut sau se preface că nu-l zăreşte

— Ca să-şi apere liniştea. Are putinţa, deci, să se retragă uşor, ca dintr-o încăpere cu totul goală. Trage binişor uşa.

Ziua de muncă s-a sfărâmat. Mai bine-zis: s-a sfărîmai numai munca, iar restul zilei a rămas neatins.

Dar, ieşind din catedrala pustie, Octavian duce afară ceva din liniştea neclintită a credinciosului adâncit în rugă. Trecând din nou pe lângă grupul din faţa construcţiei celei noi, îşi ridică puţin pălăria. Dar profesorul nu l-a zărit. Cu atât mai bine. Străbate curtea, obişnuit acum cu schimbarea decorului şi, ajuns în stradă, se opreşte şi se uită în toate părţile, după un vehicul. Dar nu aş' teaptă prea mult şi porneşte pe jos, gândind că, în definitiv, ziua tot e pierdută. Nu mai este nimic de făcut decât să se întoarcă acasă, unde un pustiu şi mai mare aşteaptă. Ajuns acasă, deschide cu precauţie uşa apartamentului şi din sala de aşteptare trece drept în birou. Aici, ca peste tot pe unde a cutreierat, nu e nicio durere; parcă tot ce a fost suferinţă s-a consumat şi a rămas doar sentimentul singurătăţii. Se instalează pe fotoliul larg, în faţa biroului, aici, unde, începând chiar de astăzi, îşi va concentra toate forţele în muncă. Din cărţile astea – şi acum desfăcute

— Mai are de luat date pentru comunicare. Deocamdată nu le atinge. Nu vrea să răscolească nimic înainte de a se simţi liniştit şi capabil de muncă. E hotărât să lucreze, dar îşi mai acordă, în ce priveşte comunicarea, încă un răgaz, de o zi sau două. I se pare curios că, în ceasul ăsta, se simte obosit – şi e convins că nici lucrările, mult mai uşoare, de la Institut, nu le-ar putea duce la capăt. Dar gândeşte că suferinţa s-a încheiat – şi gândul ăsta e ca o adiere de bucurie. Crede că slăbiciunea a fost învinsă. Marea criză, în orice caz, a trecut, şi, oricâte zguduiri ar mai fi să

urmeze, vor fi mai uşor de îndurat şi vor fi trecătoare. „La vârstă mea, nu se mai moare din dragoste44, îşi spune, glumeţ. Trebuie ocolit jarul. Chiar astăzi va primi clientela; de aici va veni uşurarea. Are câteva lucruri în stare de observaţie, destul de însemnate ca să dea vieţii interes şi culoare. Şi iată, la ora patru şi jumătate îşi face apariţia o clientă, încă necunoscută, care, un sfert de ceas mai devreme, l-a întrebat cât este onorariul. Până la şase a mai venit o pereche provincială. Din clientela veche însă n-a mai apărut nimeni. Se va interesa prin tefelon de mersul bolii în câteva cazuri şi va anunţa prin gazete că, după o scurtă lipsă din Capitală, s-a reîntors şi şi-a reluat consultaţiile. Şi Iudita pare mai sănătoasă; în ochi i se citeşte mulţumirea de a-şi revedea stăpânul la muncă. „Pentru bolile sufleteşti leacul este uitarea, gândeşte Octavian, – uitarea, adică înmormântarea. Câtva timp însă trebuie o sforţare, deoarece mortul e îngropat de viu. Până se va obişnui cu pământul44. Operaţia asta a mai făcut-o şi au mai făcut-o încă milioane de oameni, bărbaţi şi femei, de-a lungul veacurilor. Ca să te prăbuşeşti, cu toate leacurile ce-ţi oferă voinţa şi judecata, este o laşitate. E o bucurie din cele mai extraordinare să urmăreşti, să asişti, să-ţi dai seama, etapă cu cu etapă, cum te vindeci de dragoste. La capătul suferinţei te simţi deodată uşor şi întinerit, luminat şi purificat, ca după o boală gravă. Ca şi după bolile fizice, urmează o convalescenţă cu muguri şi frunzuliţe verzi, după care inima reîncepe să palpite normal. Tristele şi comicele întâmplări ale firii – cugetă Octavian – şi zâmbeşte.

După orele şase a ieşit în oraş. Până la şapte a colindat pe străzi, să respire. La şapte a intrat la un cinematograf de pe bulevardul Brătianu. Se juca *Romeo şi Julieta,* cu Norma Sherer şi Leslie Howard în rolurile eroilor. Actorii erau cam bătrâiori pentru tinereţea eternă pe care trebuiau s-o simbolizeze. Din pricina asta filmul suferea serios. Octavian observă că chiar artistul mult îndrăgit de el, John Barimore, care interpreta pe Mercuţio – deşi trecea cu mult peste capetele protagoniştilor – nu era la înălţime: şarja. Altfel, piesa, bine montată; muzicile adecvate şi bune izbuteau să dezmorţească pe spectatori.

Ca totdeauna la spectacolele de cinema, spiritul lui Octavian Peleş plutea uşor pe deasupra celor arătate pe scenă: în sfera asta îi fu cu neputinţă să nu se întâlnească cu propriul lui suflet.

În rolul lui Howard, pe nesimţite se strecură el, şi multe dintre vorbele minunate adresate Julietei, se desfăceau dintre buzele lui. În anecdotă nu prea se regăsea. Dar, de atâtea ori, actorul spunea lucruri pe care doctorul, dacă nu le grăise, le avea, în tot cazul în inimă. În scena balconului, confruntarea patimii lui cu aceea a eroului lui Shakespeare nu mai fu cu putinţă, şi, în faţa ochilor încordaţi ai lui Octavian, nu mai era Julieta, ci doamna Stanian, care avea îndurarea să asculte. Reintrarea în adevăratul lui rol, s-a făcut de către doctor lesne, ca un fapt necesar. Două ceasuri şi jumătate şi-a retrăit toate fericirile şi chinurile tragediei de care scurtă vreme se crezuse iertat. Niciodată, în realitate, el nu va avea îngăduirea să-şi facă amarnica spovedanie, nici să îmbrăţişeze trupul de aur al adoratei, însă astăzi, prin mijlocirea spectacolului, îi spune tot ce are pe suflet. E o beţie zguduitoare în care se aruncă cu deznădejde, ca într-o flacără uriaşă, din care ar vrea să nu mai iasă nici scrum. Flacăra il consumă, îl istoveşte, dar îi cuprinde toate vijeliile inimii.

În cele din urmă... Irina Stanian – pentru că Julieta s-a rătăcit de mult – se înduplecă şi deschide... şi Octavian – pentru că Romeo n-a fost decât o iluzie – intră. Intre ei se petrece tot ce închipuirea nebunească a doctorului a putut să viseze, tot ce marea lui deznădejde a socotit pierdut. Irina îl răsplăteşte pentru toate iluziile şi fiecare oră de disperare. Este ceea ce trebuia – fără greşeală – să se întâmple. Şi ceea ce, fără greşeală, se va petrece cât de curând tot într-o cameră înaltă cu balcon spre grădină, cu stele ca suliţele şi cu lună extraordinară, de cinematograf. Noaptea asta – noapte ce va veni – şi fericirea asta – fericirea ce va fi mâine – numai nerăbdarea şi marea lui stângăcie le-a ţinut atât de departe. Spectacolul din sală se va prelungi lin în realitate şi fiecare pas de acum înainte al doctorului va urma ritmul muzicii scenice. Niciun pas nu va aluneca alături. E atât de uşor! E atât de uşor! Cu condiţia să nu-ţi faci singur obstacole, să te îmbărbătezi şi totul să ţi se pară posibil. Romeo, timid şi stângaci, cum ar fi putut odihni pe o pernă cu Julieta, dacă n-ar fi avut inspiraţia simplificării?! Dacă voinţa de dragoste a femeii e slabă, nu trebuie ca el să i-o sprijine? Din atâtea dovezi nu se poate convinge că are pentru ce să nădăjduiască? De la spectacol să porneşti către viaţă. Fără întrebări, fără îndoieli, fără gânduri! Cine ar cuteza să se

îndoiască – dacă ar judeca – de sensul adevărat al prieteniei Irinei pentru el? Nici în minutul în care s-au salutat prima oară, la teatru, femeia asta nu l-a privit fără o licărire de interes special. „Trebuie, însă, să recunosc că sunt în faţa unui exemplar femeiesc foarte tare şi că eu trebuie să mă adaptez. Dar, deocamdată, treptele dintre noi sunt surpate: firul trebuie înnodat, evenimentele vechi reînsufleţite până la cele din ziua de despărţire, până la ultimile înţelesuri ale privirilor. Conversaţia telefonică trebuie să se uite.”

Când se întoarce acasă, limpede şi uşor, crede că lucrul cel mai simplu şi mai nimerit ce are de făcut, e să telefoneze. E aproape convins că i se va răspunde cu bunătate. Dar îşi aduce aminte că s-a gândit să fie prevăzător

— Şi renunţă.

Cu gândurile înseninate, a petrecut o seară şi o noapte pline de linişte. Nimic nu e pierdut. Toată disperarea ieşise dintr-o simplă prostie: nu-şi dăduse îndeajuns seama de faptul că Irina Stanian e cineva şi că e măritată. Se lăsase în voile patimei şi procedase fără nicio măsură. Mai dăduse şi un groaznic spectacol de slăbiciune şi de laşitate. Căruia, din fericire, nimeni nu i-a putut şti cauza adevărată. Şi... după asta... visul. Vis cu adevărat nebunesc! Doctorul Avramescu... seara miraculoasă... strania consultaţie de la capătul scării. E cu putinţă să fi şi vorbit, în delir. Va avea, poate, bănuieli de înlăturat. Dar minunata femeie e atât de departe de asta... şi atât de nevinovată... Se va duce la ea fără răutate, fără wră şi fără odioasa sfială – cu sentimentele cele mai omeneşti.

De dimineaţă doctorul era şi mai înseninat şi mai surâzător. Fără nicio umbră în cuget, reîncepu examinarea situaţiei, interpretând cu logică faptele şi ancorând, în sfârşit, într-un ocean de recunoştinţă pentru nepreţuita prietenă. Toate falsele înţelesuri şi toate beznele nebuneşti i s-au spulberat fără urmă. Adevărul, limpezit şi bine sprijinit pe atâtea dovezi, este că Irina i-a arătat – chiar în scenele cele crude – o atenţie anumită. Este un moment de nouă realitate, cu perspective proaspete, luminoase. O patimă şi un egoism erau gata să omoare o mare poemă de dragoste. Gândindu-se astfel, în timp ce se îmbrăca, îi vine în minte – nu pentru prima oară

— Imaginea inginerului. Cu el în curând va avea poate o explicaţie. E latura întunecoasă a poveştii. Nu ştie şi caută să

alunge din fantezie modul cum s-ar putea produce această explicaţie cu omul care-i este prieten. În noaptea de boală i s-a părut că-l zăreşte şi pe el în odaie şi, cu toate că era dus de pe lume, a simţit o tresărire de remuşcare şi spaimă. Îşi da seama că vorbea fără frâu, că, în faţa inginerului, vorbele ar putea să-l trădeze. Realitatea era strâns împletită cu aiurarea. În gândul plin de întunecimi şi revelaţii de o clipă ale realităţii, se întocmiseră chiar, deşirate vorbe de scuză şi renunţare, pe care inginerul Stanian merita să le audă. Dar ispita de a în tinde spre el o mână eroică şi ispăşitoare, doctorul nu o simţise numai la boală: inginerul a fost totdeauna o mare primejdie pentru conştiinţa lui cu povară. De câte ori se găseau laolaltă, Octavian se temea să nu se pomenească spunând vorbe ce trebuiau ascunse. Îl mustra cugetul şi se gândea că mărturisirea ar rupe farmecele şi ar reda tuturor viaţa descătuşată. Lucru ce ar fi şi uşor, de altfel, din moment ce toată vina ar fi numai a lui. Dar, în cele din urmă, a trebuit să-şi dea seama că nu are nimic de mărturisit: inginerul, om sănătos la minte şi măsurat la fapte, va pricepe dintr-o singură clipă că e un simplu joc caraghios. Numai când pasiunea lua forme dramatice, icoana lui Stanian se ştergea din închipuire: în arenă nu mai rămâneau decât cei doi jucători ai unui joc tragic.

Până la ora de consultaţii va avea vreme să dea o raită pe bulevardul Colonel Mihail Ghica. Va fi un fel de plimbare de recreaţie, pe un drum atrăgător. Ştie că nu va vedea pe Irina, dar se bucură că-i va putea spune că a făcut asemenea plimbări fără noimă. Aerul de cristal al dimineţii e îmbătător; fericirea supremă este poate foarte departe, poate nu va fi niciodată, dar fiecare pas împrejurul ei şi fiecare gând pentru ea este tot fericire.

A ajuns în piaţeta dreptunghiulară în care este situată casa. Chiar din punctul acesta opus şi destul de depărtat vede foarte bine ferestrele. Cele două ale iatacului sunt acoperite cu storuri. S-ar putea chiar în clipele astea storurile să fie ridicate. Dacă se va întâmpla ca tocmai atunci el să fie în dreptul casei, va scoate pălăria şi va saluta fără nicio sfială, cu mare reverenţă. Pentru ca ea să nu se creadă ameninţată cu asemenea vizite caraghioase pe sub ferestre, va saluta şi va trece, serios, înainte. E convins că ea îi va preţui probele de discreţie. Dar, s-ar putea întâmpla – şi ar fi atât de... hazliu – ca la geam să

apară chiar soţul. Va fi indiferent, indiferent, din moment ce astăzi – astăzi, în ceasul ăsta – Peleş are conştiinţa curată. Sentimentul lui astăzi nu e decât prietenie, lumină şi voie bună. Niciodată, de când a cunoscut pe Irina, nu s-a simţit mai nevinovat, mai împăcat ca acum. E gata de toate aşteptările, de toate renunţările… şi de toate uitările. Vântul fraged al orei de dimineaţă îi răcoreşte trupul şi sufletul. Are senzaţia că păşeşte pe vată şi că, într-o asemenea stare de suflet, nimic grav nu se poate petrece. Nu va mai face nicio sforţare de acum înainte. Va aştepta oricât va trebui, un rezultat… ce poate fi oricare. Dacă totul se va reduce numai la bucuria de a o întâlni câteodată, va fi destul de mult. Acum are altă intuiţie a fericirii.

Calcă rar, pregătindu-şi zâmbetul cu care va întâmpina mişcarea eventuală a storurilor. Dar, cu fiecare secundă ce trece, zâmbetul i se face mai trist. E ora când niciun cunoscut nu l-ar putea surprinde în curioasa colindă. Se gândeşte în treacăt şi la asta. Ca şi la cinema, când însoţea patima lui Romeo, îşi dă seama că pasiunea lui, în fond, e tot atât de copilărească, tot atât de… ridicolă. „Fără îndoială că sunt puţin ridicol14 îşi spune, cu nepăsare, ca şi cum a fi ridicol, a hrăni o patimă demodată, nu e supărător. „La vârstă asta nimeni nu mai iubeşte ca mine şi ca Romeo; poate de aceea trebuie să fiu pedepsit: nesocotesc noile ritmuri şi obiceiuri şi am pretenţia să fiu… înţeles… Irina ar fi poate mai înclinată spre dragostea unui adevărat bărbat, a unui adevărat om al zilei de astăzi: o dragoste care nu se încovoaie în umilinţe şi disperare”.

De două-trei ori i s-a părut că albele storuri s-au clătinat. Nu, au rămas nemişcate.

La cele două staţii de tramvai lumea se grămădeşte tot mai mult; strada îşi ia aspectul obişnuit al ceasului când doctorul trece zilnic către spital. Au apărut şi figurile zilnic întâlnite: câţiva bărbaţi, militari şi civili, câteva doamne care se duc la slujbă. Nicio mişcare la geamurile acoperite. Pentru că nu se mai poate plimba ca un descreierat, pentru că trebuie să se depărteze, lumina sufletului se înnorează. Clipa asta este o despărţire şi, ca toate despărţirile, tristă. Irina nu va şti că a trecut pe aici, nu va şti cu ce gânduri şi poate, – de ce nu? — nici n-o interesează. Probabil că nu o interesează.

Tramvaile trec din ce în ce mai des şi mai încărcate.

’ Fiorul mulţimii care grăbeşte îl străbate ca o împunsătură de

gheaţă. Oamenii ăştia toţi au un rost pe pământ. Un grup trece pe lângă el şi-l atinge; trecătorii vorbesc foarte tare, despre lucrurile cele mai omeneşti; nu au nimic cu el şi cu dragostea lui caraghioasă. Dar, la trecerea lor, luat de curent, porneşte în grabă, ca împins de o altă voinţă, spre spital.

E abătut şi contrariat: a făcut un lucru neserios.

Şi se dispreţuieşte.

Octavian Peleş ajunse la spital puţin aiurit, pentru că gândurile lui erau învălmăşite şi foarte departe de casa asta albă, cu ferestrele uriaşe, de furnicarul ăsta de oameni în uniforme albe şi cenuşii. Priveliştea suferinzilor grămădiţi în faţa uşilor albe, păzite de câte un servitor în halat, pentru prima oară îl plictiseşte. Sunt oameni care vin la spital, liniştiţi, siguri de dreptul lor de a fi internaţi şi tămăduiţi. Ca să poată să treacă, doctorul trebuie să se lovească de ei, să-i dea la o parte. „Toată munca spitalicească e o corvoadă, lipsită de orice strălucire, de orice interes – şi orice străduinţă e inutilă. Cu toate că suferinzii sunt fără număr, bolile nu se schimbă," gândea.

După consultaţii doctorul urcă, posomorit, în salonul cu paturi, însoţit de cei doi ajutori. Înainte de a se apleca spre bolnavi, stă un minut lângă fiecare pat şi ascultă micul raport al internului de serviciu. Examinare foarte scurtă... După o recomandare de două vorbe, trece mai departe, preocupat parcă de cutele şorţului, la care se uită tot timpul, încruntat şi stăruitor, cu ochii brumaţi de oboseală şi gânduri. După o jumătate de ceas părăseşte spitalul, tot aiurit – aşa cum a intrat – şi e convins că nici la Institut – către care, maşinal, se îndreaptă – nu va face nicio descoperire interesantă. Nu-l atrage şi nu-l interesează nimic.

La Institut ajunge înainte de vreme şi ia contact cu cele câteva cărţi şi cu planşele lucrate pe jumătate. În timp ce le priveşte, găsindu-le nu numai fără niciun folos, dar chiar absurde, sala începe să se populeze, cu încetul. Câte un coleg se apropie de el şi îi vorbeşte cu glas tare şi voioşie. Octavian Peleş e furat, pe nesimţite, de apele vorbelor. Se pomeneşte râzând cu hohote. După taifas se aşază la lucru. Şi e uimit: niciodată n-a lucrat cu atâta uşurinţă şi siguranţă. Îşi spune că trebuie să câştige timpul pierdut şi speră că, după două zile de lucru, nu va mai fi în urmă.

La plecare, trece grăbit prin grupurile colegilor, strângându-şi

la piept servieta. Ajuns în stradă, dintr-un salt se aruncă în tramvai. La prima staţie, pe scaunul dinaintea lui se aşază o doamnă care seamănă izbitor cu Irina. Surprins, se strânge din tot corpul, ca şi cum s-ar apăra de o lovitură. În clipa asta îi e frică de imaginea asta, văzută chiar în închipuire.

La coborârea din tramvai un parfum foarte cunoscut îl împresoară. Se uită la doamna care rămâne pe scaunul ei şi nu îl priveşte. „Nu mai scap, nu mai scap!” îşi spune în gând. În locul unei prudente aşteptări, nu era bine să mai telefoneze? Orice-ar fi auzit, era mai uşor de îndurat decât chipul ăsta al neştiinţei. Va căuta să vorbească. Şi dacă rezultatul va fi negativ, cu atât mai bine. Se va sfârşi o dată. Va arăta prin două, trei vorbe că e mulţumit că i se dă libertatea. Şi... poate că va rosti adevărul. O nouă cruzime a femeii nu va face decât să-i întărească voinţa şi să-l hotărască.

Ajuns acasă, intră direct în birou, trânteşte servieta pe masă, ridică receptorul şi cheamă.

Aude zgomotul soneriei.

— Casa inginer Stanian?

— Da, vă rog, cine întreabă?

— Acolo doamna inginer Stanian?

— Nu, vă rog, fata din casă.

— Doamna nu este acasă?

— Doamna nu poate să vină la telefon. Cine o caută?

— Bine, încheie Octavian. Cu mâna încă pe receptor, gândeşte că e mai bine că nu a vorbit. Ce-ar fi putut să spună? Ce i s-ar fi putut răspunde? El ar fi îngăimat iarăşi vorbe umilitoare, ar fi bâlbâit ca un prost. Poate că servitoarea nu va spune stăpânei că a fost căutată. Ar fi mai bine. Şi, dacă îi va spune, poate ea nu va bănui cine a căutat-o.

Ridică braţul şi se uită la ceas, răsucind de buton până la capăt şi gândind: „Probabil că ea a dat ordin să mi se spună că nu poate veni. Se aştepta s-o chem. Se îmbata de propria răutate, ca o fiară. Chemând-o la telefon, n-am făcut decât să-i dau încă o satisfacţie. Parcă s-ar răzbuna de ceva. Acum îmi dau bine seama: e o simplă cochetă înveninată, care îşi plăteşte înfrângerile trecute. Asta e adevărul. Şi eu ispăşesc pentru toate dezamăgirile. Dacă aş fi capabil, aş pedepsi-o. Crâncen. Cum merită!”

Cute nervoase îi întretaie faţa, îi trec prin braţe, prin piept,

prin picioare, îl fac să-şi strângă pumnii, să se frângă pe scaun. Îl scârbeşte propria-i slăbiciune, propria-i laşitate, şi se cutremură. Toată făptura îi e numai dezgust. Deschide geanta, scoate un teanc de hârtii, le aşază în faţă şi începe să le privească. Dar abia îşi aruncă ochii pe de şi soneria telefonului aruncă un ţipăt asurzitor, ca o grindină de metal, care îl sperie.

— Cum aţi spus? Cine?

— Casa inginer Stanian.

— Casa inginer Stanian?

— Da. La aparat doctorul Peleş?

— El, în persoană! Acolo? întreabă de formă, neştiind ce să spună în grabă.

— Aici doamna Stanian. Ce faci? Te-ai făcut bine? Mi-a lăsat vorbă Stanian să mă interesez.

— Da? Sărut mâna, îţi mulţumesc.

— Mi-a spus chiar mai de mult, dar n-am putut, că am fost ocupată.

— Cum, dumnealui nu e în Bucureşti?

— Nu, e plecat la Braşov, poate şi mai departe.

— Şi va lipsi mai mult timp?

— Sigur nu ştiu, cred că mai întârzie.

— Deci… eşti singură?

— Da, pentru câtva timp.

— Pot să viu să te văd?

— De ce nu? Dacă vrei…

— Şi… pot să-ţi mai pun şi o întrebare?

— Anume?

— Pentru ce ai fost supărată?

— Când am fost supărată?

— Când am încercat să-ţi vorbesc.

— Cum ai înţeles că eram supărată?

— Nu pot să-ţi spun acum.

— De ce nu poţi?

— Nu pot prin telefon; dar, dacă mă primeşti, am să-ţi spun.

— Nu, dacă eşti bun, spune-mi la telefon.

— Îmi vine greu; până la dumneata vorbele mi-ar îngheţa pe fir.

— Nu pricep.

— Nu e nimic, ai să pricepi în curând.

— Nu vrei să-mi spui acum?

— Nu, prefer la dumneata acasă.
— Aici nu vreau eu.
— Pentru ce nu vrei?
— Nu vreau.
— N-ar fi decât aceleaşi vorbe pe care le-ai auzi şi acum.
— Se poate, dar nu vreau.
— Ţi-e frică să nu fie vreo declaraţie?
— Poate.
— Şi… nu-ţi plac declaraţiile?
— Nu-mi plac.
— Bine, atunci am să te dispensez. Dar, spune-mi, te rog, pot să te văd astăzi, după-amiază?
— Astăzi… Astăzi nu cred.
— Mâine?
— Mâine… poate. Încearcă. Cheamă-mă la telefon, ca să-ţi spun.
— Dar… dacă va veni Stanian?
— Nu înţeleg întrebarea.
— Dacă la telefon va veni Stanian?
— Nici acum nu înţeleg. Te-ar plictisi să vorbeşti cu el?
— Nu, dar…
— Dar te supără…
— Nu am spus că mă supără… Dar – doctorul simţi că surâde prosteşte – aş fi vrut să-ţi spun… un secret.
— Eu n-am secrete faţă de Stanian.
— Bine, dar nu un secret compromiţător.
’ – Niciun fel de secret.
— Pot, atunci, să viu mâine? întrebă repezit, cu glas aspru, cu vorbe întretăiate, ca în prima convorbire telefonică de acum două zile. Simţi că trebuie să curme imediat conversaţia, ca să oprească stângăcii şi umilinţe mai mari. Tonul fusese destul de coborât, după vorbele lui prost găsite.
— Mă rog, eu mi-am făcut datoria faţă de prietenul dumitale, să mă interesez ce mai faci. Sunt mulţumită că eşti bine şi sunt sigură că-i va face plăcere. Şi acum… bună ziua.
Doctorul nu ştie dacă ultimele lui vorbe de-abia rostite: sărut mâinile, au mai fost auzite. Nu se învinuieşte că ar fi făcut vreo greşeală ce merită atâta pedeapsă, dar recunoaşte, acum ca şi odinioară, că e lipsit de un anume tact, de o anumită răceală, fără care nu poţi să stai de vorbă cu o femeie.

În orice caz, trecând peste acest accident de formă, care va fi trecător şi-i va servi pentru altă dată, convorbirea i-a adus o mare bucurie, pe care, înţelept cum devenise, o aştepta, de altfel.

Astăzi nu se poate duce în vizită, dar mâine se va duce şi, cu toate necazurile, ea îl va aştepta şi primi. Dacă ar fi în stare să-i vorbească mai liniştit, amuzant, mai senin, cu aerul că nu aşteaptă de la ea nimic extraordinar, poate şi-ar crea o atmosferă plăcută şi o temelie pentru o prietenie mai mare. Tot ce s-a frământat în cugetul lui acum două zile, în ziua de ieri, a fost şters. Tot ce-a fost ieri, astăzi s-a nimicit fără urmă. Tot ce-a fost astăzi, azi, până acum două clipe, a dispărut fără urmă. Acum se construieşte o nouă realitate, pe care noile visuri vor creşte cu mai multă putere.

Cuprins în marea plasă a dragostei şi privind prin reţeaua de sfoară în toate direcţiile, doctorul îşi face iluzia că, în sfârşit, e liber, mai liber ca altădată, acest altădată începând de acum o lună şi sfârşind în secunda când a închis telefonul. Un lucru, ân orice caz, i se pare oarecum sigur: gândul i s-a limpezit mult. Dacă nu vede perfect împrejur, se vede binişor pe el însuşi. Ştie pentru ce suferă, şi se poate analiza. Ştie ce trebuie să facă pentru a nu se mai chinui. Şi, peste toate aceste ştiinţe şi iscusinţe, simte, mai ales, o putere de a nădăjdui fără teamă şi de a-şi organiza, cu tact, rezistenţa... S-ar putea ca starea de astăzi să nu fie decât un început de eliberare, îşi spune cu un zâmbet, totuşi nesigur, în colţul gurii. Are o părere de rău: e convins că dragostea Irinei fără dragostea lui ar fi moartă şi că, deci, trebuie s-o iubească cu forţa, ca să n-o piardă. Pentru că dragostea acestei femei trebuie să existe, trebuie îngrijită. Dacă nu din motive sentimentale, cel puţin din ambiţie şi mândrie.

Profund liniştit, destul de sigur de sine, fericit că în ceasul acesta e singur cu propriile lui gânduri, încearcă să-şi amintească şi să descifreze pe rând vorbele de la telefon. E liniştit – gândeşte – pentru că Irina a binevoit să coboare de pe soclu şi să-i vorbească fără să fie rugată. N-ar putea spune că doar îşi închipuie ceea ce s-a petrecut în camera femeii când a răsunat telefonul deschis de el: vede cu ochii întreaga scenă şi e sigur că nu se înşală: a dat ordin servitoarei – asta, probabil, cu o zi înainte – să spună domnului ce va telefona, vorbele auzite. După porunca asta a trecut multă vreme – negreşit că şi pentru

ea un ceas durează cât secolul —

, şi în toată această vreme, ea a înconjurat aparatul, aşteptând cu nerăbdare. Când a izbucnit soneria, servitoarea, din nenorocire, s-a repezit şi într-o clipă a şi răspuns. În zadar stăpâna a alergat în goană; a fost silită să asculte, resemnată, debitarea propriilor ei vorbe absurde şi zadarnic răutăcioase, fără să le poată reteza şirul. Dar când servitoarea a terminat, ea n-a mai întârziat să ia receptorul. Vorbele i-au fost – cum se şi cuvenea – înţepate, dar fiecare din de era o minciună. Nu, nu pentru liniştirea lui Stanian se interesa ea de sănătatea doctorului. Stângaci când trebuie să-i vorbească, Octavian nu e stângaci în înţelegerea vorbelor ei. N-are nicio îndoială că femeia se gândeşte la el şi dacă luptă să-şi amintească, totuşi, fiecare cuvânt ce l-a spus, e numai pentru sunetele lor minunate în care se învăluie un sentiment ce nu se poate ascunde. Fiecare cuvânt reînviat îi va sculpta în fraze, în felul cel mai neîndoielnic, chipul şi sufletul.

Octavian reuşeşte să şi le amintească şi le scrie pe un notes, în ordinea cea mai deplină. Îi scapă, bineînţeles, unele mai mărunte, dar încearcă să le refacă după. Nevoile frazelor. Acum le are în faţă. Citeşte şi reciteşte dialogul, destul de scurt, până când sensul general logic şi micile sensuri posibile ale cuvintelor, luminate o dată, încep din nou să se înceţeze, să se şteargă în formele literelor devenite comune. Astfel, că după o oră de contemplare, în locul zâmbetului întipărit pe faţă, i s-a ivit o nedumerire. Acum nu mai vede nici măcar semnele, ochii i-au obosit. Şi îi e cu atât mai greu să se descurce din hăţişurile gândirii.

De altfel, nici nu mai vrea. Mâine după-masă se va limpezi totul. Dar nici rezultatul zilei de mâine în clipa asta nu-l mai interesează. Va aştepta. Dacă nu se va deştepta liniştit, îşi va impune liniştea. Va căuta – e şi o chestiune de tact – să nu provoace, să lase totul desfăşurării normale. În definitiv el a făcut toate demersurile. Dar, drept vorbind, ce anume? Dacă s-a chinuit, dacă i-a glăsuit nebuneşte, de la distanţă, de unde nu putea fi auzit, ştie oare femeia ceva despre suferinţele lui? Va fi înţeles şi altceva decât ceea ce i-a putut spune el? I-a bănuit, cel puţin, prezenţa în jurul ei, în fiecare clipă a zilelor şi nopţilor ce s-au scurs? A bănuit de unde i-a venit boala? Şi, ce crede ea despre toate astea? în realitate, dacă nu e şi ea bolnavă de

dragoste, dacă cugetul ei nu se întâlneşte cu al lui, ca o flacără cu o altă flacără pe deasupra întunericului, din ridicolele lui declaraţii ce-ar putea să priceapă? E tot atât de greşită şi tăcerea, ca şi reaua alegere a termenilor.

Doctorul Peleş îşi strânge pumnii cu îndârjire: spun totul, absolut tot, cu riscul de a lovi prin sinceritate şi mărturisiri necerute. „Să-ţi deşerţi toate ungherele inimii, să nu-ţi fie nicio ruşine de propria-i rană. Ca să poţi arăta adevărul. Ca înaintea supremei judecăţi, să te spovedeşti... şi chiar dacă vei fi înfrânt, spune totuşi. Dar – îi vine să râdă de propria neputinţă – ca să poţi spune totul trebuie să-ţi găseşti mai întâi tonul, ca şi la telefon. Mie îmi vine greu să-l găsesc. O ureche foarte atentă, însă, dar numai o ureche foarte atentă şi foarte pătrunzătoare, mi-ar putea distinge în glas, ca un ritm înfrânat, palpitaţia inimii. Sunt romantic şi un isteric. Mâine voi avea o zi mare, dacă nu se va înnegura ca şi celelalte. Dacă nu va fi o zi tot fără fapte, ca şi ziua de ieri, ca şi ziua de astăzi. Şi, după ziua de mâine, aşteptarea va deveni şi mai grea. Mai ales că nimic, afară de asta, nu-mi mai fură atenţia. Visez monstruozităţi şi mă trezesc speriat ca copiii, nu mănânc, nu mai dorm, nu mai pot să lucrez.

Până mâine vor mai curge câteva veacuri. În felul ăsta sunt un nemuritor. E de râs, ha, ha, ha!... Du-te de te culcă, zevzecule! Caraghiosule! Amorez de profesie...”

După ce puse receptorul pe furcă, Irina mai ţinu câtva timp pe el mâna moale. Se simţea obosită ca dupa o muncă fizică istovitoare. Şi pentru că doctorul ţinuse să fie iarăşi curtenitor şi dulceag, fu foarte contrariata. Crezuse că el va răspunde respectuos, simplu, fără mofturi sentimentale – care trădează oricum, siguranţă şi insolentă încredere în sine, – dar se înşelase. Ceea ce simţea pentru ea, poate o interesa, dar nu admitea să audă, trebuia numai să bănuiască. Octavian trebuie să-şi tacă toată afecţiunea şi să fie bun să vorbească exclusiv lucruri indiferente şi distractive. De deasupra aparenţelor, ea va scruta, cu reţinută bucurie şi savantă ascuţime, sunetul adevărului, căruia, nu se ştie, poate-i va cere totdeauna să rămână acoperit. Crede că dacă l-ar putea ţine astfel, sub observaţie, ca pe un bolnav, ciudata ei poftă de dragoste ar fi mulţumită. Până acum, niciunul din flirturi nu-i deşteptase în inimă atâta cruzime. Niciodată nu ţinuse atât la spectacolul unui caraghios de îndrăgostit. Şi îşi aduce aminte că, chiar de la

primele lor relaţii, a simţit pofta asta crudă de joacă şi tiranie, poftă care a crescut pe măsură ce doctorul s-a arătat mai supus şi mai pasionat.

De multe ori, în puţinele conversaţii, s-a simţit ispitită să-i taie aripile, printr-o vorbă severă. N-a făcut-o, nu pentru că ar fi vrut să-i păstreze prietenia, în orice înţeles, cât din voluptatea de a-l tiraniza. Îşi făcuse un joc din întreaga ei viaţă, crezându-se fără răspundere. Şi nici acum nu făcea altceva şi nu i se părea că păcătuieşte.

Doctorul e o fire prea slabă, dacă nu un om care minte – un mincinos sentimental. Pentru ambele cazuri, o pedeapsă i se cuvine. Iar dacă lucrurile vor începe să devină grave – ceea ce e mai puţin de crezut – răul va fi printr-o singură vorbă şi pentru totdeauna stârpit.

Îi trecuse într-o doară prin minte că, în cazul de faţă, o primejdie pentru ea nu e cu totul exclusă, şi, în mod nuanţat, a îndreptat cât a putut albia fluviului gata să se reverse. Din ceea ce făcea, lucruri mici de altfel, nimio nu trebuia să ajungă la urechea lui Stanian. Şi pentru ca încrederea lui să rămână statornică, cochetăriile se vor desfăşura numai sub privirile lui. De altfel, prezenţa bărbatului niciodată n-a stingherit-o, ci, dimpotrivă, părea că o stimulează. Alături de el se simţea mai liberă şi mai în siguranţă. Afară de Vlădoianu, toţi ceilalţi prieteni comuni, după educaţie şi temperament, o curtează. Departe de inginer, simţindu-se fără ocrotire, femeia se simte slabă şi fricoasă. După o seară de flirt, se atârna de gâtul masiv al bărbatului, îl îmbrăţişa cu exuberanţă şi îi cerea, cu mii de drăgălăşii, semne de dragoste, ca o recompensă că a strălucit şi că s-a purtat bine. Stanian, senin şi sigur de ea, privea lumea peste umerii ei, şi chiar pe ea o vedea mai departe, în lumina dragostei şi îndatoririi consfinţite de lege. Micile ei nebunii nu se puteau revărsa peste graniţele legale.

După telefon, nu mai ştia cum să se condamne că a vorbit, deşi era convinsă că îşi măsurase cu precizie fiecare cuvânt, mai mult chiar decât odinioară. Se împăca numai la gândul că dacă Octavian, în naivitatea lui, îşi făcuse noi iluzii, mâine de vor fi din nou spulberate, cu îndoită voluptate şi hotărâre. Nici vorbă că va veni s-o viziteze, nu va pierde prilejul. Îl va primi şi, ca niciodată, va fi la largul ei, să-l mai domesticească. O să fie o şedinţă interesantă, de la care prietenul, dacă nu e lipsit de

inteligenţă, nu va avea decât să câştige.

Toate aceste reflecţii, soţia inginerului le face cu puţină mânie. E încă supărată pe ea însăşi, la gândul că, în orice caz, a făcut o faptă de slăbiciune, chit că lucrurile se vor putea chiar mâine îndrepta. Şi este supărată pe doctor, simte bine că e supărată pe el, dar pentru ce nu-şi poate da seama. Dacă Stanian ar fi în Bucureşti, n-ar avea nicio grijă: jocul sentimental s-ar putea desfăşura şi îmbogăţi în aspecte. Este ultimul ei mic capriciu, şi, până la cel următor, ar trebui prelungit.

Mâine, poate, se va alege.

X

Plecând obosit de la Octavian, Miron s-a dus direct acasă. Nu se preocupase deloc de faptul că doctorul plecase şi îl lăsase să aştepte atâta timp în birou. Era fericit că putuse să stea lângă el toată noaptea. De acum înainte, prietenia lor va fi mai apropiată şi mai liberă, în sentimentul lui pentru doctor este ceva din felul prieteniei elevelor mici cu colegele din cursul superior. Lungile disertaţii ale lui Peleş, toate cu subiecte de medicină, sunt ascultate de Miron nu numai cu interes, dar şi cu plăcerea particulară că vin de la un prieten mai virstnic şi foarte drag, care-l priveşte cu o mare încredere. Acum băiatul e sigur că încrederea şi prietenia au mai sporit: îi va fi şi mai uşor să-i pună serii de întrebări şi să-şi arate, fără jenă, nedumeririle.

Dacă mama lui e sufletul cel mai bun, Octavian e omul cel mai frumos, doctorul cel mai mare, prietenul cel mai generos. Intimităţi pe care se sfieşte să le încredinţeze Magdalenei, doctorului i le comunică fără teamă. De altfel, de niciuna din aceste mărturisiri nu trebuie să roşească, şi doctorul nu i-a vorbit decât despre lucruri ce nu se pot vorbi decât între şcolari silitori şi cuminţi. Miron e sigur că în toate relaţiile lui sociale, doctorul se comportă ca şi cu el: cu blândeţe şi cu răbdare. La căpătâiul bolnavilor din spital el duce aceeaşi siguranţă, linişte şi mare ştiinţă. Fără îndoială că şi acolo se aşază pe scaun, la capătul patului, şi ascultă, vorbeşte, răspunde, glumeţ şi zâmbitor, ca şi acasă, într-o zi îl va ruga să-l ducă şi pe el la spital, să asiste la consultaţie. Peleş i-a povestit o mulţime de cazuri interesante şi Miron şi-a făcut o imagine serioasă a unei săli de spital. În orice caz, el ştie mult mai multe lucruri în legătură cu meseria doctoricească decât oricare dintre elevi. Afară de lecţiile zilnice, medicina e singurul câmp în care îşi

poartă gândurile, cu interes şi plăcere. Nu va fi mult de aşteptat, şi, în locul uniformei copilăreşti, va îmbrăca sacoul studentului şi va intra şi el, în toată regula, în labirintul studiului de oase al primului an. Va intra în catacombele de disecţie, va despica trupurile înţepenite, conservate în gheaţă, va scormoni măruntaiele vinete. Şi tot ce i se va părea greu de înţeles, va cere prietenului lui bun să-i dezlege. Nu prea târziu vor ajunge colegi, vor lucra, probabil, în acelaşi spital şi Octavian îi va trimite şi clienţi, cu recomandare. Curios este că tocmai omul ăsta a toate tămăduitor, are zile când e însuşi bolnav. Atunci, cum a fost noaptea asta, e nevoit să trimită şi el după doctor. Poate că-i e lene să se mai ocupe şi de el însuşi, gândeşte Miron. E plictisit când e vorba de el. Mâine, poimâine va întreba pe Ootavian de ce boală a suferit. Asta trebuie să o ştie, şi pe el îl interesează pentru că, după simptom, ea nu seamănă cu niciuna de care a auzit sau despre care a citit. Mai ales că, după spusele doctorului Nestor, pacientul n-a avut febră. De aci, mai cu seamă, necunoscutul şi curiozitatea. După ce Peleş îşi va spune părerea, Miron va deschide, oum bine ştie, tratatul de patologie la boala indicată şi se va instrui. Are prilejul să studieze o boală, pornind de la observaţia clinică, nu de la teorie, ca altă dată.

în scrisoarea ce duce în buzunar, probabil că Octavian vesteşte pe mama lui că e cam bolnav şi o roagă să vie sau să-l trimită pe el să-l vadă. Doctorul n-are rude în Bucureşti. Bine că i-a trecut! Magdalena va afla că acuma e bine şi nu va mai avea motiv să se întunece, cum face uneori, şi, de la un timp, tot mai des.

Acasă pare a fi linişte. Magdalena e plecată la sluji.», mama-mare moţăie în fotoliu, iar servitoarea îşi vede d’ treabă. Miron intră în camera lui, îşi scoate tunica şi «lungeşte pe pat.

De multă vreme nu a mai fost o zi atât de senină, soarele a aprins geamurile şi troieneşte în odaie, copleşitor. În încăperea bătrânei, aceeaşi lumină de aur vibrea/îi de pe toate lucrurile. E curios că revărsarea asta torenţială nu-i tulbură aromirea. Miron simte că dacă ar mai sta cinci minute pe pat, ar adormi. Şi nu e contra, dar, mai înainte, să dea o mică raită prin casă. Mama-mare doarme de-a binelea; nepotul calcă uşor să n-o scoale, deşi somnul ăsta i se pare ciudat.

în bucătărie, servitoarea îl priveşte cu ochi miraţi şi

întrebători, pentru un moment în tăcere, dar deodată îl întreabă:

— Ce face domnul doctor?

— Ce doctor? se face a nu pricepe Miron.

Femeia îşi încruntă sprâncenele, nedumerită:

— N-aţi fost la conaşul Octavian?

— Cine ţi-a spus că am fost?

— Nu se poate: aţi fost!... V-a văzut coniţă! Doar a fost dânsa şi v-a văzut!

— Unde-a fost? Cum era să mă vadă?...

— Păi, n-a fost dânsa azi-noapte, curând după ce aţi plecat?

— Bine, femeie, dar cum a aflat unde am fost?

— A auzit vorbă şi v-a văzut plecând. Aţi lăsat şi uşa descuiată; putea să intre oricine. Cred că şi-a închipuit, că doar unde era să vă duceţi noaptea?

— Bine, dar am plecat cu băieţii...

— Eu atâta ştiu că s-a luat după dumneavoastră.

Altceva nu ştiu.

— Păi, n-am văzut-o la domnul doctor.

— Dar dumneaei v-a văzut. Nu e bolnav conaşul?

Ei, păi...

— Nu e... a fost... i-a trecut... Şi coniţă s-a dus la slujbă?

— Dus. Şi mi-a spus că dac-oţi veni, să nu treziţi pe cucoana mare. N-au dormit toată noaptea, amândouă.

Şi m-au ţinut şi pe mine. Tare cătrănită mai e coniţa. Of, doamne!

Neliniştit, Miron, în loc să se ducă în camera lui, să se culce, s-a gândit să mai treacă o dată prin odaia bătrânei. Poate s-o fi sculat. E îngrijat şi vrea să afle mai repede ce s-a întâmplat acasă. Când păşeşte pe prag, dă peste bătrână în picioare, clătinându-se în cârje, gatagata să cadă. Îl priveşte cu ochi holbaţi, plini de somn şi de spaimă, cum nu l-a mai privit niciodată.

— Ce face... doctorul?

— Ce să facă? E bine, răspunse băiatul, care a venit să întrebe, nu să răspundă. Dar de unde ştii? Cine ţi-a spus?

Bătrâna îi răspunde prin gesturi şi clătinând din cap că ştie.

— Mama, spune Maria, a fost acolo.

— Da, da, mormăie bătrâna. Cine era acolo?

Pentru întâia dată, vorbind despre Octavian, bătrâna nu îi spune pe nume.

— Vlădoianu, un domn Vlădoianu... care m-a chemat şi pe mine.

— Şi altcineva?

— Un doctor necunoscut... şi alt domn...

— Şi a fost şi-o femeie?

Miron îşi aduce aminte:

— Da, o cucoană... Bine... dar... cum m-a văzut mama? că eu n-am văzut-o.

Bătrâna îşi scoate cârjele cu greutate, şi se aşază în fotoliu.

— Mare ţi-e minunea ta, Doamne! şopteşte Miron Culcă-te, mamă-mare: am auzit că n-aţi dormit toată noaptea.

Miron a simţit că de la bătrână nu putea afla mare lucru. Din faţa' ei abătută, chiar speriată, din modul de a vorbi şi din expresia ochilor, înţelese că în casa lor intrase iarăşi o mare amărăciune. Şi dacă ar trebui să se ia după ochii bătrânei, supărarea asta ar fi mai mare ca celelalte.

— Mi-a dat o scrisoare, adăugă el, într-o doară, încet, ca pentru el însuşi.

Bătrâna întinse mâna. Miron îşi aminti că scrisoarea e în tunică şi, fără să se întrebe dacă e bine s-o dea, se repezi s-o aducă. Bătrâna i-o luă repede, cu mâna ei numai oase.

— Dă-o la mine, spuse.

Şi o băgă sub catifeaua scaunului, într-un colţ.

— Nu-i spune. Să nu-i spui de scrisoare, şopti. Şi pentru sine: Cine ştie ce-i scrie!

Miron plecă în camera lui. Când ajunse acolo, lumina soarelui îi lumina parcă şi cugetul. Imaginea bătrânei înspăimântată, care în clipa asta semăna cu moartea, având cârje în locul coasei, i se şterse din minte. Şi, într-o singură clipă, se linişti. „Nu e nimic, îşi spuse, va trece şi asta". Dar nu apucă să se trântească iarăşi pe pat, şi servitoarea intră şi îi spuse că-l pofteşte cucoana. Băiatul alergă agitat. Bătrâna, în fotoliu, îl aştepta, cu plicul în mâna dreaptă întinsă, tremurătoare.

— Mironică... ia şi citeşte... Ţine... Eu nu pot...

— Să-ţi citesc dumitale?

— Da, mie.

Altă dată, înainte de a se supune, Miron s-ar fi întrebat dacă n-ar fi mai bine să nu deschidă plicul. Acuma, fără să stea pe gânduri, se execută, maşinal, ca împins de o forţă din afară de el. Stând în picioare, la dreapta bătrânei care se aşeză mai

comod în fotoliu, citi, rar rândurile:

„Dragă Magdalena,

Sunt sigur că scrisoarea mea nu-ţi va aduce bucurie pentru ziua de astăzi, şi, în primul rând, eu sunt cel care suferă din cauza asta. În ultimul timp te-am mai întristat de câteva ori, prin păcatele noastre cele fără de voie...”

Miron descifra cu greutate scrisul doctoricesc. După primele două rânduri citite, bătrâna, cu ochii holbaţi, întinse mâna zbârcită ca o gheară de vultur şi smulse hârtia, împingând-o sub pernă. După noaptea de neodihnă, Miron era istovit şi destul de zăpăcit ca să poată pricepe din câteva vorbe sensul trist al scrisorii. Poate că nu e vorba de ceea ce arată slovele scrise.

— Las-o la mine, spuse bătrâna, las-o la mine, mormăi ea a doua oară, mai încet, gâfâind. Şi mai şopti şi a treia oară: las-o la mine. Apoi, tot şoptit, apăsând pe cuvinte: să nu-i spui de scrisoare, auzi? Du-te băiatule... Te-am auzit când ai venit... Du-te, las-o la mine.

Miron plecă, legănându-se; se întinse pe pat, căutând să-şi adune gândurile, dar în câteva minute adormi profund.

După plecarea lui Miron din odaie, bătrâna a rămas frământată de gânduri şi de durere. În pumnul drept ţine scrisoarea, mototolită, şi o strânge cu ură. Îşi simte sângele alergând prin inima veştedă, zbuciumată. Ştie că chiar dacă ar fi sănătoasă, n-ar putea face nimic sau aproape nimic, dar, ţintuită pe scaun, nu numai că nu e în stare să aline o suferinţă, dar e convinsă că ea însăşi e o povară şi o durere pentru Magdalena. Dacă se abţine totdeauna de a se amesteca în gândurile sau chiar numai în micile ei treburi şi orânduiri casnice, o face şi de teama să nu-şi atragă cel mai mic semn de plictiseală a fetei, care aproape numai prin munca ei

— Pensia bătrânei nu ajunge nici la chirie – întreţine o casă. În afară de asta, Magdalena e o fire prea slabă şi prea mult crezătoare în oameni. Veştile aduse de ea în legătură cu colegul ei doctor, la început au bucurat-o: Magdalenei îi trebuia un bărbat. Fata era atunci prea abătută, şi proaspăta prietenie, în care ea punea o încredere copilărească, îi luminase deodată toată fiinţa, chiar prea copleşitor: ca soarele căzând pe o floare anemică. Magda nu se gândea ce va aduce, prin dragostea ei, doctorului; mai curând despre asta îşi da seama bătrâna, care îi cunoştea trupul şi sufletul; amândouă ale unui mare copil.

Magdalena nu se asemăna întru nimic cu bătrâna ei mamă; tocmai de aceea Smarandei Tăuşan îi venea atât de uşor să-i citească toate slovele inimii. Bătrâna, voluntară şi rece, e limpede şi acum şi plină de hotărâre. Chiar din scaunul de zăcere, cântărindu-şi măsurile, să nu înfrunte pe Magdalena, ia hotărâri şi dă ordine unde simte că trebuie; de aici, din camera cu aspect de pustiu, cu mobila uscată de atâta curăţenie şi supraveghere, în care prezenţa ei nu reţine mai mult ca oricare din obiectele de aceeaşi mărime. După plecarea Magdalenei la slujbă şi a lui Miron la liceu, Smaranda îşi începe şi ea slujba cotidiană. Servitoarea îi aduce, pe tavă, de la bucătărie, carnea, peştele sau păsările, curăţite; ea le priveşte cu ochi pătrunzători, le întoarce cu vârfurile degetelor pe o parte şi pe alta, apoi dă ordine pline de grijă în privinţa gătirii. Servitoarea iese din cameră, luminată, dar până la bucătărie glasul bătrânei o urmăreşte, crescând în sonoritate, cu repetarea însemnatelor sfaturi.

Rămasă în marea ei singurătate pentru ceasuri întregi, Smaranda întinde braţul tremurător spre măsuţa cu neseser de lângă fotoliu, ridică cu greutate o carte de mult începută, sau o revistă mare ilustrată, pe care şi-o lasă pe genunchi şi începe, cu aerul ei ciudat de linişte voită, să urmărească rândurile şi imaginile. După câteva fraze citite, trece la poza simbolică, la care se opreşte îndelung, ca să facă bine acordul dintre idei şi imagine, şi... ca să treacă incomensurabilul timp. Din când în când, fără să se uite la ceas, dar la intervale ce-au ajuns aproape egale după atâta practică, apasă lung butonul soneriei de lângă uşă. Servitoarea vine fără întârziere şi, înainte de a fi întrebată, dă raportul bucătăriei: carnea a fost aşezată la foc, legumele tăiate şi curăţite, laptele fiert şi trecut la o parte. Astea sunt ştirile de la ora nouă. Doamna ştie precis cât timp trebuie unei mâncări să stea pe maşină şi soneria nu sună decât la sfârşit de etapă. La apropierea orei dejunului au rămas de pregătit numai vasele pentru masă şi prăjitura de la cuptor, compotul, sau fructele de spălat. Conversaţia zilnică dintre paralitică şi femeie nu-şi schimbă aproape niciodată vocabularul: întrebarea ca şi replica sunt aceleaşi. Dar tocmai repetarea asta nezdruncinată arată perfecta funcţionare a lucrurilor. Fapt care, de altfel, nu slăbeşte marea încordare a bătrânei, care, în clipa când apasă butonul, se gândeşte, cu

teamă, dacă nu se va fi întâmplat ceva rău pe maşină. Dacă s-ar arde friptura, dacă laptele ar da în foc, dacă prăjitura ar ieşi prea uscată, ar fi o mare nenorocire. Bătrâna nu mai are, de multă vreme, alt univers decât al menajului mic; numai în roatele lui i se mai răsuceşte mintea şi inima. Şi, moralmente, orice s-ar spune, este o osteneală şi-o mulţumire bucuria de a-şi merita oarecum existenţa. E un orizont prea mic pentru marea vlagă a sufletului ei. Un univers de un metru în care ea, fiziceşte pasivă, ca copilaşii din cărucior, trăieşte numai ca spectatoare, cu ochii mari deschişi, din imaginile şi firimiturile vieţii celorlalţi. Condamnată la nemişcare şi la ochire, fără cea mai mică preocupare de propria ei făptură, în oglinzile ochilor ei se răsfrâng cele mai mici episoade ale celor două vieţi adorate. Din scurtele convorbiri dintre mamă şi fiu, dintre ea şi copii, dintre aceştia şi servitoare, dintre Magdalena şi domnul proprietar, ea compune societatea şi rostul fiecăruia între oameni. Pe Magdalena o urmăreşte cu un ochi special, intrigat şi adânc, cu admiraţie şi teamă pentru atâta gingăşie şi graţie, cu grijă pentru atâta frumuseţe şi neştiinţă. Dar bătrâna îşi supraveghează vorbele şi mişcarea care, dacă ar fi declanşate, ar umple toată Europa de lacrimi, de emoţie, de mândrie. Când fata se găteşte de dimineaţă, dezvelindu-şi părţi ale trupului înaintea ei, mama o priveşte, aţintind-o îndelung peste tot, cu un singur ochi micşorat. Când Magdalena o surprinde privind-o, ochiul defectivei se închide subit, cu o grabă copilărească, sau se depărtează aiurea, ruşinat de iscoadă. Acelaşi ochi care, mai puţin concentrat poate, dar totdeauna, a urmărit cu fereală frumuseţile fiicei, chiar din copilărie. Când copila învăţa carte, ca liceană şi mai târziu ca studentă la litere (studenţia a ţinut doar un an, până când tânărul arhitect Nicolae Răzvan – un fel de rudă mai de departe – a luat-o în căsătorie, ca să moară dintr-o boală de inimă, şase luni mai târziu), fiecare nouă împlinire a formelor, fiece mugur roz care se desfăcea, fiecare mişcare ce se întocmea după legea realizării în frumuseţe, erau observate de mamă cu bucurie şi răsplătite cu o stângăcie şi atât de cunoscută asprime de aparenţă. Azi, mai ales, nu e vreme de duioşie şi, după cât se pare, nu va fi niciodată... afară de cazul când doctorul s-ar hotărî să curme starea asta de fericire primejdioasa. Până atunci ochii ei vor închide orice lumină, din ei nu va cădea nicio lacrimă trădătoare de slăbiciuni şi în ei nu

va înflori niciodată o rază vestitoare de bucurie neadumbrită. Paralitica ştie că, în bună parte, pe atitudinea asta de forţă şi izolare se sprijină slaba tărie de suflet a Magdei.

Deocamdată, tot ce apare fetei ca expresie a unei fericiri tot mai sigure, pentru mamă nu e decât o tot mai sigură înşelare, cu atât mai mult inima ei se strânge într-un sentiment de nelinişte. Pentru că ea ştie că fiecare izbândă în dragoste e, în fond, o cădere în adâncime, o lunecare într-o mare iluzie. Smaranda n-a fost niciodată frumoasă şi n-a iubit niciodată cu întreaga fiinţă, cum a ştiut şi a -văzut iubind femeile cele adevărate, femeile absolute. Ea ştie că n-a atins niciodată haosul, nici culmea de lângă soare a patimei. Ea n-a plâns niciodată în hohote pentru o clipă de înclinare şi, ori de câte ori îşi simţea o căldură în tâmple, de izvor care-şi caută gura, n-a lăsat o lacrimă până la poartă. Ea a simţit că atunci când inima ţî se umflă şi ridică spre buze adierea fierbinte, nu trebuie să suspini; că orice tulburare a sufletului, în suflet trebuie să rămână; că însăşi îmbrăţişarea cea înfricoşată trebuie mărginită şi, cât mai mult, netrăită în afară. La început, tânăra măritată nu şi-a spovedit sentimentele dintr-un fel de mândrie amestecată cu teamă; mai târziu, tânăra mamă, dintr-un instinct necesar şi, în curgerea vremii, din spirit... de pedagogie. Dacă bărbatului ei nu se învrednicise să-i arate tot sufletul, dacă copila ei nu se bucurase, de mică, de prietenia ei fără frână, ca a tuturor mamelor tinere faţă de micile lor odrasle, acum (dacă pe vremuri va fi fost o greşeală) nu mai poate fi altfel.

Smaranda Tăuşan, redusă la atât de puţină mişcare a trupului şi la destulă cumpănită tăcere, trăieşte mai tare ca totdeauna şi lucrează cu gândul şi puterea privirii. În camera ei, bătută toată ziua de soare, ca de o pulbere ce tot creşte, gândurile-i torc fără pace. Se preocupă de sănătatea trupească şi sufletească a băiatului, de alegerea prietenilor, de practica sporturilor, care, din nenorocire, crede ea, îl cuceresc şi pe el, făcându-l să lipsească tot mai mult de acasă, de mersul lui la învăţătură – materie cu materie şi oră cu oră. Vede în el aceeaşi moliciune, aceeaşi sfială, aceeaşi naivitate şi inocenţă primejdioasă, pe care le-a urmărit în creşterea Magdalenei. Fata a crescut cu prea multă supraveghere; dacă bunica nu ar fi condamnată să zacă în permanenţă, băiatului i-ar îngădui totuşi unele libertăţi, privegheate în taină. Dar, ca să-i poată îngădui libertăţi, ar

trebui să poată urmări pe teren rezultatele noii metode; să poată, la cazul de trebuinţă, să curme jocul. Atât sufletul fetei cât şi al lui Miron par, însă, a se dezvolta mult mai mult din esenţe interioare şi nu se ştie întrucât împrejurările unei educaţii orânduite mai liber ar fi avut sau ar avea influenţe. Viaţa însă este acomodare şi asta se face în libertăţi sociale. Atât prin carnea trandafirie a Magdei, altădată şi astăzi, cât şi prin muşchii cu care a început să se fălească Miron, Smaranda vede limpede, ca prin sticlă, toate mişcările dinăuntru şi totdeauna ghiceşte, ajutată de cele de ordine, faptele neîmplinite. Bătrâna înţelege şi suferă, pentru că are credinţa că, odată ea dispărută, principiul de bază al echilibrului şi rezistenţei şubredelor făpturi va cădea deodată. Ea îi cunoaşte, îi înţelege şi de câte ori voinţa ei nesimţită ia locul voinţei lor înclinate! Ei se mulţumesc să-i răspundă prin dragoste. Şi nu e de ajuns pentru ei. Dar cât este de mult pentru încruntata ei iubire, plină de zbuciume!

Mama-mare ştie câţi nasturi sunt la hainele lui Miron, care dintre ei a început să se clatine, în ce stare e fiecare lucru din rufărie, ea ţine seama de termenul hotărât al tunsoarei. Ideea că a uitat să întărească un nasture o obsedează ca un lucru covârşitor. Băiatul poartă gulerul răsfrânt al cămăşii de vară peste gulerul tunicii (invenţia este a Magdalenei); poartă batistă de olandă la haină (aşezată îngrijit de mâinile Magdalenei); are totdeauna o batistă curată de rezervă în servietă (pusă de Magdalena). Când pleacă la şcoală, mama îi potriveşte îmbrăcămintea şi şapca. De multe ori, dimineaţa, mama iese împreună cu fiul. Cât timp se pregătesc de plecare, mama-mare îi urmăreşte, întorcând capul, rotindu-şi privirile de la unul la altul şi, la nevoie, răsucindu-şi chiar trupul, ca să-i vadă mai bine. Privirile se ţin de ei, la fiecare mişcare, ca hipnotizate. Înainte de a ieşi, Magda se apleacă, cu pălăria pe cap, şi sărută de două ori obrazul stâng şi cel drept, al bătrânei; bătrâna o sărută zgomotos şi puternic, cu tot sufletul, strângându-i şi mâinile amândouă, câteodată înmănuşate. O sărută cu atâta ardoare şi atâta putere încât, de fiecare dată, parcă şi-ar lua adio de la fata iubită. Miron se apleacă într-un salt, băieţeşte şi, totdeauna din fugă, îi lasă o sărutare uşoară pe mâna întinsă ce tremură, pe mâna odihnită pe scaun. Mama-mare îl apucă cu cleştele degetelor şi oftează. Nimeni nu se ocupă de acest oftat;

e un obicei ce nu moare. Când uşa se deschide, ochii mari ai paraliticei se căznesc să-i prindă pe amândoi în obiectivul lor ţeapăn, să nu scape nimic din realitate în această poză finală, cu care ea va rămâne ceasuri întregi ale singurătăţii. Numai din dragostea asta sprijinită pe grijă, se mai ţine energia bătrânei care, în ciuda atâtor oboseli şi a încremenirii între spetezele jeţului, tot mai vrea să trăiască. Primejdii extraordinare şi nebănuite pândesc pe mamă şi pe copil de la ieşirea pe poartă şi îi aşteaptă la fiece cotitură. Pentru grijile ei, Magdalena pare să nu fi fost măritată şi, pentru că au trecut atâţia ani de la moartea bărbatului, Miron nu pare a fi fiul ei, ci odrasla cea mică a bătrânei. Grijile Smarandei pentru copilă sunt tot ca pentru pura fecioară de altădată. Bluzele, rochiile (bluzică, rochiţă) sunt mângâiate de ochii şi mâinile reci ale bătrânei, înainte şi după ce fata şi le pune pe corp. Bluza nu trebuie niciodată să fie prea strânsă la gât, dar nici pieptul să fie gol până la linia involtă a sânului femeiesc. Rochiţa nu trebuie să fie prea lungă, ca să n-o îmbătrânească, dar nici prea scurtă ca să răsară începutul ondulaţiei gleznei. Moda de astăzi nu e frumoasă, spune Smaranda, apăsând pe cuvinte, ca să le dea un sens mai complet. Ciorapii, prea scumpi, sunt pretenţioşi şi mitocăneşti; pălăria trebuie pusă cu grijă, ca să nu bată la ochi, ca la chivuţe.

Rămasă singură, după ceasuri de socoteli, potriviri în mintea ei şi imagini: „Eu am cei mai frumoşi copii de pe lume”, îşi spune, oftând, ca o mult cugetată şi fericită concluzie. Dacă se întorc din oraş, uităturile ei sunt şi mai iscoditoare şi mai pline de patimă. Când se întâmplă să intre amândoi deodată, în odaie se face atâta lumină, încât trebuie să închidă mai întâi pleoapele: lumina nemişcată a soarelui e răzvrătită de fulgerul ce răsare. Dar îmbrăţişarea e mai scurtă şi mai febrilă: amândouă mâinile Smarandei Tăuşan se răsucesc îndreptându-se, convulsiv, spre sonerie, ca şi cum tocmai în clipa asta şi-ar aminti de o straşnică datorie. Servitoarea trebuie să apară într-o secundă şi, din toate aparenţele, să se vadă că totul e de mult pregătit şi în ordine. Bătrânei i se trage la scaun o măsuţă de trestie, iar copiii mănâncă în mica sufragerie alăturată, ale cărei uşi rămân de perete toată vremea dejunului, pentru ca bătrâna să nu-şi înceteze conducerea, să vadă totul şi să nu fie singură şi acum.

Magdalena, care nu-şi poate stăpâni inima, a ţinut-o la curent,

cu toate fazele prieteniei dintre ea şi Octavian, de la primele începuturi. După referinţele copilei asupra doctorului coleg, referinţe în care se strecura tremurul simpatiei, bătrâna a desprins iţele dragostei ce începe. Prin iscoade abile şi observaţii adânci şi dibace, ea urmărea de acasă jocul ce se depăna la spital. Din cele spuse, cu voie sau fără voie şi, mai ales, din bucuriile nuanţate şi curioase ale fetei, şi-a dat seama, clipă cu clipă, de prefacerea simpatiei în dragoste. Lucrul era fatal: pentru frageda viaţă a Magdalenei, căile erau prea pustii şi istovitoare. La început Smaranda s-a bucurat de înviorările fiicei, dar pe măsură ce ea se făcea tot mai palidă, mai adâncită şi mai transfigurată, bucuria a început să se transforme în grijă.

O dată începute raporturile cu un bărbat, după spusele Magdei, atât de de treabă, rămâne în sarcina mamei să se ocupe cu viitorul. Înaintarea legăturilor dintre tineri nu mai putea fi zăgăzuită, cum nici nu era, de altfel, cu cale, dar cursul lor trebuia, pe cât cu putinţă, supravegheat şi îndrumat pe căi bune. Magdalena se trăda cu inocentele alternări de bucurie şi supărare, dar mai ales cu multele ceasuri de adâncire, de aplecare asupra propriului ei suflet. Tot mai mult, conversaţia dintre mamă şi fiică nu se mai învârtea decât în jurul spitalului, răsucindu-se tot mai strâns în jurul persoanei doctorului. Toate nimicurile vieţii de la birou erau relatate bătrânei şi printre cuvintele fără umbră, bolnava scormonea pe cele catifelate, pe cele sărite, pe cele spuse pentru întâia dată. Şi Magdalena avea din zi în zi mai mult de ascuns decât de mărturisit.

într-una din zile s-a întors de la slujbă mai palidă ca de obicei şi cu buzele albe. Mama, care o socotea înaintată numai pe căile lirice, o privi consternată, fulgerată acum de alte gânduri şi întrebări. Poate că astăzi... Magda... Ochiul bolnavei, ca un cuţit, a seoromonit printre veşmintele, printre culorile, printre cuvintele, rare acum, ale fetei. I se părea când că înţelege ceva, când că nu e nimic de înţeles. Dar tăcerea, lăsată ca o ’ cortină asupra făpturii răvăşite de boală, nu mai lăsa ochiul să pătrundă în încăperea până azi descuiată a inimii. Dintr-o curioasă sfială, tocmai când arta ei se cerea mai în faptă, bătrâna n-a mai putut iscodi. Până aici lucrurile nu s-au desfăşurat sub ochiul şi supravegherea, aproape sub conducerea ei? Unde ar fi putut duce, dacă nu aici? Bătrâna condusese, * cu o baghetă de vrăjitoare, tot jocul plin de ameninţare, către clipa fatală. Dar

astăzi, când peste transparenţele purităţii s-a lăsat recea cortină, când prin sânul înflorit al femeii nu se mai văd mişcările inimii, Smaranda Tăuşan se fereşte parcă şi ea să mai pipăie adevărul.

Bătrâna se înşelase oarecum în ziua aceea; se înşelase însă numai cu un număr de zile. Magdalena trebuia să afle din gura mamei ei câteva lucruri intime şi de mare folos. Bătrâna crezu, după cum urmărea curgerea faptelor, că totuşi s-ar mai putea întârzia. Magdalena (în gândul ei) va fi cuprinsă toată, de la o zi la alta, într-un mare vârtej. Până să se supună noii idei, cugetul mamei ’ a ars pe toate rugurile închipuirii. Din înfăţişarea chipului din ce în ce mai consumat al Magdei, Smaranda îşi da seama că vindecarea nu va fi cu putinţă decât tot numai prin dragoste. Când se mai împăcă cu noua stare de lucruri şi începu să-şi mai vină în fire şi să judece iarăşi cu limpezime, negurile prinseră a slăbi. Din moment ce faptele aici trebuiau să ajungă. Dacă ar fi cunoscut pe Octavian, dintr-o singură uitătură i-ar fi ghicit în suflet. Şi va trebui să-l cunoască. Dar, până atunci, la scurt timp după ziua primei tăceri şi îngândurări a Magdei, bătrâna a mai simţit... bănuit... înţeles... ceva. Şi a plâns toată după-amiaza şi bună parte din noapte. După asta a plâns de nenumărate ori. Poate nu e nimic... poate nu e nimic... A plâns singură, pe înfundate pe neştiute, în odaia năpădită de soare. A izbucnit în plâns de câte ori Magdalena pleca, după mesele, fără rost, de acasă, de câte ori se întorcea mai târziu ca de obicei, de câte ori o simţea mai tulburată şi mai strălucitoare. Fiecare din faptele astea era o îndepărtare a fetei de la sfânta ordine neclintită, de la sfânta îndatorire de mamă şi fiică, şi o cădere în neştiut.

În faţa acestei fericiri nebuneşti niciun zăgaz nu mai putea fi ridicat. De câteva ori, bătrâna, neîndrăznind să înfrunte din faţă puhoiul, încercă să-l cuprindă în reţea de aluzii şi parabole mult chibzuite. Răutatea omenească, laşitatea, minciuna, temerea socială, decăderea, datoriile celelalte... vorbe ce se izbeau de muntele fericirii şi cădeau în bucăţi la picioare.

într-o seară, profund distrată, aranjându-se în oglindă, Magdalena vesti mamei, cu un aer rătăcit şi nepăsător, că se va duce cu Octavian la cinematograf. Şi adăugă, convenţional şi tot atât de absent:

— Dacă întârzii, să nu fii îngrijată.

Miron a mâncat singur, în sufragerie, stând de vorbă de acolo cu mama-mare, care-i spunea fel de fel de nimicuri. Era întâia oară când băiatul mânca singur, şi, oricât se străduia bătrâna să-i uşureze masa, era vădit abătut. Cu toată ascuţimea minţii ei, mama-mare nu putea totuşi să înţeleagă cum se face că băiatul nu e chiar mult mai abătut. El întrebase numai de două ori de mama lui: prima oară la venire şi apoi când se aşezase la masă; prima oară cu o faţă surprinsă şi încruntată, a doua oară mai distrat sau mai gânditor şi cu o privire ce nu era a lui.

La ora zece, bătrâna porunci servitoarei să închidă uşa camerei Magdalenei, care da în antreu, pe undo Miron ar putea să intre. Socoteala asta a fost fericită: după cină, Miron s-a dus în camera lui de şi-a pregătit lecţiile, dar, către zece şi jumătate, bolnava l-a auzit trecând repede şi ciocănind la uşa încuiată. Asta se întâmplase şi altă dată şi, ca odinioară, băiatul s-a dus la culcare, gândind că mama a adormit. La mama-mare nu se putea intra decât tot prin aceeaşi cameră; bătrâna se întristă la gândul că nu şi-a putut săruta nepoţelul pe frunte.

S-au făcut ceasurile unsprezece, douăsprezece, au trecut şi de douăsprezece. Pe strada totdeauna tăcută nu se mai auzeau decât zgomote stinse, ce veneau de departe. Nicio trăsură, nicio maşină, niciun pas omenesc. Dacă s-ar fi mişcat o ramură de castan, bătrâna tot ar fi auzit.

Şi, cu toate astea, n-a plâns.

Când a trecut miezul nopţii, cu sforţări peste puterile ei, s-a sculat din fotoliu şi a trecut la geam, şi-a luat mâna tremurătoare de pe cârjă şi a dat într-o parte perdeaua. Strada era luminată de lună, părând şi mai pustie ca altă dată. A stat la geam până când braţele au început să-i tremure, îndurerate, pe lemnele lustruite ale cârjelor. Cât a privit pe uliţă n-a trecut niciun om. Parcă toţi locuitorii împrejurimilor s-ar fi legat să nu se întoarcă pe acolo spre casă. Printre oamenii aceştia ferecaţi de blestem, va fi fiind, poate, şi Magdalena, pe care legământul ciudat o va fi ţinut în cine ştie ce punct al oraşului păcătos. Toate năzbâtiile şi grozăviile copilăreşti au trecut prin fantezia bătrânei cu atâta ordine în minte. Ceasurile (minutele din pendulă) păreau şi de împietrite de groaznicul legământ. Smaranda se temea de întâmplări extraordinare, de răpiri şi de vărsare de sânge, deşi în fundul cugetului stăruia mai mult convingerea dezgustătoare că Magda a rămas toată noaptea cu

doctorul, ca o amantă obişnuită. Faptul adeverindu-se, ’ va fi punctul cel mai grav dintre cele trecute; mâine, în cazul ăsta, orice sfială va fi sfârşită şi răfuiala, cu voie, fără voie, va izbucni... Răfuială? chiar (dacă aşa cum de atâtea ori s-a gândit) vrând să doboare dragostea pentru Octavian, nu va reuşi decât să piardă, pentru ea, inima zdruncinatei fete. Cu orice risc (deşi în ceasul ăsta nimic nu i se mai pare riscat), mâine va încerca. E o poruncă a răspunderii de viaţa fetei şi a fiului. Nu se va mai da la o parte. Nu ţine să se mintă nici să se ocrotească. Dacă cel puţin noaptea, copila ei bolnavă ar înţelege să stea acasă! Miron n-ar iscodi, n-ar descoperi, nu şi-ar vedea părăsirea. Smaranda s-a răsucit într-o plasă infernală de gânduri şi nu s-a oprit la nicio metodă. N-a avut, când se cuvenea, îndrăzneala să întrerupă mersul patimei, prin atâtea mijloace ce i-ar fi putut sta la îndemână; acum este, poate, prea târziu. Toate lunecările fetei sunt doar nesocotinţe ce s-ar fi putut îndrepta.

E drept că, închizând ochii cugetului asupra scenelor ce trebuiau să se înşire în marea dragoste omenească a Magdalenei, bătrâna nu mersese atât de adânc cu închipuirea încât să bănuiască chiar o asemenea noapte.

Dar va încerca din toate puterile să mărginească nenorocirea. Se miră cum doctorul, despre care începuse să creadă cele mai bune lucruri, a putut săvârşi infamia. Magdalena e mai slabă ca trestia în bătaia vântului. Dar el, el bărbatul, el prietenul, doctorul, omul inteligent? Se vede că nu e decât tot un bărbat ca oricare, fără conştiinţă, fără întrebări, fără milă, fără prudenţă, fără... dragoste adevărată. El e cel vinovat!

Intre camera lui Miron care doarme, poate neştiutor, poate neliniştit, şi camera ei cu perdelele date într-o parte, în care intră atâta lumină de lună, este camera goală, cu patul nedesfăcut, cu toate lucrurile nepregătite de noapte. Magdalena a luat cu ea totul; camera nu mai are nimic din sufletul ei mutat în alt loc. Mâine de dimineaţă (mai sigur către zori, în ceasul încetării desfrâului) acel suflet nu-l va putea readuce acasă. Acelaşi.

E foarte târziu. Lacrimi grele urcă şi încreţesc obrajii, tâmplele, fruntea bătrânei, luptând să se prăvale, dar Smaranda Tăuşan rămâne mai tare: ea le strânge printre cutele tăbăcite, schimonosindu-le şi mai mult în lupta anevoioasă. Ceasuri nenumărate a ţintuit cu ochii încordaţi petecul de stradă

dinaintea ferestrei; ceasuri întregi de judecăţi mari şi planuri, toate rostogolite. Nu va fi aspră, nu, în niciun caz aspră, li e mare silă că nu mai poate fi aspră, că nu mai poate să pedepsească. Nu, nu mai poate. Nu mai poate decât să fie laşă, adică o mamă, într-o asemenea situaţie, diplomată. Momentele nu sunt mari, ci sunt capitale; judecata trebuie să fie largă, cuprinzătoare… Dar dacă nici la trezirea băiatului mama lui nu va fi acasă?… A venit, s-a culcat, s-a sculat, a plecat!… îşi spune repede, ca o sonerie, bătrâna, electrizată de inspiraţia salvatoare. Pentru lucrurile cele mai mici, altădată cugeta multă vreme; astăzi a rezolvat într-o clipă o problemă cumplită. Aparenţa va fi salvată. E mare lucru; unul din cele mari. Şi, după asta, s-ar. Putea întâmpla ca Magdalena să-şi înţeleagă… crima şi să n-o mai repete.

Faptele s-au petrecut deocamdată după prevedere. Dar, la scurt interval, nepăsătoare şi rătăcită ca şi întâia dată, Magda a plecat seara, după ce a anunţat-o, cerându-i cu o graţie generoasă consimţământul, iertarea şi sărutarea. Şi încă un lanţ de nopţi bătrâna s-a pomenit că acceptă mecanic, ca uluită, plecările fetei, pudrată, absentă, grăbită, cu ochii rătăciţi.

În fond, băiatul nu lua seama… Dacă se poate acoperi!… În prima vreme, aşteptând până în zori când aţipea cu capul căzut pe fotoliu, Smaranda a dat lupte grele, trecând prin călduri şi prin gheţuri şi simţind cum încetîncet indignarea vrea să ia locul durerii, iertării, poate chiar dragostei de mamă, nesocotită. Cum s-a putut învoi Magdalena să plece de lângă băiatul ei?! Să-l lase ceasurilor de întuneric, de izolare şi – de ce nu? — de întrebări ucigaşe?

Dar, după prima perioadă de lipsuri, s-a făurit în cugetul bătrânei răspuns şi la frământarea asta ce părea mai grozavă. E drept că peste câteva luni, peste un an, ’ lipsurile s-au mai rărit. Atenţiile Magdei pentru băiat şi-au mai recăpătat catifelarea, căldura; sufletul nu-i fusese îmbolnăvit de moarte. Iar mai târziu Smaranda a simţit-o şi mai stăpână pe sine. Furia dragostei începuse

— După observaţia ei – să se mai potolească. Trecuse, probabil, marea şi primejdioasa criză sentimentală şi pacienta o suportase cu bine. Magda şi-a reluat tot mai mult calmul de altădată. A început să rămână tot mai des după-mesele acasă, să lucreze dantele, să povestească chiar, cu seninătate,

întâmplări de la slujbă. Inima tinerei va fi ostenit, după marea bătălie; s-ar putea ca Magda să fi început să iubească mai rezonabil pe prietenul ei. N-ar fi cu totul de necrezut ca moleşeala asta să fie în fond agonia. Dar gândul ăsta nu convine bătrânei; ea ştie că Magda nu mai poate trăi fără dragoste, că chiar dacă în faza asta de apatie se simte bine, mâine chinul se va aprinde iarăşi, şi mai puternic. Fără prietenia doctorului pe care slăbiciunea ei s-a putut sprijini hotărât, inima bietei fete s-ar fi uscat ca o frunză fără lumină. În tot ce-a văzut şi mai vede Smaranda Tăuşan nu e decât un înţeles: totul se clatină, dar tot ce se clatină este, aşa cum trebuie, probabil, în general, să se prezinte viaţa. O renunţare peste marile şi micile renunţări, toate cu durere mai mare sau mai uşoară. În cele din urmă, paralitica a gândit că prietenia asta nu trebuie încă sfârşită: mama şi fiul nu-şi pot deschide chiar de acum propriile lor aripi. Peste câţiva ani situaţia va fi uşurată. În ideea unei căsătorii, bolnava nu a crezut decât în orele când cu asemenea minciună trebuia să-şi încurajeze copila. După schiţele prizărite ale Magdei şi ale lui Miron, Smaranda îşi făurise o imagine a doctorului, fizică şi morală. Se gândea dacă, prin absurd, acest om al închipuirii nu va fi semănând cu cel de aievea, întru atât îşi întărise plăsmuita icoană. Dintr-o teamă ciudată (cunoştinţa doctorului să nu aducă vreun rău Magdalenei), se codea să-şi arate dorinţa, reală, de a-i fi prezentat. Pentru a-l cunoaşte n-ar fi fost altă soluţie decât aceea de a-l aduce aici, acasă, în camera ei, alături de camera, alături de patul Magdalenei, alături de camera copilului care a avut un tată. „Nu mi-ar plăcea deloc să văd în faţa mea un om în toată firea, un bărbat de care se leagă toată viaţa fetei mele, forţat să facă pe virtuosul, să facă păpuşeria sentimentală obişnuită a logodnicilor sau candidaţilor, toţi ridicoli. Să se comporte mai mult ca amorez, sau chiar ca protector al femeii şi copilului. Poate chiar ca un mare binevoitor al întregii familii, din care nici eu n-aş fi lipsă. Ct Gândul ăsta e poate cel mai dezgustător. Nu o singură dată Magdalena a încercat să o facă să-l primească în calitate de medic, când se simţea mai rău. Dacă bătrâna era într-adevăr mai slăbită, nu e cu totul sigur dar la auzul propunerii pe care o făcea Magdalena cu un timbru vocal exasperant de melodios, Smaranda se îmbolnăvea în mod cert: o cuprindea un tremur care făcea să-i clănţăne barba, şi numai din asta fata trăgea

cuvenita concluzie. Uneori, bolnava, văzând că nu e de ajuns înţeleasă, cu multă silă se hotăra să spună şi vorbele de dezaprobare. Magdalena, învinsă, suferea, dar nu deznădăjduia şi, la prima ocazie, îşi reînnoia melodioasa şi exasperanta propunere.

— Terenul însă nu era pregătit; mai trebuia aşteptare. Şi timpul a îndeplinit opera: într-o bună zi între mamă şi fiică s-a putut vorbi, fără nicio nenorocire, şi despre asta. Întortocheatele gânduri ale Smarandei se mai opriră din hoinăreală; femeia crezu că oarecare filosofie nu strică. Poate că oboseala o făcea filosoafă, o oboseală chiar a gesturilor ei speciale cu braţele şi a tremurului capului, de care diplomaţia ei ştiuse să se servească ades. După o noapte întreagă de gingaşe socoteli, de planuri copilăreşti şi ingenioase, Magdalena se hotărî, la scurt interval, să-şi mai încerce norocul. Din întâmplare, bătrâna era, însă, mai sănătoasă ca totdeauna. Dar cu atât mai bine: pentru că Octavian Peleş nu trebuia invitat cu orice preţ numai în calitate de doctor. Magdalena renunţă la nerodnica strategie şi se decise să vorbească... deschis, deschis dar cu toată solemnitatea. Va cere serios mamei ei să lase mofturile de o parte şi să admită să-i prezinte prietenul. Nu se gândeşte că în felul ăsta?... Mai ales că Miron îl cunoaşte de atâta vreme. La trebuinţă, dacă bătrâna se va opune, îi va ţine şi un oarecare discurs, plin de nenumărate argumente elaborate în luni de zile. Un presentiment o asigură că astăzi lupta nu va fi prea ’ grozavă: mama va fi mai înţelegătoare cu formele, ea care a îngăduit atâtea lucruri însemnate de fond.

Magda s-a gătit de plecare şi a intrat în odaia bolnavei. Miron plecase cu două-trei minute înainte. Prin draperiile bătrâneşti, demodate, prinse cu şnururi groase şi răsucite de rozetele poleite, soarele dimineţii se revărsa blajin şi egal în curata încăpere. Figura Magdalenei, obosită de marea muncă a închipuirii, era palidă; fruntea puţin încruntată trăda o preocupare ce nu putea scăpa ochiului atoatevăzător al bolnavei.

— Ce ai tu? Nu ţi-e bine?

— Nu mi-e bine? răspunse, surprinsă, surâzând şi uitându-se în oglinda veneţiană, să se asigure, Magdalena.

Pentru că nu se aşteptase la asemenea observaţie, fu
0 secundă descumpănită.

— Nu eşti tu bine, urmă bătrâna, examinând-o cu ochii întristaţi.

Magda îşi trăgea mănuşile şi vedea cum, după operaţia asta nu va mai avea niciun pretext de a rămâne aici.

Bătrâna continua să o măsoare, îngrijorată.

— Mamă dragă, am să te rog ceva, se trezi izbucnind fără voie, Magda. Am să te rog ceva… mult… şi nu văd pentru ce… tu care mă iubeşti…

Vocea îi tremura, cuvintele erau despicate, năduful
1 se urca în gât.

— Am să te rog… să-l primeşti! Vezi tu, nu-ţi cer să fii prea amabilă; nici n-am să-ţi fac supliciul de a-l ţine prea mult! Nu, nu te teme! De atâtea ori mi-a spus că ar vrea să te vadă. Ai acceptat să i-l prezint pe Miron. Nu înţeleg cum poate să-ţi inspire atâta groază, atâta ură! Pentru că am observat că-l urăşti!

La ultimele vorbe, toată forţa de stăpânire şi toată strategia – de la început trădată – a Magdalenei, s-au prăbuşit într-o cataractă de lacrimi. S-a trântit pe scăunelul de lângă jeţul bătrânei şi în ruperea lacrimilor au căzut lacrimi vechi, adunate de mult, ferecate.

Speriată şi cutremurată adânc, bolnava o privi şi ea printr-o ceaţă de lacrimi.

— Copiliţa mea mică şi proastă, copiliţa mea mică şi proastă! cine ţi-a spus grozăviile astea? Că mi-e groază de el… că urăsc eu pe Octavian… Cum poţi să-mi spui tu una ca asta? Cum ţi-a trecut prin cap? Mi-ai spus vreodată că vrea să mă vadă şi n-am vrut să-l primesc? De unde ai scos asta? Dacă l-aş fi urât, n-aş fi încercat din capul locului să te despart de el? Nu te-aş fi oprit… Dumnezeule! Ce prostie! Nici nu l-am cunoscut şi îl urăsc… Auzi vorbă!

— Da, îl urăşti, îl urăşti: ştiu eu că îl urăşti! izbucni cu toată patima fiica. Îl urăşti, pentru că n-ai vrut să-l vezi niciodată! Mi-ai îngăduit – ai dreptate – prietenia asta, dar pe el l-ai dispreţuit totdeauna, ca… şi pe mine. Tu eşti convinsă că nu mă iubeşte… că nu ne iubim! Am văzut! Ai suportat situaţia fără să-mi spui ce simţi, dar m-ai făcut să pricep! De atâtea ori am vrut să-l chem să te vadă, când te simţeai mai rău – şi ai refuzat… Nu te-ai gândit… şi la mine!…

Pălăria Magdalenei, smulsă de degetele bătrânei, căzuse pe

covor. Mama se canonea să-i scoată mănuşile. Care păreau lipite de mââni. Chipul copilei, încărcat de diamantele lacrimilor, ardea, părul se risipise pe tâmple şi se udase.

— Îl urăşti! Da, îl urăşti! Am simţit că-l urăşti! Şi... nu mă poţi iubi nici pe mine. Altfel n-ai putea să fii rea. Uite... am venit să te rog să-l primeşti. Ce-ar putea să-ţi facă?!... Niciodată n-ai avut încredere în mine; eu nu sunt Miron, să te fac să te înduioşezi. Nu mai sunt fata ta...

Bătrâna îi mângâia fruntea, părul şi tâmplele ude, cu degetele apucate de tremur.

— Nu ţi-am spus niciodată, pentru că am văzut că te fereai totdeauna. Cum era să-ţi mai spun?! Şi dacă ţi-aş fi spus, nu tot mă refuzai, cum tot m-ai refuzat când vream să-l aduc ca doctor? Iartă-mă, mamă dragă, dar cum vrei să-ţi arăt ce am pe suflet, când tu-mi opreşti în felul tău cea mai mică îndrăzneală?

— Ei, bine... acum taci, nu mai plânge... o dezmierda bătrâna, care abia auzea câte o vorbă, pentru că în gând se mustra de faptele de care cu toată dreptatea se găsea învinuită. Se condamna. Fata avea dreptate. Şi o cât de

. Mică înţelepciune şi prevedere ar fi obligat-o mult mai demult să caute să cunoască pe doctor. N-a vrut decât să-şi menajeze nervii, să ocolească o întâmplare cel mult plictisitoare. Poate, însă, că timpul nu a trecut, o reparaţie se mai poate face. În locul ceţei lacrimilor, oţelul hotărârii ei obişnuite îi apare în ochi.

— Ştii tu că tocmai eu n-am vrut să-l cunosc? Dar... eu trebuia să-l poftesc? Nu era datoria lui să-şi arate dorinţa de a vedea şi pe bătrâna şi neputincioasa ta mamă? Că nu ţi-am spus să-l aduci? Dacă te-ai gândi bine, ai vedea că nu puteam să fac asta înainte de a şti că şi el... că nici el nu se sfieşte de mine. Spune mai bine aşa. Tot n-ai mai plâns de mult. Acum... te-ai liniştit. Auzi dumneata, ce prostie! Eu... care... chiar am vrut să-l cunosc. Ei, acum nu mai plânge; cred că ne-am înţeles. Gândeşte-te în ce mod ai putea să-l inviţi. Dacă vrei, cheamă-l astăzi... Vrei să-i spui că-i invitatul meu? Uite, eşti mulţumită? Hai, scoală-te, dă-ţi cu apă rece pe ochi; uite cum te-ai făcut.

Magdalena s-a ridicat fără vorbă, ca o şcolăriţă pusă în genunchi, şi-a sărutat mama pe frunte, a trecut în camera ei de s-a aranjat, şi a plecat, tot bosumflată, la slujbă.

Dar bătrânei, zguduirea nervoasă i-a trecut abia după ceasuri

de suferinţă. La ora mesei, Magdalena, cu faţa îmbujorată de mers şi de aer, a intrat ca o vijelie în camera ei, a cuprins-o în braţe şi a sărutat-o cu patimă unde a nimerit.

— Iartă-mă, mămiţico. Ştiu că nu-l urăşti. Am spus numai prostii! Iartă-mă! M-ai iertat?

— Poţi să-l chemi după-masă? întrebă, cu aer liniştit, suferinda.

— Dacă vrei dumneata...

Îndată după dejun toată casa fu răscolită şi curăţată din nou ca pentru un eveniment mare. La ora înserării, soneria a sunat. Un sunet cu totul particular.

În orânduiala desăvârşită a lucrurilor din camera ei, Smaranda Tăuşan, îmbrăcată în rochie de tafta largă şi ţeapănă, părea mai mult ca totdeauna un manechin izbutit, reprezentând o bătrână aristocrată în veşmintele de odinioară. Magdalena descoperise pe undeva o floare de voal albăstrie, pe care, cu o minunată intuiţie a armoniei, i-o prinsese în corsaj. Bolnava, cu faţa afânată de suferinţă, în poza şi rochia ei, era o apariţie romantică în toată puterea cuvântului. Magdalena avusese capriciul să îmbrace o rochie de un violet stins, fără nicio podoabă, pe care nu o purta niciodată pe stradă. Pe masa de nuc din mijloc, cu picior răsucit, acoperită până aproape de scânduri cu o faţă grea de janilie, cu tişlaifărul împodobit de trandafiri roşii şi lalele violete, un cărucior de trestie împletită transporta şi el, gata să o răstoarne, o mare încărcătură de flori de pânză apretată şi ceară de toate culorile, atârnând peste roţile fine poleite cu aur. Pe măsuţa îngustă, aurie, de sub oglinda veneţiană, într-un vas de cristal, un buchet de violete de Parma, cu tonurile decolorate. În antreul prin care trecu Octavian, pe două mese rotunde de trestie, alte buchete de flori artificiale. Magdalena, în veşmântul violet estompat în care-i ieşi în cale, palidă de marea ei fericire, părea, printre de, tot o floare făcută. Toate aceste flori fără suflet sau cu sufletul în odinioară îşi ocroteau formele fără viaţă într-o casă aidoma, între draperii vişinii, prinse în otgoanele de mătase, pentru veci înnodate.

La apariţia într-o formă atât de neaşteptată a Magdalenei, doctorul, care-şi pregătise sufletul să o îmbrăţişeze, pentru cazul când s-ar fi întâlnit singuri, se pomeni îngrădit, şi toţi paşii pe care-i făcu până în iatacul bătrânei i se păru că-l adâncesc într-un fel de iluzie colorată. Era transfigurat şi transformat

sufleteşte. Venise plin de bucurie şi de nerăbdare să sărute mâna mamei prietenei lui şi să aspire cu sete şi libertate aerul unei case iubite, şi se văzu, ca prin farmec, călcând cu sfială, cu un zâmbet pe care şi-l simţea curios, prin panorama asta romantică, cu purităţi, suavităţi şi flori mari, neclintite, ca într-un basm de de mult. Magdalena îl duse, vădit intimidată şi îl prezentă mamei. Când pronunţă numele Octavian Peleş, vocea îi fu foarte moale; după ce spusese Octavian, se oprise o secundă, dar se rorectă repede şi întregi numele. Bătrâna surâse, poate fără să vrea. Când se înclină să-i sărute mâna subţire şi palidă, doctorul găsi, în clipa fulgerătoare, că asta este singura mână pe care o putea avea mama iubitei lui. Mai observă în mâneca strimtă o batistă eterică, pentru îngeri, şi, când înălţă ochii către capul pal, obosit, se asigură definitiv că numai o femeie oa asta putea să aibă o fată ca Magdalena şi un nepot ca Miron. Dar nu numai chipurile de oameni erau atât de molatice şi suave, ci toată mobila înconjurătoare suferea de aceeaşi moliciune vetustă, de acelaşi leşin graţios.

După ce-şi luă ochii de la bolnavă, Octavian se întoarse spre Magdalena, instinctiv, ca pentru o sigură verificare. „Da, într-adevăr”, îşi spuse, cu un zâmbet de mulţumire.

După câteva vorbe schimbate între cei trei, îşi făcu apariţia şi Miron, care, cu tot sufletul în privire, se repezi cu adresă şi strinse mâinile vechiului său prieten, fericit că îl vede, în sfârşit, şi la ei acasă.

Conversaţia, condusă şi dominată de spiritul ales al bătrânei care ştiu să nuanţeze şi să limiteze tot ce ar fi putut fi un început de elan sau o intimitate, s-a rezumat la subiectele cele mai plăcute şi neprimejdioase. Dacă Magdalena nu era decât dragoste şi candidă înflăcărare, doamna Tăuşan – observă doctorul – era, dimpotrivă, o femeie de un tact exemplar. Un tact datorită căruia

— De unde doctorul bănuise că bătrâna îl va provoca să vorbească – avu prilejul să cunoască izvorul cel viu al delicateţei şi lipsei de orice interes a prietenei. Din trunchiul princiar al bătrânei, din toată vibraţia asta de violeturi şi de candori, din insula asta rătăcită sau uitată de acum un secol pe lume, crescuse sufletul şi chipul îngeresc al iubitei. Numai în casa asta cu uşile zăvorite spre ritmurile furtunoase ale vieţii şi către frământarea cu sânge a cetăţii, s-a putut zămisli un asemenea

trup şi asemenea suflet; un trup şi un suflet pe care, de când le cultivă şi de când le iubeşte, numai astăzi tânărul doctor poate spune că – în concepţia ştiinţifică – le-a şi priceput. Din gândul lui, amintirile atingerilor pângăritoare s-au şters. Pe fiioa eterică a venerabilei principese, nu mâna lui groasă şi păcătoasă a putut-o atinge, dar nicio altă mână bărbătească. Iar de acum înainte

— Dacă i se va îngădui – de-abia va cuteza să ridice spre ea ochii unei adânci adorări. Va încerca, aşteptând, şi dovedindu-şi credinţa şi dragostea fără umbră, să-i cucerească, nu vremelnic, ci pentru totdeauna, încrederea şi prietenia. În ora asta îşi dă seama că omul întâlnit pe trotuar nu e cel de acasă şi că, şi în această materie, ca şi în ştiinţă, este determinism, sunt raporturi de cauzalitate, de atmosferă, de ambianţă, care fac trupul şi spiritul. A trebuit să lase o lume năprasnică şi să pătrundă în cuibul ăsta teatral, cu prinţese bătrâne înlemnite pe tronuri, cu frumuseţi prea fragede, pentru altă lumină, ca să înţeleagă pe femeia care i-a dăruit toate miracolele într-o singură şi simplă îmbrăţişare.

După o oră de conversaţie, musafirul respectuos şi plin de recunoştinţă sărută mâna lungă oare i s-a întins cu generoasă prietenie. Şi, când a păşit pragul casei întreţinută astfel şi prin ostenelile Magdalenei, s-a simţit înălţat.

După vizita asta protocolară au urmat altele, la tot mai scurt interval. Nu i-a trebuit multă vreme lui Octavian până a cucerit casa, înregistrând, fericit, până în fundul cugetului, zâmbetele tot mai prieteneşti, tot mai voioase şi mai pline de bunătate ale Smarandei. Spre primăvară, Miron s-a îmbolnăvit de gât şi Octavian a fost singurul medic al micului pacient. Îl vedea în fiecare dimineaţă, înainte de ora spitalului, la dejun îl vizita iarăşi şi seara şedea totdeauna câtva timp lângă el. De la capul înfierbântat al băiatului, privirile Magdalenei, pline de spaimă, se ridicau spre doctor. Octavian urmărea şi doctoriceşte şi părinteşte evoluţia îngrijorătoare a scarlatinei. Smaranda Tăuşan cerea totdeauna termometrul încălzit scos de la subsuoara copilului, înainte de a-l vedea Magdalena. Varga strălucitoare îi arăta acum mersul bolii primejdioase, aşa cum, ieri sau alaltăieri parcă, îi desena frigurile copilei ei Magdalena. Amintirile sunt aduse atât de aproape şi de lucrurile materiale; primul copil a suferit tot în patul în care se zbuciumă corpul

înflăcărat al băiatului. Mama-mare cunoaşte întrucâtva capriciile mizerabilei boli şi ştie să citească în semnele de mercur şi în alte semne neînţelese. Doctorul îşi prelungea vizitele, şi când temperatura a suit şi a rămas suspendată pe supremele culmi, îngrijorarea lui a crescut mai mult pentru slabul lui meşteşug decât pentru starea bolnavului – sentiment de pierzare încercat de generalitatea medicilor care-şi caută propria lor odraslă. I-a trecut prin minte că n-ar fi rău să mai aducă un doctor, mai mulţi chiar. Şi numai la gândul să nu sperie pe femei, a trebuit să renunţe. Pentru întâia oară, leacurile îi apărură neîndeajuns studiate şi deci fără temei: trebuia ceva absolut, îndelung experimentat, pe care să te poţi sprijini. Şi, în tot arsenalul de unelte, de cunoştinţe, siguranţe, şi în toate amintirile lui, de aproape şi de departe, singur acest leac nu era. Numai când febra a început să scadă, şi-a adus, ca prin minune, aminte de alte cazuri – vai, ce apropiate! — cu evoluţie întru totul aidoma.

Când Miron s-a luminat la figură şi orice ameninţare trecuse, Octavian a simţit că, în ciuda tuturor aparenţelor, el n-a făcut mai nimic să-l salveze.

Dar în casa iubită dragostea pentru el s-a mărit şi înfierbântat prin tot atâta recunoştinţă. Numai atunci i s-a părut că răscumpărase o mică parte dintr-un atât de apropiat trecut de neştiinţă şi sălbăticie. De pe treapta asta se simţea mai învrednicit să aspire la cinstea de a deveni pentru totdeauna ocrotitorul şi prietenul Magdalenei. În noua lumină ce i se revărsase în suflet, îşi vedea cu o mare limpezime viaţa, în rosturile cele adânci. Nicio curăţenie şi nicio frumuseţe n-ar mai putea aştepta pe deasupra celor întrupate în prietena lui; nicio siguranţă, nicio dragoste şi nicio temeinicie pe deasupra celor cu care se simte înconjurat. E convins că nu merită extraordinara favoare, dar crede cu aceeaşi convingere că propunerea lui va aduce fericirea întregii case.

O împrejurare banală – o vizită ce a primit bătrâna

— L-a oprit să spună ce are pe suflet în dimineaţa când a intrat la ea să-i vestească deplina vindecare a lui Miron.

XI

După o noapte cu totul albă şi o zi tulburată, doctorul Peleş se prepară să plece la Irina. Pentru că luase hotărârea să fie prevăzător, primul lucru ce-a făcut dimineaţa a fost să se intereseze, de la spital, întrebând cu o voce schimbată dacă

inginerul Stanian s-a întors din provincie. Un glas femeiesc a răspuns că domnul nu s-a înapoiat. Asta s-a petrecut pe la unsprezece. De atunci au trecut multe ceasuri şi situaţia în casa din strada Colonel Mihail Ghica poate s-o fi schimbat. Dacă inginerul s-a reîntors, dacă la ora şase va fi acasă, faptul ar fi nemăsurat de tragic. Pentru că nu mai târziu decât până la acea oră, Octavian trebuie să aibă un rezultat. Îmbrăcându-se, – după ce toată noaptea şi-a făcut zeci de planuri de conduită – tremurând de nelinişte, îşi mai construieşte şi acum încă o sută. Dar planurile improvizate, scurte, ca năluciri fulgerătoare, se prefac în scântei şi aleargă prin cameră. În cele din urmă gândeşte că e mai bine să renunţe la de şi să lase totul pe inspiraţia de moment. Spontaneitatea va fi poate şi mai convingătoare. În fond, Irina îl înţelege şi ştie ce va trebui să audă; nu fondul deci, ci doar forma, şi anume ceea ce nu va părea ticluit de acasă, ca o tiradă teatrală, o va interesa. În faţa ei, provocat poate, şi încurajat chiar,. Va găsi vorbe mai grăitoare decât în clipa asta de zarvă a cugetului. Mai gândeşte dacă, înainte de a pleca de acasă, n-ar fi cazul s-o cheme la telefon, s-o întrebe încă o dată dacă vrea să-l primească. A prins însă, teamă de telefon. Trebuie să se ducă! O singură vorbă a lui, prost găsită sau măcar intonată, o replică nesărată, strângace, o mică tăcere nevinovată, ar putea atrage o nouă nenorocire. „Trebuie să mă duc! îşi spuse. Fac bine sau rău, trebuie să mă duc!... Trebuie învinsă şi laşitatea şi teama de umilinţă. Am gustat din toate otrăvurile, am să sorb tot paharul. Mi-e sete să-l golesc, să mă împărtăşesc din el pentru moarte. Creadă ce-o crede! Spună ce-o spune! Va trebui să m-asculte! să-mi audă vaietele durerii. Am s-o biciuiesc cu tot adevărul; am să mă tăvălesc în el ca într-o baltă sordidă; s-o fac martoră fără voie a laşităţii. Să-i arunc în urechi şi în ochi toate strigătele; să i le îndes în cuget. Să afle că e o criminală! Să i-o spun măcar eu, dacă o serie întreagă de imbecili, dinaintea mea, s-au sfiit să i-o spună!”

Răsuflă greu, faţa-i e plină de sânge, buzele-i tremură ca de frig. Îşi smulge pălăria din cuier. Trece pe lângă cutia de scrisori încărcată, fără să o privească. Coboară vijelios treptele. Aleargă pe stradă, vorbind, fără sunet.

„O urăsc, o urăsc din tot sufletul’4, gândeşte, şi merge repede pe trotuarul bulevardului, pe care nu mai cântă nicio flaşnetă şi

nimeni nu mai aleargă cu ahtiere spre dragoste şi spre viaţă. O maşină închisă trece încet pe lângă trotuar; şoferul întoarce capul, îl salută şi micşorează cu totul viteza. Ca şi cum el ar fi reţinut-o, Octavian păşeşte pe uşa neagră care i se deschide. Maşina zvâcneşte şi zboară, şoferul a simţit că domnul e grăbit, în ritmul motorului, gândul omului e şi mai aprig. „Astăzi se va sfârşi, îşi spune când se aşază. Am suferit destul. Poate ar fi mai bine să mă concedieze; ar fi şi mai puţin criminal.44

Maşina opreşte brusc în faţa caselor Stanian. Octavian Peleş nu mai ţine să fie prevăzător, nu vrea să mai ocolească nicio primejdie, nici pentru el, nici pentru femeia căsătorită. Coboară cu mişcări sigure şi intră în curte păşind ca în propria locuinţă. Aleea cu pietrişul văros, despărţitoare a celor două ronduri cu florile adormite sub cupolele lutului negru, duce drept la intrare.

Până la uşă nu sunt decât câţiva paşi. Peleş gândeşte că este poate ora primirii; dar niciun fel de gând nu-l mai tulbură. N-ar fi cu neputinţă ca în salonaşul ştiut să întâlnească feţe necunoscute. Prilejul de a sui seara asta poate nu-l va mai avea niciodată. Dacă vor fi musafiri, va rămâne şi el acolo, ca prieten al soţilor Stanian. Va aştepta ca ceilalţi să plece şi el va mai sta o secundă, pentru o mare vorbă ce va fi ascultată; va mai sta poate o oră; va sta... Nu se munceşte să-şi închipuie tot ce l-ar putea aştepta sus, peste o singură clipă; gândul, obişnuit să îmbrăţişeze deodată, ca visul, o mie de situaţii într-o secundă, nu mai funcţionează. Oricum se vor desfăşura lucrurile, asta va fi, în orice caz, ora sau ziua hotărâtoare. S-ar putea ca, înainte de sosirea lui cu un singur minut, să se fi înapoiat Stanian. Atâta poate să bănuiască în timp ce, cu paşi fermi, urcă treptele scării. La uşa holului se opreşte, surâzător, cu un surâs afectat. Sună. Cine-i va putea deschide din încăperile raiului decât ea? Se aud paşi grăbiţi şi uşa se deschide toată, cu violenţă. Peleş salută, tot zâmbitor şi tot afectat, şi intră. Drumul spre salonaş îi este atât de ştiut – nu prin trecerile lui pe aici, cât dintr-o reconstituire tenace a fiecărui ungher al apartamentului, în memorie. Cât timp şi-a lăsat în cuier pălăria, femeia a aşteptat lângă el, în tăcere. De cum i-a ieşit înainte, Octavian i-a surprins paliditatea obrazului şi oboseala înnourată a ochilor (aşa cum a prevăzut). În cele trei încăperi pe care le străbate şi în salonaş e o atmosferă uscată ca în casele de mult închise şi nelocuite. Rămasă singură atâtea zile, tânăra femeie n-a mai trăit în

intimitatea nemijlocită a lucrurilor. Asta se vede şi din privirile preocupate, şi din paşii ce nu ating parchetul. Când se aşază pe scaunul ce
i se arată cu braţul, Octavian suferă într-o clipă de invadarea unui curent care-l deşteaptă la realitate. „Femeia suferă, îşi spune, dar, după aparenţe, nu poate fi vorba de mine. Probabil că numai întârzierea lui Stanian e de vină. Aşa să fie şi tot nu e rău că am venit: va fi între noi o mică sau mai mare explicaţie liniştită. Şi eu * sufăr, şi eu sunt chinuit. Am să stau să ascult şi, la nevoie, să mă şi spovedesc. Recunosc că sunt îndărătnic, că am intrat aici sufocat de o mare ticăloşie; dar, de data asta, cel puţin am să lămuresc totul”.

Astea sunt gândurile cu care îşi măsoară de atât de aproape prietena, iar privirea lui, mirată şi curioasă, pare a se strădui să verifice întrucât imaginea ce o poartă în suflet se mai aseamănă cu cea de aievea. I se pare că n-a mai văzut-o de un veac, şi nici nu poate deschide gura până n-o va cunoaşte din nou, până nu se va învăţa măcar cât de puţin cu aspectul ei cel nou, sau, poate, de totdeauna. După atâtea aşteptări nebuneşti, care au făcut din vis altă realitate, raporturile trebuie începute din nou. Spaţiului din frământările supraomeneşti ale spiritului îi corespunde o izbitoare înstrăinare fizică. Atât cât se poate în câteva clipe, doctorul face aceste seci observaţii. Faţă de imaginea fixă a sufletului, portretul material pare mai clătinat, ca o fotografie cu imaginea deplasată. „A trecut vreme, îşi spune Octavian – s-au schimbat lucrurile; stânjenit mă simt şi acum, dar nu în felul de altădată. Mi-ar trebui un ceas sau un secol de răgaz, ca să văd până la ce punct mă înşală închipuirea, poate realitatea11. Se aşteaptă la un început de scenă banală, cu aparat convenţional, incolor: femeia îl va îndrepta spre o conversaţie nesărată, cu iscusinţe obişnuite, ascunzându-se după vorbe de dacă, toate numai minciună. Va spune, probabil, că e îngrijată sau poate doar plictisită (ce termen stupid!) de nevenirea lui Stanian. Va evita să pomenească de împrejurările ce i-au apropiat unul de altul, iar vizita s-ar încheia leşios, cu o sigură doză de dezgust şi pentru unul şi pentru altul.

Dintr-o mie de gânduri care-i ţâşnesc în minte ca un foc de scântei, numai astea apar mai limpezi în conştiinţa doctorului. De când s-a lăsat pe fotoliul cu catifea verde, în mai puţin de un

minut a retrăit cât o noapte de frământare. Irina a tăcut şi l-a privit liniştită, aşteptând să-i spună întâile vorbe. Doctorul, cel puţin, aşa şî-a înţeles situaţia, ca să se mulţumească. Vizita va deveni poate plictisitoare sau caraghioasă. Dar el nu va avea ce pierde dacă la lamentările ei de soţie uitată sau neglijată, va răspunde printr-o frază de consolare, cum se obişnuieşte chiar şi între prieteni mult mai puţin mincinoşi. Dacă i se va cere, se va supune; va trăi încă o oră lângă straniul lui diamant verde. Şi va pleca. I'c calea altor zbuciumări, poate. Dacă nu, totul se va încheia simplu şi minunat, ca un mare joc de copii al des tinului.

Dar toată această plasă a închipuirii a fost desţesută deodată. Cu voce înceată, dar apăsând şi distanţându-şi cuvintele, în timp ce-i aţintea ochii cu ochii ei neclintiţi, tânăra îl întrebă, cu o atenţie rece şi concentrată de medic ce examinează bolnavul:

— Ce e cu dumneata?!...

În neiertatele lui tulburări, niciuna dintre miile de arătări ale femeii nu semăna cu cea din realitate; îi trebuia deci o vreme de deprindere cu noua imagine, şi tocmai când se simţea mai străin, i s-a cerut – în ce mod! — să vorbească. Şi tocmai acum, când ar fi putut spune tot, tot! Nu încape îndoială că Irina fusese pregătită să-l asculte şi că îşi va fi formulat şi răspunsul. Ce prilej mai fericit pentru Octavian de a-şi desfereca sufletul!

în camera adoratei femei e linişte mai mare decât ar trebui, iar în privinţa întoarcerii inginerului orice primejdie e exclusă. Dar vorba doctorului este acum somată să se rostească. Ea îl priveşte cu un anumit fel de linişte aparentă şi poruncitoare. Linişte, aşteptare, poruncă, ce stânjenesc şi mai mult pe îndrăgostit. Întrebarea „Ce e cu dumneata"? n-a fost, în niciun caz, întrebarea unei femei care aşteaptă o declaraţie de amor, ci a părut mai mult o iscodire îngheţată şi încruntată a unui judecător de instrucţie ce sfredeleşte un cuget întunecat. O întrebare ce nu se adresează persoanei, ci numai unui anumit punct de umbră al conştiinţei ei. Niciodată doctorul Peleş nu şi-a privit bolnavii, chiar pe cei mai ameninţaţi, cu un ochi mai iscoditor şi mai crud. S-ar putea totuşi ca această înşiruire de vorbe şi această fulgerare a ochilor să nu arate adevărata inimă a femeii, să fie numai un joc, încă un joc şi mai îngrozitor. S-ar putea să nu fie un joc, ci numai forma de apărare a unui suflet îngenuncheat de iubire, înaintea unei hotărâri extraordinare. Pentru că nu poate tălmăci adevărul, Octavian îşi simte

inferioritatea. Va trebui însă să vorbească, pentru că de asta a şi venit şi pentru că i se cere. Dar nu găseşte niciun cuvânt potrivit, şi se teme de ridicol şi umilinţă. Femeia asta *care i-a dat cuvântul,* ca un judecător şi care poate (ce ciudăţenie a naturii!) nu ştie nimic din ce este în inima lui. De la ultima lor vedere n-au trecut decât câteva zile, şi totuşi ea a uitat totul, sau aproape totul. Este adevărat că a fost urmărită, asaltată la telefon. Dar între ea şi Octavian nu s-a petrecut nimic însemnat, nimic grav; toate zbuciumările lui numai el le cunoaşte. Ea nu poate să ştie decât cele ce-a auzit, cele ce-a văzut, cele câteva vorbe ale creionului pe cartonul de vizită. Dacă s-a hotărât să-l primească e poate numai din dorinţa de a pune capăt unei situaţii deocamdată ridicole şi mai târziu primejdioase. După ce îl va asculta, mai mult distrată decât atentă, va rămâne şi ea o vreme fără răspuns, pentru a-şi judeca bine, pentru a-şi face cât mai diabolic răspunsul. După asta se va ridica de pe scaun, dreaptă, cu mână şi gest hotărât şi, în două, trei vorbe uscate şi elegante, de la mare înălţime, îi va spune că bizara lui declaraţie a jignit-o şi, în felul ăsta, nu va mai fi nimic de adăugat pentru ca amorezul cel comic să fie concediat.

Tot ce s-a întâmplat până astăzi a fost numai închipuire. Astăzi este realitatea; dacă se poate spune. A fost o înlănţuire de halucinaţii. Astăzi pentru întâia oară, un bărbat şi o femeie, într-un fel de poziţie preamoroasă. Totul este de câştigat, precum totul e de pierdut. Dar, înainte de toate, e de văzut dacă, după două cuvinte de conversaţie, doctorul îşi va mai recunoaşte obiectul patimei groaznice. N-ar fi cu totul extraordinar ca tocmai el să sfâşie, cu o mână barbară, mirajul. În acest caz, biruitor va fi el. Şi, biruind, va fi liber. Va lua comanda propriului destin şi-şi va putea lumina cu putere cel puţin căile lui cele apropiate, ca în trecutul de până mai ieri. Va fi politicos, bineînţeles, iar la nevoie va fi chiar generos. Dar, orice s-ar întâmpla, pornirea lui nu va da înapoi. Cruzime? Răzbunare? Tot ce se poate. Dar el va merge pe calea sigură a instinctului. De atâtea ori cruzimea nu e decât o formă necesară a sincerităţii, un act supărător, de lealitate, dar care se produce exclusiv între oameni-prieteni. „în fond, dacă nu simte nimic pentru mine, totul e natural”.

Toate aceste gânduri fulgerară prin creierul lui Octavian cu atâta viteză încât, cum şade cu capul uşor înclinat într-o parte şi

cu un zâmbet prostesc în faţa femeii care-l priveşte de la un timp cu o uitătură de spaimă, nici nu se întreabă dacă nu a întârziat peste orice măsură a bunului simţ să dea cel mai simplu răspuns întrebării cu răsunet ciudat.

— Ce e cu mine?…

— Ce e cu dumneata? repetă femeia, ridicând sprâncenele, cu aer de curiozitate, dar cu vocea puţin îmblânzită.

— Mă întrebi cu atâta răceală încât nu mai ştiu ce să spun.

— Pentru ce mi-ai telefonat?

— N-ar fi trebuit să te chem?

— Nu spun că n-ar fi trebuit. Dar…

— Nu cred să-ţi fi spus vreo nesocotinţă.

— Ba da.

— Din ce ai auzit, n-ai priceput nimic?

— Nu vreau să spun că n-am înţeles.

— Atunci?

— Mă întreb ce te-a făcut să-mi vorbeşti aşa.

— Ţi-am spus lucruri supărătoare, care te-au ofensat?

— Sigur.

— Îţi cer iertare.

— Spune-mi, te rog, ce părere ţi-ai făcut despre mine, ca să poţi să-mi spui asemenea vorbe.

Tonul vorbelor aspre este, de altfel, moale; Octavian îl atribuie mutrei lui disperate.

— Mă uit la dumneata şi mă întreb dacă eşti în adevăr dumneata, dacă nu vorbesc unei alte persoane, şopti el foarte încet, mai mult pentru sine. De la un timp am impresia că toată realitatea s-a făcut vis. Sunt dezechilibrat. Înainte de a intra aici m-am uitat cu încordare în dreapta şi în stânga, am pipăit strada şi apoi casa, atât cu ochii cât şi cu palmele. Trăiesc într-o beţie şi nu ştiu bine pe unde calc. Mă tem să nu-ţi spun vorbe incoerente. Şi că nu-mi vei pricepe incoerenţa. Până în clipa asta nu ştiu dacă trebuie să-ţi vorbesc cu sinceritate.

— Dacă sinceritatea nu supără…

— O, n-ar putea supăra… Şi… îndrăznesc să cred că ştii despre ce este vorba.

— Ia spune: de câte ori mi-ai telefonat astăzi?

— Cred că… o singură dată.

— Atunci, da, e posibil; a doua oară a fost altcineva; a vorbit cu femeia şi n-a vrut să-şi dea numele. Am crezut că ai fost tot

dumneata.

— N-am fost… Vreau să-ţi pun, înainte de toate, o mică întrebare. La care poţi să-mi răspunzi orice, pentru că tot am să înţeleg ceva.

— În legătură cu ce?

Octavian ezită o secundă. Fiecare gest şi fiecare vorbă rostită i se păreau prea dure. Vorbea cu voce îndulcită şi tresăritoare, ca omul ce se roagă să i se lase viaţa. Cu un singur cuvânt necugetat ar putea zdrobi totul: universul de închipuire de care atârna, deasupra morţii, viaţa lui de nimic.

— În legătură… cu mine, spuse, în sfârşit, surâzând copilăreşte… Când ţi-am telefonat prima oară, chiar în ziua întoarcerii de la Buşteni… Ţii minte…

— Seara, da; noi am venit pe la două.

— Mi-ai spus că… am început să te necăjesc.

— Da, exact, ştiu.

— Cum ai putut rosti asemenea vorbe?

— Pentru ce te-ai grăbit să-mi telefonezi? Nu te-ai gândit că… puteai să mă incomodezi?

— E drept că nu m-am gândit, răspunse Octavian, cu convingerea că a făcut o mare greşeală.

— Pe urmă, după ce ţi-am atras atenţia că ai greşit, în câteva minute mai m-ai chemat încă de două ori.

— Pentru că nu ştiam ce să cred.

— Orice-ai fi bănuit, nu-ţi închipuiai, că puteai fi auzit… de altcineva?

— Ştiam… că nu e în Bucureşti.

— Şi, pe urmă, n-ar fi fost mai normal să te interesezi mai întâi dacă Stanian s-a întors, şi să întrebi de el, să vorbeşti chiar cu el? Dumneata n-ai observat că te simpatizează? Nu ţi-a făcut impresia? Şi, să ştii că e sincer.

— Cred, răspunse, abătut, doctorul.

— Dar la asta nu te-ai gândit niciodată?

— M-am gândit, ştiu. În adevăr, m-am gândit. În locul meu alt bărbat ar minţi. Eu nu pot. Nici nu vreau!

— Atunci, spune dumneata; n-am avut dreptate când ţi-am spus că mă necăjeşti?

— Pot să-ţi spun tot ce cred?

— Da.

— Nu ai avut dreptate. Sunt sigur. Pentru că m-am gândit şi la

asta. Eu aş putea să-mi fac orice fel de mustrare, dar dumneata nu ştiai atunci despre mine, despre… rătăcirile mele?

— N-am ştiut, dar am bănuit.

— Şi ai vrut să te aperi… Te-ai apărat prea crud.

— Nu cred să fi fost crudă.

— E natural să nu crezi, dacă nu ştii nimic.

— Dar nu e o enigmă prea mare.

— Poate să nu fie nici măcar o simplă enigmă, în schimb să fie ceva, un adevăr foarte mare.

— În orice caz un lucru pe care l-am bănuit.

— Şi care nu ţi-a produs niciun pic de înduioşare, de compătimire, de milă.

— Nu ştii că eu n-am dreptul la asemenea sentimente?

— Ştiu bine.

— Şi… ţi-am mai spus… că Stanian te simpatizează…

— Ştiu, ştiu şi asta…

— Atunci… dacă ştii…

Vorbele Irinii Stanian erau dacă nu toate crude, cel puţin mustrătoare. Dar în ochii ei nu era întuneric şi în tonul cu care atâtea vorbe aspre erau debitate, nu străbătea decât o undă de tristeţe, pe care Octavian o urmărea şi se străduia s-o înţeleagă.

— Chiar dacă toate cuvintele dumitale sunt aspre, eu simt că nu poţi să fii rea. Vezi, am ajuns în faţa dumitale după multe ceasuri de chinuri. Am simţit de atâtea ori că înnebunesc neputând răspunde la miile de întrebări ce-mi puneam. Îmi ardea inima să-ţi aud măcar glasul la telefon. De zeci de ori te-am condamnat şi de zeci de ori te-am iertat. De mii de ori m-am încurajat, apoi am renunţat. De câte ori nu te-am urât şi nu te-am pedepsit! N-a fost niciun minut în care să te iubesc liniştit, fără zbucium. Astăzi, venind să te întâlnesc, în câteva clipe de drum, am străbătut din nou toate chinurile şi fericirile acestor zile. Cu cât înaintam spre casa dumitale, cu atât dragostea se făcea numai ură. Când am ajuns la poartă, am simţit că un singur lucru aveam de înfăptuit: să mă răzbun. Să-ţi arăt cât de crudă ţi-a fost cochetăria şi cât de nevrednice omenia şi mila. Şi am intrat cu gând să ne răfuim: să-ţi arunc în faţă toată amărăciunea, să te fac să-mi asculţi şi ultima vorbă de pedepsire. Acum, însă, m-am transformat. Nu-mi mai aduc aminte nicio vorbă de ponegrire şi de învinuire. Te ascult, şi, încet-încet, mă întorc către dumneata, de departe, dintr-o lume

a amintirii. Mai trebuie să te-ascult, să te mai privesc, ca să pot să te regăsesc, să te refac întreagă, din miile de cioburi în care te-am prefăcut. Ştiu că s-ar cuveni să-ţi vorbesc liniştit, frumos, numai prieteneşte, dar mă încurc în tufişurile unor sentimente nebuneşti şi, în loc să fiu limpede, rezonabil, sunt colţuros şi întunecat. Poate că în cele din urmă am să plec de aici tot fără să-ţi fi spus ce am pe suflet. Dar în ora asta simt că mi-a murit ura. În chipul ăsta am spus că m-am transformat. Încep să te regăsesc în privirile dumitale şi în glas. Multe vorbe pe care am să mi le amintesc după ce voi pleca, încă nu le pot auzi. Ascult ceva ce nu se poate articula. Şi mă muncesc să pricep. Ceva ce... s-ar putea să mă înşele. Pe care mâine am să-l pricep mai bine, iar poimâine am să-l fac funie, ca să mă strâng de gât. Mă uit la dumneata şi văd atât de bine cum te supăr, cum te revolt, cum te înduioşez uneori. Dar nu mă mulţumeşte înduioşarea. Aşa cum mă vezi, tremurător de neîncredere, de sfială, de umilinţă, n-am venit să cerşesc. Mi-ai pus de la început toate întrebările grele ce puteai să le pui şi la care aşteptai să răspund într-un fel. Întrebări grele, pentru că au fost adresate nu inimii, ci conştiinţei mele. Întrebări la care niciun om cu inima mea n-a răspuns niciodată. La conştiinţa asta am renunţat, şi e primul dar ce-ţi arunc la picioare. Din cele ce auzi şi observi ai putea crede că am venit cu vreo rugăminte. La gândul ăsta – numai la gândul ăsta – aş putea să-ţi răspund: Nu! Pentru că orice-ai fi în stare să-mi dăruieşti, ar fi prea puţin faţă de ceea ce am aşteptat. Când te priveam prin gândurile mele, până acum o oră, simţeam că eşti mai sus decât închipuirea; acum te simt mai sus decât imaginea asta adevărată. Dacă aş vrea să te cer, nu te-aş putea cere decât de acolo, de sus, de unde te-am suit cu atâta putere de dragoste. Simt că rostesc, fără voie, lucruri dramatice, care ar putea să te sperie. Dar nu mai pot să tac. Am venit, în definitiv, să vorbesc! Mi-am spus că nu trebuie să am nici sfială, nici teamă. Am venit să-ţi vorbesc, chiar dacă asta ar însemna să mă tăvălesc aci, jos, la picioarele dumitale. Mi-a fost groază de umilinţă, dar acum o văd ca mândrie. Nu mi-e ruşine de păcătosul care se spovedeşte. Trebuie să-ţi ascund? Dumitale? Când înaintea propriului meu cuget nu pot s-ascund nimic? Vorba care trebuie să ţi-o spun, dacă n-am simţi-o neputincioasă, ar trebui să fie că te iubesc. Dar, uite, o, nu te speria, nu e nevoie să te încrunţi; n-am venit să-ţi iau viaţa – mă

uit numai la dumneata, în toate amănuntele şi îmi spun: părul ăsta oare să fie? fruntea asta să fie? ochii ăştia să fie? Nu! Nu! Nu! Niciodată... Îmi vine să strig, ca la mine acasă: Nu! Iarăşi nu! Nu e asta! Eu nu vreau altceva dacă vrei să înţelegi, decât doar să dobor mândria dumitale, trufia, convingerea că eşti atât de sus. Restul... o, iartă-mă, te-am prevenit de cruzime... iartă-mă... dar e prea puţin! Iartă-mă!... Şi, dacă poţi, mă înţelege!...

În timp ce doctorul îşi declama, cu atâta stângăcie, iubirea, doamna Stanian – aşa cum şi el observase – îl privea lung, cu o mână când încruntată, când mirată, când, oarecum, speriată, urmărindu-i cu încordare gesturile dezordonate şi mişcările fără tihnă ale figurii. Era uimită şi speriată, cu toate că îşi da seama că toată ploaia de vorbe înflăcărate şi curioase nu este decât explozia fără cumpăt a unei grave timidităţi. Asculta vorbele abrupte ce ţâşneau în torente sălbatice, care, oricât de nesocotite, pentru ea nu aveau decât un singur înţeles. Era acum pe deplin lămurită că dacă nu pentru un viitor mai îndepărtat, cel puţin pentru un timp oarecare, doctorul o iubeşte şi cu mare aprindere. Dar bietul om se înflăcărase prea mult; până acum, urechea foarte fină pentru toate muzicile pământului, urechea ei în care răsunaseră şi unele melodii de iubire, nu auzise încă acorduri atât de dramatice. Ea ştie că o asemenea muzică, plăcută şi măgulitoare într-un fel, nu este ceea ce se înţelege prin artă pentru artă. Cuvintele omului împătimit îi produceau oarecare îmbătare şi – să nu se înşele – şi un fel de moleşeală puţin ameţitoare, împotriva căreia este însă convinsă că poate lupta cu izbândă. Înainte ca doctorul să se afle în faţa ei, în această absolută singurătate, se gândise la toate purtările lui eventuale şi îşi sondase şi propria conştiinţă. Când i-a deschis uşa şi l-a condus în apartamentul pustiu, n-a avut niciun tremur: se simţea mai stăpână pe sine ca totdeauna. Prima sarcină a noului ei prieten, care îi va paraliza orice încercare de îndrăzneală, va fi dragostea lui însăşi, de care suferă ca de o boală adevărată. De la genunchii ei, Octavian, nu va cuteza să ridice spre ea decât cel mult priviri rătăcite, copilăreşti, încărcate de febră. Dar de pe buzele tremurătoare vor urca negreşit şi multe vorbe de dragoste, întretăiate, care nici de nu sunt primejdioase. Ea le va asculta, pentru prima oară, nu fără oarecare plăcere şi, în orice caz, cu picătura de milă şi toleranţă pe care atâta sinceră stăruinţă o merită. Cu

două-trei z le mai înainte nu putea fi vorba nici măcar de acest sentiment, de această îngăduinţă. Numai astăzi, după recapitulări şi sonde aruncate în adâncimile sufletului, şi-a putut spune: „Eu sunt cea tare, pot să fiu generoasă”. Înainte ca doctorul să deschidă gura, ea l-a privit îndelung de la înălţimea acestei siguranţe, şi s-a bucurat de modul lui de a i se destăinui fără vorbe. Ascultându-i şi graiul, a luat act că, în fond, nu s-a înşelat decât numai asupra gradului lui de înflăcărare şi a ciudatelor întorsături ale gândurilor cu forme de atâtea ori jignitoare. Priveliştea omului ce vâsleşte aproape înecat în propria lui durere, a făcut-o să ierte ceea ce era, mai la fiecare cuvânt, o ciudată surpriză. De sub toate mişcările feţei, pe care se imprimau, ca reacţii spontane, ecourile nechibzuite ale tragicului cuvântător, nu reuşea însă să mai dispară un zâmbet de bunătate, învăluit într-un fel de tristeţe.

Zâmbetul era zona înaintată în care ei se apropiaseră, pe care doctorul, oricât de stângaci şi oricât de îndrăgostit, simţise că-şi poate întemeia îndrăzneala şi speranţa. „Poate că inima ei este încă foarte departe de dragoste, dar e foarte aproape de înţelegere şi de milă”, gândeşte el. Îşi da seama, cu perfidie, că în zona asta de milă pot să încapă graiuri foarte puternice, ce se urzeau în adevărat ropot, dar nelipsite cu totul de precugetare. O bună parte din vorbe plesnesc de flacăra adevărului, dar altele erau căutate, inventate. Bătălia e începută, şi, cum e hotărât, el nu se dă la o parte. În valul de fierbere ce îi apropia, femeia materială absorbise pe aceea a cugetului. Vorbele fără sunet adresate flăcării din închipuire începură să se potrivească şi modelului celui viu de aproape. Când cele două imagini n-au mai fost, mai la urmă, decât singura mare realitate, Octavian a pierdut sfiiciunea neîncrederii, nesiguranţei şi a debutului; în regăsirea totală a fiinţei adevărate, s-a regăsit şi pe sine.

Profitând de o tăcere a doctorului, femeia îl întrebă, cu un aer şiret, de copil:

— Spune drept… ştii că am fost la dumneata acasă?

— Ştiu… ştiu, răspunse, trist, Octavian Peleş.

— Şi… ai ştiut că am fost chiar atunci?

— Mi se pare că da. Nu sunt sigur.

— Chiar atunci… când… erai bolnav…

— Poate… da, mi se pare.

— Şi… de ce n-ai făcut niciun semn că mă recunoşti?

— Poate să fi făcut prea multe. Nu ştiu pentru ce, mi-e ruşine să-mi amintesc.

— Eu am fost sigură că nu mă recunoşti. Poate nu ştii că Stanian a stat lângă dumneata până la ziuă. El mi-a spus să mă interesez ce mai faci; era foarte îngrijorat. Şi de la Sibiu m-a mai întrebat. I-am răspuns că mi-e greu să-ţi vorbesc... nu ştiu cum... telefonul. În l'ond, nici astăzi eu nu ştiu ce-ai avut. Dar, în sfârşit, a doua zi ai fost bine.

— Da, e posibil.

— Mi se pare că degeaba eşti doctor.

— N-a fost ceva de specialitatea mea, spuse, surîzând, obosit, Peleş.

— Am bănuit că era surmenaj; te oboseai cam mult. Ţiu minte că-mi vorbiseşi de o comunicare.

— Da, sigur.

— Cred, că n-ai terminat-o. Îmi promiseseşi să mi-o dai s-o citesc înainte de a o trimite. Cu toate că îţi spusesem că n-am să pricep mare lucru.

— Nu, nu e gata.

— Nu se apropie Conferinţa?

— Nu ştiu.

— Nu era pentru luna asta?

— Poate... dar nu mai interesează.

— Spune: de ce n-o faci?

— N-am putut să lucrez.

— Bine; dar acum poţi. Nu te pasionează?

— Nu mă pasionează.

— Eşti, probabil, prea ocupat, eu spitalul şi clientela.

— Nu mai fac clientelă.

— Sau te distrezi. Ai fost tot timpul în Bucureşti?...

— Irina!!... Pardon, doamna Stanian; nu te supăra.

După întrebările ascuţite, la care primise prompt, cum a şi dorit, şi atât de categoric răspunsurile şi mai dorite, soţia inginerului nu mai putu auzi că i se spusese pe nume; ultimele şi cele mai vorbitoare cuvinte ale doctorului zburaseră pe undeva, în cameră, departe.

— Când am coborât din maşină în faţa casei, dinspre Arcul de Triumf venea un tramvai şi dinspre calea Victoriei altul, amândouă cu o mare viteză. Am avut în minutul acela iluzia că pe bulevard nu era decât o singură linie: tramvaiele urmau

inevitabil să se ciocnească şi accidentul nu se putea produce decât aici, sub ferestrele astea. Deodată m-am simţit prins între de şi zdrenţuit între ţăndările de metal şi de sticlă. Dar am avut timpul să mă gândesc că oricât de asurzitor ar fi fost zgomotul catastrofei, tot s-ar fi ridicat până aici strigătul de nădejde. Mi-am făcut nebunesca iluzie că în fundul inimii dumitale nu se putea să nu fie măcar un început de compătimire. E... vezi... o... o... cugetare... dacă vrei, în care cred şi acum... când tramvaiele au trecut fără să se lovească.

Ţi se pare, negreşit, că fac pe actorul sau că aiurez serios. Aş vrea să iei din toată spovedania mea doar gândirea. Nu o pot înjosi şi pe ea să cerşească... Şi să nu-ţi fie frică de mine. Bănuiesc că trebuie să ai multe temeri. Dar, dacă aş şti cu certitudine că le ai, te-aş stima mai puţin; aş fi convins că nu mă poţi înţelege. Şi ar fi mare lucru. Poate hotărâtor! Nu-ţi cer nimic, nu eşti întru nimic în primejdie. Fii liniştită. Senină. N-ai nicio frică. În clipa asta, acum, dar sigur, nu şi peste o clipă, aş putea să spun că nici nu-mi eşti dragă, că nu mi-ai fost niciodată, şi că totul n-a fost decât un vis zbuciumat, un vis înspăimântător, pe cât de absurd şi ridicol...

Intre Irina şi el s-a aşezat din nou, pentru două minute, bariera de gheaţă – sau, mai plastic, pare să fi îngheţat aerul. Mai calmă ca totdeauna, îl priveşte atent, cu ochii pe jumătate strânşi şi adumbriţi de frământări neînţelese. Tot ce a auzit de la doctor nu a uimit-o... Nu a mirat-o... Nu a convins-o. Nădăjduise că o asemenea mărturisire îi va aduce o schimbare a conştiinţei, asemenea unei înviorări, a unei umpleri cu viaţă. De ce oare învierea nu se produce?

În faţa ei, Octavian Peleş, după ce şi-a rostit declaraţia sau o bună parte din ea, este un personaj secătuit de un oarecare mister, care-l făcea atrăgător. Ce-ar putea să mai afle din gura lui, după cele auzite? Asta să fie totul? Să nu mai fie în sufletul lui nimic preţios, pe cale de a fi mărturisit? Ce simplu, ce obişnuit şi ce gol pare omul acesta care şi-a aruncat la picioarele ei toată sarcina cugetului!

Dar, după minutele de tăcere, doctorul îşi reia firul vorbelor risipite, nu însă cu aceeaşi temperatură. Pentru că a simţit şi el că lucrurile stau altfel. Şi, pe urmă, timpul e măsurat, timpul e drămuit.

— Vezi, ai dreptate, mă priveşti cu nedumerire; nu crezi nici

dumneata ce ţi-am spus. Sunt fericit... şi îţi mulţumesc; îţi mulţumesc că nu crezi. De altfel, astea toate sunt crize, crize de un minut, de o oră. Am trecut printr-un milion de minute. De ţin cât o fulgerare, dar mă aruncă apoi într-un întuneric tot mai adânc. Acuma însă, cât de puţin, tot îmi cunoşti sufletul. Sunt sigur de dumneata, sigur! adică sunt sigur că poţi să înţelegi totul. Că m-ai înţeles. Deşi ţi-am vorbit fără şir. Ai putut să pricepi, natural, nu cuvintele, (zâmbeşte cu libertate) unul de la răsărit, altul de la apus. Nu, uite ce vreau să-ţi spun: sunt sigur – nu mi-ai şi spus, oare? — că ştiai dinainte, aproape de când ne-am văzut... totul. Ţi-am mai dat un spectacol hazliu... Dar îţi sunt recunoscător că nu râzi; cu toate că nu ştiu ce se ascunde în tăcerea şi gravitatea dumitale. Am avut în noaptea aceea un vis în care eram examinat de un doctor de nervi, pe care îl cunosc mai de mult, din vedere. El şedea în uşa lui, sus, la capătul unei scări întortocheate, care se înc olăcea ca un şarpe imens. Şedea drept, în picioare, şi mă ţintuia cu privirea, fără să mă întrebe nimic... Dumneata mă priveşti tot ca el. Nu pari să fii cine eşti, în orice caz, o femeie oare ascultă o mărturisire de dragoste. Eşti ca un doctor. Îţi simt răceala de gheaţă şi stăruinţa în iscoada ochilor...

Se scoală de pe scaun şi se apropie de ea, degajat, curajos, zâmbitor, şi o întreabă eu ton de glumă mângâietoare:

— Spune, cum poţi să mă priveşti aşa? De unde ai atâta putere?

— Cum, „aşa; -? întreabă femeia încet, după o clipă de căutare a vorbelor.

— Fără o picătură de suflet.

— N-am fost atentă, iartă-mă, la ultimile cuvinte. Cum, „fără suflet11?

— Mă simt foarte umilit... şi mă doare. Poate n-ai ascultat nicio vorbă, în vreme ce eu credeam că îmi răspunzi, în tăcere, la o parte din de.

— Te-nşeli; te-am ascultat, poate nu chiar vorbă cu vorbă...

— Îţi mulţumesc, tot eşti bună.

— Deşi ştiam ce trebuia să-mi spui...

— Atunci... ţi-ai amintit de mine... câteodată?

— Poate...

— Şi-ai bănuit că sufăr?...

— Asta... nu pot să spun.

— Ai ştiut! Ai ştiut! Ai ştiut! Ai ştiut!

— Eu cred că te înşeli… că eşti un înşelat cu voinţă. Cred că îţi place să te înşeli.

— Am aerul unui om ce petrece?

— Aerul unui copil care se joacă de-a dragostea.

— Şi nu izbutesc să-ţi produc măcar milă?

— Poate. Altfel, vezi dumneata, n-aş putea să te ascult. Te felicit, în orice caz, pentru sufletul dumitale.

— Doamnă – îmi vine atât de greu să-ţi spun doamnă, pentru că la distanţă te numesc totdeauna altfel, mai simplu, în graiul fără straie al inimii. Vreau să spun că am îndrăznit să te vizitez astă-seară, cu nădejdea că voi înţelege ceva. Nu mai cred să înţeleg. E şi din vina mea, de altfel, pentru că nu te întreb omeneşte. Între mine şi dumneata este, – vezi că sunt sincer – între noi este altcineva. Ca să ajungă la dumneata, vorbele mele trebuie să-l înconjoare. Nu aş vrea

— Cum să spun? — să-l atingă. Şi te-aş ruga să crezi, că niciuna din de – atât de prost întrebuinţate – nu vrea să te jignească. Că aşa cum apar de stângace şi de nevolnice, nu merită să fie dispreţuite. De nu vor să te micşoreze. Şi nici nu le-aş rosti dacă nu le-aş socoti purificate prin flacără şi, prin asta, vrednice să le asculţi. M-am întrebat şi eu înainte de a intra aici, ca să mă lămuresc – ce aş vrea, în definitiv? Am simţit uneori, că ar trebui să te iau pe sus, să te smulg din toate realităţile şi visele dumitale şi să te duc undeva în singurătate, să te aşez pe un tron şi să-ţi stau la genunchi, să te păzesc cu devotament şi să mă mulţumesc cu o privire de milă, ca un câine. Să te privesc neclintit, ca un câine care-şi priveşte, aşa cum numai ei pot privi stăpânul, şi să-mi spun fericit: „E a mea! o păzesc cu toţi colţii; nimeni nu o va atinge!” Sunt atâtea zile de când mă gândesc la dumneata în atâtea feluri, de când nu am decât această preocupare. Am crezut şi mai cred şi acum, că nu se poate oa dumneata să nu-mi fi simţit gândul plin de durere. Ai putea să-mi răspunzi că nu eşti cu nimic vinovată. Şi nici eu n-am

— Venit să-ţi cer socoteală pentru generozitatea dumitale prea mare. Dar, dacă vreau să-mi lămuresc această mare boală, nu pot să nu ajung şi aoolo. Mă măsori liniştit şi cu un aer de curiozitate. La aerul ăsta de curiozitate nu mă puteam gândi. El mi-a schimbat cel puţin aparenţa. Nu, mi-a schimbat aparenţa, ajunge. M-am transformat pentru că, găsindu-te atât de senină

şi de nepăsătoare, de... curioasă... am pierdut îndrăzneala de a-ţi spune ce simt. Şi poate e mai bine. Pentru că, dacă ţi-aş fi putut spune totul, ar fi trebuit să-ţi fac scene cumplite, în care ai fi văzut poate mai mult nebunie decât dragoste. Mi-ai fi răspuns prin compătimire, găsindu-mă iresponsabil. Şi singurul sentiment pe care l-aş fi respins ar fi fost compătimirea. Ţi-am mai spus că, deşi am venit să-ţi arunc lângă tălpi viaţa mea, n-am venit să cerşesc! îmi spun mie însumi – chiar în momentul ăsta – că, în definitiv, nici n-aş avea ce-ţi cere, nici n-ai avea ce-mi da. Pentru că fiinţa dumitale, pe care, în sfârşit, după ocolire de-o oră, am regăsit-o, e un lucru în materie prea mare, precum pentru spiritul meu e prea mic. Dacă te-aş putea lua şi duce cu mine; dacă ai deveni proprietatea mea pentru toată viaţa; dacă mi-ai dărui corpul dumitale care seamănă extraordinar cu lumina, tot n-aş fi mulţumit. Caut în dumneata, risipit, răspândit printre mari străluciri, ceva ce am văzut o singură dată şi nu pot să mai uit, ceva care va fi totdeauna poate departe. Îl urmăresc şi îl caut de când mi-a fost dat să-l zăresc scânteind, dincolo de toate frumuseţile pământeşti, un obiect ciudat, mult mai strălucitor, un obiect... ceresc, da, ceresc... care mi s-a înfipt în creier, dar pe care pot să-l văd, ca deasupra mea şi a dumitale, ca deasupra lumii – asta nu ţi-am spus până acum şi ai să fii uimită – ca un astru ceresc – vezi, sunt convins că n-ai să-mi pricepi formula... poetică, deşi în fond mai mult fizică, propriu-zis de ştiinţă – ca un luceafăr verde! Mie acest luceafăr verde mi-este familiar: el nu e decât spiritul dumitale, iradiind din materie. Îţi spun, – o, şi în visul meu nebunesc te-am văzut tot aşa – îţi spun cu toată sinceritatea, ca pentru mine însumi – şi cât aş vrea să-ţi lămuresc cum te-am văzut astfel – îţi spun: Diamant verde! Aşa e că nu ştii? Aşa e că nu cunoşti înţelesul? Aşa e că ţi se pare o banală imagine poetică, goală de orice sunet şi adâncime? Deşi e vorba de cea mai strictă realitate, deşi nu e vorba decât de dumneata, aşa cum te-am văzut în seara când ţi-am călcat întâi pragul. M-ai primit chiar dumneata. Erai, aminteşte-ţi, îmbrăcată în verde, într-o mătase verde din care scăpărau focuri verzi, milioane de focuri, ca săgeţi de lumină verde. Poate rochia îţi înverzea şi mai mult ochii, poate verdele ei arzător se aprindea în ochi. Dar erai toată o strălucire verde. Vezi, ţi-am istorisit. Ca să-mi răcoresc sufletul. Şi acum te privesc îndelung, de aproape, şi cu toate că porţi rochie neagră,

cu cât mă uit mai mult, îmi refac diamantul. Luceşte, bineînţeles, din adânc... străluceşte, te cuprinde toată în el, şi îmi ia minţile... Aşa e... ce să fac dacă... te iubesc? înţelegi? Pentru că îţi dai seama că nu sunt vinovat, că nimeni nu e de învinuit că iubeşte. Pentru că dumneata înţelegi, eşti în stare să înţelegi

— Totul, trebuie să şi ierţi. Te rog, te rog să-mi ierţi dragostea. Că nu poate să tacă. În fond, dacă ai vrea să mă pedepseşti, numai pentru indiscreţie ai avea dreptul. Pentru că n-am tăcut. De zeci de ori m-am hotărât să tac; de zeci de ori m-am decis să vorbesc. Acum, vezi bine, n-am mai putut să tac. Trebuie să ştii tot! Chiar dacă nu mă voi mai putea opri şi-am să încep să urlu. Mă priveşti speriată. Ai trecut prin curiozitate, printr-o licărire de milă şi ai ajuns la spaimă. Deşi, dacă ai gândi serios, cum eşti în stare, ai şti că urletul meu n-ar fi decât o vorbă, vorbă puternică, dar nu cu alt înţeles. Nu vreau să-ţi cer nimic! Pentru că ţi-am mai spus, nu-mi poţi da! Dar aş fi ucigaşul propriei mele iubiri, dacă aş ascunde-o. Află, deci, află, află... că te iubesc! Află că te iubesc, află că te iubesc! Nu ştiu pentru ce, nu ştiu cum. Dumneata poate că înţelegi mai uşor. Numai... află că te iubesc! Nu mai pot să te mint! Şi îţi cer nu iertare, dar pace, o secundă de pace, ca să afli, ca să pricepi. Dacă mâine m-aş sugruma, să ştii chiar din clipa aceasta pentru ce am făcut-o. Că pentru dumneata este tot, că pentru dumneata a fost tot. Trebuia să cunoşti! Vezi, nu am vrut să-ţi mărturisesc; nu ştiu bine, poate că am voit, dar n-aş fi vrut să mă umilesc! Şi iată, mă umilesc. Mă îmbăt chiar de propria mea umilinţă, sunt fericit că mă umilesc! Mă tăvălesc la picioarele dumitale; inimă, creier şi demnitate, fără nicio ruşine! Fără nicio ruşine; cu voluptate. Şi strig: Te iubesc! te iubesc! te iubesc! Şi urlu: Te iubesc! te iubesc!... Da... este drept – în orice caz, am găsit: ăsta e termenul; ăsta e adevărul! Şi trebuie strigat,.ca să-i redau puterea şi înţelesul. Dacă e umilinţă în asta, fie şi umilinţă! Află că te iubesc! Află că te iubesc! Nu-i altă vorbă, mai neuzată. Dar în strigătul ăsta e adevărul. Simt că nu gura mea îl rosteşte; că toată fiinţa mea e un strigăt. Strigătul se ridică şi din gât şi din braţe şi din piept şi din frunte. Sunt tot numai strigătul ăsta, şi umilinţa asta, şi nebunia asta. Dacă m-ai omorî şi aş cădea aici, mâinile, braţele, inima ar mai urma să strige. Nu mai pot să mă apăr. Nu mai pot să vorbesc ocolit, oricât n-aş suferi vorbele

aistea, care-mi par obosite. Dar am ajuns la de, fără voinţă: probabil că altele nu mai sunt... (O pauză, un început de râs, un cutremur al capului) Dumneata... crezi că sunt?

În timp ce se spovedea doctorul, tânăra femeie îl urmărea cu nişte ochi ciudaţi, alipiţi parcă de privirile lui. Pe obraz îi treceau unde de paloare, nuanţe viorii îi subliniau formele sigure ale buzelor. Paloarea asta Octavian a văzut-o chiar din clipa când a început să-i inunde faţa, şi a urmărit-o cum îşi creşte înmulţitele văluri. Scufundată în scaunul foarte larg, făptura femeii părea că se adâneeşte tot mai mult în pernele moi, iar braţele goale până la coate se rezemau leneşe pe braţele mari ale scaunului. Până la vârfurile degetelor, mâinile căpătaseră şi de culoarea fără luciu a unei oboseli foarte mari.

Pe scaunuil apropiat, doctorul îi vorbea urmărindu-i trăsăturile chipului şi adierile schimbătoare ale culorilor.

Din clipa când crezu că poate să înţeleagă altfel ceea ce începe să vadă, i s-a părut că are drept să vorbească. Un sentiment de siguranţă amestecată cu milă avu când, după ultimele lui vorbe, Irina rămase în faţa lui şi mai palidă, cu ochii strălucind de o sticlire nepământească. Minunatele tâmple, mult preţuite, cu vine verzi-cenuşii, se făcură şi mai frumoase, iar peste gâtul puţin decoltat, părul apăsa greu, ca o cască prea mare pe capul unei năluciri de zăpadă. Văzând-o că urmează să-şi păstreze încremenirea şi după ce el tăcu, doctorul se simţi străpuns de un fior îngheţat. Din atitudinea de moarte a femeii, din faţa de ceară şi din ochii de dincolo de pământ, se răspândea în cameră un aer îngheţat, ca într-o cameră mortuară. Cu trupul încordat, cu capul aplecat înainte, privi cu toate puterile ochilor arătarea ce părea îngheţată.

De altfel, î-n odaie e aproape întuneric. Acolo, sub părul greu ca o cască de aur, luminează un cap alb de femeie, şi, în scaunul uriaş este, cu siguranţă, şi un corp omenesc rătăcit în penumbre. Braţele, revărsate pe barele scaunului, sunt două râuri albe isprăvite în degetele prea depărtate, pe care strălucesc unghiile, ca rubine împrăştiate în seceră.

„Părul ăsta e adevărat11, gândeşte Octavian, îmbătat, mişcând buzele ca şi cum ar şopti. „Şi aste zece rubine, pe care aş putea să le fur. Numai faţa e prea albă şi prea străvezie – sub corzile de aur”.

Neclintită, femeia continuă totuşi să-l urmărească. Pe frunte,

pe tâmple şi pe obraz, trec, de-abia zărite, unde de întuneric, ca apa peste o bucată de marmoră.

După multă tăcere, în sfârşit, femeia surâde, ca şi cum ar voi să-şi mai scuture moartea. Surâsui veştejit, ca de boală, îi mai mişcă o undă între buze şi ochi.

Octavian se ridică uşor, ca să nu supere nefireasca tăcere. Are impresia că în cameră s-a lăsat o zăpadă imensă. Se apropie de fotoliu. Femeia nu schiţează nicio urmă de apărare. Doctorul a simţit, de altfel, că nu mai vrea să se ocrotească. Se apleacă până-i atinge firele părului, şi îi priveşte ochii. Ochii care sticlesc îl măsoară întorcându-se ca magnetizaţi, după ai lui, iar capul galben se mişcă într-un fel de plutire. Pare că Irina, dacă îşi mai dă seama ce se petrece, aşteaptă o extraordinară întâmplare. Doctorul crede că în adâncimile ochilor îi zăreşte un zâmbet ce nu mai are puterea să se ridice. Nu este un moment în care să-şi mai pună întrebări şi să cugete: ceea ce simte acum e o mare poruncă. Nu, nu, nu e nicio iluzie! El e stăpânul! El stăpâneşte viaţa asta firavă, cu care a uitat că s-a războit. Mâinile îi tremură; prin umeri îi trec zboruri de frig, fălcile îi sunt împietrite – ar clănţăni dacă s-ar putea descleşta. N-a luptat niciodată pentru dragostea acestei femei împietrite; niciodată nu s-a chinuit pentru ea. Tot ce s-a întâmplat cu mintea şi cu inima lui au fost doar tragedii pământeşti. Acum e o lume de gheaţă, fără cuceriri sau învingeri. Până la înălţimea asta, oamenii se purifică şi ajung îngeri. Buzele femeii au luat culoarea viorie a florilor care cresc sub zăpadă. Doctorul crede că n-ar fi rău să îngenuncheze; dar se opreşte ca să poată privi. Şi încearcă, cu toate puterile, să-şi aducă aminte. Numai două-trei clipe năzar, şi din toate părţile se înalţă o covârşitoare uitare. Un zâmbet lin înfloreşte şi pe buzele lui. Încetişor, îndoieşte un genunchi, apoi altul. În creier i s-a oprit un duh ca o lovitură de aripă. Cu vârfurile degetelor îngheţate, ridică cu băgare de seamă o mână, ca să nu cadă pietrele preţioase.

Dar ochii nălucirii de gheaţă cad peste ochii lui, cu tot sufletul.

— Diamant verde! Diamant verde! izbucneşte dintre fălcile dascleştate, strigătul mântuirii.

XII

De câteva zile Magdalena Răzvan se simte bolnavă. Miron a fost trimis la „Eforie” să dea veste că va lipsi o vreme. În realitate, Magdalena suferea de mult timp, de când începuse să

se clatine. Au fost, poate (cum a voit să creadă) numai capricii ale lui Octavian, dar mai târziu n-au mai fost doar capricii: femeia a descoperit că minte şi l-a văzut organizând, cu sânge rece, minciuna. Efectul nu a fost o atât de mare durere, cât un formidabil dezgust. Nu o zdruncina dragostea, pângărită, ci omul care putea să mintă; pentru că bănuise că Octavian nu putea să mintă pe nimeni; şi mai puţin pe ea. Prietenia lor era liberă şi minciuna n-ar fi avut înţeles. Singura cotitură a acestei prietenii în care minciuna s-ar fi putut strecura, ar fi fost arătarea căsătoriei. Magdalena însă nu s-a gândit la căsătorie, pentru că în toată dragostea ei socoteala nu-şi făcuse loc niciodată. Căsătoria i se părea un premiu, o recompensă. De câte ori Octavian apropiase, cu simplitate, de armonia lor spectrul convieţuirii legitime, ochii Magdei cercetau rugători şi fricoşi ochii doctorului, implorându-l cu această tăcere să fie generos, să nu se gândească la plată. Când l-a auzit minţind prima oară, a crezut mai intâi că pământul se clatină, că strada, cu toate construcţiile, se mişcă într-un fel de beţie care cuprinsese şi trecătorii.

Dar la a doua, la a treia, la a patra minciună, clătinarea a dispărut: Octavian Peleş, cel mai bun om din lume şi cel mai bun prieten dintre prieteni, minte! Minte! Ca un om de nimic! În sufletul femeii nu s-a prăbuşit imaginea prietenului care i-a dat şi i-a luat fericirea, ci omul care a minţit mişeleşte. Dacă Octavian s-ar fi îmbolnăvit, dacă prin forţa lucrurilor ar fi trebuit să o părăsească, Magda crede că ar fi suferit ca femeie şi ca iubită. Acum însă, nu-şi mai simte iubirea, ci numai dezgustul cu rare izbucniri de revoltă. Dezgustul şi revolta îi întreţin inima şi o ţin în picioare. Cu o mândrie cu care nu s-a întâlnit niciodată, priveşte, la picioarele ei, chipul rostogolit al unui om jalnic. Al unui om nevrednic de încredere şi de stimă.

Probabil că această făptură nedemnă a fost prietenul ei totdeauna. Şi pentru că e atât de josnic, nu-l poate nici măcar condamna, nu-i poate pedepsi laşitatea. Simte că are destulă tărie de a-şi respinge dragostea când încearcă să-i cuprindă simţirea. E stăpână pe inimă şi pe cuget. Din mlaştina în care a bălăcit atâta timp, ca o oarbă, s-a smuls cu o mişcare de scârbă şi nu se sinchiseşte dacă pe marmura trupului au rămas picături de noroi. Îşi simte inima slobodă şi creierul luminat ca un soare. Această ardere va curăţa trupul până la ultima moleculă şi în

curând totul va fi înnoit şi purificat. Toate astea sunt mai puţin gânduri decât intuiţii şi reacţii tainice ale conştiinţei. Rareori prin inimă şi prin creier îi mai trece câte un fior ascuţit dintr-o regiune îngenuncheată.

Seara, ca totdeauna, se culcă înainte de zece, cu senzaţia de a fi liniştită. Dar numai către ziuă închide ochii. Nu poate spune că e frământată de gânduri, deşi, cum îşi pune capul pe pernă, are impresia că pe măsuţă se aprinde încetişor o lampă, a cărei lumină creşte tot mai puternică, până ajunge ca un glob alb şi roşu. Din cauza acestei lumini extraordinare, nu poate să adoarmă.

Dar amintirile ce vor să prindă viaţă sunt mai slabe decât voinţa ei.

A doua zi, Magdalena este, însă, mai palidă. Vorbeşte mai puţin. Pentru că lumea vieţii ei s-a sfârşit. Dar nu o fură nicio înduioşare. Nici slăbiciune. Nici ură. Şi nu mai are nimic de împărtăşit cu nimeni, deşi pare a fi vorba de dragostea ei – astă dată întunecată. E mereu ostenită şi palidă, dar victoria asupra suferinţei e câştigată; inima s-a supus.

Miron nu îndrăzneşte să pună unele întrebări care îl întristează. Mama ei deocamdată se mulţumeşte să o privească îndelung, cu ochii măriţi de îngrijorare, şi să aştepte. Dar Magda nu are nimic de mărturisit; nu poate arunca nicio învinuire omului pe care ea l-a apropiat atât de inima bătrânei, pentru care, cu atâta stăruinţă, a cucerit de la ea semne de simpatie şi preţuire. Dacă s-ar spovedi, nu ar face decât să zdruncine ceea ce singură – şi cu câtă durere! — a izbutit să clădească. Orice încercare de a schimba sentimentele mamei pentru prietenul ei, s-ar izbi dacă nu de o explicabilă neînţelegere, dar cel puţin de redutabila ei diplomaţie. Şi, pentru orice fel de luptă, Magdalena nu mai are putere. E hotărâtă deci să-şi ascundă sentimentele, înţelegând ca în felul ăsta să se şi pedepsească pentru atâta slăbiciuni şi nesocotinţe, tot atâtea ruşini. Poate că mai târziu îşi va ridica ea însăşi aspra şi cuvenita pedeapsă. Insă, până atunci, va tăcea.

Bolnava răstignită pe scaun trebuie să se mulţumească cu ceea ce poate să culeagă cu ajutorul vederii. Fata nu-şi dă seama că, prinsă în plasa unei mari drame, ochiul diavolesc al bătrânei o urmăreşte în fiecare mişcare, ca un mare păianjen pe o musculiţă ameţită şi rătăcită.

Sunt ceasuri când Magdalena simte parcă un văl nepătruns că se aşază peste cugetul şi sufletul ei. Vălul acoperă şi sufocă marele zbucium şi atâtea fantome. Când vălul o acoperă, are senzaţia că tot ce a crezut că s-a întâmplat, n-a fost decât un vis care i-a răscolit trecător inima. Negreşit că un vis foarte rău. Prin vălul cenuşiu nu se întrezăresc decât câteva forme şi unele pete de sânge – ce poate sunt şi de iluzie. Dacă ar fi vorba de o dramă adevărată dintr-o dragoste adevărată, suferinţa nu ar fi amorţită, aburită, călduţă, ca petrecută în vis. Judecind bine, cu toată aparenţa seninătăţii, înţelege că dacă, pe un plan al realităţii, prietenul este vinovat, vina în niciun caz nu este capitală. Nimic, de altfel, nu rămâne prea mare, când conştiinţa se învăluie. Aducerea aminte e tulbure; procesul de înţelegere este anevoios; datele întâmplării se amestecă în apele sentimentului. Poate că, din capul locului, toate aceste date – ohiar şi minciunile groaznice ale lui Octavian – au fost înţelese nesigur, judecate prea aspru, lămurite într-un fel vinovat. Poate chiar boala lui – în cele două izbucnirii curioase... Prima dată n-a fost ea vinovată de a fi privit totul la suprafaţă, fără să scormonească, măcar să pună cel puţin o întrebare? A stat o noapte întreagă la căpătâiul unui om cu care nu putea să schimbe o singură vorbă. Ceea ce bănuise, surprinsese, descoperise în clipele acelea, era oare de ajuns să o lămurească? Şi să se poarte aşa cum s-a purtat? Nu poate să privească, prin undele vălului, acolo unde stau grămădite toate înţelesurile şi tot adevărul, dar undeva, din aceeaşi substanţă, se ridică tot mai mult un ochi de lumină, o judecată ce alungă vedeniile. Nădăjduieşte că în curând această judecată va birui şi totul va deveni lumină şi siguranţă... Şi... apoi... noaptea de pomină... când, neputând să adoarmă şi auzind zgomot, s-a dus în camera fiului... Băiatul, chiar în clipa aceea, plecase. Camera era înecată în fumul ţigărilor fumate de doi colegi şi prieteni ai lui. Cine i-a şoptit că Miron alergase la Octavian? Nu s-a gândit mult. Şi a plecat, în rochia de casă, după urmele lui. Toate uşile de la locuinţa doctorului erau descuiate, cele de sus chiar întredeschise. Lumină. Magda a trecut fără teamă, ştiind că nimeni nu va încerca s-o oprească. Nu îşi închipuise că dormitorul ar putea fi înţesat de atâţia oameni necunoscuţi. Însă vederea lor n-a surprins-o. În ungherul de lângă fereastră, o tânără sclipitor îmbrăcată stă de vorbă în şoaptă *şi extrem de*

apropiat, cu un domn al cărui cap aplecat nu se putea vedea. Magda îşi spuse că domnul trebuie să fie un doctor. La capul patului, Miron, în picioare. Lângă el, un domn cu o înfăţişare puternică. Între el şi cel de lângă fereastră părea să nu fie prietenie. *Femeia aceea... care flirta... ea era pricina grozăviei.* De unde se uita, Magda nu vedea încăperea întreagă şi era de ajuns ca cineva să se mişte ca raza ei vizuală să se reteze. Dar cu toate că venise să afle ce este cu Octavian, ochii îi rămâneau fără voie la femeia ce conversa. Fiecare gest al acesteia era o întărire a bănuielii. Ea era vinovată! Şi totuşi Magdalena nu putu să nu bage de seamă că, printr-un anumit joc al gestului graţios, ea cocheta cu tânărul neştiut. În camera de boală niciodată lumina nu i s-a părut atât de puternică. Nicio vorbă nu se auzea până la postul de pândă, unde încremenise. Convorbirea tainică a celor doi amici n-o interesa, de altfel, şi în afară de ei nu vorbea nimeni. Capul lui Peleş nu se vedea, dar el nu putea fi decât aşa cum a fost în noaptea primului acces al aceleiaşi boli. În clipa asta Magdalena nu-l ura, nu-i iubea. Dacă l-ar fi ştiut fără pază, ar fi dat buzna în dormitor şi şi-ar fi reluat locul de soră de caritate. Dintr-un impuls de omenie, desigur. Dar e convinsă că prietenul trece şi de hopul acesta.

La un moment dat în cameră s-au făcut deplasări: prin crăpătura uşii s-au zărit numai câteva fâlfâiri negre. Magda a simţit că cineva va pleca. Trebuia să aleagă imediat între soluţia de a fugi şi aceea de a se dosi mai în umbră, riscând să fie descoperită. S-a pomenit alergând pe treptele răsunătoare.

Evenimentul părea să fi fost însemnat. Dar, de la început, a fost prea ameţitor: desfăşurat în lumina ciudat de puternică a camerei de culcare, păruse mai mult

0 scenă de teatru sau de cinema mut. Totul era artificial, iluzoriu.

» Poate-ar fi părut altfel, dacă Magdalena ar fi crezut că boala doctorului e mai adâncă. Totul se va sfârşi cu bine, ca şi la teatru, ca şi-n literatură. A doua zi Octavian îşi va relua ocupaţiile, cum se obişnuieşte a se spune.

Cei ce-l înconjurau nu aveau poate această iluzie şi această siguranţă; dar ea, care le-a mai trăit, nu se înşală. A mers spre casă aproape alergând, cu creierul buimăcit, cu ochii plini de spectacolul curios ce privise.

Acum, sub pâcla deasă a vălului coborât, scena asta

1 se pare cea mai absurdă.

I-ar fi fost atât de uşor, în noaptea aceea, să se informeze de la Iudita despre ce se petrece. Dar a simţit că Octavian nu mai merită asemenea interes, că chiar pe patul de suferinţă, nevrednic este de orice atenţie.

Nu, nu, scena aceea este de necrezut... e cea mai caraghioasă verigă din lanţul unor peripeţii ale visului. Precum totul poate fi o înşelare stupidă.

De când a căzut pentru totdeauna pe uriaşul ei scaun, Smaranda Tăuşan simte că i-a crescut, în schimb, o extraordinară putere de iscodire: îşi înţelege mai bine ca oricând copila ce se zbate în ghearele dragostei, cu toate caraghioasele măşti ce-şi aşază pe faţă. Magda se crede însăşi discreţia şi misterul, dar bătrâna e sigură că printr-o singură vorbă ar putea smulge aceste măşti aşezate îngeresc de stângaci. Ca o dantelă pe care, dacă tragi de un capăt al aţei, o faci să-şi strice toate florile diafane, tot astfel cutele mincinoase ale chipului Magdalenei s-ar deşira, dacă s-ar putea trage de firişorul ăsta de lângă buză. Toată dantela cea ticluită s-ar şterge şi pe faţa palidă ar cădea şi mai neagră tristeţea ochilor, dacă apele lor nu s-ar prăvăli într-o ploaie de lacrimi. Dar operaţia asta mama ei nu vrea să o facă. Din copilărie, Magda a arătat că nu se simte bine decât învăluită într-o cât de uşoară spumă de vis. Până la inima ei – totdeauna şi chiar fără pricină, plină de tremur şi îndureratâ – nu e bine să încerci să pătrunzi. Din intuiţie altădată şi conştient de o vreme, Smaranda ocoleşte cu prevedere micul organ gata de suferinţă. Vorbele trebuie cumpănite şi îndreptate totdeauna puţin mai departe de ţinta adevărată. S-ar părea că Magda e încăpăţânată, pentru că, cu toate moliciunile ei, în împrejurările grave n-a cedat niciodată. Aşa a fost pe vremuri înţeleasă chiar de Smaranda. Până acum, când s-a convins că voinţei ei se substituie apriga pasiune. Iar pentru boala asta care nu se poate înlătura, trebuie o asistenţă foarte atentă – pentru care, din fericire, ea se simte încă îndeajuns de înzestrată. Poate că între atâtea alte griji şi preocupări, asta este chemarea ei cea mai mare şi cea de pe urmă. Criza ce ameninţă s-ar putea să nu fie, de astă dată, doar o criză de lacrimi.

În fiecare dimineaţă, ochiul tăios al mamei sfredeleşte trupul străveziu al fiicei cu o artă de maestru chirurg. În cutia toracelui,

inima de copil bate vijelioasă. Smaranda o vede şi examinează îndelung, ca pe un ceasornic. Ea ştie că ceasornicul se întoarce doar când e obosit – că, aşadar, el se poate întoarce. Dar, de ce mai aşteaptă? Dacă într-o bună zi Magda i-ar arunca în faţă – ca să-l descurce – ghemul frământărilor ei fără pace? Ce-ar fi de făcut? Nu, faptul, de bună seamă, nu se va întâmpla. De altfel, bolnava e sigură – ea care n-a fost niciodată sigură de nimic – că Magda suferă fără cauză. Doctorul, fără îndoială că o iubeşte. Dar dragostea trece astăzi prin acele ţinuturi aspre, de încercare, străbătute de toate iubirile omeneşti. După trecerea stâncilor, peisajul se luminează mai totdeauna. Dar cum să faci pe un biet om zdruncinat să priceapă că acest zbucium care seamănă a moarte, totuşi va trece?

Experienţa sau intuiţia mamei este bună numai pentru liniştea ei, nu şi pentru a fiicei. „Şi, la urma urmei, destinul", îşi spune bolnava. După cum cunoaşte pe Octavian, ea nu-l crede în stare de o ispravă prea crudă, de o jignire prea gravă. Piesele jocului sunt simple şi la vederea ei, ca înşirate pe masă. Nu sunt temeri de disperare. Dar ea trebuie să vegheze. Ce-ar deveni Magdalena; ce-ar face Miron dacă şi voinţa ei s-ar clinti? Mâine, speră ea, lucrurile vor fi luminate, dar până atunci Magdalena suferă şi se mistuie ca o lumânare de ceară.

După ce fata pleacă la slujbă, bolnava roteşte ochii, neliniştită, prin toată camera şi deşi ştie că Miron a plecat şi el şi că servitoarea e dusă la piaţă, aţinteşte cu ochiul încremenit şi sufrageria. Nu, nu e nicio primejdie. Din mâneca bufantă a bluzei de catifea neagră trage, cu greutate, plicul îndoit şi mototolit. Şi citeşte. Urmăreşte spiritul slovelor. A mai citit ea asemenea scrisoare, atât de sigură şi atât de sentenţioasă? A mai văzut oare o slovă asemănătoare? Sau are darul de a ghici, de a prevedea peste aparenţele netede? De unde ştie că o asemenea scrisoare, scriere, ticluire de vorbe, că o asemenea categorică hotărâre e în stare să mintă?

Niciodată, însă, rândurile aliniate, cu litere mărunte, ale acestui scris, nu vor cădea sub ochii copilei.

Dar după primele zile de stăpânire de sine şi, mai puţin, de revoltă, Magdalena a simţit, într-o seară, că forţele judecăţii şi ale inimii au slăbit. Primele zile, imaginea lui Octavian i s-a arătat în zadar la ferestrele sufletului; amintirea ei păruse definitiv îngropată. Magdalena nu luptei, propriu-zis, contra

acestei arătări care şi-a pierdut forma, ci împotriva unui fluid, ca un abur al sufletului, care vrea s-o înece. Niciodată chipul doctorului nu i-a mai revenit în minte aşa cum e în natură, şi când, spărgând uneori pavăza, izbutea, pentru o clipă, să se alcătuiască, omul material se refăcea doar din câteva puncte: o ceaţă îl acoperea şi îl schimonosea iar în puţinele trăsături reconstituite nu era nicio urmă a spiritului.

Dar astă-seară, când se aşeză înaintea oglinzii să-şi potrivească părul, Magda rămase încremenită: încadrată în rama ovală a sticlei, ca o perfectă fotografie, îi apăru imaginea prietenului. Chipul e gânditor; ochii puternici şi puţin înnoraţi o privesc aţintiţi. Femeia lasă pieptenele să cadă pe masă, şi cu braţele moarte, cu toată fiinţa încărcată de o oboseală nemărginită, rămase cu ochii alipiţi de extraordinara închipuire. Nu mai era vorba de neizbutitele readuceri pe căile amintirii, pe care voinţa ei le strâmba ca pe nişte măşti încăpute în mâini de copil. Octavian din realitate nu e mai natural decât cel nemişcat din oglindă. Magdalena, care în trăsăturile feţei îi urmăreşte numai unduirile sufletului, îl poate judeca, interpreta, înţelege, acum fără condiţie, cu adâncime, fără sfială şi grabă. Numai să nu dispară cum şi-a făcut apariţia. Cu ochii încordaţi, uşor împăienjeniţi, femeia scrutează fiecare amănunt al portretului. Numai acum poate să-şi dea seama întrucât trăsăturile sunt sau nu frumoase, ce au şi ce nu au din ceea ce i s-a părut că vede odinioară. De astă dată omul nu mai poate minţi, nici cu mimica, nici cu graiul. Dar ochii lui abătuţi, serioşi, plini de gânduri şi aţintiţi asupra chipului ei cu atâta putere, nu spun nici adevărul. Nici adevărul, nici minciuna. O privesc numai, eu toate forţele şi adâncurile, ca şi cum nu ei trebuie să răspundă, ci violetele lumini obosite ale ochilor Magdei, care a ridicat binişor, fără ştire, braţele şi a îmbrăţişat cu grijă mare oglinda, săltând-o cu sfinţenie şi aducând-o la ochi.

„Octavian, Octavian – şoptesc, ca un slab şuierat, buzele întredeschise şi aproape nemişcate ale femeii, când se asigură că el nu aude – pentru ce nu mă laşi liniştită? Ce spune capul tău pe care l-am ţinut pe piept atâtea nopţi, îmbrăţişat cu amândouă mâinile, ca pe un obiect sfânt, ca pe o sfântă icoană? Pentru ce nu-mi vorbeşti, dacă ai putut să apari? Tu nu ştii să zâmbeşti?”…

Portretul doctorului îşi păstrează însă neclintirea. Şi

0 priveşte, o priveşte cu hotărâre şi adâncime, ca un om ce nu minte şi nu trebuie să se dezvinovăţească.

„Tace şi mă priveşte; aşteaptă; cere să-l înţeleg.”

Cu oglinda înţepenită în braţe, Magda încearcă să dezlege enigmele, şi ochii i se răsucesc în orbite, după mişcările tainice ale cugetului. E prima oară când, după atâta lipsă, stă aproape de prietenul ei. Dacă imaginea
1 s-ar fi arătat ieri sau alaltăieri, oglinda ar fi fost aruncată de ziduri. Închipuirea se iveşte la vreme – poate, o, nicio îndoială de asta! — adusă şi sprijinită de oboseala ei de a mai lupta. N-o mai poate alunga nici cu sufletul, nici cu braţul. Şi chiar dacă şi-ar aduna încă toată voinţa, n-ar putea depărta de la ochi nici cu un centimetru miraculoasa poză.

A doua zi dimineaţa înştiinţă pe mama ei că nu merge la slujbă. Bătrâna a tresărit şi a deschis ochii mari, speriaţi, ca şi cum pentru prima oară realitatea îi apărea în faţă. Numai două, trei vorbe ale copilei au fost de ajuns să-i cutremure judecata şi cumpătul. Instinctiv, ochii speriaţi se răsuciră spre mâneca bluzei, unde păstra scrisoarea. Cu mâna stângă pipăi catifeaua.

Bolnava se linişti, gândind că pricina unei mari disperări nu putea să apară. Dar în figura albă şi ofilită ca luna în dimineaţa de toamnă, a fetei, citi că arcurile inimii ei au slăbit şi pricepu ce-ar fi să urmeze: suferinţa Magdalenei se va prăvăli în cuvintele de mărturisire... Şi drumul către inima ei va fi liber.

Rămasă acasă, Magdalena şi-a făcut de lucru numai prin camera ei. Li era teamă să rămână mai mult sub focul uităturilor de nesuportat ale mamei. Ochii aceştia ce totdeauna au scormonit-o şi de care nu a putut nimic să ascundă, acum o străpung eu cruzime, de aproape şi de departe. Magda ştie mai dinainte că astăzi, mai ales, nu le-ar putea rezista. Presimte nu numai termenii întrebărilor ce-i vor fi adresate, ci şi vocea îndulcită, zâmbetul fals compensator, întărind formele drăceşti ale rechizitoriului. Astăzi, dacă ar fi iscodită, nu va încerca să se apere, dar va alege pe cât posibil faptele ce se pot arăta şi... cât mai puţine din cele ce ar putea coborî pe Octavian. Bătrâna însă va scotoci dedesubturile, ca să afle cât mai mult adevăr şi să măsoare primejdia. Ruptura nu va putea fi, însă, acoperită, pentru că nici nu e nevoie. Dar s-ar putea ca iscodirile mamei, în loc să-i apropie liniştea, să o răscolească mai mult. Şi suferinţa va fi şi mai mare când, după trecerea nervilor, ca totdeauna,

fiecare cuvânt al bătrânei îşi va dovedi greutatea, adevărul şi tactul. La gândul ăsta, Magdalena se simte dinainte învinsă. Regretă acum că nu s-a dus la slujbă, unde, cel puţin, nu o suspecta nimeni.

Dar, cu toată groaza de a rămâne acasă, lângă plasa păianjenului, nici a doua zi nu se duse la „Eforie". Se strădui să-şi înţeleagă starea de suferinţă şi nu pricepu decât că e peste măsură de slabă – la trup şi la suflet. Când trecea pe lângă bolnavă, simţea o slăbiciune şi mai adâncă. Dar mama ei nu arăta nicio grabă să treacă la acţiune.

Către mijlocul zilei, îmbrăcată într-o rochie subţire, lipită şi ondulată pe corp ca o cămaşă, trântită pe patul acoperit eu scoarţă înfloratăă, Magda citea. În jurul corpului erau maldăre de scrisori risipite, toate pictate de slova rotundă şi mică a lui Octavian. Din fiecare se ridicaseră şiruri nenumărate de vorbe, ca o muzică ameţitoare. În melodiile lor nicio notă greşită. Asupra multor pagini, ochii osteniţi rămaseră multă vreme, spre a citi, reciti, visători. Omul acesta, omul de lângă ea, al miilor de mărturisiri scrise, totuşi s-a depărtat. Poate, pentru toţi vecii. Magda a răsfoit fără o tresărire, fără o lacrimă. Sufletul ei e numai atenţie, numai aducere aminte şi concentrare. Urechea femeii pândeşte desfăşurarea undelor liniştii, cu teama de a nu fi tulburate. N-a mai răscolit de mult plicurile. Nu învinuieşte, nu caută şi nu recheamă pe nimeni: vrea să-şi retrăiască, aşa cum a fost, trecutul pe care plicurile pătrate, din care nu s-a rupt nicio bucăţică, îl păstrează în întregime. Tot trecutul acesta – fiecare clipă a lui – nimeni nu i-l poate contesta nici răpi. În odaia bătrânei, a cărei uşă este întredeschisă, nu se aude o şoaptă. Mama, în orice caz, nu va strica liniştea acestei vieţi înviate.

Dar odată cu bătaia a douăsprezecea a ceasului, uşa se deschise brusc şi apăru Miron, cu servieta, venind de la şcoală. Cu amândouă mâinile, Magdalena şi-a strâns, dintr-o singură mişcare, alba comoară răvăşită pe scoarţă.

— Ce e, Mironică? S-a întâmplat ceva? Ai venit mai devreme?

— Sărut mâna; ne-a dat drumul la ora a treia, că nu venise părintele. Şi am plecat. Ce faci? grăi repede, băiatul, cu faţa îmbujorată de mers şi de aer.

— Da? Bine!… răspunse, cu ochii încă întrebători şi împăenjeniţi, Magdalena, trântind perna peste maldărul de

scrisori.

— Azi ţi-e mai bine? se interesă, plin de grijă, băiatul.

— Da, mi-e mai bine.

— Ia să văd: ai căldură?

Se aşează pe marginea patului, luă braţul stâng al mamei.

— Parcă n-ai avea febră.

— Spui drept că n-ai avut ora a treia?

— Vrei să-ţi spun adevărul? răspunse îmbujorându-se şi mai mult Miron. Îi luă mâinile amândouă, le ţinu între ale lui, apoi le sărută. Mi-era grijă de tine. Mamă dragă, tu nu eşti bine, tu suferi de ceva şi noi nu ştim ce ai. Ce să facem? De ce nu chemi pe nenea Octavian? sau… pe cine crezi tu.

— Nu! Nu! să n-aud! izbucni Magdalena, smulgându-şi mâinile din strânsoare şi apărindu-se ca de o primejdie mare. Apoi zâmbi deodată, cu toată figura, frumos, luminos, cum numai ea ştia să zâmbească.

— Vă rog să nu vă mai ocupaţi de mine! Mâine mă duc la slujbă… dacă nn mă lăsaţi… Du-ţi cărţile în odaie; pe urmă poţi să vii.

Băiatul îşi luă de pe scaun servieta umflată ca un mic geamantan, şi ieşi. Magdalena îşi strânse repede toată corespondenţa şi-o aruncă în caseta cu capacul ridicat de pe noptieră.

Intrarea lui Miron întrerupse lectura, sfâşiase visarea în care ar mai fi vrut să plutească. Dar, chiar în ceasul ăsta, apariţia a fost lină şi în locul stării de rătăcire, aducea blândeţea şi căldura unui suflet blajin.

— Îţi era grijă de mine? îl întreabă când se întoarce, făcându-se şi izbutind să surâdă mângâietor.

— Nu, n-am fost îngrijat aşa tare.

— Spune sincer… Mi se pare că minţi.

— Crede-mă… Parcă eu nu ştiu că n-ai nimic grav?

Magda îl privea cu dulceaţă şi tristeţe. Se uita la ochii lui îngrijaţi, la obrazul încă împurpurat, la buzele fragede care se canoneau şi de să sublinieze minciuna. Sub privirile drăgăstoase şi învăluitoare ale mamei băiatul era gata să izbucnească în lacrimi. Noroc că Magdalena a fost mai tare şi l-a scos din încurcătură.

— Ce carte e asta?

— Ce să fie decât *Vidai-Labicuche*-ul?

— Ai avut geografia?

— Nu… L-am adus pentru tine. Vreau să-ţi arăt ceva. Eşti dispusă? Atlasul ăsta nou mie mi se pare nemaipomenit de frumos. Ştiu că şi tu te prăpădeai după geografie…

Magda îi făcu loc lângă ea. Băiatul aşează cartea mare între ei amândoi.

— Uite, în prima parte este geografia istorică: istoria Egiptului din vechime, istoria evreilor, a vechiului Orient, a Greciei antice, a elenismului, a Italiei veohi. Pământurile au marginile în zdrenţe. În apele nesfârşite – ah, mult îmi mai plac mie apele astea colorate-n albastru!

— Sunt insule mari, mici, microscopice; pe cele mai mari munţii sunt arătaţi prin linioare subţiri ca fulgii păsărilor. Spune că nu sunt splendide ca execuţie!

în sufletul Magdalenei peroraţia plină de patimă a copilului rupsese zăgazurile închipuirii. Patru ochi de aceeaşi culoare, cu aceeaşi lumină, plini de copilărie, lunecau binişor peste paginile frumoase. Miron, năstruşnic psiholog, întorcea filele cu încetineală, oprindu-se câte o clipă la fiecare. Putea să dovedească acum Magdalenei şi mai mult ca în domeniul medicinei o competenţă neînchipuită. Când ajunseră la Oceanul Pacific, oare cuprindea toată partea centrală a două pagini, fascinaţia apei de culoarea azurului îi opri şi mai mult pe amândoi. Tot aplecându-se să privească, Magdalena se apropie şi îşi sprijini fruntea pe umărul fiului. Urmară Franţa geologică, Franţa fizică, Franţa septentrională, Algeria şi Tunisul, Cochinchina, Indochina orientală, Alsacia şi Lorena demareate printr-un şnur violet, apoi Europa geologică, atât de lină şi bine determinată, Spania şi Portugalia formând un profil omenesc cu trăsături clasice, ce contemplă oceanul. După de alte şi alte mări şi ţări şi pământuri şi, deodată, România cea mică, cercuită jumătate de ape, jumătate de munţi.

— De ce Anglia şi Ţara Galilor or fi făcute numai în verde? întrebă, visătoare, Magdalena.

— Şi Irlanda e tot aşa spuse Miron, întorcând uşor pagina.

Urmă India, apoi Canada. Despre cea din urmă Miron spuse câteva cuvinte asupra politicii noroadelor şi obiceiurilor ciudate ale pământului. Magda se convinse îndată că băiatul ştie într-adevăr ceva. Ajungând şi la Africa, trebuiră să recunoască – pentru a câtea oară? — că, fără îndoială, tot ea avea linia cea

mai frumoasă dintre toate continentele lumii. Africa septentrională, centrală, e de culoare roz. Ce frumoasă culoare! Şi iată şi America. America de Nord, Filadelfia, New York, Baltimore, Boston. Uite marele golf al Mexicului, Marea Antilelor…

— Vezi, mamă dragă, uite Canada. Vezi Quebec-ul! Aici. Uite şi pe domnul Chicago… San Francisco vezi unde e? Colo sus e Alsaka… nu ne interesează. Să trecem mai-nainte.

Pentru fiecare dintre statele arătate cu degetul şi pentru fiecare dintre marile metropole, Miron avea de spus câteva lucruri noi şi interesante pentru Magdalena, care îl asculta cu o atenţie din ce în ce mai mare.

— Statele Unite şi Mexicul; aici' se văd mai bine şi amănuntele. Colorado, Nebraska, Arizona. Vezi tu că în

Vidal-Lablache-vl ăsta nu mai e vorba doar de simplele hotare convenţionale care arată munţii şi ţările. Pământurile sunt populate de miliarde de oameni, dintre care unii atât de prăpădiţi, de ciudaţi şi de mizeri – mulţi chiar în pielea goală – exploataţi de ţările alea eroice care-şi dau aere că au venit să-i civilizeze. Tu crezi că aşa se civilizează oamenii, lăsându-i goi şi dezarmaţi înaintea naturii şi în luptă cu fiarele? Dar cred că o să li se plătească şi lor… binefacerile astea!… Pe ţărmurile astea sfârtecate de valuri roiesc seminţii omeneşti printre animale ciudate, dar nu toate feroce, ca în zoologie. Poate că undeva, pe vreo stâncă grozavă, s-o mai fi găsind încă – de n-o fi doar poveste – urmele lui Paul şi ale iubitei lui Virginia. Ţii minte ce-am mai plâns când mi-ai citit întâia oară cartea? Şi, tot pe-un vârf de stâncă, măcar câteva lespezi din turnul închisorii lui Hero. Tu nu eşti de părere? Că, în fond, ceva-ceva tot trebuie să fie adevărat şi în poveştile astea.

Şi… marea, marea, uite că tot ea e mai imensă… Dar e-nvinsă de gândirea, de puterea şi de voinţa noastră! Oricât e ea de mare.

Miron îşi spiona, cu coada ochiului, mama. Şi, cum era obişnuit să-i citească în inimă, observă bucuros, că nu mai părea atât de bolnavă şi de mâhnită. Gândi că trebuie să fi fost vreo supărare cu nenea Octavian, o supărare ce va trece, ca şi odinioară.

Bătrâna îl strigă. Băiatul se duse la ea cu atlasul sub braţ. Bolnava îi făcut semn să se aplece.

— N-ai spus cumva de scrisoare?... îi şopti la ureche.
— Ce scrisoare? întrebă, tot în şoaptă, nepotul.
— De la nenea Octavian.
— Nu... am uitat. Nu i-ai dat-o?
— Nu e nimic; dacă ai uitat, nu-i mai spune.

Rămasă din nou singură, dar într-o stare de suflet mult mai uşoară, Magdalena se duse la casetă şi aşează în linişte scrisorile, după date. La masă fu mai senină ca în ajun, doar distrată şi gânditoare. Miron se încredinţă că starea ei nu era prea gravă. A doua zi el nu va mai pleca de la curs.

Probabil că mama se va duce la slujbă.

XIII

Doctorul Peleş coboară seara pe întuneric, cu paşi nesiguri şi cu mare sfială. Dar nimeni nu-i apare în cale. În minutul despărţirii, îi venise ideea de a cere femeii o amintire despre fiinţa ei. Fără să şovăie, dar cu gest maşinal, femeia deschise geanta şi îi deşertă în mână tot cuprinsul unui compartiment: o batistă, un creionaş de argint şi o fotografie în care apărea alături de Stanian.

Numai la ultima treaptă a scării, doctorul le puse în buzunar. Nu de acum, de când se află pe această ultimă treaptă, ci chiar de când era încă în cameră, după îmbrăţişarea fulgerătoare, a avut senzaţia neomenească de a-şi fi pierdut greutatea materială, de a fi devenit un vârtej, o plutire. Îi vine să-şi pipăie braţele, pieptul şi capul, dar se teme ca, în locul trupului, să nu atingă doar hainele fâlfâitoare. Ora de patimă a zburat din sângele şi cugetul lui şi nu a lăsat nicio urmă acestui trup fără carne, care aleargă. Pentru că, totuşi, s-a petrecut un fapt extraordinar; Peleş, care nu vrea să uite, duce mâna la buzunar şi strânge semnele amintirii. De

— Dacă astăzi nu spun nimic – mâine poate că vor grăi. Cum va ajunge acasă, va scoate aceste probe materiale, le va pune pe masă şi le va examina.

„Sunt cazuri – şi doctorul Avramescu trebuie să aibă adevărate dosare – când o mare luptă a gândului, în loc să se adâncească în pasta ce receptează, sparge nobila placă. Şi, deodată, omul se prăbuşeşte ca o păpuşă. În clipa asta dacă m-aş putea bizui pe ce simt, ar trebui să cred că n-am suferit niciodată11.

Prin umeri îi trece un fior îngheţat: „Am îmbrăţişat un

cadavru11.

Îşi simte corpul într-un înveliş rece, care îi aminteşte

— După atâţia ani – foaia de cort îngheţată cu care era înfăşurat când suferise de exantematic, pe front. Şi evocarea nu rămâne pe loc: e în camera de rezervă a spitalului, pentru că moartea lui se apropie şi bolnavii din salonul comun nu trebuie speriaţi. În clipa când a fost adus pe targă, din odaia pătrată era scos un ţăran, cu mustăţile răvăşite ca smocurile de paie, cu părul cărunt lipit de tâmple şi de frunte de ultima năduşeală. Deşi pe altă lume, Octavian l-a văzut, şi cu toate că de atunci a văzut zeci de morţi, pe acela nu-l poate uita. Camera mică avea două paturi; pe cel din stânga a fost aşezată scândura ţeapănă a trupului lui. Din toată viaţa trecută nu mai rămăsese decât globurile sticloase ale ochilor, ce se roteau împrejur. Aşa cum, mai mult de o oră, cu capul alb, răsturnat peste scaun, l-au privit ca din alte tărâmuri, ochii minunatei femei… Patul de vizavi era răscolit, pătura cenuşie, cazonă, dată într-o parte; pe perna umplută cu fân şi paie rămăsese perfectă urma capului greu al camaradului ce murise. Pe cearşaful de pânză îngălbenit şi pătat, iarăşi urme de om –, clare urme de moarte.

Cu coada ochiului, Octavian se uita neclintit doar acolo… De la un moment dat, de când Irina… începuse să fie convinsă, faţa ei luase o paloare de lumânare albă… Doctorul îşi aduce aminte şi de fumul de lumânări pe care l-a aspirat înainte de a fi dus în rezervă. Câţiva bolnavi miloşi îi înconjuraseră patul şi îi ţineau lumânări. Octavian nu vedea lumânările, dar flăcări aurii se jucau peste pătură. Ar fi vrut să se stingă luminile fugătoare, dar, deşi el vorbea de ceasuri întregi, fără pace, arătându-şi amintirile, afecţiunile şi ultimile dorinţe, voia asta nu o putea exprima. Pentru că înghiţise foarte mult fum, pe dinţi i se prinsese o pojghiţă lipicioasă, cu miros de ceară proastă. Moartea îl cucerea, absorbindu-i puterea din fluierele picioarelor şi din braţe. Un cutremur ce producea o şuierătură cobora către labe şi palme. La sfârşitul cutremurului, sunetul înceta. Bolnavul vedea că simte şi înţelege; vru să clintească un picior; îngheţase. Deci, pricepuse. Probabil că, în bună parte, se răcise şi inima. Capul va îngheţa cel din urmă. Atunci moartea îşi va înhăţa victima. Miros gros şi înecăcios de lumânare, ca o pătură cenuşie, cazonă, înmuiată în sudori şi în jeguri. Ochii mai luminau când cei doi sanitari îi ridicară picioarele, de la glezne,

şi le aşezară frumos, ca de moarte, cât s-a putut de lipite. Pătura alunecase din pat; unul din sanitari a vrut s-o ridice ca să-i acopere trupul, dar celălalt a aruncat spre bolnav o ochire şi spre colegul lui alta – şi operaţia nu s-a făcut. Peste un minut, poate peste o clipă – gândeau ei nu va mai trebui. De pe noptiera de tinichea, unul a luat portmoneul, a scos ce era înăuntru şi a întins celuilalt, iar el a reţinut punga. Octavian vedea şi înţelegea, dar gândea că bunii oameni meritau prea modesta răsplată... O, sigur că Irina nu era în agonie... nu era cazul ei, când i-a dat obiectele. Nici vorbă că pe dintâi ei minunaţi nu se lăsase smalţul nesuferit al fumului unsuros. Ea nu s-a speriat de nicio lumânare fâlfâitoare pe pătură. Nici nu încape vorbă!... Dar că ea semăna cu o moartă, că semăna cu o femeie aproape moartă, nu mai e îndoială...

Când a început să se lumineze de ziuă, în salon şi-a făcut apariţia (apariţie, adevărat apariţie!) într-o vâlvătaie de aripi albe, doctoriţa spitalului. Octavian şi-a răsucit spre ea globurile de sticlă. Domnişoara Elena Ariton, însă, nu se teme de moarte – sau, mai bine-zis, nu o acceptă. De sub aripa uriaşă iese o mână ce se aşază pe pieptul cu părul uscat al bolnavului. Mâna – şi ea simţită ca o scoarţă – stă un timp nemişcată. Pacientul se uită în sus: două fulgere vinete aţintesc şi scotocesc viaţa, străpungând vinele şi arterele ţepene.

— Sus, la rezervă! comandă către infirmieri, mai mult ochii decât buzele doctoriţei.

Se aduce o targă; exantematicul e întins cu o grijă deosebită. Sanitarii îl poartă în tot lungul salonului, până la uşă. Când să fie scos, sub uşă se deschide o groapă neagră, targa scoate un ţipăt: ea trebuie să se rupă, ca să cadă cadavrul; aşa e regula la spital. Dar toată spaima bolnavului e greşită: a intrat în rezervă. Doctoriţa îi smulge rufele năduşite şi soldaţii îl aruncă în foaia de cort plină de zăpadă şi gheaţă. Îi ridică un braţ şi îi face injecţie. Probabil că înainte de a-l părăsi, a poruncit morţii să se astâmpere. Moartea mai năzuieşte, ca un frig, ca o mare căldură, ca un zbor pe foaia de portativ a temperaturii: 36, 39, 34, 41°. Din acest pisc, de la capătul patului, negrul arhanghel aţinteşte bolnavul.

— Ce crezi că ai? întrebă doctoriţa, aşezându-se fără codire pe marginea patului militar.

În noaptea din ajun, când îngerul se urcase în pisc, Octavian

aruncase jos pernele şi cearşaful, coborâse şi deschisese fereastra şi începuse să strige. În uşa lui fu aşezată îndată o bancă mare de şcoală (spitalul funcţiona într-o şcoală primară). Pe dinăuntru, uşa nu putea fi deschisă. Sticla de pe măsuţă zăcea, în cioburi, printre lucrurile zvârlite. Intra aerul de afară, îngheţat. De când fusese instalat în rezervă? Numai asta nu ştia suferindul. Dar, după tonul întrebării doctoriţei, îşi dete seama cu limpezime despre ce era vorba. Cu destulă uşurinţă întoarse capul către foaia de consultaţie. Nu era decât seara frigurilor. Niciun alt amănunt, niciun nume.

— Exantematic, şopti, zâmbitor, Octavian.

Pentru că ştia tot ce trebuie despre moarte, îngerul vieţii a ştiut că întrebarea nu va aduce rău. Fără voia lui, moartea nu va ridica niciun suflet de la Şcoala numărul doi de băieţi. Aici el e mai mare!

Doctorul merge cu paşi foarte repezi. Nu simte culoarea, aerul, libertatea. Drumul este închis şi înăbuşitor, ca un tunel în moarte. La capătul acestui tunel este casa. Acolo îşi va revizui toate lucrurile (veştmintele) şi corpul ce s-a atins de moarte. Merge tot mai grăbit. Încearcă să-şi înfrângă închipuirea, dar peste tot nu este decât gheaţă şi moarte, flăcări de lumânări. Gheaţa îl troieneşte şi-i amorţeşte inima. Prin gând îi trec foarte puţine imagini, înecate în alb. O mare zbatere albă, ca de aripi gigantice. Şi scufundarea în alburi.

„Chiar dacă n-a fost moartea, – precum, fără îndoială, n-a fost – era totuşi aproape11, gândeşte doctorul. La despărţire, doamna îi întinsese micile obiecte, cu tot braţul ridicat, ca un zbor din aburul de spume îngheţate.

Mai ales de atunci a început senzaţia asta, soră cu aiurarea. „Asta a fost tot: asta e tot” – îşi spune, deznădăjduit, strângându-şi fălcile cu toată puterea. Până şi în gură îi e frig; până şi limba i se mişcă în gheaţă.

„Dacă asta a fost totul, nu s-a întâmplat nimic11, îşi grăieşte.

Dar frigul nu-l slăbeşte până acasă.

După plecarea lui, Irina Stanian a mai rămas câteva minute în pat. Nemişcată, de ceară, cu ochii aţintiţi în tavan. Niciun zâmbet, nicio urmă de cugetare pe faţă. Numai în ochi o lumină stridentă ca a apelor bătute de soare. Dar lumină tot rece. După câteva minute, se ridică mecanic şi se duse de încuie. Apoi se întoarse şi se aşează iarăşi pe marginea patului. În oglinda din

faţă, aşezată (numai acum îşi da seama) ca să o spioneze, îşi vede capul de ceară, cu sprâncenele îngroşate, sub casca uriaşă a părului ei veşted, ca un păr de păpuşă din vitrinele coaforilor. După încă o vreme de lâncezire, începe, leneş, să se îmbrace, dar se îmbracă perfect, cum e obişnuită. Omul care-a venit şi-a plecat, şi-a luat după el toată umbra. Femeia e mai singură ca totdeauna, pentru că nu mai are nici amintiri. Camera care acum două zile o văzuse, pentru întâia oară, plină de lacrimi ca o păpuşă stropită cu apă, acum o vede, tot pentru prima oară, într-un fel mai ciudat. Dar de această apariţie – şi pentru ea curioasă – ea nu se mai frământă.

Când fu îmbrăcată complet, sună. Dar servitoarea întârzie o secundă. Şi când apare, întinde o telegramă atunci primită:

„Ora nouă sosesc. Stanian11.

Cu telegrama în mână, stăpâna se gândeşte pentru ce a chemat servitoarea. Nu-şi aduce aminte. Lasă pe masă depeşa, apoi o reia şi o citeşte iarăşi. Se uită la pendulă: opt fix. În cameră n-au mai rămas decât ea, telegrama, pendula, trei obiecte moarte în jurul cărora se răsuceşte viaţa.

Femeia trebuie (ăsta este singurul ei rost pe pământ) să se uite neîncetat la pendulă, după ordinul telegramei. De altfel, altceva nici n-ar mai putea face. Dacă n-ar fi fost ordinul telegramei, n-ar făptui nici atât. La marginea aşteptării, când limba ceasului se va opri la nouă, (tocmai în clipa aceea) maşina va opri lângă poartă. Sau, poate, inginerul, a cărui viaţă este strict potrivită pe clipe, va fi chiar sus, va băga cheia în uşă. Este o întâmplare pe care soţia lui o cunoaşte de ani de zile, care niciodată nu s-a schimbat, pe care ea totdeauna a aşteptat-o cu nerăbdare. Acum lucrurile vor fi repetate. Dar, tot ce va veni, tot ce e pe cale să se producă, nu merge către inima ei. Automobilul va opri vizavi, sau alături, iar inginerul va urca în alt loc, unde e aşteptat. Irina nu aşteaptă pe nimeni. Ca să aştepte pe Stanian, ar trebui să-l înţeleagă sau să-l iubească. Dar bărbatul acesta, ca şi doctorul, ca toţi doctorii şi inginerii din lume, îi sunt indiferenţi. Toată lumea îi e indiferentă. Totuşi, orice s-ar întâmpla, ea nu poate decât să aştepte.

Cu braţele încrucişate pe piept, cu ochii leneşi, nepăsători, îşi priveşte mişcările de pâslă ale simţirii, ca pe nişte lucruri străine. În aşteptarea bărbatului, odinioară, îşi pregătea cât mai mult sufletul şi buclele părului. Înainte de a bate ora sosirii, îşi

simţea sângele zgâlţâind-o vijelios. Era o zbuciumare a dragostei? Şi-a răspuns totdeauna că nu. Dar rămânea o senzaţie. Acum nu mai este nici asta. Când Stanian va intra, ea îşi va face datoria obişnuită: îi va primi aspra şi lunga îmbrăţişare şi îi va da toate aparenţele dragostei... Şi poate că se vor regăsi şi acum fericiţi... el din siguranţă şi neştiinţă, ea fiindcă şi-a făcut datoria. Deşi, astăzi, ca niciodată, nu e sigură că toate actele comediei vor fi bine jucate.

Pe cadranul argintiu al pendulei, limbile abia se clintesc. Dar timpul nevăzut din jurul ceasornicului nu a încetat o clipă. Ora nouă va fi, totuşi, arătată odată!

Servitoarea a mai venit şi a întrebat dacă doamna doreşte masa, sau aşteaptă să cineze cu domnul. I-a răspuns că aşteaptă.

Opt şi treizeci şi cinci.

Ea se scoală şi se plimbă prin cameră. Din timp în timp, (din minut în minut) se opreşte, dreaptă, înaintea pendulei şi o examinează mult, ca şi cum n-ar pricepe deodată.

Mai e timp.

Iese din cameră şi trece în birou. Se uită peste tot, aiurită. Ordine neclintită. Cercetează rafturile de cărţi dimprejurul pereţilor. Se aşază pe scaunul de stejar, pe care de zeci de ori a stat în braţele inginerului. Pe mapa de piele înflorată cu încrustări, e o scrisoare adresată de ea soţului acum două zile. În ziua aceea îl aşteptase cu o stranie încordare. Dar numai cu o oră înainte de timpul hotărât al sosirii, el telefonase că nu poate veni. Chiar după telefon, soţia îi scrisese:

Dragul meu adorat,

Te-am aşteptat şi ieri şi alaltăieri şi mai ales astăzi! Aş fi fost fericită dacă ai fi venit. Acum îţi amâni iarăşi sosirea. Mă întreb de ce? Mă plictisesc de moarte. Mă plictisesc. Sunt prea singură. Nu mai pot aştepta. Am o groază de telefon. Groază de telegrame. Ţi-am aşezat cum ai vrut cărţile. Ţi-am pus în faţă – raftul al doilea, stingă – pe cele pe care nu le-ai citit: un Dekobra, Walace, de la Mael şi un Pittigrilli. Lângă Leblanc ai să găseşti şi pe singura mai frumoasă: Minuit, a *lui Green. Te rog să-mi faci plăcerea să o citeşti mai întâi. Nu e greoaie – să nu te sperii – şi are şi ceva de senzaţie.*

Nu mai pot să te aştept...

Mi s-a urât de moarte!”

Jos, puţin mai la dreapta un fel de I foarte mic făcut din două linioare de-abia vizibile, cum apar rândunelele într-o ultimă perspectivă: parcă ar fi şi n-ar fi. Numai un grafolog genial ar putea să găsească până şî-n acest semn vreun înţeles, care nu se vede cu ochii.

Al treilea sunet al ceasului a fost mult mai tare decât celelalte. Încă răsună. Dacă ar suna telefonul, o singură veste ar putea fi: amânarea. Lucrurile, însă, trebuie să sfârşească odată!

Se scoală de pe scaun, cu fruntea încreţită, arătând foarte preocupată, şi face câţiva paşi spre fereastră. Apoi se întoarce şi se opreşte la telefon. Ridică furca.

— Casa doctorului Peleş? Poftim? Chiar doctorul? Da, grăbită. Nu, numai două vorbe. Nu ştie nimeni că m-ai văzut! Şi nu vei avea slăbiciunea... Pentru orice eventualitate... Orice s-ar întâmpla!... Vei răspunde că nu. Da: nu!... În orice împrejurare! Da. Dezlegat... Totul deocamdată.

După scurta convorbire la telefon, luă tocul de pe susţinător şi, cu ochi rătăciţi, ca şi cum ar fi urmărit o himeră, scrise, în al treilea stil caligrafic, pe aceeaşi hârtie, fiecare silabă în liniuţe:

„La re-ve-de-re, Georqe!

Adio!”

Pe ultimul semn ţinu şi apăsă mult peniţa.

Se ridică, tot cu fruntea încreţită, se mai uită prin birou, apoi trecu în odaia alăturată, din ea în salon, şi peste tot observă lucrurile. Se întoarse în dormitor. Sună şi ceru un pahar cu apă. În picioare înaintea oglinzii, răsturnă în palmă câteva pastile dintr-un flacon, apoi le înghiţi, câte una. Puse paharul pe noptieră, trase un pieptene din sertar şi îşi netezi părul. Apoi se întinse pe pat.

Când a bătut de nouă, o maşină a oprit înaintea clădirii.

Dacă ar mai fi putut auzi, ar fi recunoscut, pe rând, toate mişcările întâmplării.

Stanian a urcat scările (ca de obicei) urmat de şoferul încărcat cu pachete şi flori cumpărate pe drum. A introdus cheia şi a deschis. Toate camerele erau luminate şi uşile dintre de deschise.

Dar Irina nu i-a ieşit înainte.

Când s-a aplecat s-o sărute, a văzut că e moartă. Pe obrajii învăluiţi de o ceaţă albastră, se lăsau încă, drept, două lacrimi. Buzele soţului le opri să alunece pân’la pernă.

XIV

După ce ascultă telefonul, doctorul Peleş se simţi prea singur în casa în care nu-şi mai recunoştea urmele existenţei. Ultimele zile şi le trăise numai în inimă. Obiectele, cărţile, chiar lucrarea începută şi părăsită pe masă nu-l mai interesau. Pe masa din hol, publicaţiile, revistele, corespondenţa, sosite în răstimp, formau adevărată movilă. Alături, pe parchet, cutii şi sticle cu eşantioane medicale venite de la reprezentanţii străini. Niciodată aceste lucruri n-au mai fost ţinute în această încăpere. Aspectul holului era al unei camere cu lucrurile împachetate pentru mutare. Pe deasupra revistelor o aburire de praf. În cuierul din vestiar pardesiul doctorului, cine ştie când atârnat, sub el bastonul. Peste tot lucruri uitate, aşezate provizoriu, împachetate, zvârlite.

Îi vorbise femeia. Şi faptul i-a părut ireal, ca o farsă prin telefon. A răspuns printr-o înşirare de vorbe banale, spuse cu ton de glumă. Numai după ce a lăsat receptorul, şi-a dat seama că trebuia să asculte cu toată atenţia şi să răspundă cu grijă. Nu se îndoieşte că o supărase şi de data asta. Lucru care, din fericire, astăzi nu-l mai interesează decât sub aspectul bunuluisimţ. Totuşi, telefonul i-a făcut mare bine: fiecare vorbă ce-a răsunat, a lovit cu un ciocănel de argint în masca de gheaţă ce purtase pe corp; de sub ea, omul de toate zilele apăru la lumină.

Ieşi în oraş. Aerul era muşcător; bătea vântul. Din cauza prafului alungat, trecătorii mergeau repede, cu capetele-n pământ sau ţinându-şi pălăriile să nu zboare. Unele părţi ale cerului erau luminate, albastre, încărcate de stele, iar altele pline de nori uriaşi. Luna pe jumătate se ascundea şi ieşea, mergând repede ca şi trecătorii. Octavian se simţi bine în vâltorile vântului. În toată firea era un zbucium, o dramă, o luptă; numai în inima lui începuse o linişte fragedă, atotpromiţătoare. De multă vreme ochii n-au mai văzut cu atâta putere în al’ară. De câtă vreme urechea n-a mai înregistrat niciunul din zgomotele acestea fără origină, revărsate prin noapte! „Asta este natura”, pare a-i spune o voce de undeva, din adâncul lui, poate. Aude vocea, şi o bucurie tainică îl cuprinde. „Mort ai fost şi ai înviat14, cugetă într-o formulă ce i se pare o inspiraţie. Până acum a crezut că s-a îndoit şi din nou a crezut; astăzi nu trebuie să se îndoiască. Fără nicio sforţare şi-

a căpătat liniştea. „Omul nu moare când totul e pregătit, ci când mai puţin se aşteaptă. Sunt un animal foarte tare: duc la tăvăleală14.

Cugetând astfel, distrat, plin de senzaţia unei mari libertăţi, ca un scăpat din lanţuri, ocoleşte câteva străzi şi ajunge în centru. Pentru tot ce a fost până acum un ceas, două, nu are nimic decât un zâmbet, care denunţă cât poate, dacă nu acoperă ce se poate. Nu vrea să-şi amintească nimic. Asta este condiţia libertăţii. Şi, mai ales, bănuieşte că dacă ar da drumul memoriei, ar întâlni un sentiment pe care nu vrea să-l aibă: dezgustul. Vrea să împiedice dezgustul, ca să nu pângărească tot ce până acum – nebunie poate fiind – a fost un zbucium. Poate marea învăţătură. Când îşi spune „învăţătură44, dezgustul s-a apropiat şi mai mult, gata să izbucnească. Faptele nu trebuie scormonite.

Calea Victoriei e aproape pustie. Şi pe aici rarii pietoni trec în grabă, goniţi de vârtejuri de vânt şi necăjiţi de pulberea răsculată. În faţa Teatrului Naţional, câţiva actori fără vârstă stau de vorbă, înfruntând vijelia. „Fără grupul ăsta aici, nu se poate, gândeşte Octavian. Când

Teatrul Naţional va cădea ca un elefant de moloz, în piaţa asta actorii tot vor veni să vorbească – poate în faţa unui teatru mai mare, la poalele albei statui a măreţului Nottara. Maestrului îi va sta foarte bine în marmură albă, cu hlamida pe umăr, ca un împărat gânditor…44 O tânără femeie, într-un pardesiu negru fluturat de furtună, trece pe lângă doctor şi-l atinge cu haina. Câţiva paşi după colţ se opreşte, se întoarce spre el şî-i zâmbeşte cu toată figura, un zâmbet dulce, plin de graţie, de gingăşie. În dreptul berăriei „Elveţia44, cu mâna la marea-i pălărie ameninţată să-i zboare, femeia se întoarse din nou, apoi rări paşii. Vântul îi lipea hainele pe trup dezvăluind formele graţioase. Cu o lumină puternică peste toată figura, doctorul se pierdu printre oameni.

În piaţa Naţionalului, grupul actorilor să mărise. Trecând pe lângă ei, îi privi lung. Ca şi cum şi-ar fi amintit în mod brusc de ceva, se opri şi se apropie de afişele galbene înşirate pe ziduri. Citi titlurile spectacolelor, apoi numele artiştilor şi rolurile, până la cel din urmă. Numără interpreţii tineri. Niciunul dintre ei nu va deveni „mare44, ca şi la Operă.

În drum spre bulevard dete şi peste foştii atleţi Stamate,

astăzi numai schelete gigantice, cu straie largi atârnând fără sprijin. Uriaşii călcau rar, fără zor, ca doi urşi rătăciţi printre oameni. Până la Capşa mai răsăriră şi alte edecuri ale căii Victoriei, cunoscute demult. Au mai îmbătrânit, au îmbătrânit pe aici. Ochii lui Octavian Peleş se opriră cu mare interes asupra tuturor aspectelor străzii. Vitrinele, toate luminate, chioşcurile de ziare acoperite de afişe multicolore, trecătorii voioşi, femeile zâmbitoare, totul îi da senzaţia de viaţă, de adevăr şi de forţă.

Se gândi să intre la cinema, şi coti pe la „Cercul militar44, strecurându-se în mulţimea înghesuită ce ocupa trotuarul. În faţa unei bodegi, publicul îşi expunea halbele şi tacâmurile vântului prăfuit ce nu se domolise cu totul. Aproape toate reclamele luminoase ale cinematografelor sunt roşii. Ar fi poate ceva de văzut înăuntru, dar doctorul nu e hotărât la nimic. E peste măsură de ostenit.

I-au plăcut aspectele proaspete ale străzii, dar l-au obosit şi mai mult. Se va întoarce acasă. Opreşte un automobil. Se gândeşte la treburile care îl aşteaptă, la comunicarea prăfuită pe masă. Mâine de dimineaţă îşi va relua munca. Deşi atât de obosit fiziceşte, îşi simte cugetul plin de frământare năvalnică. Trebuie să muncească fără întârziere! Voluptatea acestei puteri a spiritului n-a mai simţit-o de multă vreme.

A doua zi era, însă, duminică, lucru pe care îl află numai când deschise ziarul.

— Astăzi nu mă grăbesc, Iudita, spuse servitoarei, desfăcându-şi gazeta în pat.

— Bine, ştii, domne doctor. Numa domne Miron ştepte la dumneavoastră.

— Cine? Domnid Miron? Şi aşteaptă de mult?

— Ştepte, zice che ştepte, lase se dorme…

— Spune-i să vie.

— Nu embrecat?

— Nu, să poftească.

— Bine, nu eşti cocone… râse cu hohot femeia.

Băiatul intră.

— Bine-ai venit, Mironică! îl întâmpină doctorul, fericit, după ce, din aerul tânărului, înţelese că nu e nimic grav. De câtă vreme m-ai părăsit! urmă, cu un ton care era mult mai mult o îmbrăţişare decât dojenire blajină.

— N-am putut să viu, nene Tavi, spuse băiatul, înroşindu-se.

— Ai avut multe lecţii?

— Da, am avut şi lecţii…

— Dar ce vânt te-a adus aşa de dimineaţă?

— M-a trimis mama-mare. A spus să viu mai devreme, până nu ieşi.

— Ce, nu-i e bine?

— Ba da.

— Sau, poate, mama…

— Dânsa a fost cam bolnavă… Nu ştii?

— Ştiam, dar cred că a fost trecător.

— Dacă nu spune ce are! O întrebi şi nu vrea să răspundă. I-am spus că am să-ţi spun dumitale; nu vrea. S-a făcut foc! N-o ştii cum e? Parcă vrea să m-asculte?!…

— Dar se duce la slujbă…

— Două zile nu s-a dus. Nici nu vrea să mănânce. Trebuie s-o convingi dumneata. Dacă-i spun eu, zice că sunt copil. Parcă-i vreau răul. Aşa a făcut totdeauna: nu şi-a îngrijit sănătatea. Şi, e nostim că mai spune de mine…

— Astăzi… nu s-a dus la serviciu?…

— Nu… dacă e sărbătoare…

— A, da, adevărat; zăpăcit sunt.

— Ascultă, nene Tavi; ce e cu Stamatescu ăsta al dumitale?

— Ce să fie? Te-ai uitat pe fereastră?

— O clipă, cât am stat în antreu.

— A mai clădit ceva? Zi, tot îl ţii sub supraveghere…

— Nu, dar e caraghios. Poate să se ia de mână cu Iudita. Dar ea parcă tot e mai sănătoasă.

i Doctorul rugă pe licean să se mai uite două minute pe geam, şi începu să se îmbrace.

— Uite şi acum să te uiţi şi matale ce face. Ştii, cocioaba pe care a construit-o toamna trecută… Aia pe care a acoperit-o cu trestie…

— Eu să nu ştiu?! răspunse, distrat, doctorul, îmbrăcându-se. Ei, ce mai e cu ea?

— Chiar acum o dărâmă.

— Ei, pe naiba!

— Dacă nu mă crezi, uită-te. Văd c-a adus muncitori. Ei stau în jurul lui şi se uită, şi el, cocoţat, smulge trestiile. Eu nu pot să-nţeleg: dacă i-a angajat, de ce nu-i pune pe ei să dărâme? Crezi că e lucru mare? Cu joben şi cu pardesiu…

— Vezi, aici te contrazic: pălăria tare nu e joben.

— Ştiu, dar am spus aşa... În picioare, cu pardesiul ăla de culoarea şoaricelui, cu pălărie tare... aruncând trestie... Eu nu pricep ce-a vrut el să facă. Matale înţelegi aşa drăcovenie?

— Eu? Aşi, de unde! Nu ţi l-am arătat chiar eu prima dată?

— O fi vrut să facă un coteţ pentru păsări.

— Nu cred; dar, în fond, se prea poate.

— Uite: acum ia furca şi-i învaţă să opereze... Te prăpădeşti de râs.

— Se vede că nu prea-ţi plac oamenii gospodari, meştere Mironică...

— Mie? De ce? Ba-mi plac.

— Am glumit eu cu tine.

— Uite, acuma pune oamenii ca la front... Na! Sunt numai cinci: nu se potrivesc! Aşşşaaaa! Uite că le comandă!... El dă comanda! Nene Tavi: acuma să te uiţi! Ha! ha! ha! ha! Mor de râs! Proşti îi crede el pe oamenii ăştia! Parcă n-au mai dărâmat nicio cocioabă... în viaţa lor. Trebuie să-i pună ca la cazarmă...

— Îi cam place să facă pe comandantul.

— Cred, nene Tavi. Dar nu găseşti că e caraghios?

— Spune cineva altfel?

— Nu. Dar dumneata încă nu l-ai văzut!... Văd că şi heleşteul s-a dărâmat...

— A, ăla l-a dărâmat mai de mult. Vezi că nu te ţii la curent...

— Dar o fi pus barem ceva în el?

— Aşi, de unde!

— Atunci, pentru ce l-a făcut? Nu e nostim?

— Eşti cam răutăcios, domnul meu.

— Ei, răutăcios! Parcă nu mi l-ai arătat dumneata!... Uite, i-a pus să-şi lepede hainele, să lucreze în cămăşi. Le mai ţine şi-un logos. O nostimadă! Dar el la tribunal ce-o fi făcând, nene Tavi? Tot aşa bate câmpii?

— Fără discuţie.

— Atunci, trebuie să-l ştie toţi magistraţii. Numai dac-ai vedea ce aere-şi dă! Cum dă din mâini... cum comandă... Poate se crede Napoleon... Nene Tavi, de ce nu vrei să-l examinezi? Poate că e bolnav. Ce poate? Chiar este.

— Să-l căutăm la carte, Mironică. Să-i găsim boala.

— Zău, să-mi arăţi matale la ce capitol. Să ştie el cât ne interesează... Uite, acuma pleacă. A dat ordinele, şi s-a liniştit.

Dar lucrătorii se tolănesc pe jos. Aşa, bravo! Perfect! A plecat comandantul! Trupa se odihneşte. Zău, nene Tavi; poate crezi că glumesc... îşi aprind pipele. Păi, cu asemenea comandant, n-ar fi proşti să lucreze? Îţi spun drept că nici eu n-aş lucra.

— Frumos, domnule. Dar asta se cam numeşte chiul.

— Eu nu zic că e chiul? Dar dacă el e scrântit...

— De unde ştii tu ce plan o fi având el? Poate că pregăteşte ceva serios... Până nu ştii tot, nu poţi să te pronunţi.

— Ei, văd eu că glumeşti.

— Eu? Niciodată! Eu totdeauna l-am admirat. L-am admirat pentru că e muncitor şi are spirit de iniţiativă. Cred că asta nu i-o poţi contesta...

— Da, sigur, nu i-o pot contesta... Dumneata îl admiri... negreşit.

— Eu atâta observ, Mironică: nu preţuieşti munca, disciplina şi iniţiativa.

— Mai ales disciplina. În sfârşit, s-au sculat, gata, se agaţă de stuf. Cu siguranţă că se întoarce stăpânul. Ţi-am spus eu? Uite-l! Ca un general. Care-a fost cel mai ipare general din istorie, nene Tavi?

— Domnule Mironică, sunt gata.

— Gata, nu mă mai uit...

— Mama-mare ce spune; e îngrijată?

— Da, şi ea este.

— Tea trimis să mă vezi, sau să-mi dai şi vreo veste?

— Numai ca să te văd. Spune că nu te-a văzut de mult. Şi vrea să ştie dacă trebuie să mai dea mamei scrisoarea de la matale. I-am dat-o ei, fiindcă mama plecase. Şi ea, care toată ziua coase, a uitat-o.

— Scrisoarea care ţi-am dat-o eu să i-o duci?

— Nu, eu am luat-o; am găsit-o pe masă.

— Da, ai dreptate. Şi eşti sigur, sigur că nu i-a dat-o?

— Sigur, absolut sigur. I-am spus eu că ai să fii supărat. Şi ea zice că o să-ţi treacă.

— Şi acuma unde este scrisoarea?

— Tot la ea; o păstrează.

— De aici unde pleci?

— Trebuie să mă întorc cu răspunsul. Pe urmă mă mai duc să mă plimb.

— Bine, Mironică, dacă te grăbeşti... Atunci, du-te şi poţi să-i

spui mamei-mari că nu e nevoie să o mai dea. Pentru că chiar acum vin acolo.

— A, foarte bine; dacă te duci dumneata, eu mai trebuie să trec pe acasă?

— Trebuie, trebuie.

— Şi… să-i spun să o dea?…

— Nu, nu! Doamne fereşte! Doamne fereşte!